

T.C.
BALIKESİR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE EĞİTİMİ ANABİLİM DALI

YAZILI ANLATIMA İLİŞKİN BİR ESER: AHMET RASİM'İN "İLÂVELİ
HAZİNE-İ MEKÂTİB YAHUD MÜKEMMEL MÜNŞEÂT" ADLI ESERİNİN
İNCELENMESİ VE METNİ (s. 195-415)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Bahar ATAY

Balıkesir, 2014

T.C.
BALIKESİR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE EĞİTİMİ ANABİLİM DALI

YAZILI ANLATIMA İLİŞKİN BİR ESER: AHMET RASİM'İN "İLÂVELİ
HAZİNE-İ MEKÂTİB YAHUD MÜKEMMEL MÜNŞEÂT" ADLI ESERİNİN
İNCELENMESİ VE METNİ (s. 195-415)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Bahar ATAY

Tez Danışmanı

Prof. Dr. Bahattin KAHRAMAN

Balıkesir, 2014

T.C.
BALIKESİR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TEZ ONAYI

Enstitümüzün Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı'nda 200912535006 numaralı Bahar ATAY'ın hazırladığı "Yazılı Anlatıma İlişkin Bir Eser: Ahmet Rasim'in İlâveli Hazine-i Mekâtib Yahud Mükemmel Münşeât Adlı Eserinin İncelenmesi ve Metni (s. 195-415)" konulu YÜKSEK LİSANS tezi ile ilgili TEZ SAVUNMA SINAVI, Lisansüstü Eğitim Öğretim ve Sınav Yönetmeliği uyarınca 11.04.2014 tarihinde yapılmış, sorulan sorulara alınan cevaplar sonunda tezin onayına OY BİRLİĞİ/OY ÇOKLUĞU ile karar verilmiştir.

Başkan (Danışman): Prof.Dr.Bahattin KAHRAMAN

Üye: Doç. Dr. Salim Gönöglü

Üye: Yrd. Doç. Dr. Sadet Maltepe

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduklarını onaylarım.

17.../04/2014

Enstitü Müdürü

Doç. Dr. Zübeyde Güneş Yöğür

ÖN SÖZ

Geçmişten günümüze değin birbirinden uzak olan insanların ya da kurum ve kuruluşların haberleşmeleri, yazışmalar vasıtasıyla olmuştur. Türk edebiyatında münşeât mecmualarıyla kendini gösteren mektup ve yazışma türleri, Tanzimat ile birlikte daha da önem kazanmıştır. XIX. yüzyıldan itibaren okur-yazar oranının artması ile kişilerin birbirlerine ya da kurum ve kuruluşlara duygularını, düşüncelerini, isteklerini iletebilmesi daha kolay hale gelmiştir.

Bir devletin yönetiliş tarzı, halkının içinde bulunduğu durumlar ve yaşanılan dönem hakkında bilgileri içinde barındıran mektup ve yazışmalar, geçmişten günümüze değin kullanılan ve tarihe ışık tutan belgeler arasında yerlerini almışlardır. Bu tarz belgeler hakkında fikir sahibi olup onlardan günümüzde de yararlanabilmek için yazışmalarda uyulması gereken kurallar ve yazışma türleri hakkında detaylı bilgiye sahip olmak gerekir. Bunun için konu hakkında yapılmış çalışmalar, yazılmış eserler en büyük yardımcımız olacaktır. Günümüzde hızla gelişen iletişim teknolojisiyle eski önemini kaybetmeye başlayan bazı yazışma türlerinin unutulmaması için yapılan çalışmalara bir yenisini de biz eklemek istedik. Bu amaçla tez konusu olarak Ahmet Rasim'in "İlâveli Hazine-i Mekâtib Yahud Mükemmel Münşeât" adlı eserini seçtik. Ahmet Rasim, bu eserinde, kendi döneminde kullanılan yazışma türleri hakkında bilgiler ve örnekler sunmaktadır.

Tezimiz beş bölümden oluşmaktadır. İlk bölüm olan "Giriş" kısmında tezimizin problemi, amacı, önemi, varsayımları ve sınırlılıkları üzerinde durulmuştur. Ayrıca çalışmamızın temelini oluşturan kavramların tanımları bulunmaktadır. İkinci bölümde "İlgili Alanyazın" başlığı altında, araştırmanın kuramsal çerçevesi ve bu konulardaki bilgiler sunulmuştur. Ayrıca araştırma konusuyla ilgili önceden yapılmış çalışmalara da yer verilmiştir. Üçüncü bölüm olan "Yöntem" kısmı, araştırmanın modeli, kaynakları, bilgilerin toplanması ve değerlendirilmesi ile ilgili konuları içermektedir. Dördüncü Bölüm "Bulgular ve Yorum" başlığını taşır. Burada araştırma problemi çerçevesinde, eserin içeriğini oluşturan türler hakkında kısa kısa bilgiler verilmiş ve bu türlerin günümüzde kullanılıp kullanılmadıkları da tespit edilmeye çalışılmıştır. Ayrıca Ahmet Rasim'in söz konusu eserinin çevriyazısı bu bölüme alınmıştır (s. 195-415).

Çalışmamızın son bölümünü "Sonuç ve Öneriler" oluşturmaktadır. Bu kısımda elde edilen bulgulardan hareketle birtakım sonuçlara ulaşılmaya çalışılmış ve bunlara dair öneriler ileri sürülmüştür.

Tez çalışmam sırasındaki yardımlarından dolayı değerli danışmanım Prof. Dr. Bahattin KAHRAMAN'a, benden maddî ve manevî desteklerini hiçbir zaman esirgemeyen canım aileme ve bu süreçte bana cesaret veren sevgili eşime teşekkürlerimi sunarım.

Bahar ATAY

ÖZET

YAZILI ANLATIMA İLİŞKİN BİR ESER: AHMET RASİM'İN "İLÂVELİ HAZİNE-İ MEKÂTİB YAHUD MÜKEMMEL MÜNŞEÂT" ADLI ESERİNİN 195-415'İNCİ SAYFALARININ İNCELENMESİ VE METNİ.

ATAY, Bahar

Yüksek Lisans, Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Bahattin KAHRAMAN

2014, 185 sayfa

Yazışmaların toplum yaşantısında önemli bir yeri vardır. Yazanın kişiliğini, hayata bakış açısını, dilek ve isteklerini bütün şeffaflığıyla karşı tarafa yansıtır. Eski çağlardan beri yazışmalar insanlar arasındaki haberleşmeyi sağlayan, uzun yıllardır geleneğini sürdüren ve insanların tüm samimiyetlerini gözler önüne seren bir iletişim aracı olmuştur.

Tanzimat dönemi ile birlikte yeni yazışma kurallarını ortaya koymak amacıyla türlü eserler kaleme alınmıştır. Bu eserlerden biri de Ahmet Rasim'in "İlâveli Hazine-i Mekâtib Yahud Mükemmel Münşeât" adlı eseridir. Eser, yazıldığı dönemde kullanılan hem resmî hem de gayr-i resmî birçok yazışma türünü içinde barındırır, yazışma türleri ve kuralları hakkında önemli bilgiler verir, örnekler sunar.

Tez konumuz, Ahmet Rasim'in adı geçen bu eserin çevriyazı ile tespiti ve içeriğini oluşturan türlerin belirlenmesi şeklinde çerçevelenmiştir. Çevriyazı kısmı söz konusu eserin hacimli olması nedeni ile 195-415'inci sayfalarla sınırlandırılmıştır.

"İlâveli Hazine-i Mekâtib Yahud Mükemmel Münşeât"ın çevriyazı metninin tespiti ve ilgililere sunulması kadar, o dönemde resmî ve gayr-i resmî alanlarda işlek şekilde kullanılan yazı türlerinden hangilerinin günümüze ulaştığı, hangilerinin isim değiştirerek kullanılmakta olduğu sorunu, çalışmamızın temelini oluşturmaktadır. Bu konular çerçevesinde tez çalışmamız, esas itibarıyla, yukarıda değindiğimiz üzere, Ahmet Rasim'in adı geçen eserin çevriyazısının hazırlanması ile eserin içeriğini oluşturan türlerin incelenmesini içermekte ve böylece günümüzdeki yazışmalara gerek dil kullanımı gerekse yazışma çeşitleri bakımından katkı sağlamayı amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Ahmet Rasim, Resmî Yazışmalar, Gayri Resmî Yazışmalar.

ABSTRACT

A PIECE OF ART ABOUT WRITTEN EXPRESSION: EXAMINATION OF PAGE 195-415 OF THE BOOK OF AHMET RASİM NAMED AS "THE TREASURE OF THE LETTERS WITH ADDITION OR PERFECT LITERARY MAGAZINES" AND THE TEXT.

ATAY, Bahar

Master Degree, Department of Turkish Education

Thesis Advisor: Prof. Dr. Bahattin KAHRAMAN

2014, 185 pages

Correspondence has an important place in the life of the community. It reflects with transparency the writer's personality, outlook on life, the wishes and aspirations. Since ancient times it provides communication between people, continues the tradition for many years and becomes a communication tool which reveals the intimacy.

From the beginning of Tanzimat Period (Reform Era: the political reforms made in the Ottoman State in 1839) all kinds of works were written with the aim of revealing the new rules of the writing. One of these works is a book named "The Treasure of the Letters with Addition or Perfect Literary Magazines" by Ahmet Rasim. This work contains many types of writing used both official and non-official in the period when they had been written, gives important information about the types and rules of writing and provides the relevant examples.

Our thesis topic has been framed with the establishing of the transcription of this work by Ahmet Rasim and with the identification of the types that make up its contents. Its transcription portion has been limited from page 195 to page 415 because of its having a large volume.

The establishing of the transcription of "The Treasure of the Letters with Addition or Perfect Literary Magazines" and its submission to those concerned and that which types of writing commonly used formally or non-formally in the mentioned period have reached today, and that which of them have been used by changing of their names today constitutes the basis of our work. As mentioned above, our thesis within the scope of this topic aims essentially the preparation of the transcription of the mentioned work by Ahmet Rasim and the examination of the types that form its content, and to contribute to both in terms of the kinds of writing and the language using.

Key Words: Ahmet Rasim, Official Correspondences, Nonofficial Correspondences.

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ.....	iii
ÖZET.....	iv
ABSTRACT.....	v
İÇİNDEKİLER.....	vi
KISALTMALAR.....	ix
1. GİRİŞ	1
1.1. Problem.....	1
1.2. Amaç.....	1
1.3. Önemi.....	2
1.4. Varsayımlar.....	3
1.5. Sınırlılıklar.....	3
1.6. Tanımlar.....	3
2. İLGİLİ ALANYAZIN	4
2.1. Kuramsal Çerçeve	4
2.2. Ahmet Rasim	4
2.2.1. Hayatı.....	4
2.2.2. Eserleri	8
2.2.3. Sanatı	11
2.3. Yazışma Türlerinin Tarihçesi	14
2.3.1. Türk Edebiyatında Yazışmalar	14
2.3.1.1. Tanzimat Öncesi.....	15
2.3.1.2. Tanzimat Sonrası.....	16
2.3.1.3. Cumhuriyet Dönemi.....	17
2.3.1.4. Cumhuriyet Dönemi Yazışma Türleri.....	18
2.3.1.4.1. Kişisel Yazışmalar	19
2.3.1.4.1.1. Mektup.....	19
2.3.1.4.1.2. Telgraf.....	20
2.3.1.4.1.3. Teşekkür.....	21
2.3.1.4.1.4. Tebrik/Kutlama.....	21
2.3.1.4.1.5. Taziye.....	21
2.3.1.4.1.6. Davetiye	22
2.3.1.4.1.7. Mazeret	22
2.3.1.4.2. İş Yazışmaları	22
2.3.1.4.2.1. Sirküler.....	22
2.3.1.4.2.2. Satış Bildiren Yazılar	23
2.3.1.4.2.3. İstek Bildiren Yazılar	23
2.3.1.4.2.4. Sipariş Bildiren Yazılar	23
2.3.1.4.2.5. Belge veya Mal Gönderildiğini Bildiren Yazılar.....	24
2.3.1.4.2.6. Alındığını Bildirme Amacıyla Yazılan Yazılar	24
2.3.1.4.2.7. Tekit (Üsteleme) Yazıları	25
2.3.1.4.2.8. Teyit (Doğrulama) Yazıları	25
2.3.1.4.2.9. Kredi Yazıları	25
2.3.1.4.2.10. Tahsilât ve Ödemeleri Takip Amacıyla Yazılan Yazılar....	26
2.3.1.4.2.11. Red/Kabul Bildiren Yazılar	26
2.3.1.4.2.12. İş İsteme Amacıyla Yazılan Yazılar	27
2.3.1.4.3. Resmî Yazışmalar.....	28

2.3.1.4.3.1. Dilekçe	29
2.3.1.4.3.2. Tutanak (Zabıt)	30
2.3.1.4.3.3. Sözleşme	31
2.3.1.4.3.4. Şartname	31
2.3.1.4.3.5. Müzekkere	32
2.3.1.4.3.6. Tekit Yazısı.....	32
2.3.1.4.3.7. Tezkere.....	32
2.3.1.4.3.8. Mazbata.....	33
2.3.1.4.3.9. Genelge	33
2.3.1.4.3.10. Vekâletname	33
2.3.1.4.3.11. Kefaletname	33
2.3.1.4.3.12. Form.....	34
2.3.1.4.3.13. Rapor.....	34
2.4. Türkçe Eğitimi ve Yazışma Türleri.....	35
2.5. İlgili Araştırmalar.....	38
2.5.1. "Yazışmalar" ve "Yazışma Türleri" İle İlgili Araştırmalar	38
3.YÖNTEM.....	42
3.1. Araştırmanın Modeli	42
3.2. Bilgi Toplama Kaynakları	42
3.3. Bilgilerin Toplanması ve Değerlendirilmesi	42
4. BULGULAR VE YORUM.....	43
4.1. İlâveli Hazine-i Mekâtib Yahud Mükemmel Münşeât'ın İncelenmesi.....	43
4.1.1. Tanıtım ve İçerik.....	43
4.1.1.1. Mektup Kâğıtları	43
4.1.1.2. Mektup Girişleri.....	44
4.1.1.3. Özel Lakaplar	44
4.1.1.4. Resmî Lakaplar	44
4.1.1.5. Cümle İçinde Kullanılan Tabir ve Terkip Kalıpları	44
4.1.1.6. Mektupların Sonunda Kullanılan Kalıplaşmış İbareler.....	45
4.1.1.7. İmzâ Üstüne Konulan Terkipler	45
4.1.1.8. Mektup Adresleri	45
4.1.1.9. Posta Pulu.....	45
4.1.2. İlâveli Hazine-i Mekâtib Yahud Mükemmel Münşeât'taki Yazışma Türleri	46
4.1.2.1. Gayr-ı Resmî Yazışmalar	46
4.1.2.1.1. Tavsif-nâmeler.....	46
4.1.2.1.2. Teşekkür-nâme	47
4.1.2.1.3. Tebrîk-nâme	48
4.1.2.1.4. Tavsiye-nâme	48
4.1.2.1.5. Tezkire.....	48
4.1.2.1.6. Mekâtib-i Ticâriyye	49
4.1.2.1.6.1. Fatura	49
4.1.2.1.6.2. Mu'amelât-ı Telgrafiye	49
4.1.2.1.6.3. Senet.....	50
4.1.2.1.6.3.1. Poliçe-Kambiyo-Kambiyal ve Poliçe Ciro su	51
4.1.2.1.6.3.2. İkametgâh Senedi	52

4.1.2.1.6.3.3. Emre Muharrer Senet	53
4.1.2.1.6.3.4. Açık Bono	53
4.1.2.1.6.3.5. Te'diye Emri	54
4.1.2.1.6.3.6. İ'tibâr-nâme	54
4.1.2.1.6.3.7. Çek	54
4.1.2.1.6.3.8. Konşimento	55
4.1.2.1.6.3.9. Âdî Deyn Senedi	56
4.1.2.1.6.3.10. İbrâ-nâme	56
4.1.2.1.6.3.11. Muvâza'a Senedi	57
4.1.2.1.6.4. Protesto	58
4.1.2.1.6.5. Vekâlet-nâme	59
4.1.2.1.6.6. Tahkîm-nâme	60
4.1.2.1.6.7. İcâre Konturatosu.....	61
4.1.2.1.6.8. Kefâlet-nâmeler	62
4.1.2.1.6.9. Havâle	62
4.1.2.1.6.10. Rapor (Mazbata veya Beyân-nâme)	63
4.1.2.1.6.11. Kart Dö Vizit	63
4.1.2.1.6.12. Makbûz	64
4.1.2.1.6.13. İsti'lâm-nâme.....	64
4.1.2.1.6.14. İştirâ Emri	64
4.1.2.1.6.15. İhbâr-nâme	65
4.1.2.1.6.16. Te'kîd-nâme	65
4.1.2.1.6.17. Mukavele-nâme	65
4.1.2.1.6.18. Haciz-nâme	66
4.1.2.1.6.19. İlmühaber	66
4.1.2.1.6.20. Diğer Yazışma Örnekleri	67
4.1.2.2. Resmî Yazışmalar	67
4.1.2.2.1. Arz-ı Hâller Yâhud İstid'â-nâmeler	68
4.2. "İlâveli Hazine-i Mekâtip Yahud Mükemmel Münşeât"ın Çevriyazısı	69
5. SONUÇ VE ÖNERİLER	178
5.1. Sonuçlar	178
5.2. Öneriler	179
KAYNAKÇA.....	182

KISALTMALAR

AB : Avrupa Birliği

APS : Acele Posta Servisi

bas : baskı

C : cilt

cm : santimetre

e-posta : elektronik posta

kdv: katma değer vergisi

m : madde

MEB : Milli Eğitim Bakanlığı

MEGEP: Meslekı Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi

PTT: Posta ve Telgraf Teşkilatı

S : sayı

s : sayfa

TBMM : Türkiye Büyük Millet Meclisi

TDK : Türk Dil Kurumu

TTK : Türk Ticaret Kanunu

vb : ve benzeri

vs : ve saire

1. GİRİŞ

Bu bölümde araştırmanın problemi, amacı, önemi, varsayımları ve sınırlılıkları üzerinde durulmuştur.

1.1. Problem

Yazı, insanların düşüncelerinin kalıcı olmasını, başka kültür sahalarına ve gelecek nesillere uzanmasını sağlayan en önemli iletişim aracıdır. Yazının bulunmasıyla bilgilerin ve düşüncelerin saklanabilmesi ve yeni nesillere aktarılabilmesi mümkün hale gelmiştir. Ayrıca yazılı belgeler yıllarca aynen saklanabilme özelliğiyle özellikle devletin resmî dairelerinde geçmişten günümüze kullanılmaya devam etmiştir.

Bu yazılar ve resmî belgeler bir devlette halk tarafından ya da resmî makâmlarca kullanılan dilin geçmişten günümüze nasıl değiştiği konusunda fikir sahibi olmamızda en büyük etkidir; fakat arşivlerimizdeki yazışmaların çoğunun değersiz görülüp bir kenara atıldığına şahit olmaktayız. Bize düşen görev bu yazışmalar hakkında daha çok araştırma yapılması hususunda araştırmacıları teşvik etmektir. Bu nedenle araştırmanın problemini bazı yazışma türlerinin kullanımının neredeyse yok denecek kadar azalması, bazılarının ise eski adlarıyla olmasa da bir şekilde hâlâ kullanılmaya devam etmesine rağmen araştırmacıların bu eski dildeki yazılardan ürkererek araştırma yapmayı istememesi ve nice yazışma türünden bihaber olmasından dolayı Osmanlı Türkçesi ile yazılmış olan Ahmet Rasim'in "*İlâveli Hazine-i Mekâtib Yahud Mükemmel Münşeât*" adlı eserinin çevriyazı metnini hazırlayıp içeriğini de incelemek vasıtasıyla yazışma türleri hakkında daha çok bilgi vermek ve geçmişten günümüze kullanılan yazışma türlerini yaşatmak oluşturmaktadır.

1.2. Amaç

Yazışma türleri, taşıdığı üslup nitelikleri bakımından küçük yaşlardan itibaren öğretilmelidir. Bu sayede insanlar duygularını, düşüncelerini, isteklerini karşı tarafa ifade edebildiğinden yazışma âdâplarının öğretilmesi önem arz eder. Ayrıca geçmişten günümüze yaşadığımız olayların yazılı olarak dile getirilmesi yeni nesiller için tarihi belge niteliği taşıdığından önemlidir.

Günümüzde insanlar yazışmalarını elektronik ortamda kaydetmeye devam etmektedirler; fakat en basitinden el yazısı ile dilekçe yazmanın neredeyse unutulduğu bir zamanda yaşarken yazışma türleri okullarda sadece ders kitaplarında verilen birkaç yazı örneğiyle geçiştirilmeye mahkûm bırakılmıştır. Yazışma türlerinin yeni nesiller tarafından bu şekilde unutulmaya yüz tutmaması için Ahmet Rasim'in "*İlâveli Hazine-i Mekâtîb Yahud Mükemmel Münşeât*" adlı eserini incelemeye karar verdik. Eser Osmanlı Türkçesi ile yazıldığından onu günümüz gençliğine kazandırmak için ilk olarak eseri günümüz Türkçesine çevirerek işe başladık. Mektuplar ve yazışmalar konusunda zengin bir içeriğe sahip olan bu eser bünyesinde bildiğimiz ya da bilmediğimiz pek çok mektup ve yazışma türünü barındırmasıyla da dikkat çekmektedir.

Araştırmamızın amacı Ahmet Rasim'in "*İlâveli Hazine-i Mekâtîb Yahud Mükemmel Münşeât*" adlı eserinin çevriyazısını hazırlayıp yazışma türü örneklerini incelemek, yazışma türleri hakkında bilgi vermek ve bu türlerden hangilerinin günümüzde de kullanıldığı konusunda bir değerlendirmeye varmaktır.

Araştırma için temel amaca ulaşmada aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

- 1) Dünya edebiyatında yazışmaların önemi nedir?
- 2) Türk edebiyatında yazışmaların önemi nedir?
- 3) Ahmet Rasim'in "*İlâveli Hazine-i Mekâtîb Yahud Mükemmel Münşeât*" adlı eserinde yer alan yazışma türleri nelerdir?
- 4) Ahmet Rasim'in "*İlâveli Hazine-i Mekâtîb Yahud Mükemmel Münşeât*" adlı eserinde bulunan yazışma türlerinden hangileri günümüzde kullanılmaktadır?
- 5) Türkçe eğitiminde yazışma türlerinin öğretilmesinin önemi nedir?

1.3. Önemi

Teknolojik iletişim araçlarının bize sağladığı kolaylıklar elbette yadsınamaz. Her şey daha kolay, daha hızlı yapılabilirken bir yandan da dilimizi tüketmeye başladık. İşlerimizi bir an önce halledelim derken daha az kelime kullandıkça gelecek nesillere de daha fakir bir dil bıraktığımızın farkında değiliz.

Bir nebze de olsun bu konuya dikkat çekmek amacıyla hazırladığımız çalışmamız günlük hayatta da kullanılan ve öğrenilmesi gereken yazışma türlerinin önemini şimdiki nesle hatırlatmak ve gelecek nesiller tarafından da kullanılmasını sağlamak açısından önem arz eder. Çalışmamızda yazışma türlerinden mektup

yazarken kullanılması gereken kâğıdın şekline kadar nice bilgi yer almaktadır. Ahmet Rasim bu konuda takdire şayan bir çalışma hazırlamıştır. Eserin tek dezavantajı yazıldığı dönem nedeniyle kullanılan dilin ağır olmasıdır. Bu nedenle işe ilk olarak eserin çevriyazısını hazırlamakla başladık. Böylelikle hakkında yeterli çalışma olmayan mektup ve yazışma türleri konularında bu çalışma ile edebiyatımıza katkıda bulunacağımızı düşünüyoruz.

1.4. Varsayımlar

Çalışmamızda belirlenen varsayım şu şekildedir:

Ahmet Rasim'in "*İlâveli Hazine-i Mekâtib Yahud Mükemmel Münşeât*" adlı eseri mektup ve yazışma türleri hakkında bilgi veren, resmî ve gayr-i resmî yazışmaları bünyesinde barındıran bir eserdir.

1.5. Sınırlılıklar

Araştırmamızın sınırlılıkları aşağıda belirtilmiştir:

- 1) Bu araştırma Ahmet Rasim'in "*İlâveli Hazine-i Mekâtib Yahud Mükemmel Münşeât*" adlı eserinin 195-415'inci sayfalarının çevriyazısının hazırlanması,
- 2) Eserdeki yazışma türlerinin incelenmesiyle sınırlandırılmıştır.

1.6. Tanımlar

Çevriyazı: Bir yazıyı bütün ses inceliklerini belirterek başka bir alfabeye çevirme yolu, yazı çevrimidir.

Mektup: Bir şey haber vermek, sormak, istemek veya duyguları bildirmek için birine çoğunlukla posta yoluyla gönderilen, zarfa konulmuş yazılı kâğıttır.

Münşeât: Kaleme alınan şeyler, nesir yazıları, mektuplardır.

Yazışma: Bir konuda karşılıklı yazı yazma, haberleşmedir.

2. İLGİLİ ALANYAZIN

Bu bölümde "Kuramsal Çerçeve" başlığı altında kaynaklara dayalı olarak araştırmanın içeriğine, "İlgili Araştırmalar" başlığı altında ise tez konusu ile ilgili alanda yapılmış araştırmalara yer verilmiştir.

2.1. Kuramsal Çerçeve

Kuramsal çerçeve; "Ahmet Rasim", "Yazışma Türleri" ve "Türkçe Eğitiminde Yazışma Türleri" başlıkları altında incelenmiştir.

2.2. Ahmet Rasim

2.2.1. Hayatı

Çocukluğu ve İlköğrenim Hayatı:

Ahmet Rasim 1865 yılında, İstanbul'da Fatih'in Sarıgözel mahallesinde doğmuştur. Babası Mentешеoğulları'ndan Bahaeddin Efendidir. Annesi ise Nevber hanımdır. Bahaeddin Efendi memurluk icabı Tekirdağ'a giderken karısını boşamış, karısı ve oğlu Ahmet Rasim'i bir daha arayıp sormamıştır. Şahsi bir geliri olmayan ve el kapısında büyüyen Nevber Hanım oğlunu dikiş dikerek kazandığı paralarla okutmuştur. Rasim çocukluk ve gençlik hayatına dair hatıralarını bazı fıkra ve makaleleriyle hatıra kitaplarında anlatmıştır (*Hizarcı, 1953: 3-4*).

Rasim ilköğrenimini mahalle mekteplerinde tamamlamıştır. İlk olarak "Sofular Mektebi"nde, oradan ayrılıp "Tezgâhçılar Mektebi"nde öğrenim görmüştür. Evlerinin yanında çıkan bir yangın yüzünden taşınmak zorunda kalarak "Çukurçeşme Mektebi"ne yazılmıştır. Bu sırada eniştesi Miralay Mehmet Bey Ahmet Rasim'in ailesini himaye altına alarak onları Sarıgözel'deki konağına taşımıştır. Rasim burada falakasıyla meşhur olan "Hafızpaşa Mektebi"ne verilmiştir. Ayrıca yeni usulde ders okutan Yakup Hoca'dan ders almıştır (*Hizarcı, 1953: 4*). Öğrencilik hayatı çok hareketli ve renkli geçen Ahmet Rasim hikâyelerinde bu dönemi bütün canlılığı ile anlatmıştır (*Birinci, 1985: 368*).

Darüşşafaka Yılları:

Miralay Mehmet Bey öldükten sonra Ahmet Rasim Darüşşafaka'ya gitmiştir. Darüşşafaka'ya girdiği ilk zamanlar evden ve annesinden ayrılmanın sıkıntısını çekmiştir; fakat bir süre sonra oradaki hayatına alışmıştır. Orada çalışkan bir öğrenci olarak tanınmış, aynı zamanda okul dışındaki fikir ve sanat hareketleriyle

ilgilenmeye başlamıştır. Edebiyat derslerinde okuduğu Divan şairlerinin etkisiyle şiir yazmaya heveslenen Ahmet Rasim okulda öğrenmeye başladığı Fransızca sayesinde Molière, Lafontaine, Paul de Kock, Alexandre Dumas père, Alexandre Dumas fils gibi Fransız şair ve yazarları tanımıştır. Okula gizlice sokulan gazete ve dergiler vasıtasıyla yerli fikir hareketlerinden de haberdar olmuş; hatta arkadaşlarıyla birlikte okulda gazete çıkarmaya heveslenmiştir. Gazetede yazı yayınlama hevesiyle Humboldt'un Amerika ormanlarındaki keşif seyahatlerinden aldığı bir parçayı tercüme edip Tercüman-ı Hakikat'e göndermiştir; fakat yazı yayınlanmamıştır (*Hizarcı, 1953: 4-5*).

Gazete ve dergilerin serbestçe giremediği Darüşşafaka'da öğrenciler okula gizli gizli Tercüman-ı Hakikat gazetesini sokarak buradaki yazıları takip etmişlerdir. Rasim bu dönemde yapılan münakaşalarda Ahmet Mithat Efendi'nin tarafını tutmuştur. Ahmet Mithat Efendi, onun her daim örnek aldığı edebi bir kişilik olmuştur (*Aktaş, 2004: 27*).

Yine Darüşşafaka döneminde Manastırlı Rıfat'ın çıkardığı, okula gizlice sokulan "Çanta" adlı derginin Rasim'in yeni fikirlerle ve Avrupalı edebiyatla tanışmasında önemli bir vasıta olduğu söylenebilir (*Aktaş, 2002: 172*). Ayrıca sınıfları aştıkça edebiyat derslerinde edindiği bilgi ile Fuzuli, Baki, Nabi, Nedim gibi eski şairleri de tanımaya başlamış, son sınıflara doğru Mebani'l-İnşa'yı elinden düşürmez olmuştur (*Gökman, 1989: 19*).

Okulda başarılı bir öğrenci olarak tanınan Ahmet Rasim, 1883 yılında Darüşşafaka'yı birincilikle bitirmiştir (*Aktaş, 2004: 28*). Darüşşafaka'dan çıktığı aylarda beş vakit namaz kılan Rasim sonraları bu alışkanlığını nasıl boşladığını şöyle itiraf eder:

"Benim namazlar artık kazaya kalmaya başladı. Kemal merhumun Sergüzeşt-i Ali Bey hikâyesini, La Dame Aux Camélias'ın nüsha-i mütercemesini, Henüz on üç Yaşında'yı, muharrirlerimizin aşk ve alakaya dair yazdıkları küçük büyük romanları okuyor, bilhassa Fuzulî, Nedim ve emsali şuaramızın âşikane gazellerini, manzumelerini ezber etmeye çalışıyor, tiyatrolarda, orta oyunlarındaki cilvelerden, fedakârane evza' u ef'al taklitlerinden hisseler alıyor, mahut perükâr dükkanındaki muhaverattan son derece mahzuz oluyor, meydanı hâlî bulur isem camekânın önünden geçen kadınları süzüyor, piyasada gezinenlerden birkaçını tanyor, fakat

validemin sözünden bir türlü çıkmadığım için eve muntazaman devam ediyor, o zamanın tabirince yavaş yavaş olmağa yüz tutuyordum." (Rasim, 2005: 100).

Eğlence Hayatı:

Osmanlı terbiyesine göre yetişmekte olan çocuklar ve gençler için Galata ve Beyoğlu gidilmesi yasak semtlerdir; fakat bu yasak gençlerin buralarda sürdürülen yaşayış şeklini, eğlenceleri merak etmelerine zemin hazırlar (Aktaş, 1997: 18-19). Ahmet Rasim, Galata'daki eğlence yerlerinden ilk defa Darüşşafaka'da talebe iken haberdar olmuştur (Aktaş, 1997: 253).

Rasim okuldan ayrıldıktan kısa bir süre sonra içkiye başlamıştır. Bununla birlikte akşamlarını arkadaşlarıyla geçirmeye, eğlence yerlerine, birahanelere, meyhanelere gitmeye alışmıştır. Evlendikten sonra da bu hayatı sürdürdüğünü görürüz. Hatta aylarca eve uğramadığı olmuştur. Bunun nedeni onun sıkı bir hayattan çıkıp kendini İstanbul gibi şehirde serbest bulunca arkadaşlarına uyararak bu hayata kendini kaptırmasıdır. Arkadaşlarıyla tüm eğlence yerlerini, gazinoları, meyhaneleri, birahaneleri dolaşan Ahmet Rasim'in basın hayatına girdikten sonra bu âlemde tanıdığı arkadaşlarıyla akşamları türlü meyhanelere giderek içmek en büyük zevki olmuştur (Levend, 1965: 64-65).

Musiki Hayatı:

Ahmet Rasim Darüşşafaka'da hocası Zekai Bey'den musiki dersi almıştır. Yetmiş kadar şarkı yapmış ve bunların çoğunu da kendi bestelemiştir. Rasim bu şarkıların hemen hepsini serüvenlerini, anılarını, sevgilerini, üzüntülerini ve kırgınlıklarını içine katarak yapmıştır. Şarkılarından en meşhuru ise eşiyile arasında geçen bir diyalogdan esinlenerek yaptığı "Sakın Geç Kalma Erken Gel"dir (Levend, 1965: 68-69).

Ahmet Rasim'in hassas ve ağırbaşlı karakterini aksettiren, neşe ile karışık hüznün ifadeli, sanat göstermek gayretinden uzak, sade ve zarif bir musiki üslubu vardır (Aktaş, 1989: 118).

Gazetecilik Yılları:

Darüşşafaka'yı birincilikle bitiren Ahmet Rasim (1883) Telgraf Nezareti Fen Kalemî'ne kâtip olmuştur. Memurluk hayatına girdikten sonra Binbaşı Bilal Bey'in kızı Sadberk Hanımla evlenmiştir. Bu evlilikten Rasime (1887), Mazhar (1889), Mazlum (1891), Sadiye (1893), Sırrı (1897), Şeyda (1901) isimlerinde altı çocuğu dünyaya gelmiştir.

Ahmet Rasim Telgraf Nezareti'nde çalışırken bir yandan da gazetelere yazılar vererek basın hayatına atılmıştır. Yayınlanan ilk yazısı Ahmet Mithat'ın Tercüman-ı Hakikat gazetesinde basılan ve Fransızca'dan tercüme edilen "Yolcu" adlı parçadır. Rasim bu gazeteye edebi tercümelerini gönderirken Ceride-i Havadis gazetesine mütercim olarak girmiş (1884), bir süre sonra Telgrafhanedeki görevinden istifa ederek kendini sadece gazeteciliğe adanmıştır. Bu arada Tercüman-ı Hakikat yazı heyetine katılmış; bir yandan da Güneş, Gülşen Sebat, Hamiyet, Say, Şafak gibi dergilerde Fransızca'dan tercüme ettiği yazılar çıkmıştır.

Rasim bir müddet Behram Ağanın açtığı Mekteb-i Behramî'de, Kamanto Musevi Okulunda öğretmenlik yapmıştır. 1888'de dergi imtiyazları kaldırılıp yayın imkânları kısıtlanmış olmasına rağmen fen, tarih, dil bilgisi, aritmetik gibi konularda risale ve kitaplarını yayınlamaya devam etmiştir. 1891'de basın serbestliği artınca Servet-i Fünun, Mektep, Maarif, Hazine-i Fünun gibi dergilerde tercümelerden başka birtakım hikâyeler, fıkralar, manzum ve mensur şiirler yayınlamıştır. Bu yıllarda Ahmet Rasim daha çok tanınmaya başlamış, dönemin en çok okunan yazarlarından biri olmuştur. İkdam gazetesi çıkmaya başlayınca (1894) onun yazarları arasına katılmış ve burada imzasız birçok yazı ve tercümeleri yayınlanmıştır. (1894) Ertesi yıl Baha Tahir tarafından çıkarılan haftalık Malûmat dergisinin yazar kadrosuna katılmış; burada da fıkraları, makaleleri, hikâyeleri ve romanları yayınlanmıştır. Ayrıca Muhâkemât-ı Edebiyye başlığı altında yazdığı imzâlı ve imzâsız yazılarıyla Edebiyat-ı Cedide yazarlarına karşı münakaşaya girmiştir. Yine *Malûmat* dergisinin *Hanımlara Mahsus Malûmat* adlı ilavesinde Leylâ Feride takma adıyla yazılar ve şarkılar yayınlamıştır (*Hizarcı, 1953: 5-6*).

Baba Tahir, Malûmat'ın gündelik nüshasını da çıkarınca (1897) ve "İrtika" ile "Musavver Fen ve Edep " dergilerinin haklarını kendi üzerine alınca, Ahmet Rasim bütün yazılarını bu dergilerde toplamıştır. Gündelik Malumat'ta meşhur Şehir Mektupları fıkraları ile imzâlı ve imzâsız çeşitli yazıları; İrtika ile Musavver Fen ve Edep'te o yılların münakaşa konularından lisan meselesi, sadelik davası, Türkçe şiirler iddiası gibi konular üzerinde ciddi veya alaylı fıkraları ve makaleleri, ayrıca hikâye, roman ve mektupları yayınlanmıştır. Yine bu dönemde Resimli Gazetenin başlıca yazarlarından olmuş; ayrıca Mecmua-ı Ebüzziya'da da yazıları çıkmıştır. Malûmat gazetesi kapatılınca Sabah gazetesinde çalışmaya başlamıştır. II. Abdülhamit'in basın üzerindeki baskıyı artırdığı dönemde dahi ortalığı

karıştırmayacak, suya sabuna dokunmayan konular bularak gazeteciliğe devam etmiştir.

Meşrutiyet ilan edildikten sonra (1908) Musavver Muhit, Haftalık Şûrâ-yı Ümmet, Resimli Kitap, Donanma gibi dergilerde yazıları çıkmıştır. Bir dönem Hüseyin Rahmi ile birlikte Boşboğaz adlı bir mizah gazetesi çıkarmış (1908); I. Dünya Savaşı sırasında Tasvir-i Efkâr'da, Mütareke yıllarında Yeni Gün, Eski Gün, Zaman, Vakit gazetelerinde çalışmış; Cumhuriyet döneminde ise Cumhuriyet, Akşam gazetelerinde yazmıştır. Yine Meşrutiyetten sonra fıkra ve hatıralarını kitap halinde yayınlamış ve Osmanlı tarihi ile Türk basın tarihine ait eserler bastırmıştır (*Hizarcı, 1953: 6-7*).

Telgraf Nezareti'ndeki işinden ayrıldıktan sonra kendini gazeteciliğe veren ve bir daha memurluğu istemeyen Ahmet Rasim yaşamının son yıllarında İstanbul'dan milletvekili (1927-1932) seçilmiştir (*Hizarcı, 1953: 8*). Fakat sağlık sorunları nedeniyle meclis toplantılarının çoğuna katılamamıştır (*Levend, 1965: 71*).

Ahmet Rasim, 21 Eylül 1932'de İstanbul'da Heybeliada'daki evinde ölmüştür. Heybeliada mezarlığına gömülmüştür. Mezar taşına, Türk diline yaptığı hizmetlerden ötürü unutulmaması gereken bir edebi şahsiyet olduğunu gösteren şu cümleler yazılmıştır: " *Türk diline 48 sene kalemiyle hizmet eden muharrir Ahmet Rasim burada yatıyor. Matbuâsârı yüzü geçer. Onu unutmamak her Türk'e borçtur. Mebus olarak öldü. Çarşamba - 21 Eylül 1932*" (*Yücebaş, 1957: 3*).

2.2.2. Eserleri

Hatıralar:

Gecelerim, 1894. (Ömr-i Edebî, III. te, 1899.)

Fuhs-i Atik, 2 cilt, 1922.

Matbuat hatıralarından: Muharrir, Şair, Edip, 1924.

Falaka, 1927.

Makaleler:

Külliyât-ı sa'y ü tahrîr: Makaalât ve Müsâhabât, 1907.

Külliyât-ı sa'y ve tahrîrden: Menâkıb-i İslâm, 2 cilt, 1907.

Tarih ve Muharrir, 1910.

Şehir Mektupları, 4 cilt, ikinci bas. 1910-1911.

Cidd ü Mizah, 1918.

Eşkâl-ı Zaman, 1918.

Gülüp Ağladıklarım, 1926.

Muharrir Bu Ya, 1927.

Hikâyeler:

İlk Sevgi, 1890.

Bir Sefilenin Evrâk-ı Metrûkesi, 1891.

Endişe-i Hayat, 1891. (Ömr-i Edebî, IV. te Ferdâ adı ile, 1900.)

Güzel Eleni, 1891. (Ömr-i Edebî, IV. te, 1900; İki Güzel Günahkâr'da sadece Eleni adı ile, 1922.)

Leyâl-ı İztırâp, 1891. (Ömr-i Edebî, IV. te, 1900.)

Mehâlik-i Hayat, 1891.

Meşâkk-ı Hayat, 1891. (Ömr-i Edebî, IV. te, 1900.)

Meyl-i Dil, 1891.

Tecârib-i Hayat, 1891.

Afife, 1892.

Biçare Genç, 1894. (Ömr-i Edebî III. ve Nakş-ı Sır adı ile, 1899.)

Gam-ı Hicran, 1894. (Ömr-i Edebî II. de Hevâ-yı Aşk adı ile, 1898; İki Günahsız Sevda'da yine Hevâ-yı Aşk adı ile, 1923.)

Mektep Arkadaşım, 1894. (Ömr-i Edebî, III. Refik ve Refika adı ile, 1899.)

Nümune-i Hayal, 1894.

Tecrübesiz Aşk, 1894. (Ömr-i Edebî, III. te, 1899.)

Sevda-yı Sermedî, 1895. (Ömr-i Edebî III. te Mahabbet-i Hakikiyye adı ile, 1899; İki Günahsız Sevda'da yine Sevda-yı Sermedî adı ile, 1923.)

Asker Oğlu, 1897.

Nâkâm, 1897.

Ülfet, 1899. (Hamamcı Ülfet adı ile, 1922.)

Belki Ben Aldanıyorum, 1909. (iki Güzel Günahkâr'da Bedia adı ile, 1922.)

İki Güzel Günahkâr, 1922.

İki Günahsız Sevda, 1923.

Mensureler:

O Çehre, 1893.

Kitabe-i Gam, 3 cilt, 1897-1898; hepsi bir arada 1922.

Seyahat Yazıları:

Romanya Mektupları, 1916.

Tarihle İlgili Kitaplar:

Arapların Terakkiyât-ı Medeniyyesi, 2 cilt, 1887.

Tarih-i Muhtasar-ı Beşer, 1887.

Terakkiyât-ı İlmiyye ve Beşerriye, 1887.

Eski Romalılar, 2 cilt, 1887-1889.

Tarih-i Ticaret, 1891.

Resimli ve Haritalı Osmanlı Tarihi, 4 cilt, 1910-1912.

İki Hâturât, Üç Şahsiyyet, 1916.

İstibdattan Hâkimiyet-i Milliyeye, 2 cilt, 1924-1925.

Monografya:

İlk Büyük Muharrirlerden: Şinasi, 1927.

Çeşitli Eserler:

Elektrikiyyet-i Sâkine, 1885.

Fonograf, 1885.

Cümle-i Hikemiyye-i Osmaniyye, 1886.

Elektrik, 1887.

Garâib-i Adât-ı Akvâm, 1887.

Teşekkül-i Cihan, 1887.

Hazine-i Mekâtib yahud Mükemmel Münşeât, 1889.

Ömr-i Edebî, 4 cilt, 1897-1900.

Hanım, 1910.

Tercümeler:

Cümle-i Hikemiyye-i Ecnebiyye, 1886.

Edebiyyat-ı Garbiyyeden Bir Nebze, 1886.
Cizvit Tarihi (Leo Taksil'den, kısaltılarak), 1887.
Ezhâr-ı Tarihiyye (Pierre Larousse'tan), 1887.
Ûrani (Camille Flamarion'dan), 1891.
İki Damla Gözyaşı, 1894.
La Dame aux Camélias, 1895.
Matild Laroş, 1895.
Karpat Dağlarında (Carmen Sylva'dan), 1896.
Mızıkacı Yanko ve Kamyenka (Henryk Sienkiewicz'dan), 1900.
Neşide-i Ruh, 1900.
Ohlen Karısı (Jean Richepin'den), 1900.
Kaptan Jipson (Jules Vern'den), 1903.
Madam Mardiber (Madame Daniel Lesuer'den), 1903.
Asya Kumsallarında (Seyyah Swen Heden'den), 1905.

Okul Kitapları:

Ahmet Rasim çoğu ilkokullarda okutulmak üzere alfabe, imlâ, okuma kitabı, Türkçe dil bilgisi, Farsça dil bilgisi, islam ve Osmanlı tarihleri, hıfzıssıhha ve hesap kitapları yazmıştır. Bu tür eserlerinin sayısı otuz kadardır (*Hizarcı, 1953: 22*).

Şiirler:

Rasim'in ilk manzumeleri Sebat dergisinde çıkmıştır. Daha sonra Gülşen, Mektep, Hazine-i Fünun, Maarif, Malumat dergilerinde de manzumeleri görülmüştür.

2.2.3. Sanatı

Ahmet Rasim Tanzimat sonrası Türk edebiyatının en renkli simalarından biridir. Yaşadığı devir büyük ve köklü bir devlet ve medeniyetin çözüldüğü, dağıldığı, çöktüğü zamana rastlamaktadır. Çocukluğundan itibaren kendisinin içinde bulunduğu âleme ışık tutan Rasim; İstanbul'un semtlerini, okullarını, evlerini, eğlence yerlerini, bilhassa çöküşün çatırdılarının canlı tablolarını verir. Medeniyet krizinin içerisinde bocalayan insanımızın ruhunun ve bu krizin en çok hissedildiği edebiyat dünyasının, kendisinin "tuzu biberi" olduğu matbuat âleminin bütün burukluğu, kıvraklığıyla tasvirini yapar (*Yetiş, 1980: 7-8*).

Darüşşafaka'da öğrenciliği sırasında Ahmet Mithat'ın görüşlerini benimseyen Ahmet Rasim, basın hayatına atıldıktan sonra da onun yolundan ayrılmamış, yazılarında okura fayda sağlamak, okuru memnun edecek açıklık, akla uygunluk, düşündürücülük gibi nitelikler bulundurmak düşüncesiyle eserlerini kaleme almıştır. Yazı türünün neredeyse her alanıyla uğraşmış; şiir, hikâye, hatıra, fıkra, makale, tenkid, monografya gibi alanlarda eserler vermiştir (*Hızarcı, 1953: 8*). Gördüklerini, duyduklarını ve araştırdıklarını her türde kaleme aldığı yazılarla; iç hayatını ve duygularını şarkı ve mensur şiirleriyle ifade etmiştir.

O, edebiyat ve sanat hayatındaki yeniliklere açık olduğundan eski taraftarı yazarlardan ayrılır. Edebiyat-ı Cedidecilerin yenilik hareketlerini abarttığını ve dilin imkânlarını zorladıklarını düşündüğünden bu grubun içine de dahil olmamıştır. Orta bir yol tutma taraftarı olmuştur (*Aktaş, 2004: 65-66*).

Ahmet Rasim'in eserlerinde her şeye rağmen yaşama sevinci baskın çıkan unsurdur. Hatıralarında, özellikle mekteplerde şahit olduğu dayak sahnelerini anlatırken onun çocukluk korkuları ve şaşkın halleri bile içimizde tebessüm uyandırır.

Kendi yazış tarzını "çalakalem" olarak nitelendiren Rasim bu yazılarında üstün bir başarı sağlamış; fakat sanatlı bir biçimde yazmaya çalıştığı hikâye, mensur şiir gibi özen gösterdiği yazılarında acemi kalmıştır (*Hızarcı, 1953: 8*).

Darüşşafaka'da öğrenciliği sırasında okula gizlice sokulan Ahmet Mithat'ın Tercüman-ı Hakikat gazetesindeki yazıların etkisiyle makale yazmaya özenen Ahmet Rasim basın hayatına tercümanlıkla başlamıştır. Asıl edebi kişiliğini ise günlük gözlemlerini katarak yazdığı fıkralarla ve özellikle yaşamının son dönemlerinde yazdığı hatıralarla kazanmıştır. Döneminin İstanbul halkını her kesimden insanların giyimlerini, yaşayış tarzlarını, adetlerini, inançlarını ele alarak anlatmıştır. Hatıralarında o dönemin okullarındaki gelenekleri ve müfredatı, o dönem insanların yetişme tarzını, basın hayatını, fikir akımlarını, türlü yazar ve şair tiplerini, dönemin eğlence yerlerini, kadın erkek ilişkilerini konu edinmiştir. Fıkralarında ise günlük şehir hayatında önemli yere sahip olan tren, tünel, atlı tramvay, Kadıköy vapurları, Şirket-i Hayriye iskeleleri, Terkos idaresi, arabacılar, sürücüler, çöpçüler, kömürcüler, bakkallar, sokak satıcıları, hamallar, külhanbeyleri, tiyatrolar, mağazalar, lokantalar, kahvehaneler, meyhaneler, hamamlar, kitapçılardan bahsetmiştir (*Hızarcı, 1953: 8-9*). Bu nedenle Ahmet Rasim'in dil ve üslup güzelliği

başta olmak üzere bütün yazıcılık gücünü İstanbul şehrine ve bu şehrin halkını iyi tanıyıp gözlemesine borçlu olduğunu söyleyebiliriz (*Kabaklı, 1994: 280*).

Ahmet Rasim'in yaşanılmış ve yaşanılmakta olan hayatların karakteristik tarafları üzerinde etkili bir görüşü ve bu hadiselerin komik ve ibret verici taraflarını dikkatle yakalayıp onları gerçekten sanatkârane bir üslupla birleştirerek kısa cümlelerle tanıtışı onun kendine has sanatının bir parçasıdır. Görünüşte kolay yazılmış hissi veren bu güzel cümleler herkesin başaramayacağı bir kolaylıkla söylenilmiştir (*Banarlı, 1971:1063*).

Fikir, kapsam ve teknik bakımdan Edebiyat-ı Cedideyi izleyen Rasim, genç şairlerin yapmacığa kaçan dilini beğenmemiştir. Özellikle yeni yeni kullanılmaya başlanan tamlamaları, birleşik isim ve sıfatları yadırgamıştır (*Levend, 1965: 90*).

Rasim'in fıkra ve hatıralarındaki yer ve kişi tasvirlerinde, ruh tahlillerinde düşüncelerini yapmacıksız, rahat, doğal bir ifade ile anlatmakta büyük başarı göstermiştir. Fakat hatıra, fıkra ve makalelerini yazarken gösterdiği başarıyı hikâye ve roman yazmakta gösterememiştir. Yine hatıra, makale ve fıkralarında ustalıklı anlattığı yerli gelenekler hikâyelerinin içinde asıl olayla sentezlenemediği için yama gibi görünmüştür. Çalاکalem yazma alışkanlığından dolayı Ahmet Rasim'in yazılarında plansızlık ve dağınıklık göze çarpar. Bunun nedenini yazarın yetişme tarzında arayabiliriz. Darüşşafaka'da okula gizlice sokulan Tercüman-ı Hakikat gazetesi yoluyla makale türleri hakkında ve kendine örnek aldığı Ahmet Mithat'ın romanları vasıtasıyla roman türleri hakkında derme çatma bilgiler edinmiş, kendini yetiştirmeye çalışmıştır. Eserlerinde gösterdiği büyük başarılar yanında şaşılacak derecede acemilikler göstermesini bu şekilde açıklayabiliriz (*Hızarcı, 1953: 11-12*).

Ahmet Mithat'ı örnek alarak halk için eserler yazan; özellikle fıkra ve hatıralarında konuşma dilini ustalıklı kullanan Ahmet Rasim dilin sadeleştirilmesi konusunda yazılar yazmıştır; fakat bazen bu konuda düşündükleriyle yazdıkları arasında çelişkiye düştüğü görülmüştür (*Hızarcı, 1953: 13*). Özellikle tasvirlerinde dili Osmanlıcanın hakîmiyeti altındadır (*Akyüz, 1995:144*).

Daha çok nesirleriyle tanınan Ahmet Rasim, şiir de yazmıştır. Sadece eski tarzda yazdığı şiirleri dergilerde yayınlamış; alafranga tarzda yazdıklarını ise baskılardan korkarak yayınlamaktan vazgeçmiştir. Bazılarını "Leyla Feride" takma adıyla bastırduğu manzumeleri kendisi bestelemiştir. Bu şarkılar o dönemde epey tanınmış olsa da çoğu sanat değeri düşük eserlerdir. Ahmet Rasim'in Türk

edebiyatında önemli bir yer edinmesini sağlayan yazıları Osmanlı toplum hayatını gözler önüne serdiği hatıra, fıkra ve makaleleridir (*Hızarcı, 1953: 14-15*).

2.3. Yazışma Türlerinin Tarihçesi

Yazışmaların toplum yaşantısında önemli bir yeri vardır. Yazanın kişiliğini, hayata bakış açısını, dilek ve isteklerini bütün şeffaflığıyla karşı tarafa yansıtır. O nedenle ki eski çağlardan beri yazışmalar insanlar arasındaki haberleşmeyi sağlayan, uzun yıllardır geleneğini sürdüren ve insanların tüm samimiyetlerini gözler önüne seren bir iletişim aracı olmuştur.

Yazışmaların tarihi eski çağlara uzanır. Eski Mısır'da kil tabletler ve papirüslere yazılmış mektuplar, yazışmalar bulunmuştur (*Kaplan, 1999: 3*). Tuncel, "Çömelmiş kâtip" heykelinin Eski Mısır'da sadece dilekçe yazıldığı değil, kişilerin özel işleriyle ilgili mektuplar yazıldığına da göstergesi olduğuna değinmiştir (*Tuncel, 1974: 9*). XIV. yüzyılda kâğıdın da bulunmasıyla yazışmalar daha yaygın kullanılan bir iletişim aracı haline gelmiştir. Okuryazar oranı düşük olan yerlerde yazılar kâtipler tarafından yazılmıştır (*Kaplan, 1999: 4*).

İslamiyet ve sonrasındaki dönemlere baktığımızda, İslamiyetin ilk yüzyılında klasik bir mürasele (yazışma) türünün doğduğunu gösterebilecek örneklerin pek olmadığını görürüz. Bu çağlara ait yazışma örnekleri gayet sade ve açık bir dille yazılmıştır. Abbasiler döneminde ise çoğu Arap olmayan kâtip ve münşiler İran'ın mübalağalı ve sanatlı üslûbunu yazışmalara getirerek sonraki nesillere örnek olmuşlardır. Münşeât mecmualarında bu üslûbun yansımasını görebiliriz. Tanzimat dönemiyle birlikte dilde sadeleşmeden kaynaklanan bazı değişiklikler olsa da özellikle resmî yazışmalarda bu üslûp daha ağır, ağıdalı bir şekil alarak Osmanlı'nın son dönemlerine kadar varlığını sürdürmüştür (*Gencosman, 1964: 73*).

2.3.1. Türk Edebiyatında Yazışmalar

Yazışmaların klasik edebiyatımıza kadar uzanan geçmişi vardır ve bu dönemlerde bir nesir türü olarak "inşâ" kategorisinde değerlendirildiğini görürüz. Osmanlı dönemi şair ve yazarları, münşeâtları sadece haberleşme aracı olarak düşünmemişler, onu bir sanat ortaya koyma vesilesi haline getirmişlerdir.

Nesrin şiir gibi süslü ve sanatlı tarzda kullanılmasıyla bu tarzda yazılan edebî metinlere "inşâ" denmiştir. Eski Türk edebiyatında inşâ örnekleri münşeât

mecmualarında yer almıştır. Münşeât eserlerimizin çoğunu edebî-tarihî, resmî, husûsî yazışmalar oluşturmaktadır. 15. yüzyıldan itibaren tertip edilen bu mecmualarda çeşitli kişiler ve devlet birimleri arasında yazılan ve adına bugün mektup (mekâtîb) dediğimiz yüzlerce yazışma metni (inşâ) bulunmaktadır.

Münşeâtlar, yazan ve gönderenin kimliğine, metnin muhtevasına ve yazılış amacına göre çeşitli isimler almışlardır. İsim çeşitliliği, kişiler arasındaki özel yazışmalarda da, resmî makamlar arası yazışmalarda da görülmektedir.

Münşeâtlardaki kayıtlara göre; eğer kâğıda yazıp gönderen pâdişâh ise ve her kişiye rütbe ihsan ediyorsa ona "*menşur*", bir iş siparişi için yazılmışsa "*ferman*", yazan pâdişâhın dışında biri ise "*misâl*", alt makamlardan üst makama yazılmışsa "*arz-ı hâl*", "*arîza*", "*ruk'a*", akran kişiler arasındakine "*muhabbetnâme*", fetihle alakalı olanına "*fetihnâme*", üst makamdan alt makama yazılana "*nevâzişnâme*", "*misâl*", iki pâdişâh veya iki serasker yahut bir pâdişâh bir serasker arasında veyahut şeyh ile halifesi arasında yazılana "*ahidnâme*", iki büyük kişi arasında yahut üstten asta hürmet göstererek veya asttan üste eski hukuka binaen yazılmışsa "*tehniyetnâme*" adı verilir.

Yine bir şahıs tarafından resmî bir makama sunulan kâğıda o makam sahibi tarafından emir mahiyetinde yazılan cevabî yazıya "*buyruldu*", bir işin resmen merciine bildirildiği yazıya "*takrîr*", sadrazam tarafından pâdişâha sunulan yazıya "*telhîs*", resmî dairelerin birbirine yazdıkları kâğıtlara ve halka verilen resmî yazılara "*tezkire*", büyüklerden küçüklere yazılan resmî kâğıtlara "*kâime*" denmiştir.

Bu isimler dışında, münşeâtlarda tarifleri verilmeyen fakat muhtevalarına ve üslûplarına göre adlandırılan birçok yazışma çeşidi vardır. Münşeâtlarda yazışmaların adlandırıldıkları isimlerle kayıtlı olduklarını, başlıklarında böyle takdîm edildiklerini görürüz (*Haksever, 2006: 37-38*).

2.3.1.1. Tanzimat Öncesi

Türk edebiyatının her devrinde sanatkâr kalemlere ait yazışma örneklerine rastlarız. Divan edebiyatı dönemindeki nesir üstadları, resmî yazışmalar ve iş yazışmaları yazmakta hüner göstermişlerdir. Türk edebiyatında yazışma türlerinin tarihçesi göz önüne alınca evvelâ "münşî" denilen resmî yazı üstadlarından bahsetmek gerekir.

Divan edebiyatımızda bir şeyi meydana getiren, bina eden manasında nesir karşılığı "inşâ", nâsir yerine "münşî" sıfatı kullanılmıştır. Münşî, edebî ilimlere vâkıf, bir maddeyi nesren ve mükemmel surette kaleme alabilen kâtip demektir. Kalemlerden yetişen münşîler resmî yazıları kusursuz olarak yazma hünerini gösterebilen kimselerdir. Bilhassa XVI. asırdan başlayarak Arap ve Acem kültürünün nüfuzu artmış, bu dillere ait kelime ve kaideler muayyen bir zümrenin nesrinde Türkçe kelimelere göre daha çok yer tutmaya başlamıştır. Bu ağır nesirde, sanatlı ifade hususiyeti de arandığından inşâ ancak Arap ve Acem kültürüne, edebiyat bilgisine hakkiyle vâkıf kimselerin kaleme alabileceği bir hususiyet gösterir. Kalemlerden yetişen münşîlerin çoğu mektupçuluk, vakanüvislik, reisülküttaplık, sadrazamlık gibi yüksek memuriyetler işgal eden kimseler, şairler, müderrisler, ilim adamlarıdır. Feridun Bey, Abdülcelil Bin Yusuf, Celâlzade Salih, Lâmiî XVI. yüzyıl; Bosnalı Abdülkerim, Dukakinzade Osman, Âlî, Nabî, Veysî XVII. yüzyıl; Bursalı Bahaeddin, Nazmîzade Hüseyin Murteza, Kânî, Ragıb Paşa XVIII. yüzyıl Türk edebiyatının meşhur münşîleridir ve hepsinin münşeât mecmuaları vardır (*Tansel, 1964: 386-387*).

2.3.1.2. Tanzimat Sonrası

Münşeât mecmuaları genellikle resmî, kısmen husûsî haberleşmeleri içermekle beraber, bunlarda bazen nutuklara, makalelere de rastlarız. Münşeât tabiri, nesir külliyatı manasına da gelmektedir. Münşeât mecmualarında resmî işlerle alakalı tezkireler, husûsî veya resmî teşekkür, tebrik, taziye vb. yazıları, XIX. asrın sonuna ait mecmualarda hayatımızdaki değişmeler tesiriyle şirket akdi, vekâlet, mukavele, konturat, bir mektebe kayıt mevzularında da iş yazıları mevcuttur. Bunlar ifadece ağır olmakla beraber, bugünkü iş yazılarında olduğu gibi ciddi, sanatsız ve maksadın en kısa yoldan ifade edilme hususiyetine sahiptir. Husûsî yazılar ise yazan kişinin yaratıcılığını gösteren bir sanat eseri niteliğindedir (*Tansel, 1964: 387*).

Ahmet Rasim'in kaleme aldığı eserin yazıldığı dönemlere gelirse, bir zamanlar malî, askerî, adlî, idarî, iksidadî teşkilâtı pek geniş ve muntazam olan Osmanlı devletinin, XVIII. asırdan itibaren esaslı surette sarsıntıya uğramasına rağmen teşkilatında değişiklik yapmadığını görürüz. Bundan dolayı devletin bütün teşkilâtı XIX. asrın ilk yarısına kadar bozuk düzeni sürdürmüştür. Mühim kısmı zayi olan fakat diğerleri arşivlerde olan muhtelif devlet şubelerine ait defterlerden

yararlanılarak bu devletin teşkilâtı ile ilgili bilgiler edinmek mümkündür (Uzunçarşılı, 1988: 513). Özellikle II. Abdülhamit'in arşivlemeye önem verdiği ve saltanatı boyunca günlük işleri, siyasi olayları dosyalar halinde arşivlettiği kaynaklarda yer alan bilgiler arasındadır. Hatta devrin önemli devlet adamlarının ölümlerinde şahsî evraklarına el koydurup arşive gönderttiği bile söylenir (Şehsüvaroğlu, 1964: 414).

Tanzimat sonrası yeni yazışma ve kitâbet usûlleri ortaya konulmuştur. Bu dönemde çoğu zaman kâtiplere pratik bilgiler vermek, yeni yazışma kurallarını ortaya koymak, aynı zamanda asrın ortalarından itibaren açılmaya başlayan ve bir kısmı kâtip yetiştirmek amacını güden okullarda ders kitabı olarak okutulmak için inşâ ve kitabet adlarıyla çeşitli eserler neşredilmeye başlanmıştır. Son dönem neşredilmiş olan bu inşâ ve kitabet eserleri Mehmed Tevfik'in *Usûl-i İnşâ ve Kitabet* (1307), Mehmed Fuad'ın *Usûl-i Kitabet-i Resmîyye* (1328), Ali Ekrem Bolayır'ın *Usûl-i Kitabet* (1336), Ebul Muammer Fuad'ın *Usûl-i Kitabet-i Resmîyye ve Gayr-i Resmîyye* (1328), Mihrî Efendi'nin *Îlâveli Güldeste: Muharrerat-ı Resmîyye ve Gayr-ı Resmîyye* (1327) ve tezimizin konusunu oluşturan Ahmet Rasim'in *Îlâveli Hazine-i Mekâtib yahud Mükemmel Münşeât* (1309) adlı eseridir. Bu çalışmalar Osmanlı belgelerinin Tanzimat sonrasında kısmen değişen şekillerini vermektedir. Klasik devirde yazılmış öğretici mahiyetteki münşeât mecmualarıyla karşılaştırıldığında ise birbirini tamamlayıcı nitelikte oldukları görülmektedir. Bu eserlerde belge cinsleri ve yazılış şekilleri hakkında bilgi verildiği gibi belge örnekleri de konmuştur. Kitabetle ilgili eserler esas itibarıyla iki kısımda toplanabilir. Bunlardan birincisi resmî kitabet, diğeri ise hususî kitabet, yani şahısların özel yazışmaları için kullandıkları kitabettir. Bazı yazarlar her iki tür yazışmayı birlikte inceledikleri için eserlerine "Kitabet-i Resmîyye ve Gayr-i Resmîyye" başlığını koymayı uygun görmüşlerdir (Cezmi, 2011: XXVI-TAKDİM). Ahmet Rasim de çalışmamızın konusunu oluşturan "*Îlâveli Hazine-i Mekâtib Yahud Mükemmel Münşeât*" adlı eserini "*Muharrerât-ı Gayr-i Resmîyye*" ve "*Muharrerât-ı Resmîyye*" ana başlıkları altında kaleme almıştır.

2.3.1.3. Cumhuriyet Dönemi

Türk kültüründe yazışmalara büyük önem verildiğini, çeşitli devirlerde kaleme alınmış olan, yazışmalar hakkında bilgi veren kitaplardan anlamak mümkündür. Kurallarda zaman içinde bazı değişiklikler olsa da bu değişimin Türk

milletinin tarih içinde etkileşime girmiş olduğu farklı medeniyetlerin tesiri ile meydana geldiğini söyleyebiliriz. Bunun en basit örneği, divan edebiyatı döneminde Şark-İslam kültürünün etkisinde şekillenen yazışma kurallarının Tanzimat sonrası ve Cumhuriyet döneminde yavaş yavaş Batı tesirinde kalmasıdır. Yine de, başka medeniyetlerden etkilenmekle birlikte, Türk kültürünün husûsî veya resmî yazıların yazımında kendi geleneğini oluşturduğu aşikârdır.

Cumhuriyet döneminden sonra bazı dergi ve gazetelerde türlü yazarların mektuplarına yer verilmiştir; fakat günümüzde bilhassa özel mektuplar gelişen teknolojiyle birlikte önemini kaybetmeye başlamıştır. Bunun yanında resmî yazışmaların ve iş mektuplarının hâlâ önem taşıyan belge niteliğinde kullanıldığını görürüz.

2.3.1.4. Cumhuriyet Dönemi Yazışma Türleri

Bu dönemde yazışma türlerinin sınıflandırılmasında farklı görüşler karşımıza çıkar. Öncelikle bu görüşlerden kısaca bahsetmek doğru olacaktır.

Enise Kantemir yazışmaları özel yazışmalar, resmî yazışmalar ve iş yazıları olmak üzere iki bölüme ayırmıştır (*Kantemir, 1995: 242-249*).

Fevziye Abdullah Tansel, yazışma türlerini üç ana başlıkta toplamış ve bunları da kendi arasında çeşitli bölümlere ayırmıştır:

I. Husûsi Yazışmalar:

- a) Teşekkür yazıları
- b) Resmî olmayan davet ve mazeret yazıları
- c) Tebrik yazıları
- d) Sempati göstermek maksadı ile yazılan yazılar
- e) Seyahat yazıları

II. İş Yazışmaları:

- a) Sipariş yazıları
- b) Sual yazıları
- c) Satış yazıları
- d) Alacak ve tesviye yazıları
- e) Tavsiye yazıları

f) Müracaat yazıları

III. Resmî Yazışmalar (*Tansel, 1978: 312-326*).

Bu açıklamalar doğrultusunda çalışmamızda yazışma türlerini üç ana başlıkta incelemeyi uygun gördük:

- 1) Kişisel yazışmalar
- 2) İş yazışmaları
- 3) Resmî yazışmalar

2.3.1.4.1. Kişisel Yazışmalar

Kişisel yazışmalar eş, dost, arkadaş, sevgili gibi insanların birbirlerine yazdıkları yazılardır. Diğer yazışma türlerine nazaran daha samimi, içten ve doğal bir üslûpta yazılırlar. Çok geniş bir yazar ve konu alanına sahiplerdir. Sevgililerin, kardeşlerin, akrabaların, yazarların, edebiyatçıların kısacası sanatçıların da birbirlerine yazdıkları yazıları bu türde değerlendirebiliriz. Ayrıca; telgraf, davetiye, tebrik ve teşekkür yazıları gibi türler de kişiler arasındaki duygu ve düşüncelerin paylaşılmasını sağladığı için kişisel yazışma sayılırlar.

Gülensoy'a göre “*Bir yemek, bir davet sonunda yazılan teşekkür yazıları; bir davete veya toplantıya katılamamaktan dolayı yazılan ve mazeret (özür) bildiren yazılar; doğum, nişan, nikâh ve düğün münasebetiyle yazılan tebrik yazıları; herhangi bir kaza veya doğal afet dolayısıyla yazılan geçmiş olsun yazıları; bir vefat dolayısıyla yazılan taziye yazıları; bir yakınlık duyma, sempati gösterme maksadı ile yazılan yazılar (husûsî) kişisel yazılar arasına girerler.*” (*Gülensoy, 2000: 523-524*).

Geniş bir konu alanına sahip olduğunu daha önceden de belirttiğimiz kişisel yazışmaların en bilinen türleri aşağıda sıralanmıştır.

2.3.1.4.1.1. Mektup

Mektup kelimesi dilimize Arapçadan geçmiştir. Ferit Devellioğlu (2004: 606) Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat'ında mektubu 1. Yazılmış, 2. Mektup olarak tanımlar. Türk Dil Kurumunun yayınladığı Türkçe Sözlük'te (2005: 1365) mektup "Bir şey haber vermek, sormak, istemek veya duyguları bildirmek için, birine çoğunlukla posta yoluyla gönderilen, zarfa konulmuş yazılı kâğıt, name" olarak

tanımlanmıştır. Şerif Aktaş ve Osman Gündüz (2003:129) mektubu "Bir kişinin uzaktaki bir tanıdığına haber vermek, bir dileğini iletmek yahut onlardan bir şey istemek amacıyla yazıp gönderdiği yazılar" olarak tanımlamıştır. Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi'nde ise Nebi Bozkurt (2004: 13) mektup kelimesinin "yazmak" anlamındaki "ketb" kökünden türetilmiş olduğunu ve "yazılan şey" anlamına geldiğini belirtmiştir. Daha birçok eserde mektubun tanımının benzer şekilde verildiğini görebiliriz. Bu tanımların ortak noktası mektubun insanlar arasındaki iletişimi sağlayan yazılı bir kâğıt olduğu yönündedir.

İyi bir mektupta bulunması gereken hususları şu şekilde sıralayabiliriz:

- Mektuplar beyaz çizgisiz kâğıda siyah ya da mavi mürekkepli kalemle yazılmalıdır.
- Günün tarihi ve mektubun yazıldığı yerin adı kâğıdın sağ üst köşesine yazılır.
- Mektuba gönderilen kişiye ilgi ve yakınlık derecesine göre bir hitap cümlesiyle başlanır. Örneğin "Sevgili anneciğim, canım arkadaşım..." gibi.
- Giriş bölümünde mektubun yazılış sebebinden kısaca bahsettikten ve hâl hatır sorduktan sonra gelişme bölümünde duygu ve düşünceler detaylı bir biçimde açıklanır. Mektup sevgi, saygı bildiren dileklerle sonlandırılır.
- Mektup bir zarfa koyulur. Gönderenin adresi zarfın sol üst köşesine, gönderilenin adı ve adresi ise zarfın sağ alt köşesine yazılır (Aktaş ve Gündüz, 2003: 129-130).

2.3.1.4.1.2. Telgraf

Telgraflar bir haberi bildirmek ya da bir durumu kutlamak amacıyla yazılırlar. Durumun ivediliğine göre telgraflar normal, acele, yıldırım olmak üzere üç cinstir. Telgraf yazarken şu hususlara dikkat edilmelidir:

- Telgrafta söylenecekler kısa ve öz biçimde söylenmeli yani gereksiz ayrıntıdan kaçınılmalıdır.
- Telgrafın üst tarafına telgrafın cinsi, gönderilen kişinin adı ve adresi yazılır. Daha sonra kısa ve öz olmak şartıyla metin yazılır. En alta gönderenin adı ve adresi yazılır (Aktaş ve Gündüz, 2003: 134).

2.3.1.4.1.3. Teşekkür

Yapılan bir iyilikten memnun kalındığını anlatmak için yazılan yazılardır (*Devellioğlu, 2004: 1095*).

2.3.1.4.1.4. Tebrik/Kutlama

Bir olayı tebrik etmek veya kutlamak amacıyla yazılan yazılardır (*Devellioğlu, 2004: 1048*). Bayramlarda, yılbaşlarında, doğum günlerinde, kurtuluş ve günlerinde veya özel önem taşıyan diğer mutlu günlerde ve yıl dönümlerinde kişilerin yaşadığı sevince ortak olmak esas amaçtır. İlişkileri geliştirme ve sağlamlaştırma konularındaki katkılarından dolayı, tebrik veya kutlama yazısı gönderme külfetinden kaçmamak gerekir.

Tebrik veya kutlama amacıyla yazılan yazılarda dikkat edilecek hususlar:

- Özel gün ve tarihlerde gönderildiği için gününde yerine ulaşması çok önemlidir. Bu husûsa özellikle dikkat edilmelidir.
- Telgraf, faks veya özenle seçilmiş basılı tebrik metinleri kullanılabilir.
- Samimi kişilere gönderilen kutlama yazılarında bile belirli nezaket ifadelerine yer verilmelidir (*MEGEP İş Mektubu Modülü, 2008: 27*).

2.3.1.4.1.5. Taziye

İnsanların acılı günlerinde acılarını paylaşmak ve teselli etmek amacıyla yazılan yazılardır. Yeni bir ölüm üzerine yazılabileceği gibi geçmişte yaşanmış ölümlerin yıl dönümleri için de yazılabilir. Bir kişiye hitaben yazılabileceği gibi bir aile, topluluk veya kuruma hitaben yetkili kişilere yazılabilir veya yayınlanabilir.

Taziye yani başsağlığı dileme amacıyla yazılan yazılarda dikkat edilecek hususlar:

- Kısa ve öz yazılmalıdır.
- Başsağlığı ve taziye ölüm olayının karşılığıdır. Diğer acı ve üzücü olayların karşılığı geçmiş olsun sözcükleridir. Yazarken bu hususlara dikkat edilmelidir.
- Üzüntünün paylaşıldığı samimi bir dille ifade edilmelidir.
- Sabır dilenmeli, teselli edici ifadelere yer verilmelidir (*MEGEP İş Mektubu Modülü, 2008: 28-29*).

2.3.1.4.1.6. Davetiye

Bir toplantıya, bir yere çağrılanlara gönderilen yazının bulunduğu belgedir (TDK Türkçe Sözlük, 2005: 477). Yapılacak olan düğün, sünnet, doğum günü, açılış gibi organizasyonlara insanları çağırmak için kullanılan davetiye; organizasyonun türünü, yerini, gününü ve saatini insanlara bildirir.

2.3.1.4.1.7. Mazeret

İçinde bulunulan durumu açıklayacak bir sebebi ortaya koyan yazılardır. (TDK Türkçe Sözlük, 2005: 1357). Bir organizasyona katılamama, bir işi zamanında yapamama gibi durumlarda gerekçe göstererek karşı taraftan özür dilemek amacıyla yazılan yazılardır.

2.3.1.4.2. İş Yazışmaları

İş yazışmaları özel kuruluşlarla kamu kuruluşlarının aralarında, hizmet verdikleri kişi ve kuruluşlar arasındaki iletişimi sağlar. Günlük hayatta çok sık kullanılır. Bu tür yazılar yazılırken genelde daktilo ya da bilgisayar kullanılır (Öner, 2005: 258-259). İş yazışmaları ve ticârî yazışmalar biçim olarak resmî yazışmalarla ortak özellikler göstermektedir (Aren, 1995: 230). Bir iş yazısında gerekli bütün bilgiler bulunsa bile bu bilgiler belli bir sırayla, belli bir düzen içinde yazılmadıysa algılanması güçleşir. İş yazılarında amaç içeriği kolayca anlamak ve işi hızlandırmak olduğu için yazı düzenine dikkat edilmelidir (İleri, 1998: 174).

İş yazıları konularına göre isimler alır. En çok kullanılanlara aşağıda yer verilmiştir.

2.3.1.4.2.1. Sirküler

Dilimize Fransızcadan geçmiş olan "sirküler"in tanımı Türk Dil Kurumunun yayınladığı Türkçe Sözlük'te (2005: 1776) "yazılı çağrı, duyuru" olarak verilmiştir. İş hayatında geniş kapsamlı dağıtımlar veya duyurular için basılan bir sayfa veya broşür vasıtası ile yapılan ilanlara sirküler veya genelge denir. Sirküler ile birçok kişiye aynı anda bir faaliyeti, bir haberi veya bir isteği duyurmak ve zaman tasarrufu sağlamak mümkündür.

Sirküler daha çok geleceğe dair olay veya uygulamaları içeren iş yazıdır. İdarecilerin kurum içi toplu bilgilendirme faaliyetlerinde vazgeçilmez yazışma

şeklindedir. Sirküler, hedef alınan çalışan ve yönetici grubunun tamamına aynı anda duyurulmalıdır. Aksi halde farklı uygulamalar ortaya çıkabilir. Sirküler, genellikle kurum içi duyurular için kullanılmakla birlikte kurumlar arası iletişim için de kullanılmaktadır. Açılış sirküsü, imzâ sirküsü, adres değişikliği sirküsü, iş yeri devri sirküsü gibi çeşitli konularda sirkü yazılabilir (*MEGEP İş Mektubu Modülü, 2008: 3-4*). Önemli olan duyurulmak istenenin kısa, öz ve anlaşılır biçimde iletilmesidir (*Aktaş ve Gündüz, 2003: 137*).

2.3.1.4.2.2. Satış Bildiren Yazılar

Bir mal veya hizmeti halka tanıtmak, beğendirip satılmasını sağlamak amacıyla yazılan yazılardır.

Satış bildiren yazılarda bulunması gereken hususlar:

- Satılmak istenilen mal veya hizmetin benzerlerinden üstünlükleri veya farklılıkları belirtilmelidir.
- Mal veya hizmetin değerinin fiyatına denk olduğuna inandırmalıdır.
- Müşterinin hemen sipariş verebilmesi için gerekli katalog, teklif formu, teklif için gerekli bilgiler birlikte sunulmalıdır (*MEGEP İş Mektubu Modülü, 2008: 5*).

2.3.1.4.2.3. İstek Bildiren Yazılar

Satın alma niyetinin; bilgi, yardım, randevu, örnek broşür, indirim veya fiyat listesi gibi parasız sunulan hizmetlerin talebi ile ifade edildiği yazılardır.

İstek bildiren yazılarda bulunması gereken hususlar:

- Satın alma niyeti açıkça belirtilmelidir.
- Satın alma kapasitesi ve potansiyeli konularında güven verilmelidir.
- İstek konusunun kolay sunulması için gerekli ortam (açık adres, telefon, e-posta, faks) hazırlanmalıdır (*MEGEP İş Mektubu Modülü, 2008: 7*).

2.3.1.4.2.4. Sipariş Bildiren Yazılar

Satın alınmak istenilen malın gönderilmesi ve hizmetin yapılması için yazılan yazılardır.

Sipariş bildiren yazılarda bulunması gereken hususlar:

- Talep edilen mal veya hizmetin miktarı ve cinsi gibi bilgiler açıkça belirtilmelidir.
- Teslim alma yeri ve şartları açıkça belirtilmelidir.
- Ödeme şekli ve zamanı belirtilmelidir (*MEGEP İş Mektubu Modülü, 2008: 9*).

2.3.1.4.2.5. Belge veya Mal Gönderildiğini Bildiren Yazılar

Kurumun mal veya hizmet konusunda yükümlülüğünü yerine getirdiğini gösteren yazılara gönderme yazısı denir. Gönderilen şey; mal ya da bir hizmete ait döküman (katolog, harita, rapor, fizibilite, kitap, broşür, kıymetli evrak vb. belge olabilir.

Gönderme yazılarında dikkat edilmesi gereken hususlar:

- Gönderme bilgileri yani hangi ulaşım aracıyla, ne zaman yola çıkarıldığı açıkça belirtilmelidir.
- Gerekiyorsa alındığının bildirilmesi istenmelidir.
- Teslim alma zamanı ve şartlarından bahsedilmelidir (*MEGEP İş Mektubu Modülü, 2008: 11*).

2.3.1.4.2.6. Alındığını Bildirme Amacıyla Yazılan Yazılar

Gönderilen mal veya hizmete ait çek, bono, sözleşme, kontrat, rapor gibi önemli, kıymetli ve yenilenmesi zor belgelerin alındığını bildiren yazılara alındı yazısı denir. Alındı yazısının yazılmasındaki amaç, yüz yüze yapılamayan alışverişlerin tamama erdirilmesi ve kayıt altına alınmasıdır.

Alındı yazılarında dikkat edilecek hususlar:

- Teslim alınan mal veya hizmet belgelerinin siparişe uygun olup olmadığına,
- Mal veya hizmet belgelerinin eksik, kırık olup olmadığına,
- Gönderilenler sipariş ve beklentilere uygun ise teslim alındığının ve memnuniyetin nezaketle ifade edilmesine,
- Gönderilenler siparişe, beklentilere, ön anlaşmalara uygun değil ise veya eksik ya da zarar görmüşse durumun uygun dille ifade edilmesine ve en makul çözüm önerisi sunulmasına dikkat edilmelidir (*MEGEP İş Mektubu Modülü, 2008: 13*).

2.3.1.4.2.7. Tekit (Üsteleme) Yazıları

Arapça kökenli bir kelime olan "tekîd" bir iş için evvelce yazılan bir yazıyı tekrarlama, üsteleme anlamında kullanılmıştır. (*Devellioğlu, 2004: 1066*) Tekit yazıları gönderilen yazılara yeterli süre bekledikten sonra dahi cevap gelmemesi durumunda, karşı tarafı uyarmak amacıyla yazılan yazılardır.

Tekit yazıları ile ilgili hususlar:

- Tekit ifadeleri nezaket kurallarına uygun olmalıdır.
- Tekit yazısının yazılmasını gerektiren şartlar açıkça belirtilmelidir.
- Çok önemli ve acil durumlarda e-mail, telgraf, telefon vb. iletişim araçları kullanılabilir.
- Posta aksaklıklarından kurtulmak için tekit yazıları APS veya kargo ile gönderilebilir (*MEGEP İş Mektubu Modülü, 2008: 15*).

2.3.1.4.2.8. Teyit (Doğrulama) Yazıları

Yine Arapça kökenli bir kelime olan "teyit" in sözlük anlamı "*doğrulama, doğruluğunu onaylama*" olarak verilmiştir. (*TDK Türkçe Sözlük, 2005: 1971*) Teyit yazıları gönderilen siparişin veya önemli bir başka belgenin teslim alındığını ve kabul edildiğini bildirmek için yazılan yazılardır. Bu yazılar daha sonraki çalışmalarda esas olacak bağlayıcı nitelik taşıması için iki nüsha halinde alıcıya gönderilir ve alıcı nüshanın altına "kabul ediyorum" ibaresini yazarak altını imzâlar. Alıcı onayladığı nüshayı tekrar karşı tarafa gönderir.

Teyit yazıları ile ilgili hususlar:

- Şükran ve minnet duygularını incelikle ifade etmelidir.
- Gerekliyse teslim alma bilgileri yazılabilir.
- Tasdik edilecek teyit yazılarında mahsurlu hususlar görüldüğü takdirde onaylanmamalıdır (*MEGEP İş Mektubu Modülü, 2008: 17*).

2.3.1.4.2.9. Kredi Yazıları

Kredili alımlar için; mal veya hizmet satın alınan firmanın ya da banka ve benzeri diğer finans kuruluşlarının kredi desteğini gösteren yazılardır. İki aşamada alınır. Birinci aşamada kredi istek yazısı kredi verecek kuruluşa gönderilir. Bu kuruluş (firmalar, bankalar vb.) uygun görürse talep sahibine hazır form belgeler

gönderir. İkinci aşamada bilgi destek işlemleri, kredi yazısı talep sahibine gönderilene kadar devam eder. Kredi yazıları özellikle yabancı firmalardan mal ve hizmet satın alımında kullanılır.

Kredi yazıları ile ilgili hususlar:

- Taahhüt altına alınan kredi miktarı işletme için finansman kaynağı ve itibar göstergesidir. Bu yüzden yeni kurulan ve finansman darlığında olan işletmelerin yanı sıra birçok işletme tarafından kullanılır.
- Ticari itibarı ve finans kapasitesi yüksek firmalara yazılmalıdır.
- İstek yazısında ikna edici ifadeler önem verilmelidir. Gerekirse destekleyici belgeler ile ikna edici girişimlerden, yatırımlardan ve ticari faaliyetlerden bahsedilmelidir.
- Karşı tarafı aydınlatmak için gerekiyorsa talep edilecek kredi limiti ve ödeme imkânlarından kısaca bahsedilebilir (*MEGEP İş Mektubu Modülü, 2008: 19*).

2.3.1.4.2.10. Tahsilât ve Ödemeleri Takip Amacıyla Yazılan Yazılar

Rutin ödemelerin aksadığı durumlarda karşı tarafa ödemeleri hatırlatmak ve talep etmek için yazılan yazılardır. Hukukî bir yola başvurmadan alacakları tahsil etmek için yazılır.

Tahsilât ve ödemeleri takip amacıyla yazılan yazılar ile ilgili hususlar:

- Bu tür yazılarda zaman önemli olduğu için e-mail, faks veya hızlı posta (APS) ya da kargo ile iletilmelidir.
- Kullanılan üslubun müşteri kaybına neden olmaması için, ödemenin geçikmesinden dolayı üzüntü duyulduğu, gecikme nedeninde kasıt aramadan, gözden kaçmış olması veya birtakım istenmeyen nedenlerden kaynaklanığının düşünüldüğü sert ve kırıcı olmadan ifade edilmelidir.
- İkinci, üçüncü kez yazılacaksa kurumun daha üst düzey yetkilisinin ağzından yazdırılmalıdır. Bu kez daha kesin ve net ifadeler kullanılmalı, istemeyerek yasal yollara başvurulacağı belirtilmelidir (*MEGEP İş Mektubu Modülü, 2008: 21*).

2.3.1.4.2.11. Red/Kabul Bildiren Yazılar

Kuruluşların; kendilerine gelen kredi veya randevu taleplerini, red veya kabul ettiğini bildirmek amacı ile yazdığı yazılardır.

Red/Kabul bildiren yazılar ile ilgili hususlar:

- Kabul yazılarını yazmak ifade bakımından daha kolay ve zevklidir, yine de ifade ciddiyetini korumak gerekir.
- Red yazıları; karşı tarafı kırmadan, nazik ve dikkatli yazılmalıdır. Bahane gösterme gereği duyuluyorsa bu bahane makul ve mantıklı olmalıdır.
- Gelecekte ve farklı koşullarda iş yapma isteği ve iyi niyeti ifade edilmelidir.
- Birden fazla husus varsa ve bunlardan bir kısmı kabul edilip bir kısmı red edilecekse önce kabul edilen hususlar ağırlıkla işlenmeli; red konuları hafif, basit ve nazik şekilde ifade edilmelidir (*MEGEP İş Mektubu Modülü, 2008: 23*).

2.3.1.4.2.12. İş İsteme Amacıyla Yazılan Yazılar

Özel veya tüzel kişilerin kamu ya da özel kuruluşlardan iş istemek amacıyla yazdığı yazılardır. İlk bakışta sadece kişilerden kurumlara yönelik dilekçe gibi düşünülürse de bilhassa özel sektörde, küçük şirketlerin büyük firmalardan iş talebi, faaliyetlerinin bir kolunu yürütme talebi veya bir süre yürütme talebi için de yazılabilir. Ayrıca özel şirketler devlet işletmeleri, genel ve katma bütçeli kurumlardan ihale, satın alma, tamir, onarım, tesis kurma, eğitim gibi konularda iş isteyebilir.

İş isteme amacıyla yazılan yazılar ile ilgili hususlar:

- Talepte bulunan her şeyden önce kendini iş talebi ile ilgili yeterliklerini sergileyecek şekilde tanıtmalıdır.
- Karşı tarafı inandıracak, onu etkileyecek ve güven verecek şekilde yazılmalıdır.
- Beğenilmek adına aşırı iltifat veya abartılı ifadelerden kaçınılmalı; bunun yanında soğuk, yetersiz veya etkisiz kalmamaya dikkat edilmelidir.
- Olumlu cevap verilmesi ve en kolay iletişim kurulması için gerekli alternatifler işverene sunulmalıdır (*MEGEP İş Mektubu Modülü, 2008: 25*).

2.3.1.4.3. Resmî Yazışmalar

Resmî kurumların kendi aralarında, özel kurumlarla ve kişilerle olan yazışmalarını içerir. Resmî yazıların yazımında resmî yazışma kurallarına uyulması önem arz etmektedir. Çünkü resmî yazı türlerinde uygulanan yazışma kuralları; kamu hizmetlerinin yürütülmesi, mevzuatın uygulanması, hızlı, etkin ve verimli bir çalışma düzeninin sağlanması açısından oldukça önem taşır.

Zülüflü (2008: 29-30) 'nün de belirttiği gibi günümüzde resmî yazışma kurallarını belirlemek, bilgi ve belge alışverişinin sağlıklı, hızlı ve güvenli bir biçimde yürütülmesini sağlamak amacıyla bütün kamu kurum ve kuruluşlarında uygulanmak üzere Başbakanlıkça hazırlanan "*Resmî Yazışmalarda Uygulanacak Esas ve Usûller Hakkında Yönetmelik*" 2 Aralık 2004 tarihli Resmî Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Buna göre kamu kurum ve kuruluşları arasında yazılı iletişim, kâğıt kullanılarak veya elektronik ortamda yapılır. Kâğıt kullanılarak hazırlanan resmî yazılar en az iki nüsha olarak düzenlenir, A4 ve A5 boyutunda kâğıt kullanılır. Bilgisayarla yazılan yazılarda "*Times New Roman*" yazı tipi ve "12" karakter boyutunun kullanılması esastır. Rapor, form ve analiz gibi özelliği olan metinlerde farklı yazı tipi ve karakter boyutu kullanılabilir.

Ar (1994: 4-8), resmî yazıların şu bölümlerden oluştuğunu belirtmiştir: 1)Başlık, 2)Sayı ve Evrak Kayıt Numarası, 3)Tarih, 4)Konu, 5)Gönderilen Makam, 6)İlgi, 7)Metin, 8)İmzâ, 9)Onay, 10)Ekler, 11)Dağıtım, 12)Adres, 13)Paraf, 14)Gizlilik Derecesi, 15)Acelelik Derecesi, 16)Aslına Uygunluk Onayı.

GÜNLÜDÜR

T.C.

İçişleri Bakanlığı

Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü

Sayı: B.05.0.MAH. 0.65.00.01-622-01/80243 02/11/2007

Konu: Eğitim

BALIKESİR VALİLİĞİNE

İlgi:

.....

Eğitime katılacak personelin isim, unvan ve iletişim bilgilerinin 03.12.2007 tarihine kadar bildirilmesini rica ederim.

Serap YILDIRIM

Bakan a.

Genel Müdür V.

ASLININ AYNIDIR

İmza

Resmî Yazı Örneği (Ar, 1994: 49)

Resmî yazıların en bilinen türleri şunlardır:

2.3.1.4.3.1. Dilekçe

Dilekçe, bir isteği bildirmek için yetkili makamlara yazılan yazıdır. Dilekçe terimi yerine “arzuhal” ya da “istida” terimleri de kullanılabilir. Arapçada arz-ı hal “*ne hâlde bulunduğunu bildirme*” anlamına gelir (Devellioğlu, 2004: 40). Tanımından da anlaşılacağı üzere dilekçe yani arzuhal vatandaşlar tarafından resmî makamlara hitaben yazılmakta ve uzun yıllardan beri insanların dileklerini, arzularını, sıkıntılarını ve yapılmasını istediklerini ifade edebilmelerini sağlamaktadır. Günümüzde birçok ülkede dilekçeler, vatandaşların yönetime demokratik katılımlarını sağlayan araçlardan biri olarak işlev kazanmaktadır.

Dilekçelerde hitap, metin, tarih, imzâ ve gönderenin adresi bölümleri doldurulmalıdır (*Aktaş ve Gündüz, 2003: 127*). Bu bölümleri eksik olan dilekçelerde, dilek ve şikâyetlerin ilgili makamlara iletilmesi ve etkin bir sonuç alınması zorlaşacaktır.

Dilekçe yazarken şu hususlara dikkat etmekte fayda vardır:

- Dilekçeler çizgisiz, düzgün, beyaz bir kâğıda mürekkepli kalemle yazılmalıdır.
- Hitap edilen makam kâğıdın üst kısmından 2 cm kadar aşağıya, büyük harflerle ve ortaya yazılır.
- Adres yazılacak ise adresteki sözcüklerin ilk harfleri büyük yazılır.
- Tarih; gün, ay ve yıl olarak ya başlığın alt kısmına sağ kenara ya da son cümleden sonra yazılır.
- Doğrudan konuya girilir; dilek ya da şikâyet dile getirilir. Anlatılmak istenen olaylar kısa, özlü, açık ve düzgün ifadelerle dile getirilir.
- Son paragrafta istek belirtilir.
- Dilekçeler “Saygılarımla arz ederim.” ifadesiyle bitirilir.
- Son satırın 2-3 satır altına, sağ tarafa ad-soyad yazılıp imzâlanır.
- İmzânın hizasına sol tarafa “adres” ve onun altına da dilekçeye eklenen belgeler “Ekler” başlığıyla ve maddelenerek alt alta yazılır (*Bayramlı, 2012: 113*).

2.3.1.4.3.2. Tutanak (Zabıt)

Tutanak, TBMM genel kuruldaki görüşmelerin sağlanmasında, yargı organlarında, kurum ve işletmelerin kongre, seminer ve yönetim kurulu toplantılarında ayrıca resmî ve özel kurumların denetim görevlileri tarafından yasalara, mevzuata aykırı görülen tutum, davranışların ve olayların saptanması halinde düzenlenir. Ayrıca bir belge, araç gereç ve benzerlerinin teslimi, bunların yetki devri sırasında da tutanak düzenlenir.

Toplantılar için hazırlanan tutanaklar, konuşulan ve alınan kararların tespit edilmesini sağlar. Toplantıda yapılan konuşma ve tartışmalar tarafsız bir şekilde yazılır. Sonra sonuç ve öneriler dikkatle not edilir. Toplantı sona erer ermez tutanak hemen hazırlanmalıdır.

Tutanak yazarken dikkat edilecek hususlar şunlardır:

- Tutanakların başında tutanak oldukları belirtilmelidir.
- Tutanak birden fazla kişi tarafından imzalanmak zorundadır. Olay tutanaklarında, olayın ne olduğu, nerede, ne zaman ve nasıl gerçekleştiği, olaya kimlerin ne şekilde karıştığı varsa tanıkların ifadeleriyle birlikte yazılır ve ilgililerce imzalanır.
- Tutanaklar, yalın ve açık bir üslupla, kişisel görüş ve yorumlara yer verilmeden yazılır.
- Tutanak yazmak için A4 veya A5 kâğıdı seçilir. Bilgisayar ve daktiloda yazılabileceği gibi, okunaklı olmak şartıyla el yazısı ile de yazılabilir. Tutanak elle yazılacaksa dolma kalem veya tükenmez kalem kullanılır (*Bayramlı, 2012: 114-115*).

2.3.1.4.3.3. Sözleşme

Sözleşme yetkili taraflar arasında, bir şeyi yapmak veya yapmamak için isteyerek bir vaatte bulunmaktır. Her konuda sözleşme yapılabilir; ancak bazı nedenlerle Borçlar Kanunu bu kurala sınırlamalar getirmiştir. Buna göre sözleşmenin konusu kamu düzenine, kişilik haklarına, ahlaka aykırı olamaz.

Sözleşme yazımında şunlara dikkat edilmelidir:

- Açık ve anlaşılır olmalıdır.
- Yazım kurallarına uyulmalıdır.
- Sözleşmenin türüne göre, sözleşmede bulunması gereken tüm hususlara yer verilmelidir.
- Gereksiz ayrıntılardan kaçınılmalıdır.
- İlgili yasa ve hükümlere uyulmalıdır.
- Tarafların hak ve yükümlülükleri tam ve anlaşılır şekilde açıklanmalıdır (*Bayramlı, 2012: 116-117*).

2.3.1.4.3.4. Şartname

Şartname bir işin yapılmasıyla ilgili işi yaptıran kişi veya kurum ile işi yapan kişi veya kurum arasındaki karşılıklı kabul edilen şartları gösteren bilgidir. Şartname genellikle sözleşme ile birlikte yazılır. Sözleşmenin hangi şartlarda gerçekleşeceği şartnamede belirtilir. Şartnameler kamu kuruluşlarının satın alma, satma, ihale,

kiraya verme gibi faaliyetleri düzenlemek amacıyla belirledikleri koşulları, işin özel ve teknik koşulları ile ayrıntılarını gösteren belgelerdir (*Bayramlı, 2012: 119*).

2.3.1.4.3.5. Müzekkere

Dilimize Arapçadan geçen "müzekkere" sözcüğü, "*yargılama makamının bir kararın yerine getirilmesi konusunda, belli bir makama yazdığı yazı*" anlamındadır (*TDK Türkçe Sözlük, 2005: 1446*). Müzekkereyi herhangi bir yazıdan ayıran özelliği, mahkemenin belli bir dava ile ilgili olarak bir kararın yerine getirilmesini ilgili kurumdan istemek için yazılmasıdır. Kendisine müzekkere yollanan kurum bunun gereklerini yerine getirmelidir. Gecikme olması halinde tekit yazısı yollanır.

Müzekkere yazımında genel resmî yazışma kurallarına uyulmalıdır. Müzekkereyi hazırlayan yargısal makamın, müzekkerenin yönlendiği muhatabın ve müzekkerenin içeriğinin belirtilmesi gerekir (*Bayramlı, 2012: 119*).

2.3.1.4.3.6. Tekit Yazısı

"Tekit" sözcüğünün sözlük anlamı "*kuvvetleştirme, sağlamlaştırma, üsteleme*"dir (*TDK Türkçe Sözlük, 2005: 1937*). İş yazışmalarında da kullanılan tekit; resmî yazışmalarda daha önce yazılıp gönderilmiş resmî yazıya bir karşılık alınamaması ya da bu yazının gereklerinin yerine getirilmemesi durumunda, önceki yazıyı anımsatmak ya da yinelemek amacıyla yazılır. Üç kere yollanan tekit yazısına rağmen resmî yazının gereği yerine getirilmemişse suç duyurusunda bulunulur (*Bayramlı, 2012: 121*).

2.3.1.4.3.7. Tezkere

Genellikle iki tarafın konu hakkında yeterli bilgi sahibi olmaları halinde ve genellikle aynı şehirde bulunan resmî kurumlar arasında başvuru bir iletişim yöntemidir. Bir mahkemenin, diğer bir mahkemeye bir tanık veya sanıktan ifade alınması için yazdığı kısa yazı tezkere olarak ifade edilir. Tezkereyi hazırlayacak iki kurum tarafından da ifadenin nasıl alınacağı, yazı içerisinde nelerin bulunacağı ve belgenin nasıl düzenleneceği bilinir (*Bayramlı, 2012: 121*).

2.3.1.4.3.8. Mazbata

Sözlük anlamı "*kararnâme*" (Devellioğlu, 2004: 589) olan mazbata resmî kurumların hukuksal bir olayı belgelendirmek için yazdıkları yazılardır. Mazbata bir hükmü, bir kararı veya herhangi bir işin tasdikini bildiren konularda yazılır. Günümüzde milletvekili seçimlerinden sonra milletvekillerinin seçilmelerinin yasalara uygun olduğunu göstermek amacıyla, Yüksek Seçim Kurulu tarafından vekilliklerini teyit amacıyla da mazbata verilmektedir (Bayramlı, 2012: 122).

2.3.1.4.3.9. Genelge

Bir konunun açıklanması, uygulamalarda birliğin sağlanması, yeni kararların duyurulması ve benzer amaçlarla üst makamların kendi alt birimlerine yazdıkları yazılara genelge denir. Genelge, kuruluşlarda görevli tüm çalışanların, bazen de belli bir kesimi ilgilendiren konularda hazırlanan, açıklayıcı, uyarıcı, öğretici, bilgi verici nitelikte bir genel yazıdır. Bu yazışma türü grup yazışma türüdür. Hitap kısmında her alıcının tek tek ad ve adresini belirtmek yerine sadece "GENELGE" yazılır (Bayramlı, 2012: 122).

2.3.1.4.3.10. Vekâletname

Vekâletname, birine verilen vekâletin noterce tasdik edildiği kâğıttır (Devellioğlu, 2004: 1144). Vekil olan kişi, vekâletnamede yazılı olan işleri vekâleti veren adına ve vekil sıfatıyla yerine getirir (Bayramlı, 2012: 123). Vekâletnamenin sağladığı yetkinin sınırları ve taraflara ait detaylı bilgiler vekâletnamede açıkça yazılmalıdır. Vekâletnameye noter tastikli imzâ sirküsü eklenmelidir (MEGEP İş Mektubu Modülü, 2008: 39).

2.3.1.4.3.11. Kefaletname

Kişiyeye ait kefâlet bir kişinin şahsına kefil olmaktır. Yani bir kişiyi belli bir yere getirmek taahhüdüdür. Mâlî kefâlet bir malın borcunu vermeye kefâlettir. Yeni TTK'da kefil lehine yeni düzenlemeler yapılmıştır. Buna göre kefillere, taahhüt veya ödemenin yapılmadığı veya yerine getirilmediği ihbar edilmeden temerrüt faizi yürütülemez (Akın, 2011: 17)

2.3.1.4.3.12. Form

Formlar; bilgilerin toplanması, kayıt edilmesi, gruplandırılması, kullanılması, transferi ya da yayınlanabilmesi gibi amaçlarla hazırlanan ve üzerinde sorular ve bunların cevaplandırılması ile bazı kayıt değerlendirme ya da işlemlerin yapılabilmesi için boşluk bırakılan matbu bir belgedir. Tüm resmî dairelerce kullanılan genel nitelikteki formlar Devlet Malzeme Ofisi tarafından hazırlanarak dağıtılır.

Her kurum kendi ihtiyacına göre form hazırlar. Birçok sektörde kullanılan formların dikkatle ve amacına uygun biçimde tasarlanması çok önemlidir.

Formlar kâğıt üzerine elle doldurulan formlar ile bilgisayar ekranında doldurulan elektronik formlar olmak üzere ikiye ayrılabilir. Bilgisayarların giderek yaygınlaşmasıyla birlikte, kâğıda basılı matbu formlar yerlerini elektronik formlara bırakmaya başlamıştır. Ancak kâğıt formlar da halen kullanılmaktadır.

Form hazırlanırken çeşitli hususlara dikkat etmek gerekir:

- Formun hangi kuruluşa ait olduğu formun üst kısmına ilgili kuruluşun ismi yazılarak belirtilmelidir. Örneğin “Ulaştırma Bakanlığı”, “Personel Müdürlüğü” gibi.
- Formun üst kısmında bir başlığı olmalıdır. Bu başlık formun hangi iş için kullanılacağını belirtir. Örneğin “Memurlar İçin Yıllık İzin İstek Formu” gibi.
- Formdaki sorular tutarlı bir sıra izlemelidir. Örneğin adı, soyadı, baba adı, anne adı gibi.
- Formun doldurulmasına ve kullanılmasına ilişkin bir açıklama bulunmalıdır.
- Boşluklar uygun ve yeterli genişlikte olmalıdır.
- Sorular formu dolduranın kolayca anlayıp doğru cevap verebileceği biçimde olmalıdır (*Bayramlı, 2012: 124-126*).

2.3.1.4.3.13. Rapor

Raporlar, incelenen ve araştırılan herhangi bir konunun ayrıntılı olarak yazıldığı ve ilgili kişilere sunulduğu yazılardır. Raporların temel amacı yöneticilere bilgi aktarmaktır. Yöneticiler hazırlanan raporlar aracılığıyla birimlerin çalışmalarını izlerler ve denetlerler.

Rapor iyi bir anlatımla yazılmalı ve iyi bir şekilde tasarlanmalıdır. Yazım kuralları, anlatım tekniklerinin yanı sıra raporun amacı, türü, kime yazılacağı, rapor

yazma aşamaları, raporlarda bulunması gereken bölümlerin neler olduğu vb. bilinmelidir.

Gerek kamu kuruluşlarında gerekse özel sektörde çeşitli konularda raporlar hazırlanır: Sağlık raporu, teftiş raporu, araştırma ve inceleme raporu, seyahat raporu, denetleme raporu, muhasebe raporu gibi. Bu raporların bir kısmı yasal zorunluluktan; bir kısmı ise ihtiyaçlara göre hazırlanır (Bayramlı, 2012: 126-127).

Rapor yazarken dikkat edilecek hususlar şunlardır:

- Raporlar sade, kısa ve anlaşılır olmalıdır.
- Belli bir ihtiyaca cevap verebilmelidir.
- Raporlar belli bir plana göre hazırlanmalıdır (Aktaş ve Gündüz, 2003: 135)

2.4. Türkçe Eğitimi ve Yazışma Türleri

Yazılı anlatım, bireyin kendini doğru ifade etmesinde ve insanlarla iletişim kurmasında en etkili araçlardan biridir. "İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programı"nda yazma becerisinin geliştirilmesiyle öğrencilerin duygu, düşünce, hayal, tasarı ve izlenimlerini dilin imkânlarından yararlanarak ve yazılı anlatım kurallarına uygun şekilde anlatmaları, yazmayı kendini ifade etmede bir alışkanlığa dönüştürmeleri ve yazma yeteneği olanların bu becerilerini geliştirmeleri amaçlanmaktadır. Uzun bir süreç isteyen yazma becerisinin kazanılması ve istenen amaçlara ulaşılması ancak çeşitli yazma uygulamalarıyla mümkündür. "İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programı"na göre "*Öğretmen, farklı yöntemlere uygun etkinliklerle yazmayı öğrenciler açısından zevkli hâle getirerek onların yazma alışkanlığı kazanmalarına yardımcı olmalı, öğrencilerin hangi türlerde yazmaya yetenekli olduğunu belirleyerek onları başarılı olduğu türlerde yazmaya yönlendirmeli*"dir (İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programı, 2006: 7).

Eğitim sistemimizde son yıllarda yeni yaklaşımlar kullanılmış, buna bağlı olarak Türkçe öğretimi ile ilgili yeni düzenlemeler yapılmıştır. Bu çerçevede programların yenilenmesi gerçekleştirilmiş ve amaçlanan temel beceriler yeniden tanımlanmıştır. Yeni program "*Temel beceriler öğrencilerin dil becerilerindeki gelişimleriyle bağlantılı, yatay olarak bir yılın sonunda, dikey olarak da sekizinci sınıfın sonunda kazanacakları ve hayat boyu kullanacakları temel becerilerdir. Türkçe Öğretim Programı içerdiği kazanımlarla bu temel becerilerin gelişmesini*

sağlayacaktır." biçiminde açıklanmıştır (*İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programı, 2006: 5*).

Yeni "İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programı"na göre ulaşılması beklenen temel beceriler şunlardır:

- *Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma*
- *Eleştirel düşünme*
- *Yaratıcı düşünme*
- *İletişim kurma*
- *Problem çözme*
- *Araştırma*
- *Karar verme*
- *Bilgi teknolojilerini kullanma*
- *Girişimcilik (İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programı, 2006: 5).*

Türkçe öğretiminde kullanılan yeni yaklaşıma göre "İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programı"nda "*öğrencilerin kazanımlar ve etkinlikler yoluyla dinleme/izleme, konuşma, okuma, yazma becerilerini geliştirmeleri, dilimizin imkân ve zenginliklerinin farkına vararak Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanmaları*" hedeflenmektedir (*İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programı, 2006: 2*).

Sekiz yıllık (4+4) ilköğretim sürecinde Türkçe öğretiminden beklenen, öğrencinin okuma, dinleme/izleme, konuşma ve yazma becerilerini dilin kurallarına uygun olarak geliştirmesidir. Bu temel dil becerileri hem kendi içlerinde hem de birbirleriyle bir bütünlük içerisinde ele alınmış ve ilişkilendirilmiştir.

İlköğretim birinci kademe çağındaki çocuğa, okuma-yazma yanında, Türkçe dersi verilmesindeki amaç, Türkçeyi güzel, etkili kullanabilen, duygu ve düşüncelerini başkalarına aktarabilen, üretken, eleştirel bir insan yetiştirmektir. Yani temel eğitimin ilk basamağı olan ilkokul, ilk okuma ve yazmanın temel düzeyde kazandırılmasının ve çocuklarda ana dili sevgisi ile bilincinin uyandırılmasının amaçlandığı ilk eğitim basamağıdır. Bundan dolayı ilkokulda Türkçe öğretimi büyük bir önem taşır (*Sağır, 2002: 68*). İlköğretimin ikinci kademesinde de Türkçe öğretimi önemini korumaktadır. Diğer dersleri okuyup anlamada en temel etken Türkçeyi doğru kullanmaktır.

"İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programı" temel öğrenme alanlarını "*dinleme/izleme, konuşma, okuma, yazma ve dilbilgisi*" olarak verir (*İlköğretim*

Türkçe Dersi Öğretim Programı, 2006: 5). Çalışmamızın konusunu oluşturan yazışmalar ve yazışma türleri, yazma etkinliği içerisinde kullanılmaktadır.

Türk Milli Eğitim müfredatına baktığımızda, Türkçe derslerinde yazı yazdırma konusunun ele alınmasındaki önemini fark etmekteyiz. Çünkü öğrenciye yazdırılacak yazışma örnekleri, öğrencinin hem yazma hem okuma hem de kendisini ifade etme becerisi açısından büyük bir öneme sahiptir.

Yazma becerisinin geliştirilmesi esnasında öğrencilerden beklenen “*yazma kurallarını uygulama, planlı yazma, farklı türlerde metinler yazma, kendi yazdıklarını değerlendirme, kendini yazılı olarak ifade etme alışkanlığı kazanma, yazım ve noktalama kurallarını uygulama*” gibi kazanımlardır (*İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programı, 2006: 30-40*). Bütün bunların öğrenciye kazandırılmasında yazı yazma etkinliğinin yapılması gereği bulunmaktadır. İşte bu noktada öğrencilere resmî ya da husûsî yazışma türleri ile ilgili yazma çalışmalarının yaptırılmasının önemi ortaya çıkmaktadır.

İlköğretim ikinci kademedeki yazma etkinliklerine tek tek bakacak olursak 6. sınıf yazma etkinliklerinde daha çok dilbilgisi çalışmalarına ağırlık verildiğini görürüz. Bu dönemde deneme, mektup ve dilekçe örneklerine yer verilmiştir. 7. sınıfta yazınsal tür serbest olup öğrencinin isteğine bırakılmıştır. Bu dönemde deneme, söyleşi, tutanak ve tanıtma yazılarına yer verilmiştir. 8. sınıfta öğrencilere daha çok dilbilgisine yönelik çalışmalar yaptırılıp duygu ve düşüncelerin, hayallerin anlatıldığı düz yazılar yazdırılmıştır. Bu dönemde deneme, söyleşi, makale, biyografi, otobiyografi ve rapor gibi yazı örneklerine yer verilmiştir (*İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programı, 2006: 30-40*).

Sonuç olarak ilköğretimin hem birinci hem de ikinci kademesinde öğrencilere, kendilerini daha iyi ifade etmeleri, duygu ve düşüncelerinin farkında olmaları, yazım ve dilbilgisi kurallarını daha iyi kavramaları açısından sık sık yazı yazdırılmalıdır. Bu nedenle yazışma türlerinin hem günlük hayattaki değerini hem de ilköğretim Türkçe dersindeki işlevlerini göz ardı etmemek gerekir.

2.5. İlgili Araştırmalar

Bu bölümde çalışmanın konusuyla ilgili yapılmış olan araştırmalara ve ulaşılan sonuçlara yer verilmiştir.

2.5.1. "Yazışmalar" ve "Yazışma Türleri" İle İlgili Araştırmalar

Mustafa Kaşka (2000), "*Divan Edebiyatında Münşeât Geleneği ve Hoca Neşet'in Mektupları*" adlı çalışmasında, Divan edebiyatındaki münşeât geleneği hakkında bilgi vermeyi ve Hoca Neşet'in mektuplarını edebiyat tarihimize kazandırmayı amaçlamıştır. Münşeât mecmuaları genellikle mektupların toplanmış olduğu eserler olduğundan Osmanlı mektup geleneğini ortaya çıkarmada yardımcı bir çalışma olmuştur. Divan edebiyatındaki münşeât geleneğine örnek olması bakımından, Hoca Neşet'in çeşitli makamlarda bulunan önemli şahıslara yazmış olduğu mektupları inceleyen yazar, çalışmasını beş bölüme ayırmıştır. İnşâ kavramı, münşeâtların özellikleri, Divan edebiyatında mektup geleneğini incelemiştir. Daha sonra Hoca Neşet'in mektuplarını dil, üslup ve içerik yönünden de incelemiştir. Son bölümde ise Divan edebiyatında münşeât geleneği ve Hoca Neşet'in mektupları üzerine genel bir değerlendirme yapmıştır.

Abdülkadir Dağlar (2001), "*Şeyhülislam Ebussuud Efendi'nin Türkçe Mektupları*" adlı çalışmasında, Osmanlı Şeyhülislamı Ebussuud Efendi'nin 100 adet Türkçe mektubunu bir araya getirmeye çalışmış ve bu sayede Türk kültür tarihinin tanınmış simalarından Ebussuud Efendi'nin kimlerle yakın ilişki içinde olduğu, duygu ve düşünce dünyasının nelerden oluştuğu, dili kullanmadaki hüneri gibi konular hakkında önemli ipuçlarını barındıran bu mektupları, toplu hâlde araştırma dünyasının hizmetine sunmayı amaçlamıştır. Çalışmanın asıl amacına geçmeden önce inşâ-kitâbet, münşî-kâtip, münşeât-mektup kelimeleri üzerinde durmuş ve bu konularla ilgili bilgiler vermiştir. Mektupları dil, üslûp, muhteva yönünden inceledikten sonra Şeyhülislam Ebussuud Efendi'nin dil ve mektup türünü kullanmadaki kabiliyeti, devrindeki konumu ve fikriyatı gibi konularda değerlendirmede bulunmuştur.

Oğuzhan Şahin (2005), "*Mecmu'a-i Münşeât TDK KTP. A. 363/1*" adlı çalışmasında, henüz yeterince incelenmeyen münşeâtları biraz daha yakından tanıtmayı amaçlamıştır. İlk olarak seçilen münşeât mecmuasının metnini çıkarmış, sonrasında münşeâtlarla ilgili yapılan çalışmaları tespit etmeye çalışmıştır.

Çalışmasında kısaca mecmualara değindikten sonra inşâ ve mektup gibi konularda bilgi vermiştir. Daha sonra seçilen münşeâtın dili, üslûbu ve içeriğine dair bilgilere yer vermiştir. Münşeâtların Türk kültür ve edebiyatı hakkında bilgi sahibi olmak ve Osmanlı diplomasisinin evrelerini tespit etmek gibi konularda önemi ile ilgili değerlendirmede bulunmuştur.

Recep Gökçe (2006), "*Eski Türk Edebiyatında Mektup ve Bir Mecmûa-i Münşeât*" adlı çalışmasında, Eski Türk edebiyatında nesir ve münşeât türü üzerine yapılan çalışmaların oldukça az sayıda olduğundan yakınmış ve çalışmasıyla bu alanda yapılan çalışmalara katkıda bulunabilmeyi amaç edinmiştir. İlk olarak Eski Türk edebiyatında nesir üzerinde durarak belli başlı nesir yazarlarından bahsetmiş, daha sonra inşânın gelişimini kısaca ifade etmiştir. Bununla beraber münşî kelimesi üzerinde de durarak münşîlerin özellikleri hakkında bilgi vermiştir. Son olarak ise münşeât kelimesinin anlamını ve münşeâtların dil ve üslup özelliklerini genel olarak ortaya koymuştur. Münşeâtların genel olarak büyük bir bölümünün mektuplardan oluşması sebebiyle Eski Türk edebiyatı içerisinde mektup türü, bu türün özellikleri ve çeşitli kaynaklarda geçen mektup türleri hakkında da bilgi vermiştir. Böylece şekil ve içerik bakımından mektupların genel bir şablonunu çıkarmaya çalışmıştır. Çalışmanın temelini oluşturan "*Mecmua-i Münşeât*" isimli eserdeki mektupların orijinal metinlerini transkripsiyonlu olarak aktarmaya çalışmıştır. Transkripsiyonunu yaptığı metin ve genel anlamıyla münşeâtlar arasında bir karşılaştırma yapma imkânı elde etmiştir.

Ülkü Karakoç (2006), "*Münşeât Mecmuası Konya Mevlana Müzesi Kütüphanesi 7068*" adlı çalışmasında, özel ve resmî mektupların yer aldığı ve akademik çalışmaların yeterli olmadığını düşündüğü münşeât mecmualarının incelenmesini amaçlamıştır. Bu yolda başta İstanbul ve Ankara'dakiler olmak üzere bazı kütüphane kataloglarını taramıştır. Bu taramalar neticesinde Akif Paşa'ya ait Münşeât Mecmuası'nı seçmiştir. Çalışmaya mecmua, inşâ, münşeât, mektup gibi kavramları açıklayarak başlamış, daha sonra eserin Konya Mevlana Müzesi 7068'de kayıtlı olan nüshasında yer alan mektup örneklerini dil ve üslup bakımından incelemeye çalışmıştır. Münşeât mecmualarının Osmanlı dönemi siyaset ve kültür tarihini aydınlatmadaki önemi ve neşredilmelerinin edebiyat dünyamıza katacakları gibi konularda değerlendirmede bulunmuştur.

Fatma Başoğuz (2010), "*Bir Yazınsal Tür Olarak Mektup ve Türkçe Derslerindeki İşlevselliği*" adlı çalışmasında, Türkçe derslerinde mektup konusunun ele alınmasındaki öneme değinmiştir. Yazınsal bir tür olan mektubun öğrencinin hem yazma hem okuma hem de kendisini ifade etme becerisi açısından büyük bir öneme sahip olduğundan bahsetmiştir. Konuyla ilgili incelemeyi somutlaştırmak amacıyla ilköğretim Türkçe derslerinde 1. sınıftan 8. sınıfa kadar mektupla ilgili yapılan çalışmaları ayrı ayrı ele almıştır. Çalışmanın sonunda ilköğretimin hem birinci hem de ikinci kademesinde öğrencilere, kendilerini daha iyi ifade etmeleri, duygu ve düşüncelerinin farkında olmaları, yazım ve dilbilgisi kurallarını daha iyi kavramaları açısından sık sık mektup yazdırılması gerektiğine ve bu nedenle yazınsal bir tür olan mektubun hem edebî anlamdaki değeri hem de ilköğretim Türkçe derslerindeki işlevlerini göz ardı etmemek gerektiğine değinilmiştir.

Tercüme dergisi 1964'te 77-80. sayılarını "Mektup Özel Sayısı" adı altında birleştirmiştir. Eser sekiz bölüme ayrılmıştır. Sırasıyla Yunan, Latin, İtalyan, şark-İslam, Alman, Fransız, İngiliz ve Amerikan, son olarak da Türk mektuplarını ele almıştır. Dünya edebiyatında mektubun gelişimi konusunda özellikle zengin bilgiler içeren eser, ayrıca Tefik Fikret, Henry David Thoreau, Mark Twain, Halit Ziya Uşaklıgil, Voltaire, Richard Wagner, Weinheber, William Wordsworth, Yahya Kemal, Stefan Zweig, Ziya Gökalt gibi isimlerin mektuplarına da yer vermiştir.

Türk Dili dergisi 1974'te 274. sayısını "Mektup Özel Sayısı" olarak yayımlamıştır. Bu özel sayıyı oluştururken bu tür yazıların dağınlıklığından yakınan dergi yazarları eksiklikler olsa da ileride yeni bir özel sayıyla bu eksikliklerin giderilebileceğine dikkat çekmişlerdir. Yine de bu özel sayı mektup konusunda araştırma yapacaklara ışık tutacak oldukça zengin içerikli bir dergidir. Dergide öncelikle mektup türü, Tanzimat'a kadar mektup türünün gelişimi gibi konular hakkında bilgi verilmiş, daha sonra da kimi yazarların mektuplarından örneklere yer verilmiştir. Bu özel sayının bir başka önemi, dünya edebiyatlarından birçok mektup örneğinin eviri yoluyla okuyucuya sunulmuş olmasıdır.

Hece dergisi 2006'da 114, 115 ve 116. sayılarını "Mektup Özel Sayısı" olarak okurlarla buluşturmuştur. Mektubun tarihe karıştığı düşünölen günlerde dergi, bu özel sayıyı çıkararak mektubun önemini gözler önüne sermiştir. *Hece*'nin çıkardığı "Mektup Özel Sayısı" altı bölüme ayrılmış bir çalışma olarak karşımıza çıkar. Birinci bölüm "Dünden Bugüne Mektup", ikinci bölüm "Mektup Dili", üçüncü bölüm

"Anlatım Tekniği Olarak Mektup", dördüncü bölüm "Mektuplarda Hayatlar", beşinci bölüm "Mektup Seçkisi" ve altıncı bölüm "Kaynakça" başlığı altında verilmiştir. Bu başlıklar altında türlü yazarların yazılarına yer verilmiştir. *Hece* dergisinin bu özel sayısı, mektup türü ve mektubun tarihçesi hakkında bilgi edinmek isteyenler için oldukça faydalı bir eserdir.

3.YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli ve bilgi toplama kaynakları hakkında bilgiler verilmiş; bilgilerin toplanması ve değerlendirilmesi esnasında yapılanlar ele alınmıştır.

3.1. Araştırmanın Modeli

Araştırmamızda tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modeli geçmişte ya da halen varolan bir durumu varolduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımıdır. Karasar (2008: 77)'a göre bu modelde "*Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır.*" Verilerin toplanması, çözümlenmesi ve yorumlanmasında ise nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır.

3.2. Bilgi Toplama Kaynakları

Tarama modelinin kullanıldığı araştırmamızda bilgi toplama kaynağı olarak Ahmet Rasim'in "*İlâveli Hazine-i Mekâtib Yahud Mükemmel Münşeât*" adlı eseri kullanılmıştır.

Türkçe eğitiminde yazışma türlerinin öneminin araştırılmasında MEB 2006 İlköğretim Türkçe Dersi (6, 7, 8. Sınıflar) Öğretim Programında yazma becerisi ile ilgili bilgilerden yararlanılmıştır.

3.3. Bilgilerin Toplanması ve Değerlendirilmesi

Araştırmaya ilk olarak Osmanlı Türkçesi ile yazılan Ahmet Rasim'in "*İlâveli Hazine-i Mekâtib Yahud Mükemmel Münşeât*" adlı eserinin çevriyazısı yapılarak başlanmıştır. Çeviri yapıldıktan sonra metin içerisindeki benzer yazışma türleri biraraya getirilerek gruplanmıştır. Daha sonra bu türler tek tek açıklanmıştır.

Metin içerisinde tespit edilen yazışma türlerinden hangilerinin günümüzde kullanıldığı, hangilerinin kullanılmadığı konusunda da sonuçlar çıkarılmaya çalışılmıştır.

4.BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde araştırmanın problemi çerçevesinde elde edilen bulgulara ve bu bulgularla ilgili yorumlara yer verilmiştir. Buna göre, Ahmet Rasim'in "*İlâveli Hazine-i Mekâtîb Yahud Mükemmel Münşeât*" adlı eseri içerik olarak merceğe altına alınmış, elde edilen bulgularla, içinde yer alan yazışma türleri incelenip tek tek tespit edilmiş, bunun yanında, tespit edilen türlerin günümüzde kullanılıp kullanılmadıkları konusu ise karşılaştırmalı şekilde yorumlanmıştır.

4.1. İlâveli Hazine-i Mekâtîb Yahud Mükemmel Münşeât'ın İncelenmesi

4.1.1. Tanıtım ve İçerik

Edebiyatımıza birçok türde 100'ü aşkın eser kazandıran Ahmet Rasim'in üslûbu ve eşsiz gözlem yeteneği, onu diğer yazarlardan ayıran en önemli özelliğidir. Daha çok nesirleriyle tanınan Rasim'in 1889 yılında kaleme aldığı "*İlâveli Hazine-i Mekâtîb Yahud Mükemmel Münşeât*" adlı eseri tezimizin konusunu oluşturan eserdir.

Ahmet Rasim "*İlâveli Hazine-i Mekâtîb Yahud Mükemmel Münşeât*" adlı eserini "*Muharrerât-ı Gayr-ı Resmîyye*" ve "*Muharrerât-ı Resmîyye*" olmak üzere iki ana bölüme ayırmıştır. Bu başlıklar altında dönemin neredeyse tüm yazışma türlerine açıklamalarla ve örneklerle yer verilmiştir.

Ahmet Rasim eserine "*İfade-i Mahsûsa*", "*Ta'rîfât*" ve "*Âdâb-ı Mükâtebe*" başlıklarıyla başlamıştır. Bu bölümlerde mektup yazarken uyulması gereken kurallardan, yazılan mektuplara nasıl cevap verilmesi gerektiğinden bahsetmiştir. Benim incelemem dahilinde olan bölümlerde ise (s. 195-415) mektup yazarken kullanılacak kâğıdın özellikleri, mektup sonlarına konacak ibareler, husûsî ve resmî ünvanlar, mektup adresleri, posta pulları, mektup başları, ibareler arasına konan tabirler, belli bir makama yazılan arz-ı hâllerde kullanılması gereken tabirler, imzâ üstüne konan terkipler ile ilgili bilgiler vermiştir. Bu bilgiler şu şekildedir:

4.1.1.1. Mektup Kâğıtları (*Mektûbların Eşkâl-i Mâddiyyesi Kâğıd*)

Mektup için kullanılacak kâğıtlar çeşitlidir. Herkesin bildiği mektupluk kâğıtlarla buna benzer olmak üzere yapılan mavi, kırmızı gibi renklerde kâğıtlar vardır; fakat en iyisi beyaz kâğıt üzerine yazmak ve kâğıdın iki katlı olmasına özen göstermektir. Dilekçe için, kararlaştırılan ve dilekçe kâğıdı denen kâğıt kullanılır; fakat ticâret ve iş mektûpları çoğu zaman bir kâğıt üzerine yazılır. Yakın zamanlarda

mektûp kâğıtlarının sağ uçlarında yazan kişinin şöhreti, ikâmet yerini açıklayan damgalar dahi görülmektedir ki bu usûlün faydası meydandadır.

4.1.1.2. Mektup Girişleri (*Mektûb İbtidâları*)

Mektûp başlarına çok önem vermek gerekir; zirâ alıcının ilk bakışı o satırlar üzerine yönelecektir. Ta'bîrler ve tamlamalar ise muhâtabın i'tibârına göre olmalıdır. Eserde mektûp başlarına konulacak ibâreler ile ilgili örnekler verilmiştir.

4.1.1.3. Özel Lakaplar (*Elkâb-ı Husûsiyye*)

Husûsî lakaplar, vazifesizler veya vazifeli olup da rütbe sahibi olmayanlar arasında ya da akrabâ ve yakınları arasında karşılıklı alınıp verilen mektûplarda yazılabilecek lakaplardır. Bunların çeşitlenmesi yazanın yaratıcılık kuvvetine bağlıdır. Eserde zât-ı hazret-i sadr-ı a'zamîye, vükelâyâ, makâm-ı ser-askerîye, ricâle, vâflilere, mutasarrıflara, kâ'im-makâmlara verilen ünvanlara bazı örnekler verilmiştir. Gayr-i resmî mektûplarda ise pedere, vâlideye, birâdere, ehîbbâyâ, kendinden büyüğüne, kadınlara, zevc ve zevceye, erbâb-ı ticârete veriler lakaplara örnekler verilmiştir.

4.1.1.4. Resmî Lakaplar (*Elkâb-ı Resmîyye*)

Resmî lakaplar devletin resmen görevlendirdiği kişilere mahsûs birtakım lakaplar demektir. Bunların mektûp ve yazılı kâğıtlarda kullanılması gerekir. Birçok çeşidi olan resmî lakaplardan makâm-ı sadârete, darü's-saâdet-i'ş-şerife ağalığına, makâm-ı ser-askerîye ve dâmâd-ı şehriyârîye, müşîrlere, vüzerâyâ, mîr-alay ve sâniye mütemâyîzine, mîrül-ümerâyâ, müderrisîne, binbaşılara, rütbe-i sâlise ashâbına, alay emînlerine, rütbe-i râbi'a ashâbına, yüzbaşı ve kolağalarına, mülâzımlara verilenlerden eserde bahsedilmiştir.

4.1.1.5. Cümle İçinde Kullanılan Tabir ve Terkip Kalıpları (*İbâre Arasında Derci Lâzım Olan Ta'bîrât ve Terkîbât-ı Münâsebe*)

Söz arasında muhâtab veya alıcının hâl ve şânına, rütbe ve memuriyetine göre kullanılması lâzım olan birtakım ta'bîrler vardır ki onların da kullanıldığı mevkîleri bilmek yazmanın âdâbındandır. Eserde zât-ı pâdişâhîye, makâmât-ı âliyyeye yazılan arz-ı hâllerde kullanılması gereken tabirlerden bahsedilmiştir.

4.1.1.6. Mektupların Sonunda Kullanılan Kalıplaşmış İbareler (*Mektûb Hâtimelerine Mahsûs İbârât-ı Münâsebe*)

Mektûbun metninin ne kadar dikkatle yazılması îcâb ederse o düzenle son bulmaları da o kadar lâzımdır. Zirâ her şeyin neticesi olduğu gibi mektûplarda da düşünceler açıklandıktan sonra dikkat edilecek bir taraf daha kalır ki o da mektûbun sonudur. Resmî olan evrâkların sonları hep bir sûretle olur. Lâkin resmî olmayan mektûplarda bu son sözler çok çeşitlidir. Eserde zât-ı hazret-i padişâhîye, zat-ı hazret-i sadr-ı a'zamîye, vükelâya, ricâle yazılan arz-ı hâllerin ve mekâtûbler ile ma'rûzâtların sonuna yazılacak sözlere birkaç örnek verilmiştir.

4.1.1.7. İmzâ Üstüne Konulan Terkipler (*İmzâ Üstüne Konulan Terakîb*)

Eserde pâdişâh huzûruna, vükelâya, vüzerâya, ricâle ve büyüklere, ehîbbâya, akrabâya, mu'allimîne ve büyükten küçüğe yazılan yazılarda imzâ üzerine konulan terkiplere örnek verilmiştir.

4.1.1.8. Mektup Adresleri

Her şeyden evvel, mektûp adresleri karışık olmayıp okunaklı, açık olmalıdır. Gönderilenin nâmı bulunmalı ve bu nâmdan sonra efendi, paşa veya hanım gibi kısacası isim, şöhret ve ikâmet yeri gibi husûslar yazılmalıdır. Eğer mektûp gönderilen yerde aynı isimde birkaç kişi varsa ve bunları memuriyeti, sanatı gibi özelliklerle ayırmak mümkün olmazsa lakab vesaire yazılmalıdır. Şayet yazılmazsa mektûp başkalarının eline geçebilir. Bir askere mektûp yazılacaksa adı, rütbesi, alayı, taburu, bölüğü, memleketi yazılmalıdır.

4.1.1.9. Posta Pulu

Mektûplara pul yapıştırmaya dikkat edilmelidir. Zira posta pulu olmayan mektûplardan fazla para alınır.

Eksik pul yapıştırılan mektûplardan noksanının iki kat ücreti alınır. Meselâ yirmi paralık eksik varsa onun yerine kırk para verilir.

Şâhâne memleketlere ve yabancı yerlerin içerisine ve kıyısına demiryolu veya posta ile giden mektûplardan on beş grama kadar 40 para ücreti alınır. Eserde İç ve sahil memleketler için alınan posta ücretleri belirtilmiştir.

Mektûplar ta'ahhüdlü gönderilmek istenilirse iki kat ücret verilir. Meselâ İzmir'e giden mektûptan 40 para alınırken ta'ahhüdlü olduğu hâlde 2 kuruş alınır, 10 para da damga ücreti alınır. Ta'ahhüdlü mektûplar üç yerinden balmumu ile mühürlenmelidir. Ta'ahhüdlü mektûp ait olduğu yere ulaşmazsa Posta Nezâreti'ne dilekçe verilmelidir. Nezâret, mektûbu kaybolan kişiye tazmînât vermeye mecbûrdur.

4.1.2. İlâveli Hazine-i Mekâtîb Yahud Mükemmel Münşeât'taki Yazışma Türleri

4.1.2.1. Gayr-ı Resmî Yazışmalar (*Muharrerât-ı Gayr-ı Resmiyye*)

Muharrerât-ı gayr-ı resmiye, husûsî işleri kapsayan yazışmalardır. Tebrîk, ta'ziye, tezkîre, teşekkür, tavsiye yazıları ve ticârî yazışmalar gibi birçok çeşidi vardır. Bunların kaleme alınmalarında doğal ve yalın bir üslûp izlenmelidir. Ticârî yazışmalarda ise kelâmın açık, kısa ve öz olmasına dikkat edilmelidir.

4.1.2.1.1. Tavsîf-nâmeler

Tavsîf, bahsedilecek maddeyi göz önüne getirecek sûrette tasvîr demektir. Bu kısım da aşağıdaki şartlara uymak lâzımdır.

1) Tavsîf olunacak şeye uygun sebepler bulunmalıdır. Meselâ bir yer ya da bir kişi övülecekse onun ne sûretle övülmeyi hak etmeye çalıştığı düşünülerek kalem ona göre kullanılmalıdır.

2) Eğer tavsîf edilen madde çabuk değişecek bir şey ise onu vakit ve zamana göre tavsîf etmelidir.

3) Bir maddenin tavsîfinde ne dereceye varılacağı bilinmelidir. Bu da evvelce o madde hakkında toplanan bilgilere bağlıdır.

4) Tavsîf sırasında dikkate alınmaya değer maddeleri araştırmalıdır.

5) Güzel ta'bîrlere kullanmalıdır. Tavsîf-nâmelerde dikkat edilecek bir taraf daha vardır ki o da bir şahsın olgunluk ve eksiklikleriyle hâlini tercüme etmektir. Bu gibi maddelerin önemi âşikârdır.

Bir şahsın meziyetini tavsîf yolunda yazılacak olan mektûplarda en çok dikkat edilecek nokta övmekte iltizâm olmasıdır. Zîrâ bir insan ne kadar fazilet sahibi olursa olsun mükemmeliyet sıfatıyla nitelenemeyeceğinden okuyan kişiye bıkkınlık verir.

Noksanların tavsîfi, hasetliğe elvermeyecek sûrette yazılmalıdır. Zîrâ noksanları aramak kötü olduğundan gereğinden çok söz söylemek kabûl olunamaz. Nezâket ve zarâfet gereğince birinin ayıplarını söylemeye ve noksanlarını aramaya asla meyl edilmemelidir.

Zararları sonradan hayrete düşürecek bir şahıs münâsip bir dille anılarak bildirilmelidir. O kişinin yalnız o işte görebileceği zarar beyân edilerek söz uzatılmamalıdır.

Eserde hem tabiat hem de kişi ile ilgili tavsif-nâme örneğine yer verilmiştir. İlk olarak şimdilerde "Çimenlik Kalesi" olarak adlandırılan ve Çanakkale Boğazı tarafında yer alan "Kale-i Sultâniye" (http://tr.wikipedia.org/wiki/Kale-i_Sultaniye) çevresi tasvîr edilmiştir. Burası bir "havz-ı behişt"e, yani cennet havuzuna benzetilmiştir. Kuzey ve güney rüzgârlarının birbirlerine kavuşması "*O kadar âheste hareket ederler ki teneffüsleri birbirinin gül cemâlini soldurur*" cümlesiyle çok nâzik bir tabirle anlatılmıştır. Boğaz suyunun "bâd-ı şimâl", yani kuzey rüzgârıyla cilveleşmesi sırasında temâşâ edilenler değişik sıfatlar kullanılarak anlatılmıştır. Güneşin büyüklüğüyle ufkun sonunda atılmış pamuk şeklinde görünen ufak bulutların renginin başka hiçbir yerde görülmeyecek kadar güzel oluşu türlü terkiplerle anlatılmıştır. Bu betimlemelerde teşhis yani kişileştirme sanatının kullanıldığı göze çarpar. Ayrıca bulutların rengi bir ressamın çizdiği pembe yüzlü bir güzelin yanaklarına benzetilmiştir ve burada da teşbih yani benzetme sanatı kullanılmıştır. Örnekte "reng-i melâl" gibi Servet-i Fünûn dönemine özgü tamlamalar kullanılmıştır. İkinci örnekte Kırım hanı Âdil Giray'ın hayatından kesitler verilmiştir. Doğumu, emeklemesi, büyümesi, çocuklarla oynayışı türlü tasvîrlerle anlatılmıştır. Diğer çocuklardan farklı oluşu anlatılmış ve bunun nedeni "tab'an şâ'ir" olmasına bağlanmıştır.

Günümüzde gayr-i resmî mektuplar içeriğinde türlü tasvîrlere barındırabilir; fakat tavsîf-nâmenin artık özel bir tür olarak kullanımına rastlanılmaz.

4.1.2.1.2. Teşekkür-nâme

Eserdeki teşekkür-nâme örneği nâil olunan nişândan dolayı gönderilen tebrîk-nâmeye karşılık olarak yazılmıştır. Kişi sahibi olduğu nişândandan dolayı iyi niyeti ve gayretiyle bu durumu ne derece memnuniyetle karşıladığını ve gönderilen tebrîk-nâmeden ötürü teşekkürlerini dile getirir. Münîf Paşa tarafından yazılan bu mektubun

son derece alçakgönüllülükle ve iyi niyetle yazıldığını görürüz. Teşekkür mektupları günümüzde de tebrik mektuplarına karşılık olarak yazılmaktadır.

4.1.2.1.3. Tebrîk-nâme

Eserdeki tebrîk-nâme örneği bir makâma seçilen kişiye yazılmıştır. Yine Münîf Paşa tarafından yazılan tebîk-nâmede seçilen kişinin bu makâma uygunluğu, bu iltifâta karşı duyulan sevincin büyüklüğü gibi konulardan bahsedilmiştir. İyi niyetlerle yazı sonlandırılmıştır. Tebrik mektupları günümüzde de terfi, memurluk gibi anlamlı günlerde karşı tarafı kutlamak ve iyi dileklerini bildirmek amacıyla yazılan mektuplardır.

4.1.2.1.4. Tavsiye-nâme

Yine Münîf Paşa tarafından yazılan tavsiye-nâme örneğinde Kastamonu valisi iken ölerken herkesi kedere boğan bir paşanın yerine bu makâm için merhûmun damadı tavsiye edilmiştir. Kısa ve öz biçimde yazıldığı dikkat çeken mektupta tavsiyeyi veren kişi kendinden ve tavsiye ettiği kişinin belirtilen görevde başarılı olacağından emindir. Zaten yeterince tanınmayan bir kişi hakkında tavsiye-nâme yazmak kötü sonuçlar doğurabileceğinden bu kişilerin eş, dost, akraba arasından seçilmesi önemlidir. Tavsiye mektupları günümüzde de özellikle iş başvurularında tavsiye edilen kişi açısından işe alınmada önemli bir güvence olarak görülür.

4.1.2.1.5. Tezkire

Eserde Muallim Nâci tarafından yazılan tezkire örneğine yer verilmiştir. Bu mektupta yapılan bir düğüne katılamamaktan kaynaklanan üzüntü dile getirilmiş, düğünden dolayı duyulan sevinç ve neşe bildirilmiştir. Günümüzde "*Allah mesut etsin.*" şekliyle kullanılan "*Cenâb-ı Hak şu sıhriyeti iki taraf hakkında da mes'ûd buyursun.*" şeklinde bir dua ile mektup sonlandırılmıştır. Günümüzde bu tarz mektuplar mazeret mektupları adı altında kullanılmaya devam etmektedir. Bir düğüne, törene, açılışa vs. katılamamaktan dolayı duyulan üzüntüyü dile getirilmekte kullanılır.

4.1.2.1.6. Mekâtîb-i Ticâriyye

Ticarî mektupların en önemli özelliği bu tür mektupların içeriğinin kısa, açıklanmış ve apaçık belirtilmiş olmasıdır. Tacirin zamanı kıymetli olduğundan yazdığı mektuplarda gereksiz tabirler kullanmamalıdır. Konu mal talebi ise malın cinsini, değerini, gönderme şeklini ve ödeme şartlarını yazmalıdır. Nazikçe tabirlerle yazıya son vermelidir. Bir hesabı kapatmak için mektup ile para gönderiliyorsa faturası veya gerekli diğer şeyler de beraber gönderilmelidir.

Ticarî mektuplarda tarih çok önemli olduğundan mektuba başlamadan önce yukarıya tarihi ve bir de tarihin tamamlayıcısı olan mektubun yazıldığı yerin ismi konulmalıdır. Kısacası bir ticârî mektupta sadece gerekli olan şeyler yer almalıdır.

Eserde birçok ticarî yazı türü örneği verilmiştir. Bu türler şu şekildedir:

4.1.2.1.6.1. Fatura

Tüccarlar arasında gerek veresiye gerek peşin satılan veya gönderilen eşyanın cinsi, ölçüsü, fiyatı vesâiresi hakkında yazılmış kâğıtlara denir. Eserdeki fatura örneklerine baktığımızda en üste faturayı gönderen mağazanın adının yazıldığını görürüz. Daha sonra faturanın tam adres belirtilerek hangi mağazaya ve kimin adına gönderildiği beyan edilmiştir. Faturanın peşin veya vadeli ödendiği belirtilerek alta tablo halinde faturanın gönderildiği sene/ay/gün, malın cinsi, adedi, birimi, ederi yazılmış, iskonto bedeli de eklenerek genel tutar yazılmıştır. Faturalarda genellikle kumaş türlerinin gönderildiğini (atlas, kadife, yün gibi) ve ölçü olarak arşın, düzine gibi ölçü birimlerinin kullanıldığı görülür.

Günümüzde fatura, satıcı firma tarafından alıcı firmaya verilmek üzere düzenlenen, mal veya hizmetin satıldığını gösteren bir belgedir. Faturayı gönderen şirketin adı, faturanın gönderildiği kişi veya şirketin adı yazılmalıdır. Gönderilen malın cinsi, birimi, miktarı, fiyatı ve tutarı bildirilmelidir. Faturada tarih mutlaka yazılmalıdır. Ayrıca iskonto ve kdv miktarları da eklenerek genel toplam belirtilmelidir. Her faturada fatura numarası bulunur.

4.1.2.1.6.2. Mu'amelât-ı Telgrafiye

Ticarî işlerde muamelat-ı telgrafiye'nin önemi çoktur. Bu sebeple her tacir ticaret süresince ortağına veya diğer kimselere pek çok kez telgraf çekmeye kendini mecbur hisseder. Ticarete bazı hâllerin mektup ile anlatılması zaman

kaybedilmesine neden olur. Böyle durumlarda telgraf-nâme göndermeye gayret edilmelidir.

Telgrafın yazılmasında dikkat edilecek şey kelimedenden tasarruftur. İşin önemi doğrultusunda telgraf-nâmeler açıklamalı olabilir.

Telgraf-nâmeler eserimizde tebrîk, nişân tebrîki, ihbâr, muvâsalat, ihbâr-ı vilâdet, istifsâr gibi konularda yazılmıştır. Eserde verilen örneklerde en fazla iki cümle kullanıldığı dikkat çeken telgraf-nâmelerin bir konu hakkında acele bilgi isteme ya da bilgi verme, rütbe ya da memuriyet verilmesinden dolayı karşı tarafı tebrik etme, vefât haberi verme, bir yere ulaşıldığını bildirme, uzun zamandır haber alınamayan kişilerden sağlık haberi bekleme, bir malı ya da parayı aldığını/gönderdiğini bildirme, doğum haberi verme gibi amaçlarla yazıldığını görürüz.

Günümüzde telgraf iletişim teknolojilerinin gelişmesiyle eskisi kadar kullanılmasa da hâlâ resmî tebrikler ve acil mesajlaşmalar için kullanılmaktadır. PTT özel ve resmî telgrafların iletilmesi konusunda elektronik ortamda hizmet vermektedir.

4.1.2.1.6.3. Senet

Senet kelimesini Devellioğlu (2004: 937) Osmanlıca-Türkçe Lügat'ında dayanılacak şey olarak tanımlamıştır. Bir iddianın dayanağı manasındadır. Senet iki çeşittir. Biri âdî diğeri ticarîdir. Âdî senet tasdik edilmemiş senettir. Bunların da kendi arasında türleri vardır. Meselâ günlük işlerden doğan borç, kira parası ve kiralama, alım satım, havale, ödünç verme, emanet bırakma, kefalet, vekâlet, sulh ve ibra senetleri ve tahkim-name ile makbuz ilmühaberlerinde âdî senet kullanılır.

Ticarî işlere dair şirket türleri, alınan işlerin mukaveleleri ve tüccarlar arasında kullanılan senet yani poliçe, açık bono, emre yazılmış senet, kredito yani itibar senedi, çek, konşimento ve benzeri senet ve borç senedi ticarî senetlerdendir. Ancak poliçe ve emre muharrer senet ve bir yerden diğeri bir yere para nakil ve gönderilmesine dair verilen senetler ister tüccarlar arasında ister tüccarın dışında olanlar arasında verilsin yine ticarî senet sayılır.

Eserde birçok senet türüne yer verilmiş ve bu türlere örnekler verilmiştir. Aşağıda metinde adı geçen senet türleri belirtilmiştir.

4.1.2.1.6.3.1. Poliçe-Kambiyo-Kambiyal ve Poliçe Ciro su

Bir kimsenin bir sebeple borca girdiği bir meblağın diğer bir yerde bir üçüncü şahıs tarafından ödenmesi için o şahıs üzerine yazılan senede poliçe denir. Poliçe, kambiyo ve kambiyal sözcükleri İtalyancadan alınmıştır. Bizde poliçe kelimesi daha çok kullanılır. Ancak bankerler ve yabancı memleketteki şahıslar ile iş yapan tüccarlar arasında kambiyo ve kambiyal sözcükleri daha çok bilinir ve kullanılır.

Poliçenin düzenlendiği yerden başka bir yerde ödenmek üzere yazılması şarttır. Poliçeyi veren şahsın, bir muhatabın yani üzerine poliçe yazılan kimsenin bir de sahibin yani poliçeyi kabul eden şahsın varlığı şarttır.

Ancak poliçenin nakit gibi elden ele dolaşması bir şart esası hükmüne girdiğinden sahibinin adına yazılmış olması gerekir. Adı geçen kayıtlardan başka sahip olduğu meblâğın ne zaman ve hangi mekânda ödemesinin yapılacağından senedin içinde bahsedilmesi gerekir.

Bunlardan başka poliçe senedinin bir borç senedi sayılmasıyla birtakım şartları daha vardır. Bunlar da yazanın imzâsı, sahibinin yani alacaklının kim olduğu, tarihi, düzenlenme yeri, miktarının belirtilmesi, vadeli ise vadesinin ne kadar olduğu hususlarıdır.

Bunların hepsi poliçenin esas şartlarından ise de iki şart arasında bir fark vardır. Şöyle ki poliçeye mahsus olarak üstte bildirilen ve sıralanan şartlardan biri bulunmazsa poliçe âdî senet hükmüne girer. Lâkin herkesle ilgili adı geçen şartlardan biri bulunmazsa poliçe âdî bir senet bile olamaz.

Poliçenin ödeme zamanı senedin vadesi demektir. Bu da beş suretle olabilir:

- 1) Tarihinden şu kadar gün sonra
- 2) Görüldükten şu kadar gün sonra
- 3) Belli bir senede
- 4) Fulân panayırdı
- 5) Âvîsto yani ibrazında

Vadesi olarak üzerine poliçe çekilen kişinin poliçeyi kabul ettiği bundan dolayı vadesi geldiğinde ödeyeceği bilinmek üzere poliçenin altına veya yazı üzerine "Kabul ettim." diye bir açıklama yazmalı, tarih ve imzâ koymalıdır.

Poliçe kabulde tarih koymak şart değildir. Ancak eğer poliçe "ibrazından şu kadar gün sonra ödenmek üzere" diye çekilmiş ise o hâlde vadesi hesap olunabilmek üzere kabulü sırasında tarih koymak gerekir.

Ciro ise emre muharrer olarak düzenlenmesi uygun olup da içinde bedelinin emre ödeneceği yazılan ticarî senedin hakkının başkasına devredildiğini beyân eden ibaredir ve senette yazılıp müşteriler tarafından imzâ atılır. Ciroda evvelâ tarihin, ikinci olarak ciro olunan şahsın isminin, üçüncü olarak ciro bedelinin ne olduğunun belirtilmesi şarttır. Üzerine ciro olunan kimse senedi diğerine ciro edebilmek üzere ciroda o kimsenin emrine ödemesi yazısı ilâve olunmalıdır. Böylelikle elden ele dolaşabilir.

Eserdeki poliçe ve poliçe cirosu örneklerinde belirtilen bir miktar paranın adı geçen kişiye ödenmesi istenir. Ödeme için belli bir tarih ya da müdedet konulur. Poliçe örneklerinde imzânın önemli bir unsur olduğunu görürüz. Bazı örneklerde hem ödeme emrini veren hem de parayı alan kişinin imzâları "sûret-i kabûl" ve "sûret-i istifâ" şeklinde mevcuttur. Poliçe cirolarında ise ödenecek miktar rakamlarla belirtilmemiş; "meblağ-ı mezbûr" olarak belirtilmiştir.

Günümüzde poliçe kambiyo senedi çeşitlerinden biri olarak kabul edilir. Kıymetli evrak, sigorta ve kasko poliçeleri en sık rastlanılan poliçe türleridir.

4.1.2.1.6.3.2. İkâmetgâh Senedi

İkâmetgâh senedi yani ikâmetgâhta ödenecek senet bir suretle borçlanılmış meblağın diğer yerde bizzat borca giren şahıs tarafından ödenmesi için verilen senettir. Bundan dolayı poliçe gibi bunda da düzenlendiği yerden ayrı bir yerde ödenmek şartı bulunması gerekir; ancak senedin meblağını ödeyecek olan şahıs ile borca giren şahıs aynı kimse olduğundan bunda üçüncü şahsın varlığının aranmasına gerek yoktur.

Eserdeki ikâmetgâh senedi örneklerinde genellikle mal bedeli ya da nakit olarak alınmış bir paranın belirtilen tarihte bir ikâmetgâhtaki başka birine ödeneceğinin garantisi verilmiştir. Yer, tarih ve imzâ unsurlarının bulunması şarttır.

İkâmetgâh senedi günümüzde ikâmetgâh belgesi olarak kullanılmakla beraber mahalle muhtarından ya da Nüfus Müdürlüğünden temin edilebilir (<http://emlakkulisi.com/ikametgah-belgesi-nereden-alinir/163453>). Maddî bir değeri yoktur, sadece kişinin ikâmet ettiği yerin bildirim amacıyla verilen bir belge hâline gelmiştir.

4.1.2.1.6.3.3. Emre Muharrer Senet

Emre muharrer senet bir kimsenin bir sebeple borçlandığı meblağı belirlenmiş bir zamanda alacaklının emrine ödeyeceğini açıklayan senettir. Bundan dolayı emre muharrer senedin ikâmetgâh senedinden farkı düzenlendiği yerden başka bir yerde ödenmesinin şart koşulmamasıdır. Aralarında bundan başka fark olmadığından ikâmetgâh senedi bir nevi emre muharrer senedin bir türü demektir.

Eserdeki emre muharrer senet örneklerinde birinden nakit olarak ya da mal bedeli olarak alınan borcun belirtilen tarihte borç alınan kişiye ödeneceği bildirilmiştir. Yer, tarih ve imzâ bölümleri doldurulmuştur.

Günümüzde emre muharrer senet, emre yazılı senet, bono gibi adlarla da karşımıza çıkan bu senet türü borçlusu tarafından imzâlanarak alacaklıya verilen ve belli bir paranın, belli bir süre sonra ödeneceğini bildiren ticarî bir belge niteliğinde kullanılmaktadır (<http://www.muhassebeogretmeni.com/muhassebe-belgeleri/bono-senet-duzenleme.html>).

4.1.2.1.6.3.4. Açık Bono

Açık bono, ibrâz edene meblağının ödenmesi taahhüdünü beyân eden ve nakit gibi elden ele dolaşan bir senettir. Bu senet ikametgâh senedi, poliçe veya emre muharrer senet gibi bazı tür kayıtlar ve şartlardan yoksundur. İçinde ancak meblâğın miktarı, ödeme zamanı, borçlunun imzâsı, ödeme tarihi ve ibrâz edene ödeneceğinin hatırlatılması kâfidir.

Açık bonoda alacaklının kim olduğu meçhul olur. Bundan dolayı bu senet tam bir kararı kapsamaz. Eğer imzâ sahibi tacir ise tüccarlar arasında hükmü geçer ve kullanılır. İmzâ sahibi günlük işlerle meşgul biriye hükümsüzdür. Hatta âdî bir senet bile değildir.

Eserdeki açık bono örneğinde borcun senedin yazıldığı tarihten belli bir tarihe kadar senedin hâmiline ödenmesine söz verilir. En altta yer, tarih ve imzâ öğeleri bulunur.

Günümüzde açık bono para hanesi boş bırakılarak imzâ edilen açık senet olarak kullanılır (*TDK Türkçe Sözlük, 2005: 12*). Para hanesinin boş bırakılmasından dolayı açık bononun verileceği kişinin güvenilir olması önem taşır.

4.1.2.1.6.3.5. Te'diye Emri

Te'diye yani ödeme emri bir kimsenin kendisine kredi verecek olan veya zaten borçlu bulunan diğer bir kimse üzerine belli miktar meblâğın bir üçüncü şahsa ödemesi için yazdığı kâğıttır. Bu tanımdan poliçe gibi bir senet olduğu anlaşılır; ancak bunda mekân ayrılığı şart değildir.

Eserdeki te'diye emri örneklerinde ödeme miktarının "=" işaretiyle gösterildiğini görürüz. Örneğin =9000= Guruş gibi. Ödeme emrinin verildiği yer ve tarih de mutlaka belirtilmiştir. En altta ise emri verenin isim ve imzâsı yer almıştır.

Günümüzde ödeme emri ödemelerin zamanında yapılabilmesi için yetkili makamca ilgili kişi ya da kişilere verilir (*TDK Türkçe Sözlük, 2005: 1530*).

4.1.2.1.6.3.6. İ'tibâr-nâme

İ'tibâr-nâme belli ya da belli olmayan bir miktar paranın bir üçüncü şahsa müracaat sırasında ödenmesi için bir kimsenin diğer bir kimse üzerine yazdığı kâğıttır. Bunun da ödeme emrinden farkı vardır. Bu fark i'tibâr-nâmenin hâmilinin emrine yazılamamasıdır. Ayrıca meblâğın miktarı ve ödeme zamanının belli olması da şart değildir. Bir de emre muharrer olamayacağından cirosu mümkün değildir.

Eserdeki i'tibâr-nâme örneklerinde i'tibâr-nâmeyi yazan kişinin karşı taraftan adı geçen kişiye belli bir miktar para verilmesini ve bunun, hesâbına kaydedilmesini istediğini görürüz. Genellikle tüccarlar, sarraflar arasında yazılan i'tibâr-nâmelerde yer, tarih belirtilmiş ve i'tibâr-nâmeyi yazan kişinin imzâsı da altta yer almıştır. Daha sonra karşı taraf i'tibâr mektubu sahibine para verildiğini belirten bir yazı gönderebilir.

İ'tibâr mektubu günümüzde bir kimseye kredi açılması için bir yere yazılan mektup olarak tanımlanmaktadır (*TDK Türkçe Sözlük, 2005: 1003*). İ'tibâr adından ziyade bir firmanın başka bir firmaya kredili alımlarda desteğini gösteren kredi mektupları olarak kullanılmaktadır.

4.1.2.1.6.3.7. Çek

Çek bir kimsenin diğer bir kimse zimmetindeki istenilen paranın acele bir başkasına ödenmesi için o kimse üzerine yazdığı kâğıttır. Bu tanımdan bunun poliçeye benzer olduğu anlaşılır. Lâkin bunda mekân ayrılığı şart olmadığı gibi yerinin belirtilmesi ve sahibinin emrine yazılması şart değildir. Hatta sahibinin ismi

anılmaksızın genel olarak "ibrâz edene" diye yazılabilir. Bir de karşılığı zaten mevcut olduğundan çek, ibrâzında ödenmek üzere yazılır.

Eserdeki çek örneklerine baktığımızda genellikle bankalara/bankerlere gönderildiği görülür. Çeki yazan kişi bankaya çek gösterildiğinde adı geçen kişiye para ödenmesini buyurur. Çeklerde yer, tarih ve çeki yazanın imzâsı bulunur.

Günümüzde çek bir kimsenin satın aldığı hizmet veya ürün karşılığında para yerine verdiği ve karşılığı banka hesabından ödenen yazılı belge olarak kullanılır (*TDK Türkçe Sözlük, 2005: 405*). Her bankanın kendine ait bir çek defteri vardır. Çeki yazan kişi ödeme isteğini bu defterdeki sayfalara yazarak bankalara iletebilir. Çeklerde ödenecek miktar bölümü sahtecilikten sakınma amacıyla iki taraflı olmak üzere "#" işaretiyle kapatılır. Çeki alan kişi ilgili bankaya çeki ibrâz ettiğinde kendisine ödeme yapılır.

4.1.2.1.6.3.8. Konşimento

Konşimento İtalyanca bir kelimedir. Türkçede daha çok "tahmîliye senedi" adıyla kullanılır. Nakil vasıtalarının yükünün donanma askerlerinin bineceği vasıtaya yüklemesi anında karşılıklı alınıp verilen senettir. İşbu senet yükün miktarını, cinsini, sınıfını, çeşitlerini ve mektubun altında da markasını, numaralarını, mahmilin isim ve şöhretini, gönderilenin isim ve şöhretini, ikâmet yerini ve geminin hareket edeceği yer ile ulaşacağı yeri ve yolcuların verdiği gemi parasının miktarını açıklamalıdır. Tahmîliye senedi mahmili gönderen kişi, kabul eden kapudan ve gemi sahibi ya da şirketine verilmek üzere dört nüsha olarak bir şahsın ismine veya emrine yahut hâmiline düzenlenip yükün bırakılmasından yirmi dört saate kadar mahmil ile kapudan tarafından imzâlanması gerekir.

Eserdeki örneklerde "konşimento" adıyla bir yazı gönderilmediğini görürüz. Genellikle vapura tahmîlen gönderilen ticaret malları hakkında yazılmış sipariş mektupları bulunmaktadır. Bu mektuplarda sipariş edilen eşya (kumaş, bakır levha... gibi) sigorta ettirilip adı geçen vapurla karşı tarafa gönderilmiştir. Eşya, ulaşınca bedeli ödenmek üzere gönderilmiştir. Tahmîliye senetlerinin yazıldığı yer, tarih, kime gönderildiği, gönderilen kişinin nerede ikâmet ettiği, eşyanın gönderildiği vapurun adı ve hangi kapudan emrinde olduğu, gönderenin adı ve imzâsı gibi unsurlar belirtilmiştir.

Konşimento günümüzde malların taşıyan tarafından teslim alındığını gösteren bir belge niteliğinde kullanılmaktadır. Taşıyan ile taşıtan arasında bir taşıma sözleşmesidir. Genellikle taşınmak için gemiye teslim edilen bir mala karşılık olarak verilir (*TDK Türkçe Sözlük, 2005: 1210*). Gelişen teknolojiyle sadece gemilere değil uçaklara da taşınması için teslim edilen mallara karşılık verilebilir.

4.1.2.1.6.3.9. Âdî Deyn Senedi

Âdî deyn senedi, bir kimse tarafından resmî olmayan işlerden doğan bir borç veya borç sebebinden yahûd havâle vesaire vasıtasıyla borçlanılan meblâğa karşılık verilen kâğıttır. Burada aranacak şart tam bir kabûlün kâğıtta yazılmış bulunmasından ibârettir. Bundan dolayı altında imzâ, tarih bulunmalı; içinde alacaklının kim olduğu, borcun ne olduğu, borç vadeli ise vadesi teminatlı ise teminatı açıklanmalıdır. İçine ayrıca gerek âdî gerek ticârî her tür senedin cinsine ve paranın miktarına göre pul yapıştırılması gerekir.

Eserdeki âdî deyn senedi örneklerinde ilk olarak senedin rehinli, faizli olup olmadığı gibi husûslar belirtilmiştir. Senedin meblağı ne kadarsa rakamlar her iki tarafı da "=" işaretiyle kapatılarak yazılmıştır. Borcun alındığı, zaman, borcun kimden alındığı, borcun karşısında neyin rehin olarak bırakıldığı (Genellikle pırlanta, yakut gibi mücevherler rehin bırakılmıştır.), borcun faizi varsa ne kadar olduğu gibi bilgiler senede eklenmiştir. Son olarak tarih ve imzâ unsurları doldurulmuştur.

Günümüzde âdî deyn senedi resmî bir makam ya da memur katılmaksızın günlük hayatta taraflarca özel biçimde hazırlanan yazılı belgeler olarak kullanılmaktadır. Senedin borçlu tarafından imzâlanması gerekir; fakat pul yapıştırılması ya da tarih atılması önemli değildir (<http://www.webmastersitesi.com/ekonomi/247235-adi-senet-nedir.htm>).

4.1.2.1.6.3.10.İbrâ-nâme

Bir türlü ibrâyı beyân eden senede ibrâ-nâme denir. İhtiyaca göre ya bir nüsha ya da iki nüsha olarak düzenlenen ibrâ iki kısımdır. Biri "ibrâ-yı iskât"tır. Yani bir kimsenin diğer kimsede olan hakkının tamamını iskât veya bir miktarını indirmek vesilesiyle o kimseyi borçsuz kılmaktır. Diğerisi ise "ibrâ-yı istîfâ" yani bir kimsenin diğer kimseden hakkını alması ve alacağını tam olarak aldığını itiraf etmesinden ibarettir.

İbrâ hangi kısımdan olursa olsun eğer yalnız birine ait olan davadan bir kimseyi temize çıkarma şeklinde olursa "ibrâ-yı hâs" olur. Bütün davalardan, birini temize çıkarma şeklinde olursa "ibrâ-yı âm" olur.

Eserde her tür ibrâ-nâme örneğine yer verilmiştir. Kimi geçici olarak yazılan ibrâ-nâmelerde bir kişi diğer bir kişinin kendisine olan borcunun yarısını ya da tamamını herhangi bir nedenle talep etmeye hakkı kalmadığını beyân etmiştir. Yer, tarih, imzâ ve isim gibi unsurların ibrâ-nâmelerde önemli olduğunu görürüz.

Devellioğlu'nun da belirttiği gibi ibrâ-nâme arada alacak verecek kalmadığını gösteren senet, kâğıttır (*Devellioğlu, 2004: 403*). Günümüzde ibrâ-nâme bir kişiyi aklama, borçtan temize çıkarma belgesi niteliğinde kullanılır (*TDK Türkçe Sözlük, 2005: 924*).

4.1.2.1.6.3.11.Muvâza'a Senedi

Muvâza'a senedi görünürde olan bir şeyin gerçekte olmadığını isbât etmek üzere karşılıklı alınıp verilen senede denir. Eserdeki muvâza'a senedi örneklerinden ilkinde Rusya devleti vatandaşı olan bir tüccarın, Osmanlı vatandaşı olmayanların herhangi bir devlet kurumundan hisse senedi almaları mümkün olmadığı için aldığı hisseyi gizli olarak bir başkasının adına deftere kaydettirdiği; fakat o kişinin vefatı hâlinde aldığı hissenin vârislerine geçmemesi için bu senedi verdiği görülür. "Tasdîk" başlığı altında bu senetteki mührün adı geçen kişiye ait olduğu onaylanmıştır. İkinci örnekte ise kişinin sahip olduğu mülk, borcu karşılığında alınmıştır. Karşı taraf ise mülkün, tarafına verilmiş olmasına rağmen kişi borcunu ödeyene kadar başkasına satılmayacağını belirtmiştir.

Muvâza'a senedi günümüzde hatır senedi olarak kullanılmaktadır. Hatır senedi ilgililerin, gerçeğe uygun olmadığını bilerek, var olmayan bir borcu veya sözleşmeyi varmış gibi göstererek düzenledikleri senettir (<http://www.turkavukatlar.com/35386/hat%C4%B1r-senedi>). Gerçek bir ticarî işleme ve bir alacağa dayanmaz, sadece herhangi bir kişiye para sağlamak amacıyla düzenlenir. Kişi kredi gereksinmelerini karşılamak amacıyla, karşılıklı güven ilişkisi içinde bulunduğu bir üçüncü kişiyle hatır senedi düzenleyebilir (<http://www.anlambilim.net/nedemek/hatir-senedi#ixzz2oRXHA5jb>).

4.1.2.1.6.4. Protesto

Protesto İtalyancadan gelmiş bir kelimedir. Türkçede genellikle "ihtâr-nâme" kelimesi kullanılır. Protesto bir kimsenin diğer bir kimseye vereceği resmî uyarıları kapsayan kâğıttır. Biri aslı ve ikisi sureti olmak üzere yazan kimsenin ikametgâhındaki mukaveleler kâtipliğine hitâben yazılır. Mukaveleler kâtipliğince aslı saklanarak bir nüshâsı onaylanmak için hakkında protesto yazılan kimseye ulaştırılır ve diğer nüshâsı da yazana verilir.

Bir mukavele hükümlerinin yerine getirilmemesinden veya yerine getirilmesinin geciktirilmesinden dolayı işi üzerine alandan zarar ve ziyân dava edilebilmesi, üzerine alınmış esâsın yerine getirilmesi için evvelce protesto yazılmış olmasına bağlıdır. Bunun gibi gereken hasar ve zarar olacak bir işin meydana gelmemesi için veya vaktiyle gerçekleşmesi kânûnen icâb eden bir talep veya ihtârın yerine getirilmiş olduğunu ihtiyaç görüldüğü zaman ispat etmek üzere protesto yazısı yazılır.

Böylece bir poliçe veya emre muharrer senedin kabûl olmama veya ödenmemesinden dolayı protesto yazısı yazmak gerekir; çünkü poliçe ve emre muharrer senetlerin sahip oldukları imtiyâzı muhâfaza edebilmek üzere ticâret kânununda belli birtakım istisnâ hükümler bulunur. Bu çeşit senetlerin protestosu ticâret kânûnunda dahi yazılmış istisnâ hükümlere tâbidir. Şöyle ki bir poliçe veya emre muharrer senedin protestosu kabûl veya ödenecek yeri mukaveleler kâtipliği vasıtasıyla düzenlenmek ve içinde kelime kelime ibâresi yazılmak ve kabûl, ciro, tedbirlik ödemecisi esâsı nasıl olduğu ve senedin meblâğının hakkının istendiği, ödeyecek kimsenin hazır olup olmadığı, bu talebe ne cevâp verdiği, cevâbını imzâ edip etmediği, şayet imzâ etmemişse ne sebeple imzâ etmediği husûslarını da içine almalıdır. Bu kâğıt senedin protestosunu yerine getiren kimseye verilir.

Açıklamalardan anlaşıldığı sûretle poliçe veya emre muharrer senedin protestosu demek adı geçen senetlerin kabûl veya ödenmesini mukaveleler kâtipliği vasıtasıyla resmen talep eyleyip işbu resmî talebin olduğunu açıklayan mukaveleler kâtipliğinden resmî bir izin kâğıdı almak gibi bir şey demektir. Bundan dolayı bu gibi senetlerin protestosunda senedin meblâğını ödeyecek olan kimseye ulaştırılması usûlü yoktur; ancak mukaveleler kâtipliğinin tayin edilmiş me'mûru protestoya konulan senedi sahiben o kimseye gidip adı geçen senedin kabûl veya ödenmesini talep eder, alacağı cevâbı bir kâğıda yazdırıp o kimseye imzâlatır. Sonra daha çok

mukaveleler dâ'irelerinde basılmış olan ve beyân olunan muameleleri ve senedin içindekileri anlatan protesto kâğıdı boş yerleri imzâlanarak protestoyu isteyene verilir.

Eserdeki protesto yani ihtâr-nâme örneklerinde protestonun Mukâvelât Muharrirliğine yazıldığını görürüz. Kirâ verilmemesi, kirâ süresi bitmesine rağmen yerin tahliye edilmemesinden kaynaklanan sorunlardan dolayı protesto yazılmıştır. Üç adet aslı yazılmış, nüshası da karşı tarafa ulaştırılmıştır. Çıkacak zarar, ziyân ve masraflardan dolayı tazminat talep edileceğini bildiren bir protesto düzenlenmiştir. Protestoda hem protestoyu gönderen kişinin adı, şöhreti ve adresi hem de Bidayet Mahkemesi Mukâvelât Muharririnin adı yazılmıştır.

Günümüzde protestolar kullanım alanlarına göre çeşitlilik gösterir. Bir durumun kabul edilmemesi durumunda, bir borcun ödenmemesi hâlinde, senet nüshasının veya senet aslının teslim edilmemesi gibi konularda protesto yazılabilir. Verilen sürede istek yerine getirilmediğinde kanûnî yollara başvurulacağı, yine aynı şekilde geçen süre zarfında uğranan ve uğranacak zarar ve bu yolda yapılacak tüm giderlerin karşı taraf tarafından tazmin edileceği ihbâr edilir. İhtârı yollayan kişi noter tarafından nüshalardan birinin karşı tarafa tebliğ edilmesini ister.

4.1.2.1.6.5. Vekâlet-nâme

Vekâlet, işini bir kimseye bırakmak ve o işte o kimseyi kendi yerine koymaktır. İşte bunu bildiren belgeye vekâlet-nâme denir. Bir kimse bizzat yapabileceği husûslarda ve işlere dair olan her hakkın ödenmesinde ve alacağının alınmasında başkasını vekil tayin edebilir. Vekâlet-nâmenin bir sürü çeşidi vardır. Umûmî vekâlet müvekkilin leh ve aleyhine meydana gelen bütün davalara vekâlettir. Husûsî vekâlet ise bilinen ve kararlaştırılmış bir veya birkaç davaya vekâlettir. Çünkü vekâlette asıl olan yani müvekkilin izin verdiği husûslar hangisi ise vekilin yalnız onu yapmaya hakkı olur. Yoksa açıkça belirtilmeyen bir husûsta vekilin vekâlet sıfatı olamaz.

Eserde hem umûmî hem de husûsî vekâlet-nâme örneklerine yer verilmiştir. Umûmî vekâletlerde özel bir husûs belirtilmeksizin her konuda dava vekili vekil tayin edilmiştir. Husûsî vekâletlerde ise özel bir konu ile ilgili olarak açılan davalarda dava vekili tayin edilmiştir. Vekâlet-nâmeyi veren kişi dava sırasında tüm masrafları karşılayacağını beyân etmiştir. Örneklerde genellikle alacak-verecek, iflâs

gibi husûslarda açılan davalarda vekil tayin edilmiştir. Tarih, yer ve vekâlet verenin imzâsı gibi unsurlar yazılmıştır.

Günümüzde vekâletnâme bir kimsenin başka bir kimseye vekil olduğunu bildiren ve noterlikçe onaylanan belgedir (*TDK Türkçe Sözlük, 2005: 2085*). Vekâletnâmenin hangi noterlikçe onaylandığı belirtilmelidir. Kişiler adlarına açılmış ya da açılacak davalarda kendisi yerine yetkili olmak üzere avukatları vekil tayin edebilirler.

4.1.2.1.6.6. Tahkîm-nâme

Tahkîm, birbirini dava edenlerin aralarındaki davaları halletmek için rızaları ile başka kimseyi kabul etmeleridir. Tarafların işbu muameleyi açıklayarak düzenledikleri senede tahkîm-nâme denir.

Tahkîm-nâme muhalifin adedine nisbetle çeşitli nüshâlar üzerine düzenlenip aralarında karşılıklı alınıp verilir.

İçindekiler hakem tayin olunan şahısların her birinin isim ve şöhretleri, hangi tarafın hakemi oldukları ve hakkında çekişme olan kavgalı münakaşa ile hakemlerin işe karışma hakkının derecesinden ibârettir; çünkü icâbına göre hakemlere davayı çözmeye hak verilmesinden başka sulha dahi hak verebilir yahûd verecekleri hüküm ve karar kat'î olmak veya kat'î olmayıp hükmün bozulmasını daha üst mahkemeden istemek üzere hak verilebilir.

Böylece hakemlere verilen işbu sıfat istenildiği takdirde bir müddetle sınırlanır. Eğer hakemler arasında oybirliği olmazsa çokluğu meydana getirmek üzere bir üçüncü hakemin tayini gerekir. Bundan dolayı karşılıklı alınıp verilen tahkîm-nâmede hakemlere oy anlaşmazlığı olması durumunda bir üçüncü hakem tayinine dahi hak verilebilir.

Tarafların bütünü elbirliğiyle yalnız bir hakem dahi tayin edebilir. Bunun gibi her biri birer yahûd ikişer hakem tayin edebilir. Ancak bir tarafın tayin ettiği hakemlerin adedi diğer tarafın tayin ettiği hakemlerin adedine denk olmalıdır.

Taraflar davalarını çözmek üzere başkasını hakem tayin etmede ya da mahkemeye müracaatta serbesttir. Çünkü ticarî şirketlerde ortaklar arasında meydana gelen davaların çözülmesi hakemlere ait olduğundan bu gibi davalarda hakem tayin etme usûlü mecburîdir.

Eserdeki tahkîm-nâme örneklerinin genelinde "evvelâ, sâniyen, sâlisen, râbian..." gibi maddeler bulunduğu göze çarpar. Tahkîm-nâmenin altta imzâları olan kişiler arasında imzâlandığı belirtilmiştir. Tarafların hangi davadan dolayı hangi dava vekilini kendine hakem tayin ettiği, bu tayinin ne kadar süre geçerli olacağı, konu çözülemese üçüncü bir vekilin tayin edileceği gibi konular maddelerde bildirilmiştir. Son olarak tahkîm-nâmenin kaç nüsha olarak düzenlendiği belirtilmiştir. Tarih ve imzâ gibi unsurlar bu evraklarda önemlidir.

Tahkîm, taraflar arasında çıkan uyuşmazlıkların devletin resmî yargı organları yerine kendileri tarafından belirlenen hakemlerce çözümlendiği bir uyuşmazlık çözüm yöntemi olarak günümüzde de kullanılmaktadır (<http://www.tahkim.net/tahkim-nedir>).

4.1.2.1.6.7. İcâre Konturatosu

İcâre yani kira; bilinen ve belli olan bir geliri, bilinen ve belli olan bir bedel karşılığında satmak demektir. İşte bu mukâveleyi Kapsayan belgeye icâre konturatosu denir. Değerine göre icâre "icâre-i a'yan" yani belli şeylerin kirası ve "icâre-i amel" yani kâr kirası olmak üzere ikiye ayrılır. Bunun gibi belli şeylerin kirası da para getiren mülkün kirası, kitap, manifatura ve kumaş gibi şeylerin kirası ve hayvan kirası diye üçe ayrılır. Buradan anlaşılacağı üzere kira konturatosunun çeşitli türleri vardır. Ancak çok para getiren mülkün kirası üzerine senet karşılıklı alınıp verilir. Bunun için ayrıca basılmış konturatolar dahi satılmaktadır. Para getiren mülk üzerine karşılıklı alınıp verilecek mukâvele-nâmenin gerekli olan bir numûnesi aynen gösterilir.

Eserdeki icâre konturatosu örneğinde ilk olarak konturatonun kimler arasında yapıldığı belirtilmiştir. Konturato "evvelâ, sâniyen, sâlisen, râbian ve hâmisen" olmak üzere beş madde hâlinde yazılmıştır. Bu maddelerde ilk olarak kiralanan mağazanın yeri ve kime kiralandığı belirtilmiştir. Daha sonra kira süresi bildirilmiş ve mukâvelenin altındaki tarihten itibaren başlayacağı beyân edilmiştir. Mağazanın senelik kirası ve bu bedelin ne şekilde ödeneceği yazılmıştır. Mağazanın ne amaçla kullanılacağı konusunda kısıtlama getirilmiştir. Örneğin "Sadece manifaturacılık yapmak için kullanılması kararlaştırılmıştır" gibi. En son kira müddetinin bitiminde kiralayan kişinin mağazayı tahliye edebileceği bildirilmiştir. Ayrıca dipnot olarak demirbaş var ise konturatoda belirtilmesi gerektiği eklenmiştir.

Kira kontratları günümüzde de konut, iş yeri, arsa gibi yerlerin kiralanmasında kullanılan belgedir. Kontratın yapılması hem kiracı hem de mülk sahibinin haklarının korunması açısından önem teşkil eder. Bu nedenle kiracı ile mülk sahibi arasında yazılı bir kira kontratının yapılması gerekir. Kontratta kiralanın yerin açık adresi, kiraya verenin adı-soyadı ve adresi, kiracının adı-soyadı ve adresi, bir senelik ve bir aylık kira bedeli, kiranın ne şekilde ödeneceği, kira müddeti, kiranın başlangıcı, kiralanın yerin şimdiki durumu ve ne için kullanılacağı belirtilmelidir. Ayrıca demirbaşlar da yazılmalıdır.

4.1.2.1.6.8. Kefâlet-nâmeler

Kefâlet-nâmeler "kefâlet-i nefsiyye" ve "kefâlet-i mâliye" olmak üzere ikiye ayrılır. Kefâlet-i nefsiyye bir kişinin şahsına kefil olmaktır. Yani bir kişiyi belli bir yere getirmek taahhüdüdür. Kefâlet-i mâliyye ise bir malın borcunu vermeye kefâlettir.

Eserdeki kefâlet-name örneklerinin mühürlenip imzalandığını ya da tasdiklendiğini görürüz. Bir kısmında kefâlet-nâmenin geçici olarak yazıldığı belirtilmiştir. Bir kısmında ise belli bir süre sonunda meblâğın ödenememesi şartıyla kefil olduğu bildirilmiştir. Kefâlet-nâmeler genellikle Hazine-i Celile-i Maliye'ye takdîm edilmiştir. Kefâlet-i nefsiyyeden de birkaç örnek verilmiştir; fakat kefâlet-nâmelerin çoğunlukla bir borca kefil olma şeklinde verildiği gözlenmiştir.

Günümüzde şahsa yönelik kefillik genellikle sözde olur. Borca yönelik kefillik ise imzâ ile belgelendirilir. Kefâletnâmelerde kefillerin lehine düzenlemeler yapılmıştır. Buna göre alacaklı kişi ilk olarak borcun asıl sahibiyle muhattap olmalıdır. Borç ödenmediyse kefil ya da kefillere ödemenin yapılmadığı bildirilmelidir. Aksi takdirde faiz uygulanamaz.

4.1.2.1.6.9. Havâle

Havâle bir kimsenin borçlu olduğu meblâğın diğer bir kimse tarafından ödenmesi için alacaklı ile borçlu ve borcu havâleten borçlanan üçüncü şahıs arasında olan sözleşmedir. Bununla birlikte borçlu yerine bir üçüncü şahıs borçlu olur.

Eserdeki havâle örneğinde kişi borcunu başka biri üzerine havâle eder ve bu durum borcu üstlenenin ödemeyi kabûl ettiğinin belirtilmesi ve üç kişinin de (borçlu-alacaklı-borcun üstlenen) imzâ atmasıyla geçerli olur.

Günümüzde havâle postane, banka vb. aracılığıyla para gönderildiğinde gönderenle alacak olanın adlarının ve para miktarının yazılı olduğu kâğıttır (*TDK Türkçe Sözlük, 2005: 861*). Alacaklı kişi bulunmamaktadır, iki kişi arasında para gönderim işlemini temsil eder.

4.1.2.1.6.10. Rapor (Mazbata veya Beyân-nâme)

Rapor Fransızcadan alınmış bir kelimedir. Bir husûs hakkında yüksek mahkemelerden veya bilirkişilerden oluşan bir heyet ile keşif ve araştırmalarla elde edilen bilgilerin düzenlendiği mazbata veya bir me'mûrun me'mûr makâmına veya davacı ve davalının bir mahkemeye gidememesine bir engelleri olup olmadığını açıklayan doktorlar veya diğerleri tarafından takdîm olunan kâğıttır.

Eserdeki rapor örneklerinde belli bir rahatsızlığından dolayı emekliliğini isteyen şahısların muayene olarak gerçekten hastalığının iş yapmasına manî olduğunun doktorlar tarafından beyân edildiğini görürüz. Raporun altında raporu veren doktorların imzaları bulunmaktadır.

Rapor günümüzde de herhangi bir görev, iş yahut konu hakkında yapılan ve kesin sonuca ulaşan yazılı incelemelerin genel adıdır. Sağlık raporu, kurum ve kuruluşlarda faaliyet raporu en çok rastlanan rapor türleridir.

4.1.2.1.6.11. Kart Dö Vizit

"Ziyâret tezkeresi" anlamında Fransızca bir terkîptir. Ziyâret için gidilen bir yere ulaşmak üzere verilen ve üzerinde ziyâretçinin isim ve şöhreti ve ba'zen me'mûriyyeti, hatta ikâmet yeri yazılı bir kâğıttır. Bunlar küçük kâğıt boyunda olur. Kart dö vizitlerin kullanılması faydalıdır; çünkü kapının önünde durup da iki sâ'at isim ve şöhret açıklanmasına gerek kalmadan bir kâğıt verilerek maksad ortaya çıkar.

Kart dö vizitler yalnız ulaşmayı haber etmez. Arka taraflarına istenen söz yazılıp mektûp gibi de kullanılır. Lâkin bu, büyükten küçüğe veya akrândan akrâna yazılır. Küçükten büyüğe yazılamaz. Yazılabilenlerin üzerine ise uzun uzadı mektûp yazılamaz. Meselâ kısa tezkereler, da'vet-nâmeler, bir iş şipârîşi, talep gibi şeyler yazılır. İstenirse zarfa konulur.

Eserdeki kart dö vizit örneklerinde kâğıt sahibinin isim ve şöhreti, nâmı, dükkânı varsa adresi belirtilmiştir. Mektûp şeklinde de yazılan kart dö vizitler vardır.

Bu örneklerin en fazla iki cümleyle yazılması ve genellikle bir yere davet şeklinde olması dikkat çekicidir.

Günümüzde kart dö vizit yani şimdiki adıyla kartvizit bir kimsenin kimliğini gösteren, kutlamalarda ya da kendini tanıtmada kullanılan, çoğunlukla beyaz, küçük, ince karton parçasıdır (*TDK Türkçe Sözlük, 2005: 1095*). Kartvizitler genel olarak sahibinin adı ve soyadının, bağlı bulunduğu kurumun, ünvanının ve iletişim bilgilerinin yer aldığı tasarımlardır. Kartvizit bilgilerine e-posta, faks gibi iletişim adreslerinin de eklendiğini görürüz. Gelişen teknoloji ile dijital ortamda hazırlanan renkli kartvizitler hem basit hem de etkili bir reklam aracıdır.

4.1.2.1.6.12. Makbûz

Eserde makbuz örneği Pariste bir ticârethâneye verilen bir i'tibâr mektubu hesaba katılarak verilmiştir. Devellioğlu (2004: 574)'nun "*bir şeyin alındığına karşı verilen mühürlü, imzalı kâğıt*" olarak tanımladığı makbuz günümüzde de ticarî ortamlarda sıklıkla kullanılan alındı belgesi niteliği taşır (*TDK Türkçe Sözlük, 2005: 1332*).

4.1.2.1.6.13. İsti'lâm-nâme

Eserdeki isti'lâm-nâme örnekleri, bir şirketin borç ödemeye gücünün yetip yetmeyeceği, itibar derecesinin ne olduğu, iflasın eşiğinde olup olmadığı ya da bir yerde işe başlayacak kişinin sabıkasının güvenilir olup olmadığı gibi konularda bilgi almak amacıyla yazılmıştır. Bilgi alınan kişiler genellikle adı geçen kişilerle veya şirketlerle daha önceden iş yapmış kişilerdir. Bu mektuplarda ilk şart verilen bilginin gizli kalmasıdır. Yazı ile bilgi istenen belgedir. Günümüzde isti'lâm-nâme adı kullanılmasa da ticaretle uğraşan kişiler arasında eserdeki örneklerde belirtilen konularda bilgi istemek amacıyla yazılan mektuplar bulunmaktadır.

4.1.2.1.6.14. İştirâ Emri

Eserdeki iştirâ emri örneklerinde para birimi olarak frankın kullanılması dikkat çeker. Verilen emir, belli bir güne ya da zamana mahsus olabileceği gibi süre belirtilmeyebilir de. İsim ve imzâ bulunması zorunlu unsurlardandır. İştirâyı "satın alma" olarak tanımlayan Devellioğlu (2004: 466)'nun tanımından yola çıkarak iştirâ emrinin bir şeyi satın almak için karşı tarafa verilen emir olduğu kanısına varabiliriz.

Günümüzde aynı isimle kullanılmasa da iştirâ emrini karşılayan satış izni veren noter tasdîkli yazılar kullanılmaktadır.

4.1.2.1.6.15. İhbâr-nâme

Eserde verilen ihbâr-nâme örneklerinde ticârî bir mal, eşya veya paranın istenilen yere gönderildiği bildirilmiştir. Gönderilen kişinin adı, şöhreti, ikâmeti, gönderilen şeyin nereden ve ne zaman kimin tarafından gönderildiği belirtilmiştir. Devellioğlu (2004: 415)'nin "yazı ile haber verme, bildirme kâğıdı" olarak tanımladığı ihbâr-nâmeler günümüzde de bir mal ya da paranın alındığını bildirme mektupları olarak kullanılmaktadır.

4.1.2.1.6.16. Te'kîd-nâme

Devellioğlu'nun da belirttiği gibi daha önce yazılan bir yazıyı tekrarlayan, üsteleyen yazılar te'kîd-nâme olarak adlandırılır (Devellioğlu, 2004: 1066). Eserde ilk olarak alacağını altı aydır alamayan ve bu konu hakkında hâlâ karşı taraftan herhangi bir cevâp alamayan bir kişinin durumu üstelemesine ilişkin bir te'kîd-nâme örneğine yer verilmiştir. İkinci örnekte ise karşı tarafın tarzı daha serttir. Altı gün içinde durumun sonuçlandırılmaması takdirinde mahkemeye müracaat edeceğini beyan eder.

Te'kîd-nâme yani günümüzdeki adıyla tekit mektupları yine gönderilen bir mektuba cevap gelmemesi hâlinde karşı tarafa durumu üsteleme amacıyla yazılan yazılar olarak kullanılmaktadır.

4.1.2.1.6.17. Mukavele-nâme

Eserde genellikle kolektif şirket ortakları arasında imzalandığını gördüğümüz mukâvele-nâmelerin ilk olarak kimler arasında, ne amaçla, hangi tarihten itibaren ve ne kadar müddetle yapıldığı hakkında bilgi verilmiştir. Daha sonra "evvelen, sâniyen, sâlisen, râbian, hâmisen..." gibi maddeler konulmuştur. Eserde en çok on dört maddelik mukâvele-nâme örneği yer almıştır. Ortaklar mukâveleye istedikleri sayıda madde koydurabilirler. Bu maddelerde tarafların ne kadar sermaye verecekleri, kâr ve zararların nasıl bölüşüleceği, kiralanacak yerin kirasının ve masrafların nasıl ödeneceği, şirketin adının ne olacağı, şirketin ne kadar süre faaliyette kalacağı ve nelerin satılabileceği, ortaklardan birinin ölümü halinde mirasçılarının hak sahibi

olup olamayacağı gibi konular karara bağlanmıştır. Mukâvele-nâmeler iki veya üç nüsha hâlinde düzenlenmiştir.

Mukâvele, yani sözleşme senedi, sözleşmenin yazıldığı kâğıttır (*Devellioğlu, 2004: 679*). Günümüzde mukavele-nâmeler iş hukuku alanında alım satım sırasında malın cinsi, miktarı ve ödeme şartlarını belirten yazılı anlaşma metni yani satış mukavelesi olarak kullanılmaktadır (*TDK Türkçe Sözlük, 2005: 1709*).

4.1.2.1.6.18. Haciz-nâme

Eserdeki haciz-nâme örnekleri, Dersa'âdet-i Bidâyet-i Hukûk, Dersa'âdet-i Ticâret Mahkemesi riyâset-i aliyyesine yazılmıştır. "*Sa'âdetlü efendim hazretleri*" şeklinde bir hitapla yazıya başlanmıştır. Borç senedi verilen kişinin yaşadığı yer ve adı, borç senedinin hangi tarihte verildiği gibi unsurlar belirtilmiş ve daha sonra ödenmeyen borca karşı neyin haczedildiği/edileceği bildirilmiştir. Haciz-nâmenin aslının mahkemede saklanması, tasdikli bir nüshasının borçlu kişiye, diğer bir nüshasının ise alacaklı kişiye verilmesi istihâm edilmiştir.

Alacağa karşılık birinin malını zaptetmek üzere o kimseye alacaklı tarafından gönderilen resmî kâğıt (*Devellioğlu, 2004: 306*) olan haciz-nâme günümüzde de bir alacağın ödenmesi için borçlunun parasına, aylığına veya malına icra dairesi tarafından el konulduğunu gösteren belge niteliğinde kullanılır (*TDK Türkçe Sözlük, 2005: 825*).

4.1.2.1.6.19. İlmühaber

Resmî daireye verilmek üzere muhtarlık veya bir daire tarafından birinin durumunu belirtmek için hazırlanmış tasdikli vesika, belge (*Devellioğlu, 2004: 430*) olarak tanımlanan ilmühabere eserde türlü türlü örnekler verilmiştir. Kısa ve öz bir biçimde yazılan ilmühaberler bir şehidin maaşının evlatlarına tahsîsi, kirâ kontratının düzenlenmesi, bir kişinin sabıkalı olup olmadığı hakkında bilgi isteme, aranılan bir kişinin hayatta olup olmadığı bildirilmesi, hâne satın alacak kişinin hâl beyânı, boşaltılacak hânenin başkasına kiralanmasının bildirilmesi, satılacak hânenin başka ortağı olmadığı bildirilmesi, bir hânenin başka mirasçısı olmadığı bildirilmesi, vefat eden birinin cenazesinin defni için gereken ruhsatın verilmesi, bir kâtibin iyi hizmeti ve hâlâ hizmete devam ettiğinin bildirilmesi, nikâha mani ve mahzur olmadığı bildirilmesi, memlekete giden birine yarı bahşış verilmesinin

bildirilmesi, bir kişinin başka bir mahalle defterine nakil ve kayıt ettirilmesi gibi konularda yazılmıştır. İlmühaber günümüzde birinin yer, hâl, medeni durum vb.ni gösteren resmî belge, hâl kâğıdı veya bir şeyin teslim alındığını gösteren belge, alındı kâğıdı olarak kullanılır. Doğum ilmühaberi, ikametgâh ilmühaberi, vefat ilmühaberi gibi türleri vardır (*TDK Türkçe Sözlük, 2005: 959*).

4.1.2.1.6.20. Diğer Yazışma Örnekleri

Eserde yukarıda adı geçenler dışında da birçok ticarî yazışma örneği bulunmaktadır. Bunlardan ilki kabûl/red mektuplarıdır. Kabûl mektupları karşı tarafla ticâret yapılmasının kabûl edildiği ya da bir kişinin işe alınmasının uygun görüldüğü durumlarda yazılır. Red mektupları ise tam tersi durumu bildirir. Bu tarz mektuplarda talep kibarca geri çevrilir ve gerektiğinde kendileriyle irtibata geçileceği belirtilir. Kabûl/red mektupları günümüzde de kullanılmaktadır.

Arz-ı hizmet ve fi'at-ı câriye irsâli bildiren yazışma örneklerinde kişi karşı tarafa güvence vermeye çalışır. Mağazasında her tür ürünün bulunduğu, kendisinin bu işte başarılı olduğundan, işlemlerin günü gününe yapılacağından bahseder ve her vakit karşı tarafın emrine amade olacağını belirtir. Daha sonra fiyat listesini bir pusulada gönderdiğini bildirir. Günümüzde bu tarz mektuplar satış mektupları adı altında yazılmaktadır.

Hâl beyân eden yazışmalarda kişi, kaç dil bildiğini, nerelerde görev yaptığını bildirir. Daha sonra bahsi geçen işe talip olduğunu dile getirir. Günümüzde bu tarz yazışmalar iş isteme mektubu şeklinde yazılmaktadır.

Malın ahzini, yani alındığını bildiren yazışmalarda, adı geçen malın gümrükten alındığı karşı tarafa bildirilir. Günümüzde bu kavramı karşılayan "alındığını bildirme mektupları" kullanılmaktadır.

Bunların dışında bir ticârethânenin başkasına devredildiğini, bir işin başına başka bir kişinin getirildiğini bildiren yazışmalar da mevcuttur. Günümüzde bu gibi durumlar bir duyuru yazısıyla ilgililere bildirilir.

4.1.2.2. Resmî Yazışmalar (*Muharrerât-ı Resmiyye*)

Muharrerât-ı Resmiyye, muharrerât-ı gayr-i resmiyyeden daha önemlidir. Bu sebeple bu tarz yazılarda yazmaya dair ne kadar kâ'ide varsa uyulması gerekir.

Resmî olmayan yazışmalar, resmî yazışmalardan pek farklıdır. Resmî olmayan yazışmalarda kullanılacak dil, akıldan geçen düşüncelerin yayılmasına, içe doğmasına bağlıdır. Resmî yazışmalarda ise hükümet dairelerince kabûl edilen usûl ve kâ'idelere uymak gerekir. Bu sebeple bu tür yazışmalarda devamlılık ve tecrübe ile bilgi edinmek gerekir. Husûsî yazışmalarda ise sezme kabiliyeti her şeyi münasip yere getirir ve ifadenin düzenini sağlayacak ta'bîrleri hazırlar.

Muharrerât-ı resmiyenin türleri şunlardır:

- 1) Fermânlar, pâdişâha ait nâmeler
- 2) Emir-nâmeler, buyurulduklar, resmî vesikalar
- 3) Arz-ı hâller ve devletin resmî dairelerinin kullandığı türlü türlü yazışma vasıtaları

4.1.2.2.1. Arz-ı Hâller Yâhud İstid'â-nâmeler

Arz-ı hâl ne hâlde bulunduğunu bildirme, dilekçedir (*Devellioğlu, 2004: 40*). İstid'â-nâme bir resmî makama dilekçe olarak yazılan damgalı, pullu yazıdır (*Devellioğlu, 2004: 455*). Bu iki tanıma bakarak arz-ı hâl ile istid'â-nâmenin aynı anlamda kullanıldığı sonucuna varabiliriz.

Arz-ı hâller talep ve ricâyı dava ve şikâyeti, me'mûriyet ve maaş isteme gibi özel istekleri içine alır. İki kısma ayrılır. Biri pâdişâh makâmına, vezirlere kısacası devletin yürütme işinde me'mûr olan şahıslara yazılır. Diğerisi ise ikinci derece olan me'mûrlara yazılır.

Arz-ı hâller daima resmî yazı için kullanılan kâğıtlar üzerine yazılıp birer kuruşluk pul yapıştırılmalı sonra arz-ı hâl yazan kişi imzâ veya mührünü pulun altında bulunan beyaz yere koymalı, imzâ ve mührün yukarısına isim ve şöhret ve ikâmet yerini yazmalıdır. Çünkü arz-ı hâllerde açıklık ve yer belli etme şarttır. Zîrâ büyük me'mûrlar ile hakîmler arz-ı hâlleri okumak için az vakte sahiptir.

Arz-ı hâller gâyet kısa olmalıdır. Her türlü gereksiz açıklamadan uzak olmalıdır. Okunaklı yazılmalıdır.

Arz-ı hâller husûsî kâğıt üzerine yazılır. Kâğıdın yarı yerine resmî lakap yazılıp yukarısına bir başlık ve sonuna "*Ol bâbda emr ü fermân hazret-i min lehül-emründür.*" gibi bir resmî ibâre yazılır.

Eserde birçok arz-ı hâl örneği verilmiştir. Bu arz-ı hâller rütbe terfisi, bir mektebe parasız kabul olunmak, emekli olmak, memuriyette yer değiştirmek, şehit maaşının dul kalan eşe tahsisi, tedaviye müsade, nota takdimi, mektep müdürüne

masraflarda yardım, mektep talebesine tahsili bitene kadar hazineden maaş tahsisi, tahsilini bitiren kişinin askerî hizmete istihdamı, kıtlık çeken bir şehrin diğer şehirlerle irtibatı için yol-köprü inşası, bir memuriyet elde etmek, mektep açılışına müsaade, ruhsat tezkiresi, ruhsat talebi, postada kaybolmuş bir mektup hakkında araştırma talebi, posta telgraf merkezi açılışına müsaade, eceli gelen kişinin biriken maaşının varîsine verilmesi, Askeri İdâdî mektebe kaydolunmak, terhis olma tezkiresi, hacca izin talebi, imtiyaz talebi gibi konularda dilek ve ricâları ilgili makâma iletmek üzere yazılmışlardır.

Arz-ı hâllerin Rikâb-ı Hümâyûna, Rikâb-ı Şâhâneye, Atebe-i Ulyâ-yı Hilâfet-penâhîye, Hazret-i Pâdişâhîye, Atebe-i Ulyâ-yı Hazret-i Şehriyârîye, Sadârete, Ma'ârif Nezâret-i Celîlesine, Vâlâ-yı Ser-askerîye, Zabtiye Nezâret-i Aliyyesine, Mîralaya, Nâfi'a Nezâret-i Celîlesine, Posta ve Telgraf Nezâret-i Aliyyesine, Mekâtib-i Askeriyye Nezâret-i Aliyyesine, Hazret-i Sipehsâlârîye gibi makamlara yazıldığını görürüz. Arz-ı hâllerde genellikle kalıplaşmış ifâdeler kullanıldığı göze çarpar. Arz-ı hâller, eğer pâdişâha ait bir makâma yazılıyorsa ilk olarak pâdişâha iyi dileklerle başlar. Daha sonra hâl beyân edilir ve arz-ı hâlin yazıldığı makamdan ne istenildiği belirtilir. Son olarak da "*Emr ü fermân ve lutf u ihsân şevketlü, kudretlü, azametlü pâdişâhımız efendimiz hazretlerininindir.*" tarzında bir cümle yazılarak arz-ı hâl yazımına son verilir. Eğer herhangi bir nezâret-i aliyyeye yazılıyorsa "*Atûfetlü efendim hazretleri*" tarzında bir hitapla başlar, arz-ı hâl yazılan makâmdan istenen bildirilir, son olarak da "*Ol bâbda emr ü fermân hazret-i minlehü'l-emrindir.*" tarzında bir cümle kullanılır.

Günümüzde arz-ı hâller, resmî bir makama yazılan dilekçe yazıları olarak kullanılmaya devâm etmektedir (*TDK Türkçe Sözlük, 2005: 988*). Adliye çevresinde kurdukları masalarda hâlâ arzuhâlcilik yapanlar vardır; fakat dilekçe yazımında herhangi bir hataya ihtimal vermemek için Baro Adlî Yardım birimleri ya da avukatların bu işi en doğru biçimde üstlendikleri unutulmamalıdır.

4.2. "İlâveli Hazine-i Mekâtîp yahud Mükemmel Münşeât"ın Çevriyazısı

MEKÂTÎB-İ TİCÂRİYYE

Bu nev' muhâberâtın erkân-ı asliyyesi muhtasar, muvazzah, musarrah ve mu'ayyen olmaktadır. Tâcirin zamânı pek kıymetli olduğundan yazdığı mektûblarda

beyhûde ta'birât kullanmamalıdır. Bahis, emti'a talebinden ibâret ise cinsini, bahâsını, tarîk-i irsâlini ve şerâ'it-i te'diyyesini yazmalı. Nâzikâne ba'zı ta'birât ile hitâm vermeli. Bir hesâbı kapatmak için mektûbu ile para gönderiliyorsa, faturasını veya sâ'ir şeylerini de berâber irsâl etmeli.

Ticâret mektûblarında târîhin pek ziyâde ehemmiyeti olduğundan hem unutulmak, hem de her vakit kolayca yeri bilinmek için mektûba başlamazdan [evvel] bâlâsına târîhi ve bir de târîhin mütemmimi demek olan mektûbun yazıldığı mahallin ismini vaz' etmeli. El-hâsıl bir tâcir mektûbu, yalnız lâzım olan şey'i hâvî olmalıdır.

EMVÂL-İ ŞARKIYYE KOMİSYONCULUĞU İÇÜN İSTANBUL'DA BİR MAĞAZA TE'SİSİ HAKKINDA BEYÂN-NÂME

1 Mart sene 303

... Efendim

Şarkın ma'mûlât ve mensûcâtını nakl ve isra' etmek üzere bu kerre İstanbul'da ticâret hanı kurbunda bir mağaza küşâd etdiğimi arz ile kesb-i şeref eylerim.

Zaten on beş seneden beri İzmir, Burusa, Şam, Haleb, Bağdad, Uşak ve sâ'ir mahallerde bulunan ma'mûlât-ı şarkıyye fabrikatörleriyle münâsebât-ı hasenede bulunduğumdan mağazamda her türlü mensûcâtın bulunacağına i'timâd ediniz. Ma'mûlât-ı şarkıyyenin; zerâfet, nefâset cihetleriyle hâsıl etdiği şöhrat, zaten ma'lûm-ı âlileri olduğundan bu bâbda tatvîl-i kelâma ihtiyac göremem.

Böyle bir emr-i azîm, fî'l-vâki güc görünür ise de küçüklüğümden beri bu gibi iştigâlât ile imrâr-ı ömr etmiş olduğumdan muvaffak olacağımı ümîd eylerim. Mağazamızın derûnunda ise mu'âmelâtın günü gününe vukû'u için pek çok me'mûr bulunduğundan erbâb-ı mürâca'atın celb-i hoşnûdîsine muvaffakiyyet hâsıl olacağını me'mûl ederim. Her hâlde mu'âvenet-i aliyyenizden de müstefid olacağımı bildiğimden bu bâbdaki evâmîr-i aliyyenize muntazırım, efendim.

**PARİS EMTİ'ASINA MAHSÛS OLMAK ÜZERE KÜŞÂD EDİLEN
BİR KOMİSYON-HÂNENİN BEYÂNÂT-I UMÛMİYYESİ**

1 Mart sene 305

... Efendi

Paris emti'asının iştirâ ve isrâ'sına mahsûs olmak üzere bu kerre bir komisyon-hâne küşâd ve te'sîsine muvaffak olduğumu arz ile kesb-i fahr eylerim.

Bu makûle komisyonculukla iştigâl eden mü'essesât-ı mühimmenin birinde on iki sene hizmet etdiğimden bi't-tabî' ihrâcât ve emti'ası en ziyâde makbûl-ı âmme olan ve gerek nefâset, gerek metânet ve zarâfeti ve fi'atının i'tidâli ile şöhret kazanan fabrikatörlerle kesb-i münâsebât eylediğimi de ayrıca beyân ederim.

Birtakım tekayyüdât-ı ciddîyyeye mütevakıf olan böyle bir işde kâffe-i tecârüb-i vâkı'amı emr-i âlînin icrâsı yolunda isti'mâl etmeği kendimce mucîb-i şeref bilirim.

Müvekkillerimin menâfi'i dûçar-ı terâhî olmamak için mağazamda lüzûmu kadar me'mûrlar bulundurmakda olduğumdan hizmetim mahzar-ı takdîr olacağından ümîdvârım. Emr-i âlîlerine muntazır olduğumun beyânı ihtirâmât-ı fâ'ikamın arzına vesile ittihâz edildi, efendim.

CEVÂBI

5 Nisan sene 305

... Efendi

... târîhli tahrîrât-ı behiyyeleri alındı ... da bulunan acentelerimiz ekseriya Paris emti'ası istediklerinden bundan sonra bu yolda iş'âr-ı vukû'unda zât-ı âlînize mürâca'at edeceğimizi va'd ederiz.

Acentelerimiz umûmiyyetle emânet veya havâle tarîkiyle mu'âmele etdiklerinden ahz u i'tâmız dahi hemân pîşîn akçe ile cereyân etmektedir. Nakliyyât-ı bahriyyenin betâ'eti münâsebetiyle mağazamıza mahsûs olmak üzere aldığımız eşyâ için zâten beyne't-tüccâr ma'mûlün bih olan 90 gün va'deden istifâde etmek mu'tâdımız olduğu gibi ihrâcâtımız için dahi bu müddet kadar mühlet verebileceğimizi beyân ederiz, efendim.

CEVÂB-I DİĞER

10 Nisan sene 300

... de ... Efendi'ye

... Efendi

... târihli beyân-nâmenizde bir komisyon-hâne küşâd etdiğiniz ve mağazamızla da mu'âmele etmek ârzûsunda olduğunuzu izbâr ediyorsunuz. Teşekkür ederiz; fakat şimdilik böyle bir mu'âmeleye girişemeyeceğimizi ve inşaallah ileride lüzûmu takdîrinde zât-ı âlîlerine mürâca'at edileceğini ihtâra hâcet olmadığını beyân eyleriz, efendim.

...

Fİ'AT-I CÂRİYE İRSÂLİ

5 Nisan sene 300

... tüccârdan ... Efendi'ye

... Efendi

Bu kerre ... şehrinde te'sîs ve küşâdına muvaffak olduğum ticâret-hâne için teveccühât-ı hayr-hâhânenizi isticlâba şu varaka-i kemterânemi tevkîl eylerim. Mağazamın eşyâsı, sûret-i mahsûsada mahallerinden celb edilen zehâ'ir ve hubûbâtdan ibâretidir. Fi'at-ı câriyem ise melfûfen irsâl olunan pusulada muharrerdir. Bu bâbda vâki' olacak her türlü evâmir-i behiyyelerinin kemâl-i dikkât ve süra't ile îfâ edileceğine emîn olmanızı ve altı ay va'de ile ahz u i'tâyâ hâzır bulunduğumu arz ile kesb-i mesâr ederim.

...

BİR KOMİSYONCU TARAFINDAN ARZ-I HİDMET VE Fİ'AT-I CÂRİYE İRSÂLİ

10 Mart sene 300

... de tüccârdan ... Efendi'ye

...

Ehibba-ı kadîmemden ... Efendi'nin iş'ârına nazaran mağaza-i âlînez hesâbına olmak üzere Yemen'den şeker, kahve celb ettirmekte imişsiniz, muhibbim; yalnız iş'âr ile de kalmayarak zât-ı behiyyelerine arz-ı hıdemât etmeği de tavsiye eylediğinden son fi'at-ı câriyemi takdîm etmeğe mütecâsir oldum.

Her türlü mesarif-i iştirâsı muhlislerine âid olmak ve dört ay va'de ile esmânî te'diye edilmek üzere yüzde bir buçuk komisyon talep ve her hâlde istihsâl hoşnudi' âlîlerine muvaffak olacağımı ümîd eylerim, efendim.

CEVÂB

1 Nisan sene 300

... Efendi

... tarihli mektûbunuz vâsıl oldu. Mağazamız için gösterdiğiniz âsar-ı hayr-hâhîye teşekkür ederiz. Şürekâmız şu yakın zamanlarda kahve ve şeker ahz ve i'tâsından kefi yet etdikleri cihetle teklîf-i âlîlerini kabûlde ma'zûr olduğumuzu ma'a't-te'essûf beyân eder ve ilk fırsatta himem-i aliyyenizden istifâdeye çalışacağımızı ilâveten etyan eyleriz, efendim.

CEVÂB-I MUVÂFAKAT

25 Mart sene 300

... de ... Efendi'ye

Bu kerre kendi hesabınıza olmak üzere bir ticârethâne küşâd ettiğimize dâir tahrîrât-ı umumiyeniz mütâla'a-güzâr-ı âcizanemiz olarak ziyâdesiyle mahzûz olduk. Zât-ı âlînizi tebrîğe mücâseret ederiz. Teşebbüsâtınızda muvaffak olacağınızı ümîd ile berâber biz de elimizden geldiği kadar muâvenetde kusur etmeyeceğimizi va'd eyleriz. Şimdilik melfûf pusulada muharrer eşyânın irsâli mütemennâdır, efendim.

CEVÂB

... de ... Efendi'ye

... Efendi

... tarihli tahrîrâtınızda melfûf fi'at-ı câriye pusulası mütâla'a olundu. Mufâssalan ta'rîf ettiğiniz emti'a için beyân-ı teşekkürle berâber iştirâsı bize elvermeyeceğini kemâl-i te'essüfle arz ederim. Yalnız bengale(?) çividi bir az nazâr-ı dikkatimizi celb etdi. Lâkin şu zamanlarda buraca işlerin durgunluğu şimdilik ticâret-i hariciyeye girişemeyeceğimizden te'essûfümüz tezâüf eyledi. Bâkî ihtirâmât-ı mahsûsamızın kabûlünü niyâz ederiz, efendim.

BİR TİCÂRETHÂNEYE BİR YAZICI TARAFINDAN ARZ-I HİDEMÂT

Mösyö Orosdi ve şürekâsına

... Efendi

Ticârethâne-i âlîiniz için Almanca ve Fransızca muamelâta vukufi olan bir yazıcı taharrî etdiğinizi ... şürekâsından Ali Efendi'den istihbâr etdim. Bu me'mûriyyete bendeniz tâlibim.

Âcizleri on üç sene kadar Mösyö Müller ve şürekâsının umûr-ı tahrîriyyesini îfâ ederek âsâr-ı sadâkat ve gayret göstermiş olduğumdan her türlü ahvâl-i bendegâneme dâir ticârethâne-i mezkûrdan ahz-ı ma'lûmat edebileceğiniz gibi hizmet-i âliyyenizde bulunduğça ikdâmât-ı vakı'amdan memnûn olacağınızı arz ile hatm-i kelâm eylerim, efendim.

CEVÂB-I RED

10 Nisan sene 300

... de ... Efendi'ye

... Efendi

Ticârethânemizde talep olunan kitâbetin münhal olmadığını ba-kemâl-i te'essüf beyân eder ve hakkımızda gösterilen teveccühe teşekkür eyleriz.

CEVÂB-I MUVÂFAKAT

... de ... Efendi

... Efendi

Taleb ettiğiniz me'mûriyyet, gelecek ay nihâyetinde münhal kalacaktır. Evvelâ senevî 7500 guruş maâş i'tâ edilmek mukarrerdir. Ancak hüsn-i hizmetiniz görüldüğü hâlde meblâğ 8000 guruşa kadar iblâğ edileceğini va'd ederiz. Kabûl ettiğiniz hâlde serî'an beyân-ı keyfiyet etmeniz lâzımdır.

TİCÂRETHÂNESİNİ BİRİNCİ KÂTİBİNE DEVR ETDİĞİNE DÂİR BİR

TÂCİR TARAFINDAN RÜFEKÂSINA MEKTÛB

... Efendim

Öteden beri sıhhatimde görülen ihtilâl beni terk-i iştigale mecbûr ettiğinden dâmâdım ve baş kâtibim ... Efendi'yi bi't-tevkîl kûşe-i ferâğa çekildim. Kendisi nâmuslu ve erbâb-ı haysiyyetden olduğu cihetle bu âna kadar beynimiz de câri olan

münâsebât-ı hasenenin mûmâileyh zamanında da mûnkatı' olmayacağını ümîd ve dostluğumuzun ile'l-ebed mahfûz-ı hâtıram olacağını te'mîn ederim.

Gelecek nisanın yedinci gününden i'tibâren idârehânem anın nâmına işleyeceğinden bundan böyle evâmir-i aliyyenizin mûmâileyh teblîğini ve bekâ-yı teveccühâtınızı niyâz ederim, efendim.

BİR TİCÂRETHÂNENİN MU'ÂMELÂTINA YENİ NEZÂRET EDECEK ADAM TARAFINDAN TÜCCÂRA MEKTÛB

... Efendim

Gelecek nisanın birinci gününden i'tibâren kainpederimin ticârethânesi mu'âmelâtına nezâret edeceğimi, kendilerinin keyifsizlikden dolayı her türlü meşâgilden keff-i yed etmiş olmağla bundan böyle kâffe-i mu'âmelâtın bendenizle vâki' olacağını arz ederim.

On beş seneden beri mûmâileyhin umûr-ı hesâbiyye ve mu'âmelât bey'iyyesiyle iştigal etmişdim; ma'mafih bendeniz ve rûfekâsı için uzleti bir keder-i azîm olan kainpederimden sonra mu'âmelât sâbıkanın sekte-dâr olmayacağını da te'mîn eylerim. Bu ticârethânenin âdât-ı hâzırasına tamâmen riâyet etmeği vazîfeden bildiğimizden her hâlde bâ'is-i hoşnûdiniz olacak sûretde te'kîd-i revabıt-ı dostiye çalışacağım. O emr-i aliyyenizin derhâl infâzı, sıdk-ı müdde'â-yı âcizânemi isbât edecektir; başka türlü te'mînâta hâcet göremem. Bâkî arz-ı ihtirâmât eylerim, efendim.

TÜCCÂR KÂTİBLİĞİNE DUHÛL İÇÜN BEYÂN-I HÂL

Fî 6 Nisan 305

... Efendim

Türkçe ve Fransızca mu'âmelât-ı ticâriyyeye âşinâ bir kâtib taharrîsinde olduğunuzu işitdim. Me'mûriyyet-i mezkûre hâlâ münhal ise bendelerini kabûl etmenizi ricâ ederim. Bendeniz iki lisân üzere muhâberât icrâ'sına muktedirim. Birçok seneden beri yanında ibrâz-ı hıdemât-ı sâdika etdiğim refikiniz İzmirli Ahmed Efendi hakkımda her türlü te'mînâtı i'tâ edebilir bâkî ma'rûzâtımın kabûlünü ricâ ve emrinize intizâr eylerim, efendim.

CEVÂB

Fî 7 Nisan 305

... Efendi

İdârehâne-i âcizânemde kâtiblik talebini hâvî irsâl buyurulan mektûbunuz mütâla'a olundu. Me'mûriyet-i mezkûre bu ayın evâhirinde münhal olacağından maâş-ı senevisi 4000 guruş olduğunu ihbâr ve ibrâz-ı liyâkat ettiğiniz hâlde 5000 guruşa iblâğ edileceğini va'd ederim. Kabûl ettiğiniz hâlde Ahmed Efendi'ye dahi beyân-ı keyfiyyet olunur.

ARZ-I HİDEMÂT İÇÜN

Fî 20 Ağustos 305

... Efendim

Birçok seneden beri banka muamelâtı ve umûr-ı mâliye ile işigal etmiş olduğumdan bu kerre memâlik-i Osmâniyyenin her tarafında vukû' bulacak mu'âmelât mâliyenizi teshîl edecek hıdemât bendegânemi arza cesâret eylerim.

Leffen irsâl ettiğim tarifede muharrer fi'atın ehveniyeti meşmûl nazâr-ı dikkatleri olacağından gelecek posta ile cevâbınıza intizâr edeceğimi bi'l-beyân arz âsâr-ı muhâddenet eylerim, efendim.

KABÛL-İ MATLABI HÂVÎ

Fî 3 Eylül 306

... Efendim

Fî 1 Temmuz tarihiyle irsâl buyurulan tahrîrât-ı âlîleri vâsıl-ı dest-i muhibbî oldu.

Ticârethâneniz ile kesb-i muârefe etmek kadar bir şeref tasavvur edemem. Mevki'mizin mahsûlâtı diyârınız için fâideli olduğu elbette ma'lûm-ı âlîleridir. Bâ-husûs zeytin yağı buralarda ziyâdesiyle aranıldığından yüksek fi'atla firûhtı kabildir.

... olan zeytin yağından yirmi fiçı kadar isteriz. Zan edersem bu fi'at ind-i âlînizde rehîn-i kabûl olacaktır. Fi'at cetveliyle mübâye'âtınız hakkında lâzım gelen ta'rife dahi leffen irsâl kılındı.

Münâsebâtımızda devâm etmek için bir vesîle-i hasene olan bu teklîfi kabûl ettiğimizden dolayı hâsıl olan memnûniyetimizi alenen beyân ederek kesb-i fahr ü şeref eyleriz, efendim.

HÜSN-İ HİDEMÂTINDAN DOLAYI BİR BANKERE VEYA BİR TÂCİRE TEŞEKKÜR

... Efendim

25 Mayıs tarihiyle zîver-i dest-i tekrîm olan kerem-nâmeleri mütâla'a olundu. Teşekkürât-ı çâker-ânemizin kabûlünü ricâ ederiz. Hakkımızda göstermiş olduğunuz teveccühâtın zâten müteşekkiri olduğumuzdan bir fırsat zuhûrunda mürâca'atımız tabi'idir; fakat şu aralık umûr-ı mâliyemizin uğradığı igtîşâşat sebebiyle tahkîm-i münâsebâtımız için lâzım gelen mu'âmelâta daha başlayamayacağız. Şehrimizdeki tüccâr ile sinîn-i vefireden beri beynimizde cârî olan münâsebâtı muhafaza etmek için ekseriyyâ dûçâr-ı teşvîş olduğumuzdan münâsebât-ı cedîdemizi takviye etmek için lâzım gelen vesâiti tedarikde izhâr-ı acz etmekdeyiz. Ahvâl-i hâzıranın netice-i haseneye müncer olduğu zamandan i'tibâren size karşı arz-ı hıdemât etmeğe şitâb edeceğimizi va'd ile arz-ı hissiyât-ı muhabbetkârî eyleriz, efendim.

TENZİL-İ Fİ'ÂT TALEBİ

Geçen mâhın 28'inde irsâl edilen emti'ayı gümrükden ahz eyledim, eşyânın cinsi intizârıma muvafık çıkmadı. Elbiselik basmalardan yirmi tanesinin modası geçmiş ve dört tanesinin resimleri pek fena çıkmış. Pamuk mensûcâtından ikisinin de işleri gayet kaba olmağla faturada gösterilen fi'ât ile mütenâsib değildir.

Mektûbumda yeni malların ve güzel boyalı basmaların irsâlini ricâ etmiş idim. İş'ârâtımın mâhiyyetini iyiden iyiye anlamadığımızı bildiğimden faturada gösterilen fi'âtda tenzilât icrâsına karar verdim. Eğer mecmû'undan 250 guruş tenzîle muvafâkat ederseniz her türlü ihtiyacâtım için yine size mürâca'ât edeceğimi ve aksi hâlinde başka mağazaya mürâca'âta mecbûr olacağımı beyân ederim.

İHBÂR-NÂMENİN AHZİNE DÂİR

Paris 28 Ağustos 306

İstanbul'da mukîm tüccârdan Yûsuf Recâ'î Efendi'ye

... Efendi

... Efendi emrine i'tâ olunan 10000 franklık i'tibâr mektûbunun ihbâr-nâmesi geldi. Ticâret-hânemiz nâmına i'timâdı müş'ir olan bu mektûbunuzdan memnûn olduğumuzu ve emrinizin tamâmıyla icrâ edileceğini arza müsâre'at ederim, efendim.

(imzâ)

Kiryako

MAKBÛZ SÛRETİ

İstanbul'da mukîm tüccârdan Yusuf Recâ'î Efendi'nin emr-i âcizâneme olmak üzere Paris'de Kiryako ve Şürekâsı ticâret-hânesine i'tâ ettiği 40000 franklık bir i'tibâr mektûbuna mahsûben bu kerre 4500 frank makbûzum olduğunu müş'ir işbu sened i'tâ kılındı.

(imzâ)

Ali

İ'TİBÂR MEKTÛBU NUMÛNESİ

Tüccârdan Ahmed Efendi ne vakit tarafınıza mürâca'ât ederse kendisine yüz yirmi lira verip mahsûbunu icrâ ediniz!

(tarih) (imzâ)

DİĞER

Tüccârdan ... Efendi zâtınıza mürâca'ât ederse talep edeceği meblağı kendisine verip mahsûbunu icrâ ediniz!

(tarih) (imzâ)

DİĞER

O tarafa giden Ahmed Nedim Beğ ne vakit size mürâca'ât eyler ise kendisine yüz lira kadar akçe vermeğe me'zûnsunuz.

Fî 10 Mart sene 305

(imzâ)

...

İ'TİBÂR MEKTÛBUNU HÂMİL OLAN ZÂTA PARA VERİLDİĞİNİ

MÜŞ'İR İHBÂR

İstanbul'da tüccârdan Yûsuf Recâ'î Efendi'ye

... Efendi

.... Efendi emrine ticâret-hânemize irsâl eylediğiniz 3000 liralık i'tibâr mektûbu üzerine dünki gün mûmâileyhe 500 lira i'tâ eylediğimi ve mûmâileyhin

senediyle berâber ibrâzından on gün sonra te'diye edilmek üzere nâm-ı âlînize bir kıt'a da poliçe tahrîr ve tesyîr etdiğimi arz ile kesb-i şeref eylerim.

(imzâ)

Kiryako

BİR İ'TİBÂR MEKTÛBUNUN İHBÂRI

İstanbul 8 Ağustos 1306

Paris'de mukîm tüccârdan Kiryako Efendi'ye

... Efendi

Ticâret-hâne-i âlîniz nâmına ve ... Efendi emrine olmak üzere 50000 guruşluk bir i'tibâr mektûbu tahrîr ve irsâl olunmuştur. Kabûlünü ricâ eder ve bu vesile ile ihtirâmât-ı fâ'ikamı arz eylerim, efendim.

(imzâ)

Yûsuf Recâ'î

EMTİ'A SİPÂRİŞİ HAKKINDA BİR KİMSEDEN AHZ-I MA'LÛMÂT İÇÜN

Ankara 25 Kânûn-i Sâni 306

Diyârbekir'de Hacı Rızâ Efendi'ye

Muhibb-i azîzim efendim

Öteden beri beynimizde cereyân eden mu'âmelât-ı dostâneye ıktirâren bir maddenin isti'lâmına cesâret ediyorum.

Şehrinizde mukîm Nuri Ziyâ Beğ'den aldığım bir tahrîrâtda İstanbul için 2000 kilo arpa sipâriş edilmiş ve mecmû esmânı iki yüz elli liraya bâliğ olmuş; ancak paranın nısfı nakden ve nısf-ı digeri üç ay sonra te'diye edileceğinden mezkûr sipârişin doğrudan doğruya icrâsı için bu meblâğ kafi değildir. Bendeniz mûmâileyhi tanımadığım gibi kendisiyle bu âna kadar bir mu'âmele-i ticâriyyede dahi bulunmadığımdan şâyân-ı i'timâd olup olmadığının sûret-i mahremânede beyân buyurulmasını ricâ ederim. Ol bâbda...

(imzâ)

Hasan

CEVÂB

Diyârbekir Fî 14 Şubat 306

Azîzim efendi

... tarihli kerem-nâmenizi aldım. Nûri Ziyâ Beğ şehrimizde on üç seneden beri zahîre ticâretiyle meşgûl ve piyasada her türlü i'tibâr ve haysiyyete mâlik bir zâtdır. Hattâ emrinin i'tibâr-ı kemterâneme olmak üzere icrâ edilmesine dahi râzı olurum. Mûmâileyhin bu âna kadar icrâ ettiği mu'âmelât-ı ticâriyyede sıdk u istikâmeti müsellim-i cihân bir zâtdır. Binâenaleyh bundan böyle vâki' olacak her türlü sipârişlerine i'timâd buyurmanızı tavsiye ederim, efendim.

(imzâ)

Hacı Rızâ

KREDİ KÜŞÂDI HAKKINDA AHZ-I MA'LÛMÂT

Adana 23 Teşrîn-i Evvel sene 304

İskenderun'da tüccârdan Ali Efendi

... Efendi

... ticâret-hânesi bizim ile mu'âmelât-ı ticâriyyede bulunmak ârzûsundadır. Zât-ı âlînin kendisi ile yirmi beş seneden beri umûr-ı ticâriyye ile iştigâl buyurduğunuzu ityân ederek 2000 liraya kadar bir i'tibâr açabileceklerini der-miyân etmekte idirler.

Vâkı'â taraf-ı âlînizden vuku' bulacak her türlü emr ü sipârişin icrâsına hâzırım. Ancak mezkûr ticâret-hâne ile henüz mu'ârefe ve mu'âmelemiz olmamıştır. İmdi şimdilik istedikleri dört yüz liralık kuru yemiş sipârişinin emir-nâme-i behiyyenizin vürûduna kadar te'hîr edileceğini ma'a't-te'essüf ihbâr ederim. Bâkî teveccühât-ı birâderâneniz istirhâm olunur, efendim.

(imzâ)

Mustafa

CEVÂB

İskenderun 4 Teşrîn-i Sânî sene 304

Adana'da mukîm tüccârdan Lütfi Efendi'ye

... Efendim

... tarihli mektûb-ı kerîmânenizi aldım. Şehrimizde mukîm ... mağazası hakkında i'tâ-yı ma'lûmât edilmesi emr olunuyor. Mezkûr mağaza ... seneden beri te'sîs etmiş ve bu âna kadar piyasada i'tibâr ve haysiyet kazanmış ise de ticâret-hâne-i kemterânemle ma'lûmât-ı mütemâdiyyesi bulunmamıştır. Binâenaleyh kasamda anlar nâmına i'tibâr açamayacağımı beyân ve mâ'amâfih emniyet ve i'timâda şâyân olduklarını arz ederim. Bâkî bekâ-yı teveccühât-ı âliyyeleri ahz-ı âmâl-i bendegânemdir, efendim.

Ali

BİR TİCÂRET-HÂNENİN TE'DİYYEYE-İ DÎNE MUKTEDİR OLAB OLMADIĞI HAKKINDA İSTİ'LÂM-NÂME

20 Haziran 304

Bağdad'da sarrâfândan Ali Rızâ Efendi'ye

... Efendi

... ticâret-hânesinin derece-i i'tibârı hakkında gelecek posta ile taraf-ı çâkerâneme i'tâ-yı ma'lûmât buyurulmasını istirhâm ederim.

İdare-hânemiz; bu ticâret-hâne ile pek büyük bir işe mübâşeret edeceğinden ne dereceye kadar emniyet ve i'tibâr edebileceğimizi öğrenmek ârzûsundayız. Vereceğiniz ma'lûmâtın her hâlde mektûm kalacağı vâreste-i beyândır. Bâkî bekâ-yı teveccühât-ı birâderânenizi niyâz ederim, efendim.

(imzâ)

Orosdi birâderler

CEVÂB-I MUVÂFAKÂT

Bağdâd 18 Ağustos sene 304

İstanbul'da Orosdi birâderlere

18 Temmuz tarihli mektûb-ı âlîleri vâsıl oldu. Ahvâli istifsâr olunan ticâret-hânenin sermayesi gerçi mahdûddur; lâkin emniyet-i umûmiyyeye mazhâr olmuş, bu âna kadar mu'âmelelerinde gösterdikleri intizâm, i'tibârlarını tezyîd etmiş ve etmekte bulunmuştur. Binâenaleyh kendileriyle mu'âmele edildiği hâlde hoşnûd olacağınızı zann ederim. Her hâlde irâde efendimindir.

(imzâ)

Ali Rızâ

BİRKAÇ TİCÂRET-HÂNE HAKKINDA İSTİ'LÂM

İstanbul 12 Kânûn-i Sâni sene 305

İskenderun'da Tomas Birâderlere

... Efendi

Yakın zamanda şehrinizde bulunan ticâret-hânelerden ekserinin izhâr-ı iflâs ile ticâret-i umûmiyyeyi sekte-dâr etdikleri kemâl-i te'essüfle işidildi. İmdi leffen gönderilen pusulada esâmîsi muharrer üç ticâret-hâne hakkında isti'lâm-ı keyfiyyete mecbûriyyet hâsıl olmuşdur. Bunlara dâir mâ'lûmât-ı hakîkiyye beyân buyurulmasını istirhâm eyler ve bu vesîle ile teveccühât-ı birâderânelerinizin bekâsını şu vesîle ile de niyâz ederim, efendim.

(imzâ)

Nûri

CEVÂB

İskenderun 28 Kânûn-i Sâni 307

İstanbul'da tüccârdan Nûri Efendi'ye

... Efendim

... tarihli şukka-i birâderânenizi aldım. Fi'l-vâki' şu aralık şehrimizin ticâretine sekte verecek muâmelât-ı müte'essife vâki' olmuşdur; ancak bundan hâsıl olan ziyân azdır. Hele haklarında ma'lûmât istenilen ticâret-hânelerden ikisi bu âna kadar i'tibâr ve haysiyyetlerini muhâfaza etmiş ve hiçbir vechle mûhill-i nâmûs-ı muâmelâtta bulunmamışlardır. Üçüncüsü; bu günlerde zâyî'ât-ı fevka'l-âdeye uğrayarak hemân iflâs etmek üzeredir. İhbârât-ı kemterânemin mektûm tutulması ve teveccühât-ı birâderânenizin kemâkân bekâsını ricâ ile hatm-i kelâm eylerim, efendim.

(imzâ)

Tomas Birâderler

BİR TÂCİR KÂTİBİ HAKKINDA İSTİ'LÂM

Bursa 15 Şubat sene 305

İstanbul'da Şamlı Mehmed Efendi'ye

... Efendim

Birkaç sene mağazanızda istihdâm edildiğini beyân eden Hüseyin Efendi nâmında bir zât; ticâret-hânemizde kitâbet etmek ârzûsundadır. Kendisi kitâbet hizmetiyle berâber kasa idâresine de nezâret edecektir. İmdi ahvâl-i sâbıkasının şâyân-ı i'timâd olup olmadığının iş'ârını ricâ ederim. Bâkî teveccühat-ı kerîmânenizin bekâsı niyâz olunur, efendim.

(imzâ)

Sâmî

CEVÂB

İstanbul 20 Şubat 305

... Efendim Bursa'da tüccârdan Sâmî Efendi'ye

Ahvâli istifsâr buyurulan Hüseyin Efendi öteden beri etvâr-ı hasenesiyle hoşnûdî-i umûmîyi kazanmış ve hele mağazamızda bulunduğu esnâda, gayret-i fevka'l-âdesiyle cümlemizi müteşekkir etmiş edîb bir zâtdır. Mağazamızdan infikâki; mısır ticâretine â'id ba'zı umûr ile meşgûl olmak maksadına mebnî idi. Mûmâileyh; Fransızca Arapça tekellüm ve tahrîre muktedirdir. Binâenaleyh mağazanızda istihdâmı münâsib olduğunu beyân-ı hâl siyâkında terkîm-i cevâb-nâme-i âcizîye ibtidâr kılındı.

(imzâ)

Mehmed

MUKÂTA'A ÜZERİNE FÜRÛHT İÇÜN EMR

İstanbul 21 Haziran 306

Bursa'da Hacı Remzi Efendi'ye

... Efendi

Bu sabah 13250 guruşun i'tâ edildiğine dâir tahrîrât-ı âliyyenizi aldım. Bu cihetle on bin guruş daha zimmetiniz vardır. Bunun gelecek ay hesâbına geçirileceği beyân olunur, efendim.

Hesâb-ı kemterâneme olarak:

6000 şemendüfer tahvîlâtı

6000 tasfiyye

fürûht ediniz. Cevâbınıza muntazırım. Bâkî uhuvvet.

Süleyman

SİPÂRİŞ MEKTÛBU

Selânik 20 Mayıs 306

İstanbul'da ... Hanı'nda mukîm Veli Rızâ Efendi'ye

Birâder efendi

Gönderdiğim numûneye mutâbık olmak üzere iki yüz elli top Amerikan bezi yirmi top İngiliz çukası mübâye'a ve faturasıyla beraber ilk hareket edecek vapura tahmîlen taraf-ı âcizîye irsâl buyurunuz. Esmâmı için ibrâzından i'tibâren otuz bir gün va'deli iki kıt'a poliçe keşîde olunmasını ricâ ederim efendim.

(imzâ)

Kâğıdcı-zâde Mehmed

MEKTÛB-I MEZKÛRE CEVÂB

İstanbul 30 Mart 306

Selânik'de Kâğıdcı-zâde Mehmed Efendi'ye

Efendi birâder

20 Mart 306 tarihli mektûbunuzu aldım. Sipârîş buyurulan eşyâyı sigorta etdirip bu gün hareket edecek olan idâre-i mahsûsa vapurlarından ... nâm vapura tahmîlen gönderdim. Leffen irsâl ettiğim faturasında ma'lûmunuz olacağı vechle Amerikan bezinin topu ellişer guruşdan yirmi iki bin guruşa bâliğ oluyor. Meblâğ-ı mezbûr için biri on bin guruşluk 31 gün va'deli, diğeri on iki bin guruşluk 61 gün va'deli olarak iki kıt'a poliçe keşîde eyledim. Vusûlünde bedellerini te'diye etmenizi ricâ ederim, efendim.

(imzâ)

Veli Rızâ

İŞTİRÂ EMRİ

Edirne 3 Nisan 306

İstanbul'da Galata'da Aleksiyadi hanında sâkin Kiryako Efendi'ye

... Efendim

Yarınki salı günü Bursa'da şemendüfer tahvîlâtı 15, 68 aşağıda bulunursa hesâb-ı kemterâneme 3000 franklık iştirâ buyurulmasını ricâ ederim. İşbu emir; yalnız salı gününe mahsûsdur. İhtirâmât-ı mahsûsamı kabûl buyurmanızı istirhâm eylerim, efendim.

(imzâ)

... zâde Selîm

MÂL VE POLİÇE GELDİĞİNE DÂ'İR CEVÂB

Sivas 2 Mayıs 304

Burusa'da Hacı Remzî Efendi'ye

... Efendi

15 Temmuz 306 tarihli cevâb-nâmenizi aldım. Melfûf faturayı mu'âyene eyledim. İş'âr-ı âcîzi vechle mübâye'a ve irsâl buyurduğunuz beş denk Amerikan bezi ve bir denk çuka tamâmen vâ'sıl oldu. Fatura ve mesârif pusulası mûcibince esmânı olan on altı bin yedi yüz yirmi beş guruş için keşide olduğunu beyân etdiğiniz iki kıt'a poliçenin vusûlünde kabûl ve te'diye eylerim, efendim.

(imzâ)

İŞTİRÂ, YÂHÛD TALEB-İ EMTİ'A EMRİ

3 Temmuz 306 Dedeoğaç

Dersa'âdet'de ... Hanı'nda ... Efendi'ye

... Efendim

Mektûb-ı âcizînin vusûlünde âtiyü'z-zikr eşyânın mübâye'asıyla Edirne katarına tahmîli müsterhamdır.

50 kilo şeker

25 “ biber

50 “ kahve

Emti'a-i mezkûrenin nefâsetine ve şemendüfere tahmîline dikkât buyurulması recâ olunur, efendim.

(imzâ)

... zâde Halîl

DİĞER

Selânik 15 Temmuz 306

İstanbul'da Papasoğlu hanında komisyoncu Rızâ Efendi'ye

... Efendi

Gelecek hafta postasıyla taraf-ı kemterâneme topu 25 guruşluk kâğıddan altmış top, 60 guruşluk beyaz kâğıddan seksen top, elvân kâğıddan 120 top, 90 guruşluk dahi kalem vesâirenin irsâline ve eşyâ-yı mezkûrenin nefâsetine gayret etmenizi ricâ ederim. İskontosu bi't-tenzîl esmânı neye bâliğ olur ise Kürkçü hanında Hacı Mehmed Efendi'den alınmasını, mukâbilinde nâm-ı âcizâneme olmak üzere bir kıt'a ibrâ senedi i'tâsını istihâm ederim, efendim.

(imzâ)

Bağcı-zâde Hüseyin Tayfur

İRSÂLÂTA DÂ'İR BİR CEVÂB

Dersa'âdet 3 Ağustos 306

... Efendim

İrsâli emir buyurulan eşyânın cümlesi mübâye'a edilip posta vapuruna tahmîl edildi. Leffen gönderdiğim faturada mesârif-i âcizânemin 560 guruşa bâliğ olduğu gösterilmiştir. Meblağ-ı mezkûrun tesviyesi için Selânik'e bir poliçe irsâl ederek, yâhûd gelecek ayın nihâyetine doğru mübâye'a etmek ârzüsünde bulunduğum ba'zı eşyânın mesârifine tekâbül etmek üzere hıfz eyleyiniz. Her hâlde ...

(imzâ)

... zâde Müncî

TA'YİN-İ MÜDDET EDİLMEKSİZİN Fİ'ÂT-I MU'AYYENE İLE İŞTİRÂ EMRİ

8 Nisan sene 305

İstanbul'da Aleksandır Efendi'ye

... Efendi

Hesâb-ı kemterâneme olarak 69 franklık ve 24 fâizli eshâm-ı âdiyeden 25000 guruşluk iştirâ ediniz. Emr-i kemterânemin İstanbul'a avdete kadar hükmü cârîdir, bâkî; uhuvvet.

(imzâ)

Yusuf

PERÇİN BAKIRI İÇÜN EMİR

Selânik 15 Eylül 302

Marsilya'da Fransuva Birâderlere

... Efendim

Önümüzdeki cuma günü Marsilya'dan hareket eden [De Galva] nâm kapudanın kumandasında bulunan "Vezü(?)" vapuruyla 150 levha perçinlik bakır irsâl ediniz. Her levha; bir metre ve 20 santimetre tülünde olacak; 75 tanesi de 9 kilogram sikletinde bulunacaktır. Bundan mâ'adâ perçine mahsûs olmak üzere 250 kilogram sikletinde bir sandık bakır çivi dahi irsâl buyurunuz! Bunlar vapura tahmîl edilir edilmez beyân-ı ma'lumât edilmesi müsterhamdır, efendim.

(imzâ)

Misailidi

EMRİN İCRÂSIÇÜN MÜHLET TALEBİ

Marsilya 19 Eylül sene 302

Selânik'de Misailidi Efendi'ye

... Efendim

Dört gün evvel 150 levha perçinlik bakır irsâline dâ'ir vârid olan emr-i âlîni derhâl icrâyâ teşebbüs eylediğimi beyân ederim; fakat matlûb olan tül; ticâretde müsta'mel olmadığından sipârîşiniz için cins bakır levhalar istihzârına mecbûriyet hâsıl olmuş; bu cihetle emr-i teslîmî için ufak bir te'ahhur vukû'a gelmesi tabî'î bulunmuştur. Binâenaleyh i'mâline sarf edeceğimiz zamanı şemendüferle cebr-i mâ-fât etmek sûretiyle emrinize imtisâl edeceğimizi arz ederiz. Bâkî ihtirâmât-ı fâ'ikamızın kabûlü müsterhamdır, efendim.

(imzâ)

Fransuva Birâderler

EMİRDEN RÜCÛ'

Selânik 30 Eylül sene 302

Marsilya'da Fransuva Birâderlere

15 Eylül tarihiyle 150 levha bakırın tedârik ve irsâline dâ'ir takdîm ettiğim arîzayı müte'âkib asıl emir sahibi olup mezkûr levhaları bir geminin ta'mîrâtına sarf edecek zâtdan bir telgraf-nâme aldım. Bunda levhaların sipârîş edilmemesi emr

edilür. Binâenaleyh i'mâlâta başlanılmamış ise te'hîri hakkında lâzım gelenlere icrâyı teblîgât buyurulmasını ve bu bâbda vâki' olan mesârifi kabûl edeceğimi arz ve beyân ederim. Bâkî ihtirâmât-ı fâ'ikamızın kabûlü müstercâdır, efendim.

(imzâ)

Misailidi

GEÇ İHBÂR EDİLEN TE'HİR-İ EMR

Marsilya 5 Teşrîn-i Evvel sene 302

Selânik'de tüccârdan Misailidi Efendi'ye

... Efendim

Fransuva Birâderler ve şürekâsı; hakk-ı âlînizdeki ihtirâmâtını arz ve dünki mektûbunuzdaki sûreti; kabûl edemeyeceğini ma'a't-te'essüf beyân eder; binâenaleyh bakır levhalar savb-ı behiyyenize irsâl olunabilecektir; çünkü tûllerine sonradan verilen tegayyür; mezkûr levhaları âhara fûrûhte mâni'dir. Bu cihetle vâki' olan ma'zeretimizin kabûlünü temenni ile teveccühâtınızın bekâsını niyâz ederiz, efendim.

(imzâ)

Fransuva Birâderler

EMTİ'A İRSÂLINE DÂ'İR İHBÂR-NÂME

İskenderiye 19 Mart sene 306

İstanbul'da Şekerci Ali Efendi'ye

... Efendi

Merbûtan takdîm kılınan fatura mûcibince emriniz üzere Mısır postasıyla irsâl kılınan iki fiçî şekerin güzelliği, ucuzluğu, memnûniyet-i âliyyenizi mûcib olacağını ümîd ederim.

Bundan böyle sipârişlerinize intizâr ve elimden geldiği kadar emirlerinizin icrâsına sarf-ı gayret ve makderet edeceğimi arza ictisâr ederim, efendim.

(imzâ)

Ali

BİR TÂCİR TARAFINDAN ŞERİKİNE SİPÂRİŞ MEKTÛBU

İzmir 7 Eylül 306

İstanbul'da ... Hanı'nda Ziver Efendi'ye

Birâderim efendim

Leffen gönderdiğim numûne vechle ... kile şa'ir mübâye'a, ilk kalkacak vapura tahmîlen irsâl ve bedelini hesabımıza kayıd ile ale'l-usûl fi'ât pusulasını isbâle himmet buyurmaları ricâ olunur, efendim.

(imzâ)

Balcı-zâde Ahmed Hamdi

CEVÂB

Dersa'âdet 12 Eylül 306

İzmir'de Balcı-zâde Ahmed Hamdi Efendi'ye

... Efendim

19 Mayıs tarihli mektûbunuzu aldım. Gönderilen numûne vechle ... kile şa'ir mübâye'a ve bugün hareket eden Kısriyye vapuruna tahmîl eyledim. Bedelini deftere geçirip pusulasını da leffen irsâl etdim. Vusûlünün iş'ârı mütemennâdır, efendim.

(imzâ)

BİR MEDYÛNDAN MÛTEDÂHİL BİR HESÂBIN TE'DİYESİNE DÂ'İR MEKTÛB

Selânik 4 Teşrîn-i Sâni 305

... Efendi

Şu günlerde te'diye edecek pek çok düyûnum, ale'l-husûs bonolarım bulunduğundan zât-ı âlînizi ufak bir hesâbın tesviyesiçün tâ'cîz ediyorum. Hâmil-i tezkire-i çâkerîye son faturanın esmânını te'diye ederek bendelerini minnetdâr buyurmanızı ricâ ederim, efendim.

(imzâ)

Rızâ

BİR FATURA PARASININ İRSÂLİ HAKKINDA

İstanbul 12 Nisan 305

Üsküp'de pamuk tüccârından Hüsnü Efendi'ye

Efendim

18 Mart tarihiyle irsâl edilen faturanızın esmânı olan 1700 guruş, şehrinizde sâkin yağcı esnafından Ahmed Efendi tarafından verilmek üzere vâ'desiz bir poliçeyi leffen gönderdim. Emti'anın sür'ât-ı irsâli mütemennâdır, efendim.

(imzâ)

İsmâil Hakkı

DİĞER

Efendim

Geçen teşrîn-i sâni nihâyetinde taraf-ı bendegâneme emti'a esmânı olarak matlûbunuz olan 7200 guruşu Löv'id postasıyla takdîm eyledim. Postadan ahz ile evvelce istediğim emti'anın gönderilmesine himmet buyurulması mütemennâdır, efendim.

(imzâ)

BİR MAĞAZACIDAN MÜŞTERİSİNE

İskenderiye 4 Kânûn-i Sâni 305

Baloncu-zâde Faik Efendi'ye

... Efendim

Devlet-hâneleriçün hayli senelerden beri mağaza-i çâkerânemden eşyâ alınmakta ve bu teveccühleri bendelerini garîk-i fahr u mesârr etmekde idi ancak şu günlerde adamlarınızın rakîbimden ahz u i'tâda bulduklarını gördükçe mahzûn olmakdayım. Bu âna kadar emniyet-i sâmiyenizi selb edecek hiçbir hâl ve hareketde bulunmadığımdan bu hâlin emr-i âlîleriyle vâki' olmadığını istidlâl ederim. Binâenaleyh hakk-ı kemterânemde yeniden teveccühât-ı kerîmânelerinin ibrâz buyurulacağını ve geçen seneden bâkî kalan 5400 guruş matlûb-ı âcizînin de şu günlerde uğradığım ıztırâb-ı malîye terahhumen tesviye edileceğini ümîd ederim. Bâkî lutf u himmet efendimindir.

(imzâ)

Ali

MAĞAZACININ TESVİYE-İ MATLÛBU HAKKINDA TE'KÎD-NÂMESİ

... Efendim

Altı ay makdem 500 guruş matlûbumun tesviye buyurulmasını müsterham takdîm etdiğim arıza-i senâverînin hâlâ cevâbına dest-res olamadığımdan müteessifim. Bunca zamandan beri emekdârınız olan bir adama; mûcib-i ıztırâb olacak bir mu'âmelede bulunmayacağınızı asâletinizden intizâr ederim efendim.

Ali

EMTİ'A EMÂNETİ HAKKINDA (BİRİNCİ MEKTÛB)

İstanbul'da tüccârdan ...Efendi'ye

... Efendi

Geçen kış dost olduğumuz hemşehrilerinizden Kapudan Mehmed Efendi, ticâret-hânenizin nâmus ve haysiyeti hakkında mûcib-i memnûniyet olacak derecede idâre-i kelâm etmişidi. Sözleri; zât-ı âlînize karşı kalbimizde bir hiss-i muhabbet peydâ etmiş olduğundan menâfi'-i ticâriyemizin te'mînini lûtf-ı âlînizde aramağa karar verdik.

Bu dostumuzun tavsiyesine i'timâd ederek sizi tâ'ciz etmek niyetindeyiz. Kabûl eder iseniz emaneten bir mikdâr kahve irsâl edeceğiz. Emti'anın fûrûhtı hâlinde bedelini şehrinizde dahi tesviye etmek kâbil olabilir. Kabûlü hâlinde limanınızın aidât ve mesarifâtına vukûf peydâ etmemiz için kahve ahz ve i'tâsının bir hesâb-ı tahmînini tesyâr buyurmanızı ricâ ederiz.

Ticâret-hânenizle kesb-i münâsebât etmek hâhişi; bizi her türlü fedâkârlığa sevk etdiğinden daha cevâb-ı âlînizi almadan bu kerre limanımızdan hareket eden Kayseriye vapuruyla bir mikdâr kahve gönderdik. Bundan maksadımız; İstanbul'un piyasasını bir tecrübedir. Zât-ı âlînize dahi mu'tâd olan komisyonu ferâmûş etmedik. Her hâlde lutf u irâde efendimizindir.

(imzâ)

Hüseyin

EMANETİN KABÛLÜ - BİR HESÂB TAHMÎNİ İRSÂL

(İkinci Mektûb)

Cidde'de tüccârdan Hüseyin Efendi'ye

... Efendi

İşbu mektûb-ı âcizî ile ... Efendi nâmına bir i'tibâr-ı mâlî küşâd eylerim. Mûmâileyhe 1000 lira kadar akçe ikrâzına me'zûnsunuz. Daha ziyâdeye lüzûm olduğu hâlde keyfiyetin taraf-ı bendegâneme iş'ârını ricâ ve bu vesile ile teveccühât-ı ahlâkperverîlerinin bekâsını temennî ederim, efendim.

Yûsuf Recâ'î

ŞÛBHELİ BİR ADAMA MÂL GÖNDERMEMEK İÇÜN MEKTÛB

... Efendi

18 tarihli mektûbunuzu aldım. Vilâyâtda bulunan kâffe-i şürekâ ile peşin muâmelâta başladığım ve defterleri kapattığım cihetle istediğiniz emti'ayı gönderemedim. Mektûbunuzda iş'âr edilen emti'ayı almak ârzûsunda iseniz fi'ât-ı mecmû'ası olan 1700 guruşu posta veyâhûd poliçe ile irsâl etmeniz lâzımdır. Eğer bu sûret nezd-i âlînizde de kabûl olunur ise her zaman istenilen emti'ayı gönderirim. Emr-i âlînize intizâr etmekteyim, efendim.

FATURA

"Fatura" diye beyne't-tüccâr, gerek veresi gerek peşin fûrûht veya irsâl olunan eşyânın cins, nev'ölçü, fi'ât vesâiresi hakkında yapılmış pusulalara denir.

FATURA NUMÛNELERİ

Kamelya Mağazası

İstanbul'da Beğoğlu'nda Doğruyol'da ... nomerolu mağazada Ali Rızâ Efendi'ye

Fürûht olunan eşyâ zîrde beyân olunur.

Tarihden 30 gün va'de ve yüzde 15 iskonto ile

1305					Para	Guruş
				Fî		
Mayıs	5	Atlas	200	Arşun	25	5000
		Kadife	50	"	50	2500
		Mendîl	7	Düzine	100	700

						8200
				İskonto		1905

				Sâfi		6295

İstanbul 6 Haziran sene 1305

Tamamen ahz olundu.

(imzâ)

Kamelya ve Şürekâsı

ŞAMLI MEHMED EFENDİ MAĞAZASI

Mahmudpaşa'da 24 nomerolu mağaza

Emti'a-1 ticâriye

Ali Efendi ... İstanbul

Fürûht olunan eşyâ zîrdedir.

Faturanın ibrâzında esmânı peşin olarak te'diye edilecek.

1305					Para	Guruş
				Fî		
Eylül	9	Yün fanila	100	20		2000
		Yün çorab	500	5		2500
		Yün atkı	100	10		1000

						5500
				Yüzde beş hesâbıyla iskontosu		275

				Sâfi		5225

MU'AMELÂT-I TELGRAFIYE

Umûr-ı ticâretde mu'amelât-ı telgrafiyenin ehemmiyeti pek ziyâdedir. Bu cihetle her tâcir müddet-i ticâreti esnâsında refikine veya âhar bir kimseye pek çok def'a telgraf keşîdesine mecbûriyet hiss eder.

Umûr-ı âdiyyede ehemmiyeti ziyâdedir. Ba'zı olur ki mektûb ile su'âli zaman gâ'ib edilmesine sebebiyet verir. Böyle hâlâtda telgraf-nâme irsâline gayret etmelidir.

Telgraf keşîdesine gözedilecek şey, tasarruftur. İşin ehemmiyeti nisbetinde telgraf-nâmeler mufassal olabilir. Fakat âdî şeylerde; muhâtabın anlayacağı vechle olması da şarttır.

TELGRAF-NÂME

İskenderun'da Hacı Tevfik Efendi'ye

Bu haftanın zahîre fi'âtını bildiriniz.

(imzâ)

Ali

DİĞER

Rumeli şemendüfer tahvilâtından 25000 guruşluk satınız.

DİĞER

Kayseriye ile on bin çuval şeker gönderildi.

DİĞER

Yarınki vapur ile hareket edilecektir.

TEBRİK

... valisi ... Hazretlerine

Me'mûriyet-i cedîde-i devletlerini tebrîk ederim.

NIŞÂN TEBRİKİ

... Efendi'ye

Nişâne-i tevcîh-i padişâhî olarak nâil oldukları nişân-ı âliyi tebrîke müsâre'at eylerim.

İHBÂR

İstanbul'da ... Efendi'ye

Pederinizin bu gece vefât eylediği ma'a't-te'essüf beyân olunur.

MUVÂSALAT

... oğlum Hasan Efendi'ye

Bugün saat beşde İzmir'e vâsıl olduk.

İHBÂR-I VİLÂDET

Bu gece bir kerîmem dünyaya gelmiştir.

İSTİFSÂR

Bağdad'da ... Hüseyin Efendi'ye

Çokdan beri mektûbunuzu alamadık. Haber-i sıhhâtinize muntazırız.

İHBÂR

...

Gönderdiğiniz akçeyi aldım.

SENEDÂT

Senedât; esasen iki nev'dir: Biri "âdî", diğeri "ticâri"dir. Bunların da envâ'-ı muhtelifesi vardır. Meselâ: Umûr-ı âdiyeden mütevellid deyn, îcâr ve istîcâr, bey' ü şîrâ, havâle, iâre, terhîn, kefâlet, vekâlet, sulh ve ibrâ senedleri ve tahkîm-nâme, ile makbûz ilm u haberlerine "senedât-ı âdiye" ıtlâk olunur.

Bunlardan mâ'adâ umûr-ı ticâriyeye mütedâ'ir envâ'-ı şirket, mukâvelât-ı ta'ahhüdât ve beyne't-tüccâr mütedâvil olan senedât ya'ni poliçe, açık bono, emre muharrer sened kredito ya'ni i'tibâr senedi, çek konşemento ve emsâli senedât ve tahvîlât; senedât-ı ticâriyedendir. Ancak poliçe ve emre muharrer sened ve bir mahalden diğeri mahalle akçe nakil ve irsâline dâ'ir verilen senedler -ister beyne't-tüccâr, ister tüccârın gayrı olanlar meyânında te'âti kılınsın- yine "senedât-ı ticâriye" den ma'dûddur. Açık bono dahi böyle idi. Ancak 11 Receb sene 96 ve 13 Haziran sene 95 tarihinde zeyl-i kânûn-ı ticâretin 28'inci maddesini tâ'dîlen kaleme alınan madde ile işbu imtiyâz kaldırılmışdır, imdi bunda tarafeyn tâcir olmaksızın "açık

bono" senedât-ı ticâriyeden olamaz. Bunların ahkâm-ı münderecesiyle şerâ'it-i mukteziyesi; ber-vech-i zîr beyân olunur.

POLİÇE –KAMBİYO- KAMBİYAL [*]

LETTRE DE CHANGE

Bir kimsenin bir vech ile tedeyyün eylediği bir meblâğın diğer bir mahalde bir şahs-ı sâlis tarafından edâsı için ol şahıs üzerine keşîde eylediği senede "poliçe" ta'bîr olunur.

Binâenaleyh poliçenin tanzîm olduğu mahalden başka bir mahalde te'diye edilmek üzere keşîde edilmiş olması şarttır. Bunun gibi bir keşîdecinin, ya'ni poliçeyi i'tâ eden şahsın; bir muhatabın, ya'ni üzerine poliçe keşîde olunan kimsenin, bir de hâmilin, ya'ni poliçeyi ahz eden şahsın vücûdu şarttır.

Ancak poliçenin nakid gibi elden ele tedâvülü; bir şart esâsı hükmüne girmiş olduğundan hâmilinin emrine muharrer bulunması lâzım gelir. Kuyûd-ı mezkûreden başka, hâvî olduğu meblâğın zaman ve mekân te'diyesinin ve bedeli ne olduğundan dahi derûn-ı senedde zikri iktizâ eder.

Bunlardan mâ'adâ, poliçe senedinin -nihâyet bir deyn senedi olmak i'tibârıyla- bir takım şerâ'iti daha vardır. Bunlar da keşîdecinin imzâsı, hâmilinin ya'ni dâyin kim olduğu, tarihi, mahall-i tanzîmi, mikdârının tasrîhi, va'deli ise va'desi ne kadar olduğu husûslarıdır.

Bunların cümlesi poliçenin şerâ'it-i esâsiyesinden ise de iki nev' şerâ'it beyninde bir fark vardır. Şöyle ki: Poliçeye mahsûs olarak bâlâğda ta'rîf ve ta'dâd olunan şerâ'itden biri bulunmazsa poliçe; âdî sened hükmüne girer; lâkîn şerâ'it-i umûmiye-i mezkûreden biri bulunmazsa poliçe; bir sened-i âdî bile olamaz.

Poliçenin zaman-ı te'diye; senedin va'desi demektir. Bu da beş sûretle olabilir: 1. Tarihinden şu kadar gün sonra, 2. Görüldükden şu kadar gün sonra, 3. Bir yevm-i mu'ayyende, 4. Fulân panayırdâ, 5. Âvîsde ya'ni ibrâzında.

İhtâr: Va'desi olarak üzerine poliçe çekilen adamın poliçeyi kabûl ettiği, binâenaleyh va'desi hulûlünde te'diye edeceği bilinmek üzere poliçenin altına yâhûd yazı üzerine "kabûl etdim" diye bir şerh yazmalı, tarih ve imzâ koymalı.

[*]Gerek poliçe, gerek kambiyo ve gerek kambiyal cümlesi İtalyancadan me'hûzdur. Bizde "poliçe" nâmı daha ziyâde müsta'meldir. Ancak bankerler ve memalik-i ecnebiye ile mu'amelâtda bulunan tüccârân beyninde son iki isimler daha ziyâde ma'rûf ve müsta'meldir.

Poliçe kabûlde tarih vaz'ı şart değildir. Ancak eğer poliçe "göründükden şu kadar gün sonra te'[d]iye olunmak üzere" diye çekilmiş ise ol hâlde va'desi hesâb olunabilmek üzere hîn-i kabûlünde tarih vâz'ı iktizâ eder.

Vâkı'â kabz ve ibrâ husûsunda beyne't-tüccâr poliçenin arkasına yalnız imzâ vaz'ıyla iktifâ olunuyor; ancak usûlen "ahz olunmuşdur" denilerek imzâ olunmalıdır. Yoksa sâde bir imzâya başka ma'nâlar verilebilir.

POLİÇE NUMÛNELERİ

Bir Yevm-i Mu'ayyende Te'diye Olunacak Poliçe Sûreti

Dersa'âdet'de Fî 1 Ağustos sene 1301

Lira-yı Osmânî aded 200

Yalnız iki yüz aded Osmanlı lirasıdır.

Bedeli emti'a olarak ahz olunan Osmanlı lirasının; üç yüz bir senesi teşrîn-i sâninin ibtidâsında Ahmed Faik Efendi'ye veya emriyet te'diyesine himmet buyurula.

(imzâ)

...

DİĞER

Beyrut 17 Mayıs 1295

Guruş 25000

Yalnız yirmi beş bin guruşdur.

Mâh-ı hâlin on beşinde te'diye edilmek üzere ber-vech-i bâlâ yalnız yirmi beş bin guruş emrimize i'tâ edip hesâbımıza geçirmeniz ricâ olunur.

(imzâ)

Berberyan Birâderleri

Dersa'âdet'de, çarşu-yı kebîrde, tüccârdan okcî-zâde Ali Efendi'ye

İhtar: Keşîdecinin kendi emrine bu gibi tanzîm eylediği poliçe beyne't-tüccâr âdet olduğuna binâen mu'teber ise de keşîdeci mezkûr poliçeyi bir kimse zahrında ciro etmeksizin poliçe tam olmaz.

ÂVÎSTE YA'NÎ: İBRÂZINDA TE'DİYE OLUNACAK POLİÇE SÛRETİ

Fî 6 Mayıs sene 292

Guruş =5000=

Yalnız beş bin guruşdur

İzmir'de Kılıçcı-zâde Tevfik Efendi'ye

Poliçemizin hâvî olduğu 5000 guruşu; ibrâzında Ahmed Efendi'ye veya emrine verip hesabımıza dâhil edesiniz. Bedeli mâlen ahz olunmuştur.

(imzâ)

...

DİĞER

İzmir 17 Haziran 1302

Guruş =95000=

Yalnız doksan beş bin guruşdur

Dersa'âdet'de çarşu-ı kebîrde manifaturacı Hristidi Efendi'ye

İşbu poliçemin ibrâzında tüccârdan Hacı Mehmed Efendi emrine doksan beş bin guruş i'tâ ediniz. Bedelini nakden ahz eyledim.

(imzâ)

Ali

KABÛLDEN ŞU KADAR GÜN SONRA TE'DİYE OLUNACAK POLİÇE SÛRETİ

Guruş =8000=

Yalnız sekiz bin guruşdur

Selânik'de mukîm tüccârdan Buhûr Efendi

Bedelini nakden ahz eylediğim sekiz bin guruşu işbu poliçenin ibrâzından i'tibâren otuz bir gün hulûlünde diğer iş'âra muntazır olmaksızın Selânik'de mukîm tüccârdan Nûri Efendi'ye veya emrine te'diye ederek mahsûbunu icrâ ediniz.

20 Nisan 301

Dersa'âdet

(mahall-i imzâ)

...

(sûret-i kabûl)

"Kabûl etdim. Selânîk 7 Nisan sene 301"

Buhûr

(sûret-i istîfâ)

"Bedelini alıp ibrâ eyledim."

Nûri

DİĞER

Guruş =1725=

Yalnız bin yedi yüz yirmi beş guruşdur

Selânîk'de mukîm tüccârdan Buhûr Efendi'ye

Bedelini nakden ahz eylediğim sekiz bin yedi yüz yirmi beş guruşu işbu poliçenin ibrâzından i'tibâren otuz bir gün hulûlünde diğer iş'âra muntazır olmaksızın Cevâhirci Simon Ağa'ya veya emrine te'diye ve mahsûbunu icrâ ediniz.

5 Mart 301 İstanbul

Pabuşcı-zâde

Hasan Sıdkı

(sûret-i kabûl)

"... tarihte kabûl etdim"

...

(sûret-i istîfâ)

"bedelini alıp ibrâ eyledim"

...

TARİHDEN ŞU KADAR GÜN SONRA TE'DİYE OLUNACAK POLİÇE

SÛRETİ

Guruş =9000=

İskenderun'da ... Birâderlerine

Tarih-i poliçeden yirmi gün sonra işbu poliçemle Hacı Hüseyin Efendi emrine yalnız dokuz bin guruş i'tâ ediniz; bedeli nakden ahz olunmuştur. Emti'a bedeli olmak üzere hesâbımıza kayd ediniz.

(imzâ)

İstanbul'da Galata'da Aleksiyadi Hanı'nda 19 nomeroda

Veli Rızâ

İhtâr: "Tarih-i poliçeden ... gün sonra" diyerek tahrîr ve tanzîm kılınan poliçe; parayı verecek zâta "ibrâzından gün sonra" diye poliçe misüllü gün evvelinden

"kabûl etdim" diye imzâ ettirmeğe lüzûm yoktur. Binâenaleyh va'desi hulûl edince tahzîl için merci'ine müraca'at etmeli.

POLİÇE CİROSU

Ciro, esasen emre muharrer olarak tanzîmi câiz olup da derûnunda bedelinin emre te'diye olunacağı muharrer bulunan sened-i ticârînin hakk-ı tasarrufunun âhara devr ve temlîg edildiğini nâtık ibâredir ki, zuhûr-ı senedde yazılıp cîrânına tarafından imzâ olunur. Ancak ciroda evvelâ tarih, sâniyen üzerine ciro olunan şahsın ismi, sâlisen ciro bedeli ne idüğü tasrîh olunmak şartdır; yoksa hakk-ı tasarruf cîrânına da kalıp hâmil-i sâni anın vekili hükmünde bulunur.

Üzerine ciro olunan kimse dahi senedi âhara ciro edebilmek üzere ciroda ol kimsenin "emrine te'diyesi" ilâve olunmalıdır; bu sûretle elden ele tedâvül edebilsün.

POLİÇE ZAHİRİNİ YAZILACAK MUNTAZAM CİRO NUMÛNELERİ

Meblağ-ı mezbûrî; sarrâfândan Yanko Dimitri Pluy'e yâhûd emrine te'diye edesiniz. Bedeli nakden ahz olunmuştur.

(imzâ)

...

22 Eylül 1307 Dersa'âdet

DİĞER

Meblağ-ı mezbûrî tüccârdan Serkez Koçoğlu'ndan mâlen ahz eyledim. Efendi-i mûmâileyhin emrine te'diye ediniz.

(imzâ)

...

21 Eylül 307 Dersa'âdet

İKÂMETGÂH SENEDİ (BILLET A DOMICILE)

İkâmetgâh senedi, ya'ni ikâmetgâhda te'diye olunacak sened; bir vechle tedeyyün edilmiş olan meblağın diğer mahalde bizzat tedeyyün eden şahıs tarafından edâsı için verilen senedir.

Binâenaleyh bunda dahi -poliçe gibi- tanzîm olunduğu mahalden gayrı bir mahalde te'diye olunmak şerâ'it-i sâ'ire mevcûd bulunmak lâzım gelir. Ancak

senedin hâvî olduğu meblağı tedeyyün eden şahıs ile te'diye edecek olan şahıs; aynı kimse olduğundan bunda üç şahsın vücûdu aranmak lâzım gelmez.

İKÂMETGÂH SENEDİ NUMÛNELERİ

Emti'a bedeli olarak kereste tüccârından Hasan Tahsin Efendi'ye medyûn bulunduğum yüz aded Osmanlı lirasını efendi-i mûmâileyhe; yâhûd emr ü havâlesine Burusa'da Sarraf Atnaş Koncuoğlu'nun ikâmetgâhında te'diye edeceğimi mübeyyin işbu sened i'tâ kılındı.

Dersa'âdet 9 Eylöl sene 307

...

DİĞER

İstanbul'da Asmaaltı'nda tüccârdan Ahmed Efendi'den bedelini emti'a olarak aldığım yüz Osmanlı lirasını sene-i hâliye teşrîn-i evveli ibtidâsında İzmir'de Mehmed Şükrü Efendi'ye veya anın emrine te'diye edeceğim.

İstanbul Fî 6 Ağustos sene 305

(mahall-i imzâ)

DİĞER

İstanbul'da Büyük Yeni Han'da mukîm sarrâfândan Mıgırdıç Ağa yedinden bedeli nakden me'hûzum olan yüz aded sîm mecediyeyi; tarihten otuz bir gün sonra İskenderiye'de ağa-yı mûmâileyhin şerîki Sarrâf Serkes Ağa'ya veya anın emrine te'diye edeceğimi mübeyyin işbu sened i'tâ kılındı.

İstanbul Fî 1 Mart sene 1305

(mahall-i imzâ)

DİĞER

Bedelini emti'a olarak Dersa'âdet'de Ahmet Hulûsi Efendi'den aldığım yüz aded Osmanlı lirasını, sene-i hâliye teşrîn-i evvel ibtidâsında İzmir'de tüccârdan Kâğıdcı-zâde Ahmed Efendi'ye te'diye edeceğimi mübeyyin işbu sened i'tâ kılındı.

Dersa'âdet Fî 7 Mart sene 1305

(mahall-i imzâ)

EMRE MUHARRER SENED (BILLET A ORDRE)

Emre muharrer sened; bir kimsenin bir vechle tedeyyün eylediği meblağı; muayyen bir zamanda dâyinin emrine te'diye edeceğini mübeyyin olarak i'tâ eylediği senedir. Binâenaleyh emre muharrer senedin ikâmetgâh senedinden farkı; tanzîm olunduğu mahallden başka bir mahallde te'diyesi meşrût bulunmaması husûsudur. Beynlerinde bundan başka fark olmadığına nazaran ikâmetgâh senedi; emre muharrer senedin bir nev'i demektir. Bu dahi ciro olunabilir.

EMRE MUHARRER SENED NUMÛNELERİ

Dersa'âdet komisyoncularından Keresteciyan Mardirus Efendi'den nakden ahz eylemiş olduğum iki yüz aded Osmanlı lirasını efendi-i mûmâileyh emrine tarihten doksan bir gün hulûlünde te'diye edeceğimi mübeyyin işbu sened i'tâ kılındı.

Dersa'âdet Fî 17 Eylül sene 1301

(imzâ)

...

DİĞER

Asmaaltı'nda sâkin tüccâr Ahmed Efendi'den aldığım mâl bahasından dolayı üç bin guruş deynim olup kırk bir gün sonra kendisine yâhûd emrine te'diye ve ifâ edeceğimi mübeyyin işbu sened i'tâ kılındı.

Dersa'âdet Fî 17 Eylül sene 1301

(imzâ)

...

DİĞER

Ahmed Muhtar Efendi'den karzen on bin guruş aldım. Meblağ-ı mezbûrı sene-i hâliye mayısının ibtidâsında kendisine veya emrine te'diye edeceğimi mübeyyin işbu sened i'tâ kılındı.

Dersa'âdet Fî 10 Mart sene 300

(imzâ)

...

DİĞER

Bedelini nakden aldığım yüz Osmanlı lirasını işbu doksan beş senesi haziranın ibtidâsında Ahmed Beğ-zâde Ali Efendi'nin emrine te'diye edeceğimi mübeyyin işbu sened i'tâ kılındı.

İzmir Fî 8 Nisan sene 95

(imzâ)

...

DİĞER

Nakden makbûzum olan otuz Osmanlı lirasını bin üç yüz beş senesi nisanının nihâyetinde Mehmed Şükrü Efendi emrine te'diye edeceğimi mübeyyin işbu sened i'tâ kılındı.

Dersa'âdet 15 Mart sene 305

(imzâ)

AÇIK BONO (BILLET AU PORTEUR)

Açık bono; ibrâz edene hâvî olduğu meblağın te'diyesi ta'ahhüdünü mübeyyen ve nakd gibi elden ele tedâvül eden bir senedir. Bu sened; ikâmetgâh senedi, poliçe veya emre muharrer sened gibi ba'zı gûnâ kuyûd ve şurûtdan ârîdir. Derûnunda ancak meblağın mikdârı, zaman te'diyesi, medyûnun imzâsı, tarihi ve ibrâz edene te'diye olunacağıın zikri kâfidir.

Açık bonoda; dâyin kim olduğu mechûl olur. Binâenaleyh bu sened; tam bir ikrârı hâvî değildir. Bu cihetle eğer sâhib-i imzâ tâcir ise beyne't-tüccâr mu'teber ve mütedâvildir. Sâhib-i imzâ umûr-ı âdiye ile meşgûl bir zât ise hükümsüzdür. Hatta âdî bir sened bile değildir.

AÇIK BONO NUMÛNELERİ

İşbu senedin hâmiline deynim olan yüz aded Osmanlı lirasının tarihinden otuz bir gün hulûlünde edâsına müte'ahhidim.

Dersa'âdet, Fî 1 Teşrîn-i Sânî sene 307

(imzâ)

...

TE'DİYE EMRİ - MANDA (MANDAT)

Te'diye emri; bir kimsenin kendisine i'tibâr (kredi) edecek olan, yâhûd zaten medyûnu bulunan diğerk bir kimse üzerine ma'lûmü'l-mikdâr meblağın bir şahs-ı sâlise te'diyesiçün keşide eylediğı varakadır. Gerçi Şu ta'rifden; bunun âdetâ poliçe gibi bir sened olduğı anlaşılır; ancak bunda ihtilâf-ı mekân Şart değıldir.

TE'DİYE EMRİ (MANDA) NUMÛNELERİ

Selânik 15 Ağustos 1305

Guruş =9000=

Yalnız dokuz bin guruşdur

İstanbul'da Beğoğlu'nda Ulion Mağazası sahibi

Mösyö ... 'yiya

1305 senesi Eylül'ünün on beşinci günü emrime 9000 guruş i'tâ ve 13 Haziran tarihli faturama mahsûbunu icrâ ediniz.

(imzâ)

Yosfaki

İ'âde bilâ mesârif

DİĞER NUMÛNE

İzmir 22 Haziran 1305

Guruş =45000=

Yalnız kırk beş bin guruşdur

İstanbul'da Çakmakçılar Yokuşu'nda Şamlı Mehmed Efendi'ye

1305 senesi Ağustos'unun birinde işbu manda ile emrime 45000 guruş i'tâ ederek 8 Mayıs tarihli hesâbımıza mahsûb ediniz. Bedeli mâlen ahz olunmuşdur.

(imzâ)

Nûri

İ'âde bilâ mesârif

DİĞER NUMÛNE

Edirne'de zahîre tüccârından ... zâde Ahmed Efendi'ye
Önümüzdeki Teşrîn-i evvelin on beşinde tüccârdan İbrahim Sıdkı Efendi'nin emrine yüz Osmanlı lirası te'diye edip hesâbıma kayd edesiniz. Bedeli nakden ahz olunmuştur.

Dersa'âdet Fî 9 Eylül sene 307

Yoğurdcu-zâde

Hüseyin Hüsnî

DİĞER

Dersa'âdet'de, Kredi Liyone Bankası'na

3 Mart 306

Mektûbla da iş'âr olduğu vechle nakden makbûzum olan elli aded Osmanlı altununu mayıs ibtidâsında Tırhalalı Hüseyin Beğ'e veya emrine te'diye ve mehsûbunu icrâ ediniz.

(imzâ)

...

İhtar: Te'diye emri, eğer emre muharrer ise ciro olunabilir.

İ'TİBÂR-NÂME (LETRE DE CRÉDIT)

İ'tibâr-nâme; mu'ayyen yâhûd gayr-ı mu'ayyen bir mikdâr akçenin bir şahs-ı sâlise hîn-i mürâca'atda te'diyesi için bir kimsenin diğer bir kimse üzerine keşide eylediği varakadır.

Bunun da te'diye emrinde farkı vardır. Şöyle ki i'tibâr-nâme, hâmilinin emrine yazılamaz. İ'tibâr-nâmede; meblağın mikdârı ve zaman te'diyesi mu'ayyen olmak da şart değildir. Bir de i'tibâr-nâme emre muharrer olamayacağından cirosu kâbil değildir.

İ'TİBÂR-NÂME İÇÜN NUMÛNEDİR

Selânik'de sarrâfândan Şennork Efendi'ye

Tüccârdan Tokatlıoğlu Markar Efendi'nin tarafınıza hîn-i mürâca'atında nihâyet yüz lira kendisine te'diye edip hesâbıma kayd edebilirsiniz.

Dersa'âdet 18 Eylül sene 305

(imzâ)

DİĞER NUMÛNE

Tüccârdan Şamlıoğlu Ahmed Efendi; tarafınıza hîn-i mürâca'atında taleb edeceği akçeyi kendisine te'diye edip hesâbımıza geçirebilirsiniz.

Dersa'âdet 18

Eylül 305

(imzâ)

ÇEK (CHÉQUE)

Çek, bir kimsenin diğer bir kimse zimmetindeki matlûb mu'accelinin bir başkasına te'diyesi için o kimse üzerine keşide eylediği varakadır.

İşbu ta'rîfden dahi bunun poliçeye müşâbih olduğu anlaşılır. Lâkin bunda ihtilâf-ı mekân şart olmadığı gibi cihetinin tasrîhi ve hâmilin emrine muharrer bulunması dahi şart değildir. Hatta hâmilin ismi zikr olunmaksızın ale'l-ıtlâk "ibrâz edene" diye yazılabilir. Bir de karşılığı zaten mevcûd olduğundan çek; herhâlde âvîste, ya'ni ibrâzında te'diye olunmak üzere yazılır.

ÇEK İÇÜN NUMÛNE

Dersa'âdet'de Kredi Liyone Bankası'na

İşbu senedin ibrâzında Papazoğlu Hrelambos'a yüz aded Osmanlı lirası te'diye edesiniz.

Dersa'âdet, Fî 9 Teşrîn-i Sâni sene 307

DİĞER

İstanbul'da Banker Ahmed Efendi'ye

İşbu senedin hâmili Ahmed Muhtar Beğ'e veya emrine yüz Osmanlı lirası te'diye ile mahsûbunu icrâ edesiniz.

İstanbul'da Fî 5 Mart 195

(imzâ)

DİĞER

İstanbul'da Banker Asayan Efendi'ye

İşbu senedin ibrâzında hâmiline beş yüz Osmanlı lirası te'diye ve mahsûbunu icrâ ediniz.

İstanbul

(tarih)

(imzâ)

DİĞER

Dersa'âdet bankerlerinden ... Efendi'ye

İşbu sened ibrâz olundukda yağ tüccârından Hüseyin Efendi'ye veya emrine beş yüz Osmanlı lirası te'diye ve mahsûbunu icrâ ediniz.

(imzâ)

Dersa'âdet

(tarih)

İhtâr: Çek dahi eğer hâmilinin emrine muharrer ise ciro edilebilir.

KONŞİMENTO (CONNAISSEMENT)

Konşimento; İtalyanca bir kelimedir. Türkçede "tahmîliye senedi" ta'bîr olunur ki hamûlenin merâkib-i bahriyeye hîn-i tahmîlinde te'âtî olunan senedir. İşbu sened, hamûlenin mikdârı, cinsi, nev'i, çeşidleri, ve hâmişinde markası, nomeroları, mahmilin isim ve şöhreti, mürsel-i ileyhin isim ve şöhreti, mahall-i ikâmeti ve sefînenin kıyâm ve hareket edeceği mahal ile vâsıl olacağı mahal ve nevlin mikdârını mübeyyen olmak lâzım gelir.

Tahmîliye senedi; mahmil ve mütesellim ve kapudan ve sefine sâhibi; yâhûd kumpanyasına verilmek üzere dört nüshâ olarak bir şahsın ismine veya emrine, yâhûd hâmiline tanzîm olunup hamûlenin tahmîlinden yirmi dört saate kadar mahmil ile kapudan tarafından imzâlanmak lâzım gelir.

PROTESTO

Protesto; İtalyancadır. Türkçede "ihtâr-nâme" ta'bîr olunur. Protesto, bir kimsenin diğeri bir kimseye eyleyeceği ihtârât-ı resmîyeyi hâvî olan varakadır ki biri

asıl ve ikisi sûret olmak üzere keşîde iden kimsenin ikâmetgâhındaki mukâvelât muharrirliğine hitâben yazılır. Mukâvelât muharrirliğince aslı hıfz olunarak bir nüshâsı; tasdîken hakkında protesto keşîde olunan kimseye tebliğ ve diğer nüshâsı dahi keşîdeciye i'tâ olunur.

Protestonun lüzûmu: bir mukâvele ahkâmının adem-i icrâsından, yâhûd icrâsının te'hîrinden dolayı müte'ahhiden zarar ve ziyân dava edebilmesi; madde-i müte'ahhidenin icrâsı için evvelce protesto keşîde edilmiş olmasına mütevakkıftır. Bunun gibi, mûcib-i hasar ve zarar olacak bir fi'lin îkâ' olunmaması için veya vaktiyle vukû' bulmuş olması kânûnen muktezâ olan bir talep veya ihtârın icrâ edilmiş olduğunu lede'l-hâce isbât eyleyebilmek üzere protesto keşîdesi lâzım gelir.

Kezâ bir poliçe, yâhûd emre muharrer senedin adem-i kabûl veya adem-i te'diyesinden dolayı protesto keşîdesi muktezâdır; çünkü poliçe ve emre muharrer senedât; hâiz oldukları imtiyâzı muhâfaza idebilmek üzere ol bâbda kânûn-ı ticâretde musarrah bir takım ahkâm-ı istisnâ'ye mevcûddur. İşte bu cümleden olarak bu nev' senedâtın protestosu kânûn-ı ticâretde dahi muharrer ahkâm-ı istisnâ'iyeye tâbi'dir.

Şöyle ki bir poliçe, yâhûd emre muharrer senedin protestosu; kabûl veya te'diye olunacak mahali; mukâvelât muharrirliği ma'rifetiyle tanzîm olunmak ve derûnunda lafz be- lafz ibâresi yazılmak ve kabûl, ciro, ihtiyât te'diyecisi, keyfiyyetleri ve senedin hâvî olduğu meblağın mütâlebe edildiği, te'diye edecek kimsenin hâzır olup olmadığı, bu talebe ne cevâb verdiği, cevâbını imzâ edip etmediği, şâyed imzâ eylememiş ise ne sebeble imzâ eylemediği husûsları derc edilmek lâzım gelir. Bu varaka, senedin protestosunu icrâ itdiren kimesne yedine i'tâ kılınır.

İşbu izâhâtdan dahi anlaşıldığı vechle poliçe veya emre muharrer senedin protestosu demek; senedât-ı mezkûrenin kabûl veya te'diye edilmesini; mukâvelât muharrirliği ma'rifetiyle resmen talep eyleyip işbu talep-i resmînin vâkı olduğunu mübeyyen mukâvelât muharrirliğinden resmî bir şehâdet-nâme almak gibi bir şey demektir. Binâenaleyh bu gibi senedâtın protestosunda; senedin hâvî olduğu meblağ te'diye edecek olan kimseye tebliği usûlü yokdur; ancak mukâvelât muharrirliğinin me'mûr-ı mahsûsu; protestoya vaz' olunan senedi hâmilen ol kimseye gidip senedi mezkûrun kabûl veya te'diye edilmesini talep eder. Alacağı cevâbı bir varaka-i mahsûsaya yazdırıp ol kimseye imzâ etdirir. Ba'de ekser mukâvelât dâ'irelerinde

matbû' olan ve mu'âmelât-ı mebsûtayı ve sened münderecâtını hâkî bulunan protesto varakası; boş yerleri imlâ olunarak tâlib-i protestoya i'tâ kılınır.

ÂDÎ PROTESTO NUMÛNESİ

Dersa'âdet'de Mukâvelât Muharrirliğine

İzzetlü efendim hazretleri

... tüccârından ... Efendi Gedikpaşa'da Kilise Sokağı'nda ... nomerolu hânemi geçen üç yüz yedi senesi Martı ibtidâsından bir sene müddetle istîcâr eyleyip tarih-i mezbûrdan beru derûnunda sâkin bulunuyor ise de işbu 308 senesi Martı ibtidâsında müddet-i icâre munkazî olmuştur. Tarih-i mezbûrdan i'tibâren âcizleri mezkûr hânem için şehri üç aded Osmanlı lirası ücret i'tâsını tâlib bulunduğumdan mûmâileyh hemân hânemi tahliye eylemek, etmediği takdirde Mecelle'nin 438'inci maddesi mûcibince ücret-i mezkûrenin i'tâsını kabûl etmiş add olunacağı ma'lûmu olmak ve ol vechle hareket eylemek üzere tanzîm olunan işbu üç kıt'a ihtâr-nâme bi't-tasdîk aslının hıfzı ile bir nüshasının mûmâileyhe tebliğini ve diğer nüshasının dahi âcizlerine i'tâ buyurulmasını temennî ederim, ol bâbda...

Fî 1 Mart sene 308

Dersa'âdet'de Kumkapu hâricinde Yeni Cadde'de

... nomerolu hânedede sâkin

Düyyûn-ı Umûmiye ketebesinden

...

İhtâr: Poliçe veya emre muharrer senedlerin adem-i kabûl veya adem-i te'diyesinden dolayı tanzîmi lâzım gelen protesto varakası ekser mukâvelât muharrirliğinde matbû' olmakla bir numûnesi âtîde irâ'e olunur.

İşbu bin üç yüz ... senesi ... gününe vâki' bin sekiz yüz ... Adliye Nezâret-i Celilesi'ne Dersa'âdet mehâkim-i bidâyet mukâvelât muharrirliğine gelerek sûreti diğer sahifede muharrer olup hâmilî bulunduğu ... bir kıt'a ... nın adem ... dolayı nizâmen tanzîm ve tebliği lâzım gelen protestonun icrâsını talep etmiş olmağla zikr olunan ... mukîm ... mübâşir ... me'mûren gönderilerek ... olmasıyla işbu adem ... dolayı terettüb edecek zarar ve ziyân güzeşte ve mesârifât vâkî'asıyla beraber

nizâmen iddi'â olunabilecek tazmînâtın talep olunacağı ma'lûm olmak üzere işbu protesto tanzîm olunmuştur.

Bidâyet Mahkemesi
mukâvelât muharriri

...

ÂDÎ DEYN SENEDİ

Âdî deyn senedi; bir kimse tarafından mu'âmele-i âdiyeden mütevellid bir borc, yâhûd cihet-i karzdan veya havâle vesaire tarîkıyle tedeyyün olunan mebâliğa mukâbil i'tâ kılınan varakadır.

Bunda aranacak şart; tam bir ikrârın varakada muharrer bulunmasından ibâretidir. Binâenaleyh zîrinde imzâ, tarih bulunmalı; derûnunda dâyin kim olduğu ve deyn ne idüğü; deyn va'deli ise va'desi, rehinli ise rehni beyân ve tesrîh olunur.

Bundan mâ'adâ derûn-ı eserde ayrıca ta'rifesi görüleceği üzere gerek âdî, gerek ticârî her nev' senedâtın nev'ine ve akçenin mikdârına göre pul yapışdırılması resm-i damga nizâm-nâmesi iktizâsındandır.

ÂDÎ DEYN SENEDİ NUMÛNESİ (REHİNLİ)

=1200=

Yalnız bin iki yüz guruşdur

Sene-i hâliye Şevvâli gâyesinden i'tibâren bir senede mâh be-mâh yüzer guruş te'diye etmek üzere İsmâil Nûri ve Osman Efendiler hâzır oldukları hâlde tüccârdan Süleyman Efendi'den karzen ber-vech-i bâlâ yalnız bin iki yüz guruş aldım mukâbiline üç bin guruş kıymetinde bir yâkût yüzük terhîn eyledim. Bi-minnehu teâlâ müddet-i mezkûrenin hitâmında ber-vech-i mukâvele deynim te'diye edildikde mezkûr yüzük i'âde olunmak üzere işbu mahtûm senedim; efendi-i mûmâileyhe teslim kılındı.

2 Mart 306

(imzâ)

...

DİĞER ÂDÎ DEYN SENEDİ NUMÛNESİ (REHİNLİ VE FÂ'İZLİ)

=5000=

Yalnız beş bin guruşdur.

İşbu sene-i rûmiye Teşrîn-i Evveli ibtidâsında; Yeni Han'da mukîm mu'teberân-ı sarrâfândan ... Efendiden ber-vech-i bâlâ beş bin guruş rayic akçe ahz ve kabz eyledim. Mukâbilinde on bin guruşluk bir pırlanta çiçek de terhîn etdim. Bi-minnehu teâlâ meblağ-ı mezkûru sekiz guruş güzeşte ile beraber te'diye eylediğimde rehn-i mezkûr ile işbu senedim i'âde olunacaktır.

(imzâ)

...
(tarih)

ALE'L-UMÛM UKÛD VE MU'ÂMELÂT HAKKINDA SENEDÂT

İBRÂ-NÂME

İbrâ, iki kısımdır. Biri "ibrâ-yı iskât", diğeri "ibrâ-yı istîfâ"dır.

İbrâ-yı iskât; bir kimse diğerkimesnede olan hakkının tamamını iskât, yâhûd bir mikdârını tenzîl ile olkimesneyi berî kılmaktır.

İbrâ-yı istîfâ, bir kimse diğerkimesneden hakkını kabz ve istîfâ eylemiş olduğunu i'tirâf etmekden ibâretedir.

İbrâ; hangi kısımdan olur ise olsun eğer yalnız bir (veya müte'addid) cihet-i mu'îneye mute'allık da'vâdan ise "ibrâ-yı hâs" olur. Eğer kâffe-i de'âvîden ise "ibrâ-yı âm" olur.

Bir gûne ibrâ-yı nâtık olan senede "ibrâ-nâme" ıtlâk olunur iktizâsına göre ya bir nüsha, yâhûd nüshateyn olarak tanzîm olunur.

İBRÂ-YI İSKÂT İÇÜN NUMÛNE

İstanbul'da, Asmaaltı'nda mukîm, tüccârdan Ali Efendi zimmetinde 3 Nisan 96 tarihlü ve tarafından mûmzî bir kıt'a sened mûcibince karzen alacağım olan 35000 guruş hakkımı terk ve iskât ile efendi-i mûmâileyhin zimmetini berî eylediğimi ve sened-i mezkûrula bana deyn olarak ikrâr olunan mebâlîğdan dolayı taleb ve da'vâya bir gûne hakkım kalmadığını mübeyyen işbu ibrâ-nâme'm bi't-tanzîm i'tâ kılındı.

Dersa'âdet 9 Eylül sene 301

(imzâ)

Rızâ

İBRÂ-NÂME

Bâdî-i tastîr ibrâ-nâme oldur ki:

Edirne'de ... Mahallesi'nde sâkin, mültezim Ali Efendi zimmetinde ... mahallede kâ'in mutasarrıf olduğum bir bâb hânenin eylül evâhirine kadar işlemiş olan bedel-i icârından dolayı matlûbum olan 5000 guruşdan nısfını terk ve iskât ile efendi-i mûmâileyhin zimmetini tebriye eylediğimden bedel-i icâre-i mezkûrenin nısfını ba'demâ taleb ve da'vâya bir gûne hakkım kalmadığını mübeyyen işbu ibrâ-nâme tanzîm ve bi'l-izmâ takdîm kılındı.

Dersa'âdet 9 Teşrin-i Sâni sene 305

(imzâ)

Âsım

İBRÂ-YI İSTÎFÂ İÇÜN NUMÛNE

İstanbul'da, Vezîr Hanı'nda mukîm, Hüseyin Efendi'ye satmış olduğum "kavlen" tonda(?) bir re's esbin semeni olan 6000 guruşu ahz ve kabz eylediğimden bundan dolayı, efendi-i mûmâileyhin zimmetini ibrâ eylediğimi mübeyyen işbu senedim i'tâ kılındı.

Dersa'âdet 7 Teşrin-i Sâni sene 305

(imzâ)

Ali

İBRÂ-YI ÂM İÇÜN NUMÛNE

Târîh-i ibrâ-nâmeye değin kitabcı Mehmed Efendi zimmetinde olan hukûkumun kâffesini ahz ve istîfâ edip kendisinde bir gûne hak ve matlûbum kalmadığını mübeyyen işbu ibrâ senedi i'tâ kılındı.

MÂL-İ MEVRÛSU VASÎSİNDEN AHZ ETDİĞİNİ MÜBEYYEN İBRÂ-YI İSTÎFÂ

Badî-i tahrîr-i ibrâ-nâme oldur ki:

Pederim Müteveffâ Ali Efendi'den mevrûz ve müntakil olup sigâr-i sinnime binâen vasî-i muhtârım bulunan İstanbul'da Şehzâdebaşı'nda mukîm Hüseyin Efendi nâm kimesneye defter-i kassâm mûcibince tevdi' ve teslîm kılınmış olan eşyâ-yı menkûle ve nukûddan yine defter-i mezkûr mûcibince nakd-i mevcûdî olarak

muharrer bulunmuş olan 100000 guruş ile gayr-ı menkûlâtından üç bâb hâne, bir bâb dükkân bâ-hüccet-i şer'îye takdîm kılınan yevmiye ... paradan ... senenin hesâb edilen ... guruşdan nafakası ba'de't-tarh ... guruş ahz ve kabz eylediğimden fi mâ ba'd efendi-i mûmâileyh nezdinde bir akçem kalmadığını mübeyyin işbu ibrâ-nâme bi't-tanzîm takdîm kılındı.

17 Mart 306

(imzâ)

Hüseyin

İBRÂ-YI HÂS İÇÜN NUMÛNE

Mâliye Nezâret-i Celilesi evrak odası hulefâsından ... Efendi'ye Avrupa'dan celb ve kendisine fûrûht eylediğim: "Ulustrasyon" ¹ gazetesinin 861 numero nüshasına kadar bedelâtını kâmilen ahz ve istîfâ eyledim. Mezkûr nomeroya kadar bir gûne hakkım kalmamağla cihet-i mezkûreden mûmâileyhin zimmetini ibrâ eylediğimi mübeyyin işbu sened i'tâ kılındı.

VEKÂLET-NÂME

Vekâlet; işini bir kimseye tefvîz etmek ve o işde ol kimseyi kendi yerine ikâme eylemektir. İşte şu mu'âmeleyi mübeyyin olan senede "vekâlet-nâme" itlâk olunur.

Bir kimse bi'z-zat yapabileceği husûslarda ve mu'âmelâta dâ'ir olan her hakkın îfâ ve istîfâsında başkasını tevkîl edebilir. Vekâlet-nâmenin envâ'-ı muhtelifesi vardır. Münderecâtı; vekilin ismi, şöhreti, ikâmetgâhı, tevkîl olunduğu husûs ile me'zûn olduğu mevâddın hikâyesinden ancak bir da'vâda vekâlet eylemek üzere i'tâ olunan vekâlet-nâmeler; ba'zı ahkâm-ı kânûniyeye tâbi' olduğu gibi bunun nezâket ve ehemmiyeti dahi der-kârdır. Binâenaleyh bunun hakkında izâhât-ı âtiye i'tâ olunur.

Ale'l-umûm vekâlet "umûmî" ve "husûsî" deyü iki kısma münkasım olabilir. Bunun gibi husûmete vekâlet dahi ikiye taksîm olunabilir. Biri "vekâlet-i umûmiye", diğeri "vekâlet-i husûsiye".

¹ L'illustration.

Vekâlet-i umûmiye müvekkilin leh ve aleyhine zuhûr edecek kâffe-i de'âvîye vekâletdir.

Vekâlet-i husûsiye ma'lûm ve mu'ayyen bir veya birkaç da'vâya vekâletdir. Çünkü vekâletde asl olan, ya'ni, müvekkilin me'zûniyet verdiği husûslar hangisi ise vekîlin yalnız anı icrâya selâhiyeti olur. Yoksa sarâhaten zikr olunmayan bir husûsda vekîlin sıfat-ı vekâleti olamaz. Bu i'tibâr ile dahi vekâlet; "vekâlet-i mukayyede" deyü ikiye taksîm olunabilir. Meselâ: bir kimse istediği gibi vekîline muhâsamaya ve muhâkemeye vekâlet verir de sulh ve ibrâya vermez. Yâhûd sulh ve ibrâya dahi vekâlet verir de ahz ve kabzına vermez. İşte verilen me'zûniyet ne derece ise vekâlet-nâmeye o vechle zikr olunur; yâhûd "mütevakkıf olduğu umûrun kâffesi" deyü ta'mîm edilir ise vekâlet; mutlak olur. Eğer ba'zı husûs zikr olunmaz ise "fûlân husûsu icrâya selâhiyeti olmamak kaydı ile mukayyedir" demeğe hâcet kalmaksızın vekâlet mukayyed olur.

VEKÂLET-İ UMÛMİYE-Yİ MUTLAKAYA NUMÛNE

Ale'l-umûm her hakkımı taleb ve da'vâya, aleyhime ikâme olunmuş ve olunacak kâffe-i de'âvîde müdâfa'aya, her kim olur ise olsun kâffe-i mehâkim ve mecâlisde müdde'î ve müdde'î-i aleyh sıfıfatıyla bidâyeten, istînâfen, i'âdeten, i'tirâzen, temyîzen, tashîhen, i'tirâzü'l-gayr, dehâlet-i da'vâ tarîki ile muhâkeme ve muhâsamaya; redd-i cevâba, hacz-i vaz' vefkine, taleb-i iflâsa, hakem ve mümeyyiz, erbâb-ı vukûf; joj komiser ve senedin ta'yîn ve azli ve redd-i a'zâyâ, ta'yîn-i merci' ve nakl-i da'vâya, tevkîf-i eşhâs ve tahliye-i sebîl-i istid'âsına, iştikâ ani'l-hukkâma, evrâk-ı lâzımeyi tanzîm, imzâ tekaddüm, tebliğ ve tebelluğa, yemîn teklîfine, sulh ve ibrâya, devâ'ir-i icrâ'îye ve istintâkıyyede dahi ta'kîb-i keyfiyete, ahz ve kabza ve'l-hâsıl her işimin son derecesine kadar mütevakkıf olduğu umûrun küllîsini icrâya, ve lede'l-hâce merreten ba'de uhrâ âharlarını tevkîl ve azle me'zûn olmak üzere tarafımdan Galata'da Mehmed Ali Paşa Hanı'nda ... nomerolu yazıhanede mukîm da'vâ vekîli Efendi'yi tevkîl eyledim.

VEKÂLET-İ HUSÛSİYE-Yİ MUTLAKAYA NUMÛNE

Bağçekapısı'nda mukîm sarrâfândan fûlân efendi zimmetinde matlûbum olan yüz aded Osmanlı lirasının ma'a fâ'iz ve mesârif muhâkeme, ücret-i vekâlet vesâir zarar ve ziyân tahsîli zımında Dersa'âdet ikinci meclis ticâretinde efendi-i

mûmâileyh aleyhine ikâme eylediğim da'vâ ile bu işe müteferri' olarak leh ve aleyhime zuhûr edecek de'avî-i sâ'irede icâb iden kimseler ile müdde'î ve müdde'î aleyh sıfatıyla kâffe-i mehâkim ve mecâlisde: bidâyeten, istînâfen, i'âdeten, i'tirâzen, temyîzen, tashîhen, i'tirâzü'l-gayr dehâlet-i da'vâ tarîki ile muhâkeme ve muhâsamaya ve redd-i cevâba, hacz-i vaz' ve fikene, taleb-i iflâsa, hükm, mümeyyiz, erbâb-ı vukûf, joj komiser ve senedin ta'yîn ve azli, ve redd-i â'za, nakl-i da'vâ, ta'yîn-i merci', tevkîf-i eşhâs, tahlîye sebil-i istid'âsına, iştikâ ani'l-hükkâma, evrâk-l lâzımevi tanzîm, imzâ ve takdîm, tebliğ ve tebelluğa, yemin teklîfine, sulh ve ibrâya, devâ'ir-i icrâ'iyeye ve istintakiyede ta'kîb-i keyfiyete, ahz ve kabzına, el-hâsıl husûs-ı mezkûrun mütevakkıf olduğu umûrun küllîsini son derecesine kadar icrâya me'zûn olmak üzere tarafımdan Dersa'âdet'de Bağçekapısı'nda Şeyhülislâm Hanı'nda mukîm da'vâ vekîli ... Efendi'yi tevkîl eyledim.

DİĞER NUMÛNE

Dersa'âdet birinci mahkeme-i hukûk i'lâmıyla ... Efendi'nin tarafıma i'tâyâ mahkûm olduğu 25000 guruşun ahz ve istifâsı zımnında ... Efendi'yi tevkîl eyledim. Bu yolda edilecek mesârif tarafıma â'id olacağı gibi tahsîlâtın yüzde onu dahi hizmet mukâbili olarak vekîl-i mumâileyhe â'id olduğunu mübeyyin işbu vekâlet-nâme yedi i mûmâileyhe i'tâ kılındı.

(tarih)

(imzâ)

...

DİĞER NUMÛNE

Balıkpazarı'nda 13 nomerolu mağazada mukîm zahîre tâciri Ahmed Efendi zimmetinde olan yetmiş lira-yı Osmanî matlûbumun istihsâli zımnında icâb eden mehâkimde bidâyeten, istînâfen, temyîzen tarafımdan ikâme-i da'vâ etmek ve muhakemece iktizâ iden her nev' mu'âmelâtı icrâ eylemek üzere Bağçekapu'da Râsim Paşa Hanı'nda 6 nomerolu odada mukîm birinci sınıf da'vâ vekîllerinden izzetlü Hüseyin Efendi'yi vekîl-i mutlak nasb ve ta'yîn eylediğimi mübeyyin işbu vekâlet-nâme efendi-i mûmâileyh yedine i'tâ kılındı.

(imzâ)

...

VEKÂLET-İ UMÛMİYE-İ MUKAYYEDEYE NUMÛNE

Ale'l-umûm her hakkımı talep ve da'vâya, aleyhime ikâme olunmuş ve olunacak kâffe-i de'âvîde müdâfa'aya, her kim ile olur ise olsun kâffe-i mehâkim ve mecâlisde bidâyeten, istînâfen, i'âdeten, i'tirâzen, temyîzen, tashîhen, i'tirâzü'l-gayr ve dehâlet-i da'vâ tarîki ile muhâkemeye, muhâsamaya ve evrâk-ı lâzımeyi tanzîme, imzâya, takdîm, teblîga ve devâ'ir-i icrâ'iyede ve istintakiyede dahi ta'kib-i keyfiyete me'zun olmak üzere tarafımdan Dersa'âdet'de Kadıasker Hanı'nda mukîm da'vâ vekîli ... Efendi'yi tevkîl eyledim.

(imzâ)

İstanbul 8 Mart 307

...

VEKÂLET-İ HUSÛSİYE-İ MUKAYYEDE'YE NUMÛNE

Çârşû-yı Kebîr'de Du'â Meydanı'nda Fesciler Caddesi'nde ... nomerolu dükkânda mukîm fes tüccârından Hacı Sâlih Bin Hasan Efendi'nin Dersa'âdet Ticâret-i Bahriye Mahkemesi'nde aleyhime ikâme eylediği iflâs da'vâsında; tarafımdan müdâfa'a eylemek ve bidâyeten, i'tirâzen, muhâkeme olmak üzere Bağçekapusu'nda Râsim Paşa Hanı'nda mukîm da'vâ vekîli ... Efendi'yi tevkîl eyledim.

İstanbul 9 Nisan 308

(imzâ)

...

TAHKÎM-NÂME (KOMPROMESO)

Tahkîm, muhâsimeynin beynlerindeki da'vâlarını fasl için rızâları ile âhar kimesneyi hakem ittihâz eylemeleridir. Hasmeynin işbu mu'âmeleyi mübeyyin olarak tanzîm eyledikleri senede: "Tahkîm-nâme" ıtlâk olunur.

Tahkîm-nâme; mu'ârızînin adedine nisbetle müte'addid nüshalar üzerine tanzîm olunup beynlerinde te'âtî kılınır.

Münderecâtı: Hakem ta'yîn olunan zevâtın her birinin isim ve şöhretleri, hangi tarafın hakemi oldukları ve husûs-ı münâzi'ün fih ile hakemlerin derece-i salâhiyetlerinden ibâretdir; çünkü îcâbına göre hakemlere fasl-ı da'vâya salâhiyet

verildikten mâ'adâ sulha dahi salâhiyet verilebilir; yâhûd verecekleri hüküm ve karâr; kat'î olmak; veya kat'î olmayıp da istînâf edilebilmek üzere salâhiyet verilebilir.

Kezâ hakemlere verilen işbu sıfat -istenildiği hâlde- bir müddet ile tahdîd olunur. Eğer hakemler beyninde ittifâk-ı ârâ' olmazsa ekseriyeti teşkîl eylemek üzere bir üçüncü hakemin ta'yîni lâzım gelir. Binâenaleyh te'âtî olunan tahkîm-nâmede; hakemlere ihtilâf-ı ârâ' vukû'unda bir üçüncü hakem ta'yînine dahi sıfat ve salâhiyet verilebilir.

Hasmeynin kâffesi bi'l-ittifâk yalnız bir hakem dahi ta'yîn edebilir. Bunun gibi her biri birer yâhûd ikişer hakem ta'yîn edebilir. Ancak bir tarafın ta'yîn eylediği hakemlerin adedi, diğer tarafın ta'yîn eylediği hakemlerin adedine müsâvî olmak şarttır.

Hasmeyn da'vâlarını fasl ettirmek üzere âharını tahkîmde yâhûd mahkemeye mürâca'atda muhayyerdir. Çünkü şirket-i ticâriyede beyne's-şürekâ zuhûr iden de'âvînin faslı, hakemlere â'id olduğundan bu gibi da'vâlarda tahkîm usûlü mecbûrîdir. Binâenaleyh böyle bir da'vâ için tanzîmi lâzım gelen tahkîm-nâmeye de ber-vech-i âtî bir numûne irâ'e olunur.

BEYNE'S-ŞÜREKÂ ZUHÛR EDEN DA'VÂDA TANZÎM OLUNACAK TAHKÎM-NÂME KOMPROMSO NUMÛNESİ

Zîrde imzâları bulunan ve zahîrecilik üzerine akd-i şirket eylemiş olan fülân, fülân ve fülân miyânelerinde ahkâm-ı âtîye tekarrür eylemiştir.

Evvelâ: Mûmâileyhim; şirketlerine müte'allık olarak beynlerinde zuhûr eden ve elli çuval Mısır pirincinin fülân tarihten fülân tarihe kadar bey' ve fûrûhtunda vâkı' olan bir ihtilâs keyfiyetinden ibâret bulunan da'vânın istînâf ve temyîz hakkı olmayarak sûret-i kat'iyede faslı zımnında şürekâdan fülân efendi tarafından fülân mahalde mukîm da'vâ vekîllerinden fülân Efendi ve fülân Efendi tarafından dahi fülân mahalde mukîm ... Efendi ve fülân Efendi tarafından dahi fülân mahalde mukîm ... Efendi tahkîm edilmiştir.

Sâniyen: Şürekâdan her biri, netice-i hükümlerini vermeleri için hakemlerine işbu tarihten i'tibâren üç ay mehl vermişlerdir.

Sâlisen: Kâffe-i şürekâ, tenvîr-i mâddeye ve isbât-ı müdde'âya medâr olacak bi'l-cümle evrâkı hey'et-i hakemiyyeye heman teslîme mecbûrdur.

Râbian: Hakemler beyninde ihtilâf-ı ârâ' hâsıl oldukda bi'l-ittifâk bir üçüncü hakem ta'yîn eylemek üzere kendilerine salâhiyet verilmiştir. Mûmâileyhimin bu sûretle ta'yîn eyleyecekleri hakem dahi tahkîm-nâmede zikr olunan salâhiyetlerin kâffesini hâ'iz olacaktır.

İşbu tahkîm-nâme; üç nüsha olarak bi't-tanzîm beyne's-şürekâ te'âtî kılınmıştır.

DİĞER

Zîrde vâzi'u'l-izmâ Cevâhirci Ahmed Ağa ile Hamdî Efendi beyninde ber-vech-i âtî akd-i mukâvele olunmuştur.

Evvelâ: Mûmâileyhimâ beynlerinde münkad şirket hesâbâtından dolayı tehattüs eden mu'ârazanın sûret-i dostânede fasl ve hasmi zımında keyfiyetin ihâlesi tarafeynce tensîb ve kabûl olunmuştur.

Sâniyen: Ahmed Ağa tarafından Rızâ Efendi, Hamdi Efendi tarafından da Ali Efendi hakem intihâb olunmuşlardır.

Sâlisen: Mûmâileyhimâ hakemler; tarafeynin evrâk ve defâtirini tedkîk ve lede'l-hâce şifâhen vâki' olacak ifâdât ve îzâhâtını istimâ' ile mes'ele-i münâzi'un fihâya derece-i ahîrede ve sûret-i kat'iyede hükm verecektir. Tarafeyn; hükm-i vakı'a kanâ'at edeceklerini ve bu da'vâyı mahkemeye nakîl, yâhûd hükmün ilgâ ve adem-i icrâsını istid'â etmeyeceklerini ta'ahüd ederler.

Râbian: Hakemler beyninde ihtilâf-ı ârâ' zuhûr eder ise bi'l-ittihâd bir şahs-ı sâlis intihâb edeceklerdir. Bu şahıs anlardan birinin re'yini tasvîb ve iltizâm eylediği hâlde ekseriyetle karâr verilmiş olacaktır.

Hâmisen: Tarafeyn müdde'âlarını musaddak evrâk ve defâtiri, tarihten nihâyet sekiz güne kadar hakemlere i'tâ edeceklerdir. Etmeyen taraf mahkûmu aleyh oldukda adem-i i'tâsını ser-rişte edemeyecektir.

İşbu tahkîm-nâme iki nüsha olarak bi't-tanzîm ve bi'l-izmâ mûmâileyhimâ hakemler yedine i'tâ kılındı.

(tarih) (imzâlar)

...

İCÂRE KONTURATOSU

İcâre ma'lûm ve mu'ayyen olan bir menfa'atî; ma'lûm ve muayyen olan bir bedel mukâbilinde satmak demektir. İşte bu mukâveleyi hâvî olan sened "icâre konturatosu" ta'bîr olunur.

Menfa'at i'tibârî ile icâre "icâre-i a'yân" "icâre-i amel"deyu ikiye taksîm olunabilir. Bunun gibi icâre-i a'yân dahi "icâre-i akâr", "icâre-i urûz"; "icâre-i hayvân" deyu üçe münkasımdır. Bu i'tibâr ile icâre konturatosunun envâ'-ı muhtelifesi vardır. Ancak en ziyâde icâre-i akâr üzerine sened te'âtî olunmaktadır. Bunun için ayrıca matbû konturatolar dahi satılmaktadır. Akâr üzerine te'âtî olunacak mukâvele-nâmenin lâbüd olan sarâhati muhtevî bir numûnesi ber-vech-i âtî irâ'e edilir.

İCÂRE KONTURATOSU NUMÛNESİ

Üsküdar'da Selâmsız Cadde-i Kebîri'nde ... nomerolu hânesinde sâkin ashâb-ı akârdan ... oğlu fülân efendi ile İstanbul'da Gedik Paşa'da Mekteb Sokağı'nda ... nomerolu hânede sâkin tüccârdan Arsinyan ... efendi beyinde ahkâm-ı âtiye tekarrür eylemiştir.

Evvelâ: Mûmâileyh ... Efendi Dersa'âdet'de Çelebi Alâ'eddîn Mahallesi'nde Yeni Câmi' Caddesi'nde ... nomerolu mağazasını ... Efendi'ye icâr eylemiştir.

Sâniyen: Müddet-i icâre ancak bir sene-i mâliye olup işbu mukâvelenin zîrinde mevzû'-ı tarihten bed' eyleyecektir.

Sâlisen: Mezkûr mağazanın bir senelik ücreti, altmış aded Osmanlı lirası olmak üzere mukâvele edilmiştir. Meblağ-ı mezbûrun nısfı; işbu tarihten altı ay hulûlünde, diğer nısfı dahi senenin hitâmında tesviye kılınacaktır.

Râbian: Mezkûr mağazanın ancak manifaturacılık yolunda, yâhûd buna mu'âdil bir sûretde isti'mâl olunacağı mukarrerdir.

Hâmisen: ... Efendi; müddet-i icârenin inkizâsında mezkûr mağazayı tahliye eylemeği müte'ahhiddir. İşbu ta'ahhüdünün adem-i icrâsından, yâhûd te'ehhur-ı icrâsından dolayı ayrıca bir protesto keşîdesine hâcet kalmaksızın müddet-i mezkûre inkizâsı, ihtâr-ı resmî add olunacaktır. Eyyâm-ı müte'ahhireye mukâbil-i ücret olmak üzere be-her gün 25 guruş i'tâsı mukâvele edilmiştir.

(Demirbaş eşya var ise bunu dahi konturatoda ta'dâd etmelidir.)

MEDYÛNU MAHKEMEYE DA'VET EDECEĞİ İHTÂRINI HÂVÎ
MAĞAZACI TARAFINDAN MEKTÛB

... Efendim

İkinci ricâ-nâmemden sonra altı hafta daha mürûr eylediği hâlde henüz matlûb-ı âcizânemin tesviyesine himmet buyurulmamışdır. Bu sükûta ne ma'nâ vereceğimi bilemiyorum; fakat tarih-i şukkadan i'tibâren altı güne kadar matlûb-ı mezkûr tesviye edilmediği hâlde mahkemeye mürâca'at edeceğimi ma'a't-te'essüf beyân ederim.

(imzâ)

Ali

KEFÂLET-NÂMELER

Kefâlet-i nefsiyye: Bir adamın şahsına kefil olmaktır. Yani bir adamı bir mahall-i mu'ayyene ihzâr ve teslîm eylemek ta'ahhüdüdür.

Kefâlet-i mâliyye: Bir malın edâsına kefâletdir. Ale'l-ıtlâk bir adam hakkında lâzım gelen mutâlebeye kendi dahi bilâ-iltizâm kendi zimmetine zamm eylemektir.

KEFÂLET-İ NEFSİYYE NUMÛNESİ

Bâdî-i terkîm-i kefâlet-nâme oldur ki:

... husûsdan dolayı tevkîfi icâb-i nizâmîden olan ... Caddesi'nde mukîm Suci Aleko'nun işbu mâh-ı hâlin onuncu günü dâire-i zâbitaya teslîmine zâmin ve müte'ahhid olduğumu mübeyyen işbu senedim dâ'ire-i mezbûreye i'tâ kılındı.

ME'MÛRÎNE KEFÂLET SENEDİ

(Kefâlet-i mâliyye)

Bu kerre ... kazası kâ'immakâmlığına ta'yîn buyurulan izzetlü ... Efendi, şâyed emvâl-i mîriyyeden zimmetine akçe geçirdiği tebeyyün eylediği hâlde aldığı akçeyi tamamen ve bilâ-mühlet Mâliye Hazinesi'ne te'diye etmek üzere kefil ve zâmin olduğumu mübeyyen işbu kefâlet senedi, cânib-i Hazine-i Celîle'ye takdîm kılındı.

TASDİK

Kefil-i mûmâileyhin ashâb-ı servetden bulunduğunu ve kefâleti mu'teber olduğunu şehâdeten işbu mahalle imzâ kılındı.

HACZ-İ KEFÂLET SENEDİ NUMÛNESİ

Dersa'âdet'te mukîm , ... müdürî, ... Beğ'in mukaddemâ damadı olub zevce-i menkûhasını tatlıkdan beri, Beğoğlu'nda sâkin bulunan ... hulefâsından ... Beğ zimmetinde madde-i tatlıkdan dolayı zevcesi ... Hanım'ın alacağı olan 120 Osmanlı lirasının te'mîn-i istîfâsı zımında mûmâileyhin ... da kâ'in hânesi üzerine vaz' edeceği haczinde haksız çıkığı takdîrde işbu hacizden dolayı mûmâileyh ... Beğ'in dûçâr olacağı bi'l-cümle zarar ve ziyânını te'diye ve îfâ etmek üzere kefil ve müte'ahhid bulunduğumu mübeyyen işbu kefâlet-nâme bi't-temhîr ve bi'l-imzâ takdîm kılındı.

ŞARTLA KEFÂLET NUMÛNESİ

Bâdî-i tastîr-i kefâlet-nâme oldur ki:

İstanbul'da, Salkım Söğüd'de mukîm, Ali Efendi'nin 3 Nisan sene 300 tarihli bir kıt'a deyn senedi mûcibince Hüseyin Efendi'ye borçlu olduğu üç bin guruşu vâ'desi hulûlünde vermez ise meblâğ-ı mezkûrî te'diye ve îfâya zâmin ve müte'ahhid olduğumu mübeyyen işbu kefâlet senedim i'tâ kılındı.

KEFÂLET-İ MÛTESELSİLE NUMÛNESİ

Biz ki zîrde vazi'u'l-imzâyız, Sarıyar'da mukîm tüccârdan ... Efendi'nin Üsküdar'da mukîm Rıfkı Efendi'ye cihet-i karzdan dolayı medyûn olduğu beş yüz liranın te'diye ve îfâsına cümlemiz birden kefâlet etdiğimiz gibi her birimiz dahi kefâlet-i mezkûreden dolayı yekdiğerimizin zimmetine isâbet eden meblağı dahi edâya kefil ve zâmin olduğumuzu mübeyyen işbu kefâlet-i müteselsile senedimiz bi't-tânzîm Hüseyin Efendi'ye i'tâ kılındı.

HAVÂLE

Havâle; bir kimsenin medyûn olduğu meblağın diğeri bir kimse tarafından te'diyesi için dâin ile medyûn ve deyni havaleten tedeyyün eyleyen şahs-ı sâlis

beyninde vukû' bulan akddir ki bunun ile medyûn; deyninden biri olarak anın yerine şahs-ı sâlis medyûn olur.

HAVÂLE-NÂMELER NUMÛNESİ

Zîrde vâzi'u'l-izmâ olanlardan Ahmed Efendi; Hüseyin Efendi'ye olan yüz aded lira-ı Osmânî deynini mûmâileyhin kabûlüne mukarenen Mehmed Hulûsi Efendi üzerine havâle eylemiş ve Mehmed Efendi dahi cihet-i havâleden tedeyyün eylediği meblağ-ı mezbûrun mûmâileyh Hüseyin Efendi'ye te'diyesini der-uhde etmiştir.

Fî 7 Nisan sene 301

Ahmed Hilmi Mehmed Hulûsi Hüseyin Sabri

MUVÂZA'A SENEDİ

Muvâza'a senedi zâhirde vâki' olan bir şeyin hakikatde gayr-ı vâki' olduğunu isbât eylemek üzere te'âtî olunan senede itlâk olunur.

MUVÂZA'A SENEDİ NUMÛNESİ

Rusya devleti teb'asından ve hinta tüccârından Mösyö ... için andan kabz eylediğim ... aded lira-ı Osmânî ile Boğaziçi sevâhilinde vapur işletmekte olan Şirket-i Hayriyye kumpanyasının hisse senedâtından bu def'a vâsıtamızla 448 nomerolu bir kıt'a sened iştirâ olunmuşdur. Ancak emsâli misillü ve nizâm-nâme-i mahsûsu mûcibince bu gibi senedâta resmen sâhib olmak yalnız teb'a-i Devlet-i Aliyye'den olanlara munhasır olduğundan defter-i şirkette nâmım muvâza'a ve isti'âre tarîkıyla kayd olunmuşdur. Binâenaleyh sened-i mezkûr herhâlde efendi-i mûmâileyhin mâl-i müşterâsı olur. ilerüde kendisi veyâhûd hadd-i engürde(?) vefâtı vukû'unda vereseşi firûht etmek istediklerinde kendi emirlerine bilâ-ivaz heman takrîr edeceğim gibi vukû'-ı vefâtımda dahi veresemin ana hiçbir vechle istihkâkları olmayıp heman ol vech üzere takrîr vermeğe mecbûr oldukları ma'lûm olmak üzere işbu vesîkam ağa-yı mûmâileyh yedine i'tâ kılındı.

(tarih)

(imzâ)

...

TASDİK

Bâlâda mevzû'-ı mührün; sarrâflar kethûdası Murâd Ağa'nın mühr-i zâtîsi olduğu ve kendi yediyle vaz' eylediği tasdik olunur.

DİĞER MUVÂZA'A SENEDİ NUMÛNESİ

Kuyumcılar Kethûdası Hacı Murâd Ağa'nın zevcesi Servinaz binti Ya'kûb, Beğoğlu'nda Sormagir Cami'-i Şerîfi ittisâlinde mâlik olduğu bir bâb nâ-tamâm ahşâb mülk hânesini her ne kadar uhdeme kat'iyen takrîr ve temlik etmiş ise de işbu akd-i bey', tarafımdan ahz ve istidâne eylediği yüz altuna bedel olduğundan deyni olan meblağ-ı mezkûru nizâmen lâzım gelen güzeştesiyle beraber üç sene zarfında te'diye eylediğinde hâne-i mezkûru mûmâileyhâ Servinaz kadın uhdesine, yâhûd emrine ferâğ edeceğim ma'lûm olmak üzere işbu muvâza'a senedi i'tâ kılındı.

(tarih)

ME'MÛRÎNE KEFÂLET SENEDİ NUMÛNESİ

Bi'l-cümle mâl-i me'mûrînin emvâl-i emîriyyeyi hüsn-i muhâfaza edeceklerine mebnî kefil irâ'e etmedikce ta'yîn olunmamaları irâde-i seniyye muktezâsından olduğuna binâen bu kerre Selânik vilâyeti dâhilinde kâ'in ... sancağı muhâsebeciliğine ta'yîn buyurulacak olan Ahmed Beğ'in dahi emvâl-i emîriyyeden bir gûne zimmeti tebeyyün ettiği hâlde tarafımdan te'diye kılınmak şartıyla kefil olduğumu müş'ir işbu sened-i tahtîm ve Hazîne-i Celîle-i Mâliyye'ye i'tâ ve takdîm kılındı.

(tarih)

KEFÂLET-İ MUKAYYEDE NUMÛNESİ

Zahîreci esnâfından ... Efendi'nin şirket muhâsebesinden bir kıt'a i'lâm-ı şer'î mûcibince esnâf-ı merkûmeden ... Efendi'ye olan otuz bin guruş deyninin bir mâh zarfında ... Efendi'ye teslîm edilmediği hâlde on beş gün mehil ile ma'a fâ'iz te'diyeye kefil olduğumu mübeyyin işbu sened i'tâ kılındı.

İSTİD'Â ŞEKLİNDE TAHKÎM-NÂME NUMÛNESİ

Makriköy Bidâyet Mahkemesi Riyâset-i Behiyyesi'ne

Küçükçekmece ve civâr kurânın bin üç yüz altı senesi vâridât-ı öşriyyesini münâsafeten ta'ahhüd ve iltizâm eyleyerek ahîren vâridâtın cibâyet ve tahsîlinden dolayı meyânemizde tahaddüs eden münâza'a üzerine mahkeme-i aliyyelerine mürâca'at edilmiş ise de mes'elenin hall ve fâslı için tarafımızdan hakemler ta'yîni daha ziyâde muvâfik maslahat görülmüş olmağla mesâil-i menâzi-i fihâyı bi'z-zât ru'yet etmek, yani âharı tahkîme me'zûn olmamak ve evrâk-ı da'vânın kendilerine teslîmi tarihinden i'tibâren bir ay zarfindan ru'yet-i hakem eylemek ve i'lâmını bi't-tanzîm i'tâ etmek ve ba'de'l-hüküm istînâf-ı da'vâya hiçbirimizin salâhiyeti olmamak ve hakemlerin mahall-i ictimâ'ı; müdde'î aleyhin Laleli'de vâki' 16 nomerolu hânesi olmak üzere tarafımızdan mültezimlerden Ali Efendi ile Bâb-ı Vâlâ-yı Seraskerî erzâk müte'ahhidi Yusuf Efendi nasb ve ta'yîn kılınmıştır. Mûmâileyhimâ dahi işbu sûret-i tahkîmi kabûl etdiklerinden işbu tahkîm-nâme iki nüsha olarak tanzîm ve tarafımızdan bi't-tahkîm huzûr-ı âlî-i riyâset-penâhîye takdîm kılındı.

Fî 3 Mart 1307

(imzâ)

Müdde'î

Hüseyin

(imzâ)

Müdde'î aleyh

Hasan

TARAFEYNDEN TAHRİR EDİLEN TAHKÎM-NÂME NUMÛNESİ

Biz zîrde va'zı'u'l-imzâ olanlar mevâdd-ı âtiye üzerine münâza'amızın hükümler ma'rifetiyle fasl ve ru'yetine muvâfakat eyledik:

Evvelâ: Münâza'a-ı mezkûre; zîrde imzâsı bulunan Haleb'de mukîm tütüncü Ali Efendi'nin vârisi Tevfik Efendi ile beynimizde tütün ticâreti etmek üzere 13 Nisan sene 300 tarihli bir kıt'a mukâvele-nâme mevcûd iken, müddet-i meşrûtenin inkizâsı hasebiyle münfesihi olan kolektif şirketinden münba'isdir.

Sâniyen: Münâza'a-i mezkûre; şirket mukâvele-nâmesiyle tarafımızdan ibrâz olunacak defâtir ve senedâta binâen ve kavânîn ü nizâmât-ı mevzû'aya tevfiKAN fasl u hükm olunacaktır.

Sâlisen: Heyet-i hakemiye, Laleli'de vâki' müdde'i-i aleyhin 13 nomerolu hânesinde ictimâ' edecekdir.

Râbian: Husûs-ı mezkûrun ru'yeti için ... tarafından mültezim Ali Efendi ve ... tarafından tüccârdan Hasan Efendi hakem ta'yîn olunmuştur.

Hâmisin: Efendi-i mûmâileyhimâ arasında ihtilâf zuhûru hâlinde ... Hüseyin Efendi dahi üçüncü hakem olarak hall-i mes'eleye iştirâk edecektir.

Sâdisin: İşbu husûs, bir ay esnâsında ru'yet olunacak ve müddet-i mezkûreden sonra bu hakemlerin hükmü nâfiz olmayacaktır.

Sâbian: Da'vânın esnâ-yı ru'yetinde Ali Efendi'yi mübâşir ta'yîn ederek mesârifinin dahi münâsafeten te'diyesine karar verdik.

Sâminen: Da'vâya müteallık her dürlü defâtir ve senedâtı üç gün zarfında ta'yîn olunan mahalde hakemlere tevdî'a mecbûruz.

İşbu tahkîm-nâme iki nüshâ olarak bi't-tanzîm te'âtî kılındı.

3 Mart 306

imzâ

Şâkir

imzâ

Şükrü

RAPOR, YANİ MAZBATA VEYÂHÛD BEYÂN-NÂME NUMÛNESİ

Ma'lûliyetinden bahis ile icrâ-yı tekâ'üdünü istid'â eden Ahmed Efendi mu'âyene olundukda fi'l-hakîka karasu illetine mübtelâ olduğu ve şu hâlinin îfâ-yı hidmete mâni' bulunduğu beyân olunur.

(imzâ)

KONKORDATO YANİ "GAYR-İ RESMÎ TESVİYE-NÂME MAZBATASI" NUMÛNESİ

Zîrde mevzû'-ı imzâ sâhibleri müflis pazarcı Ali Ağa'nın dâinleriyiz. Ale'l-usûl vukû' bulan konkordato ictimâ'ında merkûmun sindikleri ... ve ... Efendi'ler ma'rifeti ile tanzîm olunan raportoyu tedkîk eyledik. İşinde aslâ taksîrât görülmemiş ve iflâs-ı vâki', hîle ve hud'aya mebnî olmayıb mahzâ ahz ve i'tânın kesâdından ve külliyetli veresiye satışdan münba'is olduğuna cümlemizce kanâ'at hâsıl olmuştur. Bâ-defâtir matlûbumuz olan mebâliğ-ı ma'lûmeye mukâbil ... tarihinden i'tibâren bir seneye kadar dört taksitle, yani: üç mâhda yüzde on edâ etmek üzere yüzde kırk ahz ve istifâyaya ve bâkîsini kendisine terk ve teberru eylemeğe muvâfakât eylediğimizi mübeyyen işbu konkordato bi't-tanzîm i'tâ kılındı.

(imzâ)

MUKÂVELE-NÂMELER
KOLEKTİF ŞİRKETİ MUKÂVELE-NÂME SÛRETİ

Zirde vâzi'ü'l-izmâ Avnullah ve Niyâzi Efendiler, me'mûrîn-i devlet erzâkını bi'l-iştirâ bey' ve firûht etmek üzere âtiyü'z-zikr şerâ'itle tarihten i'tibâren bir sene müddetle akd-i şirket eylemişlerdir.

Evvelen: Tarafeyn def'aten yüzer lira sermâye vaz' edecek ise de ileride îcâbı takdîrde bu mikdâr sermâyeyi ber-vech-i münâsafe tezyîd eyleyeceklerdir.

Sâniyen: Mûmâileyhimâ müttefikan her ne ahz ve i'tâ ederler ise kâr ve zararı beynlerinde münâsafeten mukâseme edeceklerdir.

Sâlisen: Zarûret-i mübrime vâki'olmadığı hâlde tarafeyn, mevzû' olan mezkûru'l-mikdâr sermâyeden haftalık vesâ'ire nâmıyla bir şey ahz etmeyeceklerdir.

Râbian: Şirketin ticâretgâhı olmak üzere mahsûsen istîcâr edilecek odanın kirası ve bunun mefrûşât ve levâzımâtı bi'l-münâsafe tesviye kılınacaktır.

Hâmisen: İşbu şirket zîr-i mukâvele-nâmedeki tarihten bed' ile bir sene-i rûmiye devâm edecektir.

Sâdisen: Şirket isim ve imzâsı ... olacak, ve imzâyı şürekâdan her biri vaz' eylemeğe salâhiyetdâr olacaktır.

İşbu mukâvele-nâme iki nüsha olarak bi't-tanzîm te'âtî kılınmıştır.

DİĞER KOLEKTİF ŞİRKETİ MUKÂVELE-NÂME NUMÛNESİ

Zirde vâzi'ü'l-izmâ İmâmoglu Hasan Ağa ile mahdûmu Tâhir Efendi ve Kûdûslü Halîm Ağa, akd-i şirket edip beynlerinde şerâ'it-i âtiye karârgîr olmuşdur:

Evvelâ: Şirket-i mezkûrenin unvânı (Hasan ve şürekâsı) olub müddeti iki sene olacak ve bu müddet zarfında yalnız basma ahz ve firûht edilecektir.

Sâniyen: Hasan ve Tâhir Efendi'ler tarafından nakden yüzer lira ve Halîm Ağa tarafından ise piyasaca yüz lira kıymetinde basma; sermâye vaz' olunacaktır.

Sâlisen: Gerek müddet-i mezkûre zarfında vukû' bulacak kâffe-i mesârif ve gerek hitâmında görülecek kâr ve zarar, mevcûd mâl ve zimem müsâvâten şürekâya â'id olacaktır.

Râbian: Şirket umûruna şürekâdan her biri tarafından nezâret olunacaktır. Ancak hastalık vukû'unda hasta olana bir şey tazmîn etdirilmeyecektir.

Hâmisen: Her mâh nihâyetinde şürekâdan her biri satışdan altışar lira alacaktır.

Sâdisen: Şirketce her ne mu'âmele vâki' olur ise evvelce şürekânın müttefikü'r-re'y olması ve bunun tahrîren beyân edilmesi meşrûtdur. Şâyed birinin adem-i muvâfakatı görülürse o husûsun icrâsına kıyâm edilmeyecektir.

Şerâ'it-i mebhûseye ri'âyet olunmak üzere işbu mukâvele-nâme üç nüsha olarak bi't-tanzîm te'âtî kılındı.

DİĞER MUKÂVELE-NÂME

Üsküdar'da Yenimahalle'de mukîm Bağçevanoğlu Yusuf Efendi ile Rumeli Hisârı'nda sâkin Yağcıoğlu Süleyman Efendi meyânında mevâdd-ı âtiye karârgîr olmuşdur:

Birinci madde: Mûmâileyhimâ manifatura ahz ve firûht etmek üzere bir kolektif şirketi akd etmişlerdir.

İkinci madde: İşbu şirket; gelecek temmuz-ı rûmînin ibtidâsından bed' ile mütevâliyen dokuz sene devâm edecektir.

Üçüncü madde: Şirketin unvânı; (Yusuf Süleyman Kumpanyası) olup şirket imzâsı, mûmâileyhimânın isimlerinden mürekkebe olacak ve şirket umûruna müte'allık husûsâtdan mâ'adâ umûr-ı zâtiyede isti'mâl edilmeyecektir.

Dördüncü madde: Şirketin re'sü'l-mâli olmak üzere Yusuf Efendi yetmiş bin ve Süleyman Efendi ise manifatura işinde kesb eylediği tecrübe ve ma'lûmâtına binâen yalnız otuz bin guruş vaz' edecektir.

Beşinci madde: Tarafeyn meşârikinden vaz' edilen re'sü'l-mâl mütefâvit ise de inkizâ-yı müddetde temettu' ve ticâret müsâvâten taksîm olunacaktır.

Altıncı madde: Tarafeyn mesârif-i zâtiyesi için sandıktan mâh be-mâh beşer yüz guruş alacak ve bu mikdârdan ziyâde alan taraf; fazla mikdâr için yüzde ... guruş fâ'iz i'tâ edecektir.

Yedinci madde: Tarafeyn şirketin esnâ-yı devâmında diğeri bir iş ile iştigâl edemeyecektir.

Sekizinci madde: Sandık ile muhâsebât, Yusuf Efendi uhdesinde olacak, Süleyman Efendi ise ancak bey' ve şirâyâ müte'allık husûsâta bakacaktır.

Dokuzuncu madde: Mağaza kirası ve mesârif-i sâire, mesârifât-ı umûmiyyeye dâhil edilecektir.

Onuncu madde: Her sene şirketin temettu' veya ziyânı ve re'sül-mâlinın tezâyüd ve tenâkusu anlaşılmaq üzere bir bilanço tanzîm edilip zîri âkideynden her biri tarafından imzâ edilecekdir.

On birinci madde: Şirketin hitâm müddetinden evvel şerîkeynden birine emr-i Hak vâki' oldukda verese veyâhûd dâ'inlerinin en son bilanço yekûnünde müteveffânın hissesine isâbet eden meblağı talebe hakları olacaktır.

On ikinci madde: Ma'a zâlik verese cânibinden öyle bir talep zuhûrunda diğerk şerîkin meblağ-ı matlûbu te'diye eylemek üzere bir sene müsâ'ade olması kat'iyen meşrûtdur.

On üçüncü madde: Şirketin inkizâ-yı müddetinde mevcûd mâl ve eşyâ, matlûbât ve zimem, bir bilançoda zabt edilerek mümkün mertebe gayetle mütesâvî iki fırkaya ba'de't-taksîm beynehumâya kur'aya konulup her biri; bu sûretle isâbet eden kur'aya râzı olacaktır.

On dördüncü madde: Şirketin esnâ-yı devâmında veyâhûd hengâm-ı feshinde ihtilâf ve mu'âraza zuhûr ederse mes'ele-i münâzi' fihânın faslı zımında mahkemeye mürâca'at olunmayıp iki hakem ma'rifetiyle derece-i kat'iyede hükm edilecek ve bu hükümler; müttetikü'r-re'y olmadıkları hâlde şahs-ı sâlise mürâca'at edilecekdir.

İşbu mukâvele-nâme iki nüsha olarak bi't-tanzîm te'âtî kılındı.

RESMÎ KONKORDATO NUMÛNESİ

Bahriye Nezâret-i Celîlesiyle ... beyinde âtiyü'z-zikr mevâd karârgîr olmuşdur:

Birinci madde: Zîrde muharrer şerâ'ite tevfikân müe'ahhid ... Efendi ... güne kadar elbise anbarına on bin metre lâciverd İngiliz çukası teslîm edecekdir.

İkinci madde: Mezkûr çukanın gümrük resmiyle anbara teslîm olununcaya kadar vukû' bulacak mesârif-i nakliye vesâ'iresi müte'ahhide â'id olacaktır.

Üçüncü madde: Çukanın mikyâs-ı cedîd ile arzı sekiz kirâh bir parmak olacak ve yirmi bir arşun iki kirâh tûli olan bir pastalın vezni, on bir kıyye gelecek ve İngiliz mikroskopunun dar deliğiyle bakıldıkda on altı eriş ve on altı argac ipekleri hâvî bulunacak ve sûret-i nesc ve i'mâli ve cihet-i sâ'iresi mahfûz numûnesiyle tamamıyla mutâbık olacak ve anbara vürûdunda mu'âyene komisyonu bi'l-mu'âyene numûneye mugâyir olduğu takdîrde kabûl olunmayıp red olunacaktır.

Dördüncü madde: Şerâ'it-i muharrere üzere i'tâ olunacak çukanın itmâmı metrosu on yedi guruşdan olarak bilâ-te'hîr te'diye edilecektir.

İşbu mukâvele-nâme iki nüsha olarak tanzîm ve te'âtî kılındı.

SEKOSTRO, YANI HACİZ-NÂME NUMÛNESİ

Dersa'âdet Bidâyet-i Hukûk Mahkemesi riyâset-i aliyyesine

Sa'âdetlü efendim hazretleri

Dersa'âdetde Hocapaşa Mahallesi'nde 15 nomerolu hânede mukîm Manifaturacı Ahmed Efendi'den Fî 3 Eylül sene 309 tarihlü ve 15 gün va'deli bir kît'a sened mûcibince on bin guruş alacağım vardır. Mûmâileyhin çarşu içinde Örücüler Caddesi'nde 5 nomerolu bir bâb dükkânı bulunduğunu haber aldığımın alacağıma karşılık olmak üzere mezkûr dükkânın mâhiye beş yüz guruş icâresinin müste'ciri mezkûr dükkânda mukîm Fesci Mehmed Fâ'ik Efendi tarafından mûmâileyhe verilmemesi için haciz kararının i'tâsıyla işbu haciz-nâmeden musaddak bir nüshasının mûmâileyh Ahmed Efendi'ye ve bir nüshasının dükkân-ı mezkûr müste'ciri Mehmed Fâ'ik Efendi'ye irsâl ve teblîğiyle beraber musaddak bir nüshasının da taraf-ı âcizâneme i'tâsı ve mu'âmele-i sâ'irenin îfâsı bâbında her hâlde...

DIĞER HACİZ-NÂME NUMÛNESİ

Dersa'âdet Ticâret Mahkemesi riyâseti cânib-i âlîsine

Sa'âdetlü efendim hazretleri

Dersa'âdetde Bâb-ı Âlî Caddesi'nde marangoz ... Efendi'den Fî 1 Ağustos sene 309 tarihlü ve bir ay va'deli ma'a güzeşte on bin guruş alacağım olduğundan te'mîn-i tesviyesi zımında merkûmun Üsküdar'da Selâmi Ali Mahallesi'nde Mekteb Sokağı'nda 7 nomerolu hânede sâkin Keresteci Karabet Efendi'den matlûbu olan yirmi bin guruşdan on bin guruşunu taht-ı hacze almağa mecbûr oldum. Binâenaleyh haciz-nâmenin aslının kalemde hıfzıyla, birer nüsha-ı musaddakası ... ile ... teblîği ve dördüncü nüshasının bade't-tasdîk taraf-ı çâkerîye i'âdesi ve mu'âmele-i sâ'irenin îfâsı istirhâm olunur.

DİĞER HACİZ-NÂME NUMÛNESİ

Dersa'âdet Bidâyet-i Hukûk Mahkemesi riyâset-i aliyyesine

Sa'âdetlü efendim hazretleri

Câriyelerini tatlık etmiş olan Beğoğlu'nda ... Mahallesi'nde ... Sokağı'nda 19 nomerolu hânede sâkin mahkeme-i temyîz ... hulefâsından ... Beğ'den mihr-i mü'eccel ve mu'accel hesâbâtından dolayı alacağımız olan 120 Osmanlı lirasının te'mîn-i istîfâsı için mûmâileyhin ... da kâ'in hânesini meblağ-ı mezkûru ma'a fâ'iz ve mesârif-i istîfâ edinceye kadar taht-ı hacze almağa mecbûr oldum. Binâenaleyh haciz karârının i'tâsını dört nüshadan ibâret olarak takdîm eylediğim işbu haciz-nâme aslının mahkeme kaleminde hıfzıyla iki nüshasının merci'ine ve bir nüshasının dahi yed-i çâkerâneme i'tâsı istid'â olunur.

TELGRAF-NÂME

İskenderun'da Hacı Tevfik Efendi'ye

Bu haftanın zahîre fi'âtını bildiriniz.

İmzâ

Ali

DİĞER

Rumeli şemendüfer tahvîlâtından 25000 guruşluk satınız.

DİĞER

Kaysariyyeli ile on bin çuval şeker gönderildi.

DİĞER

Yarınki vapur ile hareket edilecektir.

TEBRÎK

... valisi ... hazretlerine

Me'mûriyyet-i cedîde-i devletlerini tebrîk ederim.

NIŞÂN TEBRÎKÎ

... Efendi'ye

Nişâne-i tevcîh-i pâdişâhî olarak nâ'il oldukları nişân-ı âlîyi tebrîke müsâre'at eylerim.

İHBÂR

İstanbul'da ... Efendi'ye

Pederinizin bu gece vefât eylediği ma'a't-te'essüf beyân olunur.

MUVÂSALAT

... oğlum Hasan Efendi'ye

Bu gün saat beşde İzmir'de vâsıl olduk.

İHBÂR-I VELÂDET

Bu gece bir kerîmem dünyaya gelmiştir.

İSTİFSÂR

Bağdad'da ... Hüseyin Efendi'ye

Çokdan beri mektûbunuzu alamadık. Haber-i sıhhatinize muntazırız.

İHBÂR

...

Gönderdiğiniz akçeyi aldım.

MEKTÛBLARIN EŞKÂL-İ MÂDDİYYESİ

KÂĞID

Mektûb için kullanılacak kâğıdlar muhtelifdir: mektûbluk kâğıd meşhûr olan kâğıdlarla buna mümâsil olmak üzere yapılan mavi, kırmızı vesâ'ir renkde kâğıdlar vardır; fakat en iyisi beyaz kâğıd üzerine yazmak ve kâğıd iki katlı olmaktır. Arz-ı hâl için takrîrlik ve arz-ı hâl kâğıdı denilen kâğıd isti'mâl olunur; fakat ticâret ve iş mektûbları ekseriyâ bir kâğıd üzerine yazılır. Yakın zamanlarda mektûb kâğıdlarının sağ uclarında yazan zâtın şöhreti, mahall-i ikâmetini mübeyyen damgalar dahi görülmektedir ki bu usûlün fâ'idesi meydandadır.

YİNE TEŞEKKÜR-NÂME İÇÜN BA'ZI NUMÛNELER

Mu'ahharan nâil olduğum nişân-ı hümâyûndan dolayı irsâl buyurulan tebrîk-nâme-i mehasin-allâmeleri, enimle-pîrâ-yı i'zâz oldu.

İşbu resm-i ehillâ- perverîye rağbet buyurulduğu esnâda bendeleri dahi ol bâbda teşekkür-nâme tahrîrine müsâre'at etmiş olduğundan tarafeynin hulûs u meveddeti, yekdiğerine müsâvî demek olur. Zamanında müşâreket-i ehıbbâ, ni'metin kadrini dü-bâlâ etdiğinden ol vechle ibrâz-ı mü'essir-i dil-nevâzı ve mürüvvete masrûf buyurulan himem-i seniyyeleri ne derece memnûniyetle telakkî olunduğu hüveydâdır.

Böyle mükâfâta kesb-i istihkâk edememişdim. Yalnız hüsn-i niyyet ve sıdk u gayretime mukâbil şâyân buyurulmuş olmak gerekdir. Her ne ise îfâ-yı vezâ'if-i me'mûriyyete bir kat daha sa'y u gayretle edâ-yı hakk-ı şükrâniyyet ve bu vechle âtifet-i seniyyeye kesb-i liyâkat eylemek e'azz-ı âmâl-i âcizânem olduğunu beyân u inbâ ve bu maksadın husûliçün kemâ-kân hakk-ı çâkerânemde hüsn-i nazar ve mu'âvenet-i seniyyelerinin sezavâr buyurulmasını recâ ederim. Ol bâbda.

Münif Paşa

YİNE BA'ZI TEBRİK-NÂME NUMÛNELERİ

Bir kıt'a sâl-nâme ile beraber irsâl ve ihsân buyurulan emr-nâme nevâziş-i allâmeleri, mu'ahhâran enimle-pîrâ-yı mefhâret ve ahkâm-ı Adliye Nezâret-i Celîlesi'ni teşrîf buyurdıkları dahi İstanbul gazetelerinde manzûr-ı çeşm-i meserret olmağla birisinden dolayı icrâ-yı lâzıme-i şükrâniyyet, diğeri için de îfâ-yı vecîbe-i nihâniyyet ederim.

Zât-ı mehâsin-sıfât-ı âsafânelerinin bu makâm-ı bâhirü'l-ihtirâma intihâb buyurulması, hakka ki: vaz'-ı âleti fî mahalle "ta'rîfiyle mu'arref olan adâlete muvafık ve sebep-i kıvâm-ı mülk ü millet olan işbu kâ'ide-i mühimmenin temhîd-i esâsı, matlûb-ı âlî idüğünü mutazammın olmağla zât-ı seniyyelerine âlamet-i ikbâl olmasından ziyâde saltanat-ı seniyyece mâye-i muvaffakiyet add edilmesi lâzımdır.

İşbu hidmet-i celîle, hakîkate bir bâr-ı girân ve memleketimizde gereği gibi îfâsı esbâbı henüz noksan ise de zât-ı vâlâ-yı dâverîleri gibi mazmûn-ı mehâsin-meşhûnunu hırz-ı bâzû-yı himmet eden zevât-ı kirâm, herhâlde avn ü tevfiğ-i ilâhi ve hüsn-i nazar-ı cenâb-ı pâdişâhî ile daima mukziyyü'l-merâm olacağı bî-iştibâhdır.

Münif Paşa

YİNE BİR TAVSİYE-NÂME NUMÛNESİ

E'azz-ı ehıbbâ ve akdem-i rüfekâ-yı çâkerânemden olup Kastamonu vâlısı iken mu'ahharan irtihâl ve kullarını dûçâr-ı kemâl-i endûh u melâl eden merhûm ... Paşa'nın damadı ... Beğ bendelerinin bir az vakitden beri hasbe'l-kader açıkda kaldığını istihbâr edip kendisinin akrânına nisbetle der-kâr olan dirâyet ve iktidârına dahi muttali' olduğumdan, merhûma karşı olan vazîfe-i uhuvvetin îfâsından, ahlâfı hakkında hüsn-i nazar-ı me'âlî-eser-i nezâret-penâhîlerinin isticlâbından a'lâ tarîk bulamayacağımdan mîr-i mûmâileyhin tavsiyesine mücâseret ederim.

Sahâbet-i aliyye-i bende-perverîlerine mazhar olduğu hâlde inşâallahü te'âlâ ne kendisi buna istihkâkını îbrâzda tekâsül eder, ne de kulları îfâ-yı lâzıme-yi şükrâniyetden tegâfûl ederim. Ol bâbda...

Münîf Paşa

YİNE TEZKİRE NUMÛNESİ

Bir güzel düğün edilmiş. İşitdim. Bu düğünde şahsen bulunamadığım hâlde o kadar hisse-dâr-ı sürûr oldum ki ta'rîf etmek istesem mutlaka beş on sahîfe kâğıd tesvîd eylemek lâzım gelecektir. Ah! Şu düğünde kâşki ben de bulunaydım. Tâli'in müsâ'adesizliğine tesâdüf etdi. Bulunamadım. Yalnız bu ciheti mûcib-i te'essüfüm oldu. Eğer o şerefe de nâ'il olaydım mesrûriyyetim bütün taşkın bir hâlde gelerek tavsîfine tesâddî kat'â mümkün olmayacaktı, bunu vicdânıma mürâca'atla keşf ediyorum. Her ne ise "Cenâb-ı Hak şu sıhriyyeti iki taraf hakkında da mes'ûd buyursun!" du'âsıyla iktifâ edeceğim. Bâkî: Herhâlde...

Muallim Nâci

TAVSİF-NÂMELER

Tavsîf, bahs edilecek maddeyi tecessüm etdirir sûretde tasvîr demektir. Bu bâbda şerâ'it-i âtiyeye ri'âyet lâzımdır.

1) Tavsîf olunacak şey'e mülâ'im cihetler bulmalı. Meselâ, bir yer yâhûd bir zât medh edilecekse anın ne sûretle mehde istihkâk kesb ettiğini düşünerek kalemi ana göre idâre etmelidir.

2) Eğer tavsîf edilen madde, tîz tâhavvül edebilecek bir şey ise anı vakit ve zamana tevffikan tavsîf etmeli.

3) Bir maddenin tavsîfnde ne dereceye varılacağı bilinmeli. Bu da evvelce o madde hakkında cem'-i ma'lûmâta mütevakkıfıdır.

4) Esnâ-yı tavsîfnde nazar-ı dikkate alınmağa şâyân olan maddeleri taharrîdir.

5) Güzel ta'bîrât isti'mâl eylemelidir. Tavsîf-nâmelerde şâyân-ı dikkat bir cihet daha vardır ki o da bir şahsın kemâlât ve nakâyisiyle bir zâtın terceme-i hâli gibi şeylerdir.

Bu gibi mevâddın ehemmiyeti âşikârdır. Zîrâ erâsilede(?), hele tavsiye mektûbları gibi mekâtîbde pek ziyâde lüzûmu vardır.

Bir şahsın fezâ'ilini tavsîf yolunda yazılacak olan mektûblar da en ziyâde dikkat olunacak nokta; medhde iltizâm olunmalıdır, zîrâ bir insan ne kadar fâzıl olursa olsun mükemmeliyet hâssasıyla ittisâf edemeyeceğinden okuyan adama kelâl verir.

Nekâyis tavsîfnde dahi iş garaz-kârlığa haml olunmayacak sûretde bast-ı kelâm etmelidir, zîrâ taharrî-i nekâyis mezmûm olduğu lüzûmundan ziyâde söz söylemek dahi makbûl olamaz.

Bâ-husûs nezâket ve zarâfet iktizâsınca zemm ve taharrî-i nekâyise asla meyl etmemelidir.

Mazarratı bi'l-âhare mazarrat-ı umûmiyeyi mûcib olacak bir zâtı, lisân-ı münâsible yâd ederek bildirmeli. O zâtın yalnız o işde görebileceği mazarratı beyân ederek kelâmı uzatmamalıdır.

TAVSÎF-NÂME NUMÛNELERİ

Tahtgâh-ı saltanatın Akdeniz'e karşı ağyâra sedd olunmuş bir bâb-ı âhenîni denilmeğe şâyân olan Kal'a-i Sultâniye boğazından girilir. Ve bir saat kadar daha beri gelinirse kudretten numûne-i letâfet için yapılmış bir havz-ı behiştî görülür.

İnsan, birkaç gün o deryâ-yı safânın kenârında temâşâ-yı tabî'at etmelidir ki hazîne-i bedâyi'in ibzâlinde feyyâz-ı kudretin ne kerîm olduğuna zihninde bir mütâla'a hâsıl edebilsin.

Ekser günlerde, vaktâ ki akşam tekarrüb eder, bâd-ı şimâl ile hevâ-yı cenûbî birbirinin âgûş-ı vefâsından koparak her biri dünyanın bir köşesine atılmış ve âlemin en garîbâne bir demi olan zamân-ı gurûb ile memleketin en âşikâne bir seyrângâhı olan o zemîn-i bî-misâli; mev'id-i visâl eylemiş iki nâzenîn gibi mu'ânekaya başlarlar.

O kadar âheste hareket edeler ki teneffüsleri birbirinin gül cemâlini soldurur. Ve sadâ-yı pâları, ağyâre ifşâ-yı râz eder endîşesindedirler zann olunur.

Bâd-ı şimâle cilvegâh olan suların emvâcı, o kadar küçülür ve şemsin ziyâsı, o kadar pâre pâre dağılır ki zemîne altun pul işlemeli bir mâ'î atlas serilmiş gibi görünür. Hevâ-yı cenûbun gezindiği sular, o kadar safvet, o kadar letâfet kesb eder ki zemîne bir berrâk âyîne ferş edilmiş denilebilir. Poyraz güzergâhı olan yerlerin, ba'zı kerre ötesine berisine lodos dokunur. Yollar açar, ki serv-i sîmînden fark olunmaz. Lodos uğrağı olan tarafların ba'zı vakît ötesinden berisinden poyraz geçer, şekiller hâsıl eder ki hevâda beraber bahârı pârelenerek denize dökülmüş kıyâs edilir.

Hurşîd-i münevver azametiyle âfâk-ı cevâhir-feşân olarak ufkun müntehâsına gelince atılmış pamuk şeklinde etrâf-ı magribi dolaşan ufak ufak bulutların hâsıl ettiği nerede gark olmuş renkler, ne kavs-i kuzahda, ne nigîn elmâsda, ne ezhâr-ı bahârîde, ne de murgân-ı hindîde görülmek ihtimali vardır.

Bir tarafı gâyet açık benefşe ve bir tarafı gâyet koyu alev rengine gark olmuş, yâhûd bir ciheti âteşin âlden başlayarak ve tabaka tabaka penbe ve turuncu ve kavun içi renklerinin kırk elli derece koyuluğundan açıklığına ve açıklığından koyuluğuna intikâl ederek nihayet kanarya sarısında karâr vermiş, yâhûd dünyada ne kadar parlak renk var ise açıklıkda, koyulukda kâbil oldukları derecâtın hiç biri hâricde kalmamak üzere umûmunu cem' etmiş bin dürlü mülevven bulutlar dakîka dakîka renklerini bir letâfetden bir bedî'aya tahvîl ederek âheste âheste âfâkı seyretmeğe başlarlar. Bir sûretde ki yalnız denizde değil, dağlarda bile şekliyle, levniyle akisleri müşâhede olunur. Bu akisler ise dâ'imâ birbirine in'itâf ederek, galiba bâd-i şimâl ile bâd-ı cenûbun hiffet ve gılzâtce olan tefâvütü dahi hevâda tabakât ve tabakâtta bi't-tab' âyîneliğe isti'dâd hâsıl ettiğiinden sath-ı mâdan evc-i hevâyâ kadar dâ'imâ tegayyürde, dâi'mâ televvünde, bir söz âlemi hâsıl olur ki tasvîrine değil tasavvuruna bile imkân yoktur.

Zamân olur ki deryâyâ bir bulutun levni aks eder; bir mâhir ressâm tatlı sarı üzerine mevc mevc parlak penbe çehreli bir güzelin yanaklarını tasvîr etmek istese de bir âyîne-i billûr üzerine şebâbın tarâveti ve hüsnünün nûrâniyetiyle mümteziç bir takım âteşin elvân ezmiş olsa yine bu in'itâfin letâfetine ya müşâbih olabilir, ya olamaz.

Gurûbdan sonra gâh olur, hevâ yine o hâlde râkid kalır. Mehtâba da tesâdüf olunmaz, nazarlar hâb-ı seherî gibi latîf ve rûh-âver bir sükûta dalar. Vücûdlar câme-

hâb-ı nev-bahârî gibi hafif ve cân-perver bir sût-re-i ârâm içine düşer. Gâh olur, hevâ râkid kalmakla beraber ayın bedr hâlinde olduğu zamânlara tesâdüf olunur. Serv-i sîmîne bakılsa sanılır ki şu'leden mahlûk bir perî deryâyâ girmiş gâzât-ı nâzân şinâverlik edilir. O şinâverlik etdikce vücûdundan geldiği yerlere doğru nûr akıp gidiyor. Gâh olur rûzgârlardan biri galebe etmekle beraber mehtâba da tesâdüf olunmaz. Ummân-ı zalâm içinde nazardan nihân olarak seyr ü sefer eden gemilerin sağındaki, solundaki kandîllerden öteye beriye allı yeşilli mehtâb akarmış gibi hâsıl olan temaşâlar...

Akşamlarının bu letâfeti sabâhlarının rûhâniyyetine nisbet olursa aralarında uykusuzlukdan cemâlini reng-i melâl bürümüş ve câme-hâb yerine siyah gîsûlarına bürünmüş de henüz uykuya varmış bir esmer güzeli ile sırma saçlarını boyununun üstüne dağıtmış açılmış ve gâyet hafif bir sehâb ile mestûr olan nûr-ı seher gibi göğsünü bir ince tel gömlekle setr etmiş de henüz mâ'î gözlerini uykudan açmış sâf çehre bu dilber kadar fark bulunur. Öyle sabâh ki istîlâ ettiği yerlerin neresine bir nazar-ı hakîm ile bakılsa dağları, taşları, katreleri, zerrelere birer lisân-ı hâl olmuş, Sâni'-i kudretin eltâf-ı azamet ve i'câz-ı kemâline hamd ü senâda görünür. Berrâk hevâlı geceleri vardır ki ayın on dördüncü gecesini andırır. Âdetâ güneşin aksi denizde serv-i sîmîn hâsıl eder.

Mevki'in bedâyi'i! Yalnız meşhûdâtına munhasır değil bir kerrede tarihi tasavvur olunursa bir iki hâl ile Anadolu'dan karşıya geçen ve Avrupa üzerindeki muvaffakiyyetlerimizin fâtiha-i zuhûru olan o kırk elli Osmanlı kahramanları hâtıra gelir.

İkbâl-i milletin bâd-ı azameti, dağda, sahrada tahaccür ü hevâda, deryâda temessül etmiş gibi görünür. Gûyâ ki o şafaklar şimşîr-i himmetlerinin âfâkgîr olan şa'sa'a-i nazar-rübâsından yâdigâr olmuşdur. Gûyâ ki o serv-i sîmînler nâ'il oldukları muzafferiyetde meslek ihtidâları olan nûrânî minhâc-ı tevfiğden nişân kalmışdır.

Âdil Giray, Cezmî'den birkaç ay evvel bir bahâr sabâhında beraber doğmuş ve daha doğar doğmaz âlemin fenâsına benî âdemin ibtilâsına vakf etmiş gibi ağlamağı i'tiyâd etmiş idi. Gûyâ ki Şeyh Gâlib Hüsn ü Aşk'ına zînet veren ninnisinin:

“Ey mâh! Uyu bu az zamândır
Çarhın sana maksadı yamândır.
Zîrâ katı tünd ü bî-emândır.
Lutf etse de eğer gümândır.

Zannım buna pek harâb olursun!”

bendini Âdil Giray'ın dâyesi lisânından söylemiştir.

Gûyâ ki tâ doğduğun günden beri giryânım, mısra-ı bercestesi sâhibinin hayâline Âdil Giray pîş-i nazarından geçdiği zaman sâdır olmuştur.

Çocuk; emeklemeğe başladı. Bir hâlde emeklerdi ki o zamânlar mahkûmlara takılan güller gibi âlemin mihnetinden bir kerre yapılmış da ayağına rabt olunmuş zann olunurdu! İki adım atdığı zamân, dünyâ dönerken nasıl bir kuvve-i gâlibenin pençe-i kahrında zebûn olduğunu gösterirse, o da hareketine, kendi ihtiyârının fevkinde bir kudret mâni' olageldiğini gösterir idi.

Çocuk büyümeğe başladı. Bağçelerde oynayışı bile yine başka çocuklara benzemezdi. Eline bir yaprak alır hevâya atardı. Yaprak, nesîmin tahrîkiyle ihtizâz etdikçe üzerine tesâdüf eden nûrun gösterdiği hafif hafif temevvüclere bakar, gökyüzünde de çocuklar yaprak atıyorlar, görünen nücûm o yaprakların parlaklığıdır gibi, bir takım hayâlâta zâhib olurdu.

Hevâda bir ateş böceği görürdü. Kamerin bir parçası yere düşmüş de kamer gibi uçuyor zannında bulunurdu. Daha yaşı tahkîkât ve ma'lûmât ile uğraşmağa müsâ'id olmayan zamânlar bile hayâli kendisine mahsûs bir âlem tertîb etmeğe muktedir olmuş ve belki, “Bir tasavvurla sana bin âlem îcâd eylerim!” tahayyülünü hakîkât sûretinde gösterecek dereceye gelmiştir; çünkü tab'an şâ'ir idi.

İLMÜHABERLER

TAHSÎS-İ MA'ÂŞ İÇÜN İLMÜHABER

Dördüncü ordu-yı hü mâ[yû]n beşinci alayının dördüncü taburu yüzbaşı iken muhârebe-i mündefa'ada Karadağ'da şehîd olan Hüseyin Efendi'nin halîlesiyle üç evlâdı olup kendilerinin fakr-ı hâli derece-i nihâyede olduğundan usûl ve emsâline tevfikân idârelerine kâfi ma'âş tahsîsi zımnında işbu ilmühaberimiz i'tâ kılındı.

İCÂR VE İSTÎCÂR İLMÜHABERİ

... mahallede vaki' 21 nomerolu hâne, işbu bin üç yüz beş senesi Mayıs'ının ibtidâsından i'tibâren altı aylık olmak üzere 500 guruşa ... kimseye icâr olunmuş olduğundan lâzım gelen kontratosunun tanzîmi için işbu ilmühaber verildi.

BİR ŞAHSIN AHVÂLİ HAKKINDA İLMÜHABER

Mahallemiz sekenesinden Biço veled-i Hârûn'un serserî ve sâbıkalı gürûhundan olmayıp kâr ve kesble meşgûl ve evlâd u iyâl sâhibi olduğunu mübeyyin işbu ilmühaber i'tâ kılındı.

ARANILAN BİR ZÂT HAKKINDA İLMÜHABER NUMÛNESİ

Karyemiz mütemekkinlerinden iken vefât eden ... Efendi'nin zevcesi ... Hanım ile ... nâmlarında iki sagîr mahdûmu ve Zekiye, Penbe, Nâciye nâmlarında üç kerîmesinin ber-hayât bulduklarını mübeyyin işbu ilmühaber i'tâ kılındı.

HÂNE BEY' Ü ŞİRÂSİ HAKKINDA İLMÜHABER NUMÛNESİ

Mahallemiz sâkinlerinden ... Samatya'da Mîrahor Mahallesi'nde ... Efendi'nin mutasarrıf olduğu 15 nomerolu bir bâb ahşab hânesini ma'a bağçe yirmi dört bin guruş bedel ile iştirâ ve mübâya'a edeceğinden tâlib-i merkûmun teb'a-i saltanat-ı seniyyeden olduğunu müş'ir ilmühaber i'tâ kılındı.

FERAĞ OLUNACAK BİR HÂNE İÇÜN İLMÜHABER NUMÛNESİ

Mahallemiz mütemekkinlerinden ve ketebeden ... Efendi Samatya'da Mîrahor mahallesinde Haseki Sultân Câmi'-i şerîfi vakfından iki kıt'a temessükle mutasarrıf olduğu 15 nomerolu bir bâb ahşab hâneyi, ma'a bağçe bu kerre yirmi dört bin guruş bedel ile âhara ferağ edeceğinden efendi-i mûmâileyhin ber-hayât olduğunu mübeyyin işbu ilmühaber i'tâ kılındı.

HÂNE İNTİKÂLİ İÇÜN İLMÜHABER NUMÛNESİ

Üsküdar'da dağ hamamında vaki' olup müteveffâ ... ın uhdesinde bulunan bir bâb kârgîr hâne; bu defa' müteveffânın sulbî oğulları ... Efendilerle sulbiye kızları ... Hanımlara intikâl edeceğinden müteveffânın bunlardan mâ'adâ evlâdı bulunmadığını ve mûmâileyhimin el'ân ber-hayât olduklarını mübeyyin işbu ilmühaber i'tâ kılındı.

DEFN-İ CENÂZE HAKKINDA İLMÜHABER NUMÛNESİ

Hânemizde mütemekkin gurebâdan Sivaslı Nakkâş Hüseyin nâm kimesne, dün gece nüzûl illetinden vefât etmiş olmağla Silivrikapısı hâricinde kâ'in

kabristânda defn olunmak üzere lâzım gelen ruhsat tezkeresinin i'tâsı zımnında işbu ilmühaber terkîm kılındı.

BİR ZÂTIN BER-HAYÂT OLUP OLMADIĞI HAKKINDA İLMÜHABER NUMÛNESİ

Mahallemiz sâkinlerinden olup uhdesine kayd-ı hayât şartıyla ma'âş tahsîs buyurulmuş olan Ahmed Efendi'nin el-yevm ber-hayât olduğunu müş'ir işbu ilmühaber i'tâ kılındı.

BİR ŞEHİDİN Â'İLESİ HAKKINDA İLMÜHABER NUMÛNESİ

Dördüncü ordu-yı hümâyûn beşinci taburunun kolağası olup Plevne Muharebesi'nde şehîd olan Hüseyin Efendi'nin yedi yaşındaki kerîmesiyle zevcesi, bî-kes ve muhtâc bulduklarını musaddak işbu ilmühaber i'tâ kılındı.

ZÂYİ' OLAN MÜRÛR TEZKERESİ HAKKINDA İLMÜHABER NUMÛNESİ

Teb'a-i Devlet-i Aliyye'den ve Hüdâvendigâr vilâyeti dâhilinde Kütahya'ya mülhak ... karyesi ahâlîsinden olup mesâlih-i zâtiyyesinin tesviyesi zımnında buraya gelmiş olan Ahmed Efendi, mürûr tezkeresini mu'âmele-i kaydiyyesi icrâ olunmaksızın zâyî' eylemiş olduğundan ve bu kerre geldiği mahalle avdet edeceğinden mûmâileyhe iktizâ eden mürûr tezkeresinin i'tâsı için işbu ilmühaber i'tâ kılındı.

DEVÂ'İR-İ EMİRİYYE İLMÜHABER NUMÛNESİ

Nâfi'a Nezâret-i Celîlesi mektûbî kalemi ketebesinden ... Efendi, 99 senesinde mezkûr odaya devâm ve hüsn-i hidmet eylemiş olduğu tasdîk olunur.

NIKÂH İÇÜN MAHALLE İLMÜHABER NUMÛNESİ

Mahallenizde sâkine ... Hanım ile izdivâc edecek olan mahallemiz sâkinlerinden ... Efendi'nin bir güne mâni' ve mahzûru olmadığını müş'ir işbu ilmühaber i'tâ kılındı.

NISF-I NEVL İÇÜN İLMÜHABER NUMÛNESİ

Medresemiz sâkinlerinden Ahmed Efendi, bir ay tebdîl-i hevâ memleketi cânibine gideceğinden nisf-ı nevl alınması zımnında işbu ilmühaber i'tâ kılındı.

HÂNE İNTİKÂLİÇÜN İLMÜHABER NUMÛNESİ

Mahallemiz sâkinlerinden Sâlih Efendi, bu kerre ecel-i mev'ûd ile irtihâl etmiş ve mutasarrıf olduğu yedi odalı bir bâb hânesi; sulb-ı kebîr Hüseyin ve Hasan nâm mahdûmlarına intikâl eylemesi lâzım gelmiş olmağla mûmâileyhimden mâ'adâ vâris olmadığını mübeyyin işbu ilmühaber i'tâ kılındı.

HÂNE FÜRÛHTINA DÂ'İR İLMÜHABER NUMÛNESİ

Mahallemiz sâkinlerinden Nûri Efendi; mutasarrıf olduğu beş nomerolu kârgîr hâneyi elli bin guruşa tüccârdan Hasan Efendi'ye fûrûht edeceğinden mûmâileyhden mâ'adâ hâne-i mezkûrun müştereki olmadığını mübeyyin işbu ilmühaber i'tâ kılındı.

MÛRÛR TEZKERESİ İSTİHSÂLİÇÜN İLMÜHABER NUMÛNESİ

İşkodra ahâlîsinden olup beş ay mukaddem Dersa'âdet'e gelmiş ve şimdiye kadar mahallemizde müsâfereten ikâmet etmiş olan Yûsuf Efendi; bu kerre memleketi cânibine avdet edecek ise de mûrûr tezkeresini gâ'ib etdiğinden kefâlet-i âcizânemle bir kıt'a mûrûr tezkeresi i'tâ olunmak üzere işbu ilmühaber i'tâ kılındı.

BİR MAHALDEN DİĞER MAHALLEYE NAKİL İLMÜHABERİ NUMÛNESİ

Mahallemiz sâkinlerinden Yûsuf Efendi; bu kerre mahallenize nakl etmiş ve binâenaleyh defterimizden kaydı terkîn edilmiş olmağla mûmâileyhin mahalleniz defterine kayd edilmesi için işbu ilmühaber i'tâ kılındı.

RAPOR (MAZBATA VEYA BEYÂN-NÂME)

Rapor, Fransızcadan me'hûzdur. Bir husûs hakkında cânib-i mehâkimden veya ehl-i vukûf u habereden müteşekkil bir hey'et-i keşfiyye, hesâbiyye ve fenniyye taraflarından vâki' olan keşfiyyât ve tedkîkâtı ol bâbda istihsâl kılınan ma'lûmâtı mütezammin tanzîm olunan mazbata veyâhûd bir me'mûrun makâm-ı

me'mûriyyetine veya müddeî ve müddeî-aleyhin bir mahkemeye gidememesine bir özl-i şer'ileri olup olmadığını mübeyyin etebbâ veya sâ'ire cânibinden takdîm olunan varakadır.

RAPOR -NÂM-I DİĞER- MAZBATA VEYA BEYÂN-NÂME NUMÛNESİ

Ma'lûliyyetinden bahîs ile tekâ'üdünü istid'â eden Ahmet Efendi mu'âyene olundukda fi'l-hakîka karasu illetine mübtelâ olduğu ve şu hâlinin îfâ-yı hizmete mâni' bulunduğu beyân olunur.

(imzâlar)

ARZ-I HÂL, SENEDÂT VE BU YOLDA EVRÂKA YAPIŞTIRILMASI LÂZİM GELEN PULLAR

(resm-i damga nizâm-nâmesinden muktebesdir)

Para Guruş

10	00	ihbâr-nâme, hamûle senedi, nevl mukâvelesi ve nakliyye
200	00	beyne'n-nâs te'âtî olunan makbûz ve ibrâ senedleri.
10	00	posta ve telgraf makbûz senedleri.
00	3	emânet senedleri.
00	10	kefâlet senedlerinin, ticâret mukâvele-nâmelerinin, kompromesoların ve mevâdd-ı ticâriye ve hukûkiyyeye müte'allık şirket mukâvele-nâmelerinin her bir nüshası içün.
00	2	rikâb-ı hümayûn-ı şâhâneye takdîm olunan arz-ı hâl içün.
00	1	âdî arz-ı hâl içün.
00	1	kaydiyye, mürûriyye vesâ'ire ilmühaberleri, ve îcâr ve istîcâr mukâvele varakaları içün.
00	10	izn-nâme içün.
20	00	çek içün.
20	00	mürâsele içün.
20	00	kambiyo, yâhûd eshâm iştirâsına ve fûrûhtına dâ'ir bordolar ve "nota" ta'bîr olunan pusulalar, hesâb pusulaları ve hesâb-ı cârî içün.

- 00 3 mesâlih-i zâtiyyeye dâ'ir resmen yazılacak tezkere
ve takrîr.
20 00 demir yol ilmühaberleri için.

MUHARRERÂT-I RESMÎYYE

Muharrerât-ı resmiyye, muharrerât-ı gayr-i resmiyyeden ziyâde mühimdir. Bu cihetle o misillü muharrerâtta, kitâbete â'id ne kadar kâ'ide var ise gözedilmek lâzımdır.

Muharrerât-ı resmiyyenin envâ'ı, ber-vech-i âtidir:

- 1) Fermânlar, nâme-i hümâyûnlar.
- 2) Emir-nâmeler, buyuruldılar, tezkire-i sâmiyeler.
- 3) Arz-ı hâller ve devâ'ir-i resmiyye-i devletin isti'mâl ettiği vesâ'it-i mükâtebe-i mütenevvi'a.

Muharrerât-ı gayr-i resmiyye, muharrerât-ı resmiyyeden pek farklıdır. Muharrerât-ı gayr-i resmiyyede kullanılacak lisân, karîhanın tevessü'âtına, sünûhâtına mütevakkıftır. Muharrerât-ı resmiyyede ise devâ'ir-i hükûmetce müttehaz olan usûl ve kavâ'ide ri'âyet edilmek lâzımedendir. Bu cihetle bu nev' muharrerâtta rûsûh ve meleke peydâ etmek lâzımdır. Muharrerât-ı husûsiyyede ise, zevk-i selîm, her şeyi mahall-i münâsibine getirir ve kelâmın intizâmını mûcib olacak ta'bîrâtı ihzâr eder.

ARZ- I HÂLLER

YÂHUD

İSTİD'Â-NÂMELELER

Arz-ı hâllerde, vuzûh ve ta'yîn şarttır. Zîrâ büyük me'mûrlar ile hükkâm, arz-ı hâlleri okumak için az vakte mâlikdir.

Arz-ı hâller, gâyet kısa olmalı. Her türlü tafsîlât-ı zâideden ârî bulunmalı. Gâyet okunaklı yazılmalı.

Arz-ı hâller, iki kısımdır. Biri rikâb-ı hümâyûna, vükelâya, el-hâsıl umûr-ı devletin temşiyetine me'mûr olan zevâta takdîm olunur. Diğeri derece-i sâniyyede olan me'mûrîne yazılır.

Arz-ı hâller, taleb ve istirhâmı, da'vâ ve iştikâyı, me'mûriyyet ve ma'âş istid'âsı gibi metâlib-i zâtiyyeyi hâvî olur.

Arz-1 hâller, varaka-1 mahsûsa üzere tahrîr olunur. Kâğıdın yarı yerine elkâb-1 resmiyye yazılıp bâlâsına bir ser-levha ve nihâyetine dahi: “ol bâbda emr ü fermân hazret-i min lehü'l-emründür” gibi bir ibâre-i resmiyye tahrîr olunur.

ARZ-I HÂLLER HAKKINDA BA'ZI TENBİHÂT

Arz-1 hâller, dâ'imâ “takrîrlik” denilen kâğıdlar üzerine yazılıp birer guruşluk pul yapışdırmalı; sonra arz-1 hâl yazan zât imzâ veya mührünü pulun altında bulunan beyaz mahalle vaz' etmeli, imzâ ve mührün yukarısına isim ve şöhet ve mahall-i ikâmetini yazmalıdır.

Arz-1 hâl, rikâb-1 şâhâneye ise iki guruşluk varaka-i mahsûsaya yazılır ve ser-levha olarak Atebe-i felek-mertebe-i cenâb-1 pâdişâhîye, huzûr-1 mekârim-nüşûr-1 zıllullâhîye, huzûr-1 meyâmin-mevfûr-1 hilâfet-penâhîye veya o makâmda bir cümle yazılmalı, ba'dehü du'â-yı pâdişâhîyi mutazammın olarak Cenâb-1 râbb-i izzet, şevketlü kudretlü azametlü pâdişâh-1 merâhim-iktinâ ve şehensâh-1 âlî-câh pâdişâhımız, veliyy-i ni'met-i cihân efendimiz hazretlerini ile'l-ebed erîke-pîrâ-yı saltanat, re'âyâ ve berâyâsını garîk-i envâr-1 adâlet buyursun gibi hâle münâsib ta'birât îrâd etmeli. Nihâyetinde dahi ol bâbda ve kâtıba-i ahvâlde emr ü fermân, şevketlü, kudretlü, azametlü, pâdişâhımız, efendimiz hazretlerininidir ibâresini de yazmalı.

Sadârete:

Huzûr-1 me'âlî-nüşûr-1 hazret-i sadâret-penâhîye, makâm-1 sâmi-i cenâb-1 vekâlet-penâhîye, huzûr-1 âlî-i cenâb-1 sadâret-penâhîye gibi bir cümle yazmalı. Nihâyetinde dahi emr ü fermân hazret-i veliyyü'l-emründür diye muharrer bulunmalıdır.

Vükelâ-yı devlete ve sâ'ir vüzerâyâ:

Huzûr-1 sâmi-i devâ'ir-i ekremîye, huzûr-1 âlî-i cenâb-1 nezâret-penâhîye, huzûr-1 me'âlî-nüşûr-1 düstûr-1 a'zamîye gibi bir ser-levha, nihâyetinde de ol bâbda emr ü fermân hazret-i minlehü'l-emründür cümlesi yazılmalıdır.

ELKÂB-I RESMİYYE

Elkâb-ı resmiyye, devletin resmen vazîfedâr etdiği zevâta mahsûs bir takım lakâblar demektir ki bunların mekâtîb ve muharrerât-ı sâ'irede isti'mâli lâzımdır. Bunların emsâl ve envâ'-ı kesîresi olduğundan ber-vech-i zîr beyân olunur:

Makâm-ı sadârete mahsûs:

Ulemâ cânibinden: "Ma'rûz-ı dâ'î-i kemîneleridir ki".

Sâ'irleri tarafından: "Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki".

İbâre arasında: "Fehâmetlü devletlü ... Paşa hazretleri".

Makâm-ı meşîhâte mahsûs:

İbâre arasında: "Devletlü semâhatlü ... Efendi hazretleri".

Ulemâ cânibinden: "Ma'rûz-ı dâ'îleridir ki".

Sâ'irleri tarafından: "Ma'rûz-ı bende-i dîrîneleridir ki".

Sadâret ma'zûllerine mahsûs:

Ulemâ cânibinden: "Ma'rûz-ı dâ'îleridir ki"

Sâ'irlerinden: "Ma'rûz-ı çâkerleridir ki"

İbâre arasında: "übhetlü devletlü ... hazretleri".

Meşîhât-ı îslâmiyye ma'zûllerine:

Ulemâ cânibinden: "Ma'rûz-ı dâ'îleridir ki"

Sâ'irlerinden: "Ma'rûz-ı bendeleridir ki"

İbâre arasında: "Devletlü fazîletlü ... Efendi hazretleri".

Emîr-i Mekke-i mükerreremeye ve ma'zûllerine:

Devletlü siyâdetlü efendim hazretleri.

Sudûr-ı izâma:

Semâhatlü efendim hazretleri.

Darü's-sa'âdeti'ş-şerife ağalığına:

Devletlü inâyetlü efendim hazretleri.

Makâm-ı ser-askerîye ve dâmâd-ı şehriyârîye:

Devletlü atûfetlü efendim hazretleri.

Müşîrlere, vüzerâya:

Devletlü efendim hazretleri.

İstanbul pâyelülerine:

Fazîletlü efendim hazretleri.

İbâre arasında ismi zikr edildikde:

Fazîletlü ... Efendi hazretleri.
Harameyn-i muhteremeyn pâyelülerine:
Fazîletlü efendim hazretleri.
İbâre arasında ismi zikr edildikde:
Fazîletlü ... Efendi hazretleri.
Bilâd-ı hamse ve mahrec mevâlisine:
Fazîletlü efendim.
İbâre arasında ismi zikr edildikde:
Fazîletlü ... Efendi.
Ferîkân-ı kirâma, rütbe-i ûlâ sınıf-ı ûlâ olanlara, Rumeli Beğlerbeğliği pâyelülerine:
Sa'âdetlü efendim hazretleri.
İbâre arasında ismi zikr edildikde:
Sa'âdetlü ... Paşa, Beğ Efendi hazretleri.
Mîr-livâ rütbe-i ûlâ sınıf-ı sânisî ashâbına:
Sa'âdetlü efendim.
İbâre arasında ismi zikr edildikde:
Sa'âdetlü ... Paşa, Beğ Efendi.
Mîr-alay ve sâniye mütemâyizîne:
İzzetlü efendim.
İbâre arasında ismi zikr edildikde:
İzzetlü ... Beğ, Efendi.
Rütbe-i sâniye sınıf-ı sânisine, kâ'im-makâma:
İzzetlü beğ.
İbâre arasında ismi zikr edildikde:
İzzetlü ... Beğ, Efendi.
Mîrül-ümerâya:
İzzetlü paşa.
Müderrisîne:
Mekremetlü ... Efendi.
Binbaşılara, rütbe-i sâlise ashâbına, alay emînlerine:
Rif'atlı ... Beğ, Efendi, Ağa.
Rütbe-i râbi'a ashâbına, yüzbaşı ve kolağalarına:
Fütüvvetlü ... Efendi, Beğ, Ağa.

Mülâzımlara:

Hamiyyetli efendi, beğ, ağa.

ARZ-I HÂL NUMÛNELERİ

TERFÎ'-İ RÛTBE İÇÜN RİKÂB-I HÛMÂYÛN[A] ARZ-I HÂL

Cenâb-ı Rabb-i müte'âl, pâdişâh-ı deryâ-nevâl şehensâh-ı hamîdü'l-hisâl efendimiz hazretlerini ilâ âhirü'l-kıyâm bâ-kemâl-i âfiyet erîke-pîrây-ı şevket ü iclâl buyursun âmin.

Çâkerleri silk-i askerîye 70 tarihinde duhûl ederek Kırım, Karadağ, Girid, Sırb, Rusya muhârebelerinde ibrâz-ı âsâr-ı fedâkârî etmiş, Plevne muhârebe-i meşhûresinde de bulunarak esîr olmuş ve bu âna kadar ancak mülâzım-ı evvel rûtbesine nâ'il olabilmişimdir. Otuz beş senelik hıdemât-ı nâçîzânemin mükâfâtı olan bu rûtbenin teşekküründen âciz isem de âilemin kesreti cihetiyle ma'âş ve ta'yînât-ı hâzıra ile geçinemediğimden eltâf ve inâyât-ı şehriyârîsi amîmü'l-âfâk olan pâdişâh-ı ketîbe-perver ve şehriyâr-ı adâlet-güster efendimiz hazretlerinin merhamet-i şâhânelerine ilticâyâ mecbûr oldum. Ol bâbda ve kâtibe-i ahvâlde emr ü fermân ve lutf u ihsân şevketlü, kudretlü, azametlü, pâdişâhımız efendimiz hazretlerindedir.

BİR MEKTEBE MECCÂNEN KABÛL OLUNMAK İÇÜN RİKÂB-I HÛMÂYÛNA

Hak sübhânehü ve teâlâ hazretleri; şevketlü, kudretlü, azametlü pâdişâhımız efendimiz hazretlerine bitmez, tükenmez ömr ü âfiyet ve sâye-i şâhânelerinde bütün re'âyâ ve berâyâsına refâh ve sa'âdet ihsân buyursun.

Kulları Mekteb-i Tıbbiyye-i Şâhâne'nin dokuzuncu sınıf şâkirdânından olup bütün âilece hidmet-i devletde bulunmak ârzüsünde isek de hasbe'z-zarûre ücret vermeğe kudretimiz olmadığından on iki yaşında bulunan birâderim ... kullarının dahi meccânen Mekteb-i Sultânî'ye kabûl olunması husûsuna irâde-i inâyât-âde-i cenâb-ı zıllu'llâhîlerinin şeref-rîz-i sudûr buyurulması zımnında bâb-ı ihsân-me'âb-ı şehensâhîlerine dahîl oldum. Herhâlde emr ü fermân...

TAM MA'ÂŞLA TEKÂ'ÜD OLUNMAK İÇÜN RİKÂB-I HÜMÂYÛNA

Cenâb-ı Yezdân, pâdişâh-ı kadr-dân, şehensâh-ı me'âlî-unvân efendimiz hazretlerini ilâ âhirü'd-devrân kemâl-i şevket ü şân ile taht-ı âlî-baht-ı Osmânî'de nûr-efşân buyursun.

Kulları ... alayın ... taburunun ... bölüğünün yüzbaşılardan olup 70 tarihinde silk-i askerîye duhûl etmiş ve pek çok muhârebelerde îfâ-yı hüsn-i hizmet ederek yüzbaşılık rütbesine nâ'il ve müddet-i hizmet-i bendegânem otuz beş seneye vâsıl olmuş kudemâ-yı bendegân-ı saltanat-ı seniyyeden bulunmuş ve vücûd-ı kemterânem alîl ve bî-dermân olarak artık îfâ-yı vazîfeye gayr-i muktedir bulunmuş olduğundan hıdemât-ı mesbûka-i çâkerâneme mükâfâten tam ma'âşla icrâ-yı tekâ'üdüm husûsuna müsâ'ade-i inâyet-âde-i şehriyârîlerinin bî-dirîg buyurulması bâbında ve her hâlde emr ü fermân...

İHSÂN-I PÂDİŞÂHÎYE NÂ'İL OLAN BİR MEKTEB HEY'ETİ

TARAFINDAN TEŞEKKÜR-NÂME

Cenâb-ı muhsin-i hakîkî, şehriyâr-ı avâtuf-güster efendimiz hazretlerini dünyâlar durdukça kemâl-i şevket ü şân ile dîhîm-i saltanat ü hilâfetde ber-karâr buyursun. Âmîn.

Cülûs-ı meyâmin-me'nûs-ı mülkdârîlerinden beri ân be-ân meşhûd-ı bâsıra-i şükrân olan terakkiyât-ı ma'ârif, gıpta-resân-ı ecânib olacak dereceye gelmiş ve bu da mahzâ himemât-ı âliyye-i şâhânelerine sâha-zîb-i vücûd olmuştur.

Efrâd-ı Osmâniyye ve bi'l-hâssa nice nice eltâf ve inâyât-ı hilâfet-penâhîleriyle garîk-i meserret-i bî-pâyân olan ve bu kerre dahi ihsân ale'l-ihsân-ı husrevâne ile be-kâm buyurulan ... Mektebi efrâdı, îfâ-yı teşekkürden âcizdir. İltifât-ı mekârim-gâyât-ı şâhâneleriyle mesrûr olan şâkirdân kulları, bu âtîfet-i celîle-i zıllu'llâhîlerinden dolayı dest-küşây-ı niyâz olarak her bâr muvâzıbbı oldukları de'avât-ı hayriyye-i şehriyârîlerini tekrâr ale't-tekrâr ref-i bârgâh-ı cenâb-ı kibriyâ kıldıklarının arzına ictisâr olunur. Her hâlde emr ü fermân ve lutf u ihsân; şevketlü, kudretlü, azametlü pâdişâh-ı Osmâniyân ve şehensâh-ı me'âlî-unvân efendimiz hazretlerininindir.

BECÂYİŞ-İ ME'MÛRİYYET ZIMNINDA RİKÂB-I ŞÂHÂNEYE

Cenâb-ı Rabb-ı izzet, bâ'is-i necât-ı devlet, sebep-i terakkî-i millet olan pâdişâh-ı bende-perver efendimiz hazretlerinin vücûd-ı hümâyûnlarını kemâl-i tendürüstî ve âfiyet ile serîr-ârâ-yı saltanat buyursun. Âmîn.

Abd-i memlûkleri; hîn-i sabâvet-i kemterânemde ... hümâyûnuna çerâğ ve tahsîl-i ulûm zımında Fransa'ya i'zâm ve avdet-i âcizânemden sonra ... fabrika-yı hümâyûnuna me'mûr edilmiş isem de oranın havasıyla imtizâc edememiş ve vücûd-ı kemterâneme ârız olan illetin burada durdukca daha ziyâde kesb-i şiddet edeceği etibbâ tarafından beyân ve ifâde kılınmış olduğundan becâyîş sûretiyle ... fabrika-yı hümâyûnuna ta'yîn ile ihyâ buyurulmaklığımı istirhâm eylerim. Her hâlde emr ü fermân, veliyy-i ni'met-i bî-minnetimiz şevketlü pâdişâh-ı âli-câh efendimiz hazretlerindedir.

BİR DUL KADIN TARAFINDAN RİKÂB-I ŞÂHÂNEYE

Cenâb-ı Rabb-i mennân; nâzım-ı umûr-ı devlet ve sebep-i yegâne-i i'tilâ-yı ümmet olan şehriyâr-ı merhamet-perver, zıllullah-ı şefkat-güster pâdişâhımız efendimiz hazretlerini dünyâlar durdukca serîr-ârâ-yı izz ü şân buyursun. Âmîn.

Ahvâl-i mâtem-engîzi mûcib-i rikkat olan bu câriyeleri Tekfurdağı kasabasında sâkin tütün kolcularından Mehmed ...ın halîlesi olup bundan bir sene mukaddem kaçakçılar ile vâki' olan bir mübârezede zevcim şehîd olmuş, bu cihetle beş çocuklu bir âilenin ta'ayyüş ve idâresi erâmil ve eytâma mahsûs olan cüz'î ma'âşa vâbeste kalmıştır. Böyle kesîrû'l-efrâd bir familyanın iktidârı ve bâ-husûs çocuklarının ta'lîm ve terbiyesi, bu meblağ-ı cüz'î ile müstahîl olduğundan avâtîf-ı şâhânesi, misl-i sâ'ir, inâyât-ı şehriyârîsi, dillerde dâ'ir olan şevket-penâh, merhamet-iktinâh efendimiz hazretlerinin merhamet ve âtîfetine sığınarak terfih-i hâl-i pür-melâlîme medâr olacak cüz'î bir ma'âş tahsîsi zımında işbu arz-ı hâl-i kemterânem takdîm-i hak-i pâ-yı şâhâneleri kılındı. Ol bâbda emr ü fermân ve lutf u ihsân; şevketlü, kudretlü, azametlü efendimiz hazretlerindedir.

TEBDÎL-İ HEVÂ İLE TEDÂVÎYE MÛSÂ'ADE İSTİRHÂMINI HÂVÎ RİKÂB-I HÛMÂYÛNA ARZ-I HÂL

Cenâb-ı Hak, zât-ı melâ'ik-simât-ı şehensâhîlerini kemâl-i sıhhat ve âfiyetle ile'l-ebed taht-ı âlî-baht-ı hümâyûnlarında dâ'im buyursun. Âmîn.

Abd-i memlûkleri; bir vakitden beri dıyk-ı sadr illetiyle müte'ezzî olup bunca tedâvî te'sîrsiz kalmış ve bu makûle hastalıkların indifâ'ı ise Burusa'daki kükürt kaplıcalarına devâma tevakkuf eylediği etibbâ tarafından beyân kılınmış olduğundan asdikâ-yı bendegân-ı saltanat-ı seniyyelerinden ve on dört seneden beri mütemâdiyen mahkeme-i ticâret a'zâlığında bulunarak îfâ-yı hüsn-i hizmet eden emekdârlardan bulunduğuma binâen bir lutf-ı âlü'l-âl olmak üzere üç mâh müddet me'zûniyyet ihsânını ve ihsân ale'l-ihsân olarak mütedahil-i ma'âşât-ı çâkerânemin dahi defâten tesviyesi husûsuna müsâ'ade-i inâyet-âde-i tâcdârîlerinin sezâvâr buyurulmasını istirhâm eylerim. Ol bâbda emr ü fermân.

NOTA TAKDİMİNİ MÜBEYYEN ATEBE-İ ULYÂ-YI HİLÂFET-PENÂHÎYE ARZ-I HÂL

Cenâb-ı hak; zât-ı şevket-simât-ı hazret-i mülkdârîlerini her hâl ü kârda muvaffak buyursun âmin.

Abd-ı memlûkleri mahzâ evlâd-ı vatana bir hizmet-i nâçîz olmak üzere cülûs-ı meyâmin-me'nûs-i hazret-i şehriyârîlerini müte'âkib teyemmünen Bâyezîd'de küşâd etmiş olduğum mekteb-i leylîde sâye-i ma'ârif-vâye-i mülûkânelerinde şimdiye kadar vatana hüsn-i hizmet edebilecek yüzlerce şakird yetiştirmiş ve yetiştirmekde bulunmuş olduğum gibi bu defa dahi gerek mekteb-i âcizîde ve gerek sâ'ir mekteplerde okutmak için medayih-i şâhânelerini mutazammın bir manzûmeyi bestelemiş olduğumdan tenezzülen manzûr-ı şehenşâhîleri buyurulmak üzere manzûme-i mezkûre notasının atebe-i ûlyâ-yı tâcdârîlerine arz ve takdîmine ictisâr kılındı. Her hâlde emr ü fermân ve lutf ve ihsân şevketlü, mehâbetlü veliyy-i ni'met-i bî-minnet ve hâmi-i hüner ü ma'rifet efendimiz hazretlerindedir.

BİR MEKTEB MÜDİRİ TARAFINDAN RİKÂB-I ŞÂHÂNEYE ARZ-I HÂL

Cenâb-ı Hallâk-ı kerîm, zât-ı mekârim-simât-ı tâcdârîlerini cihân durdukca ziyet-efzâ-yı dîhîm buyursun. Âmîn.

Bir hizmet-i nâçîz olmak üzere sâye-i ma'ârif-vâye-i hazret-i şehriyârîlerinde bundan ... sene evvel ... nâm mahalde zükûra mahsûs olarak bir leylî mekteb küşâd etmiş ve muktedir mu'allimler tedârikiyle bir hayli müsta'id şâkird yetiştirmiş ve yetiştirmekde bulunmuş isem de hayfâ ki hâsîlâtı mesârifâta tekâbül edemediğinden emr-i idârede müşkilât-ı azamiyyeye tesâdüf olunmaktadır.

Mebd-i sa'âdet-i mülk ü devlet olan cülûs-ı hümâyûnlarını müte'âkib teyemmünen küşâd edilen mekteb-i ahkârânemin zevâlden vikâyesi zımında bunca te'sîsât-ı hayriyeye mebzûl buyurulan eltâf ve inâyât-ı şâhânelerinden başka ilticâ-gâhımız olmadığından bâb-ı ihsân-me'âb-ı tâcdârîlerine dahîl oldum. Ol bâbda ve kâffe-i ahvâlde emr ü fermân ve inâyet-i bî-pâyân şevketlü, kudretlü, pâdişâhımız, pâdişâh-ı ma'ârif-perver efendimiz hazretlerindir.

RIKÂB-I ŞÂHÂNEYE ARZ-I TEŞEKKÜR

Mübârek ve mu'allâ âsitân-ı bülend-eyvân hazret-i hilâfet-penâhîlerine ma'rûz-ı abd-i ahkâr ve çâker-i hâk-i berâberleridir.

Îmâmü'l-müslimîn ve muktedâ-yı erbâb-ı dîn olan veliyy-i ni'met-i bî-minnetimiz pâdişâh-ı âlem ve kıblegâh-ı ümem efendimiz hazretlerinin câmi'iyet-i celîle-i hilâfet ü saltanat ve mazhariyyet-i külliye-i inâyet ü merhametleri âsâr-ı bâhiresinden olmak üzere Rodos muzâfâtından belki asırlardan beri ezân-ı Muhammedî istimâ'ından mahrûm olan Çayır ve Kalamine ve Garnita'da mesârifinin efzâl-i celîle-i cenâb-ı mülûkânelerinden tesviyesiyle inşâsı irâde-i seniyye-i hilâfet-penâhîleri muktezâ-yı celîlinden olan üç câmi'-i şerîf birbirini müte'âkib makrûn-ı hitâm olarak ikisinin bir müddet evvel resm-i küşâdları icrâ olunduğu gibi bunlardan fermân-ı hümâyûn-ı şehriyârîlerine imtisâlen Çayır câmi'-i şerîfi Ertuğrul, ve Kalamine câmi'-i şerîfi "Tîr-i müjgân" nâmlarıyla tesmiye olunmuş itmâmı en sonra müyesser olan Garnita câmi'-i şerîfi "Hamîdiye" unvân-ı celîliyle nâmdâr olmuştur.

Cevâmi'-i şerîfenin küşâdı münâsebetiyle köylerde bulunan etfâl-i müslimînün sünnet hitânı icrâ etdirildiği gibi inâyât-ı mâlâ-nihâye-i hazret-i mülûkânelerinden ihsân buyurulan tahsîsât ile her birinde birer mevlûd-i şerîf kırâ'at etdirilmiş ve o münâsebetle fukarâya belki müddet-i ömrllerinde görmedikleri sûretde pilav ve zerde ikrâm edilmiş olduğundan bîçâreler umûr-ı dîniyyelerinin takviye ve ıslâhıyla beraber bir de ziyâfet-i seniyyeye nâ'il olunca hayret ve mefhâretten mürekkebe bir hâl ile sâ'atlerce girye-rîz-i mesâr oldular ve dillerinin döndüğü yolda de'avât-ı tezâyüd-i ömr ü şevket-i şâhânelerini tekrar eylediler. Ertuğrul ve Tîr-i müjgân câmi'-i şerîflerinin mevki'leri de pek güzel ise de mazhariyyet-i mahsûsa-i cenâb-ı şehriyârîleri âsârından olarak Hamîdiye câmi'-i şerîfi üç sâ'atde dolaşılamayacak derecede vâsi' bir ârızalı zemînün en yüksek bir mevki'ine tesâdüf ederek o sahrâ-yı rengîni letâfet-i manzarasıyla bir kat daha tezyîd etmekle ve öyle cezîrenin en hecrî

mahalinde bî-kes ve garîb kalan aceze-i İslâm hakkında zât-ı şevket-simât-ı cenâb-ı hilâfet-penâhîleri cânib-i celîlinden ne kadar âlî bir himâyet cârî olduğuna bir burhân-ı mücessem gibi görünmekde olmağla ve cenâb-ı hak vücûd-ı âlem-sûd-ı veliyyü'n-ni'amîlerini kemâl-i ömr ü âfiyetle daha nice bin hayrât-ı celîleye muvaffak buyurmak de'avâtı her zaman vird-i zebân bulunmağla ol bâbda ve kâtibe-i ahvâlde emr ü fermân ve ihsân-ı bî-pâyân şevketlü, kudretlü, azametlü, merhametlü, veliyy-i ni'met-i bî-minnetimiz pâdişâh-ı âlemiyân ve şehenşâh-ı amîmü'l-ihsân efendimiz hazretlerindedir.

BİR MEKTEB TALEBESİ TARAFINDAN RİKÂB-I ŞÂHÂNEYE

Mevlâ-yı müte'âl, zât-ı fârûkî sıfât-ı zıllu'llahîlerini dünyâlar durdukca serîr-ârâ-yı şevket ü iclâl buyursun. Âmin.

Bundan birkaç sene evvel Dersa'âdet ahâlîsinden ba'zı hayr-hâhân, bu abd-i memlûklerini resm-i tahsîl için Paris'e izâm etmişler idi. Bir müddet sonra tahsîsâtımı kat' etmeleri üzerine ta'ayyüşden âciz kaldım. Halbuki mahsûl-i sa'y-i âcizânem olup hâk-pây-i cenâb-ı cihân-bânîlerine min gayr-i had takdîmine mütecasir olduğum iki kıt'a resm, manzûr-ı tâcdârîleri buyuruldukda müstebân olacağı vechle fenn-i resmde oldukca kesb-i mahâret eylemiş olduğuma binâen emeğim zâyî' olmamak üzere ikmâl-i tahsîl edinceye kadar hazîne-i celîleden bir mikdâr ma'âş tahsîs ve ihsân buyurulmasını istihâm zımınında hâmî-i erbâb-ı hüner ü ma'rifet olan atebe-i felek-mertebe-i şehenşâhîlerine ilticâ eylerim. Herhâlde inâyet ü âtîfet-i bî-gâyet veliyy-i ni'met-i âlem şevketlü, kudretlü, pâdişâhımız efendimiz hazretlerindedir.

İKMÂL-İ TAHSÎL ETMİŞ BİRİ TARAFINDAN RİKÂB-I ŞÂHÂNEYE

Cenâb-ı Rabb-ı müste'ân, merhamet-i mücesseme itlâkına cesbân olan zât-ı mekârim-simât-ı hilâfet-penâhîlerini ilâ âhirü'z-zamân ârâyîş-bahş-ı erîke-i şevket ü şân buyursun. Âmin.

Abd-i memlûkleri altmış seneden beri hizmet-i mucîbü'l-mefharet-i Devlet-i Aliyye'de ibrâz-ı müessîr-i sadâkat eylemiş olan ... hanedânı a'zâsından müteveffâ ... Beğ'in hafîdi olup sıgar-ı sinnimden beri askerliğe şiddet-i iştiyâkım

olmak hasebiyle Fransa'da bulunduğum esnâda “Sen Sir”² mektebine devâm ile ikmâl-i tahsîl eylemiş ve zâbit çıkmış idim. Bu defa Dersa'âdet'e avdet etmiş olduğumdan silk-i celîl-i askerîde bulunmak ve ecdâdım misillü vatana hizmet eylemeğe derkâr olan ârzû ve emel-i çâkerâneme mebnî tensîb olunacak bir hizmet-i askeriye de istihdâmım ve atebe-i süreyyâ-mertebe-i hazret-i cihân-bânîlerine yüz sürerek kölelerinin zâbitlik rütbesiyle taltîf olunmaklığım husûsuna müsâ'ade-i inâyet-âde-i hazret-i şehriyârîlerinin bî-dirîğ ve sezâ-vâr buyurulması istirhâmına cür'et eylerim. Ol bâbda ve kâtibe-i ahvâlde emr ü fermân ve âtifet-i bî-pâyân şevketlü, mehâbetlü, pâdişâhımız, pâdişâh-ı âlem efendimiz hazretlerindir.

KAHT-ZEDEGÂN TARAFINDAN HUZÛR-I MEKÂRİM-NÜŞÛR-I HAZRET-i PÂDİŞÂHÎYE

Cenâb-ı Rabb-i müte'âl; pâdişâh-ı deryâ-nevâl, şehensâh-ı hamîdü'l-hisâl efendimiz hazretlerini bâ-kemâl-i âfiyet erîke-pîrây-ı şevket ü iclâl buyursun. Âmin. Bir aydan beri vilâyetimizde hüküm-fermâ olan kaht u galâ bir dâhiye-i hânûmân-sûz hâlinde icrâ-yı hasâr ve bu yüzden nice kesân aç ve bî-ilâc sokak ortalarında terk-i hayât-ı müste'âr eylemekde ve bu beliyye-i âfet-karînin def'i için hayli mühimmât ve zehâyir gönderilmekde ise de kifâyet etmediğinden şehrimizin bilâd-ı sâ'ire ile irtibâtına yardım edecek turuk ve me'âbir inşâsına irâde-i hikmet-âde-i şehriyârîlerinin şeref-i sudûru istirhâm olunur. Her hâlde ve kâtibe-i ahvâlde emr ü fermân ve lutf u ihsân veliyy-i ni'met-i âlemiyân, pâdişâh-ı teb'a-perver efendimiz hazretlerindir.

TALEBE-İ ULÛMDAN BİRİ TARAFINDAN ZÂT-I HAZRET-İ PÂDİŞÂHÎYE TEŞEKKÛR-NÂME

Cenâb-ı hayy-i lâ-yezâl, ziynet-efzâ-yı serîr-i hilâfet olan şevketlü, kudretlü pâdişâh-ı âlem-penâh ve şehensâh-ı fârûkî-câh efendimiz hazretlerini ile'l-ebed dîhîm-ârâ-yı iclâl buyursun. Âmin.

.... hastalığının men'-i sirâyeti ve ale'l-husûs hastagânın emr-i tedâvîsi hakkında lütfen ve âtifeten râyegân buyurulan himem-i seniyye-i hazret-i hilâfet-

² Ecole Speciale Militaire de Saint Cyr.

penâhîlerinden ... medresemiz efrâdı dahi hisse-mend olmuş ve bu ise pâdişâhımızın talebe-i ulûm kulları üzerinden her ân eksik olmayan teveccühât-ı cihân-derecât-ı husrevânelerine bir delîl-i âlî bulunmuş olmağla teşekkürât-ı âcizâne ve de'avât-ı mefrûza-i kemterânemizi atebe-i cenâb-ı mülûkânelerine arza müsâre'at ve mücâseret eyleriz. Ol bâbda ve kâtibe-i ahvâlde emr ü fermân ve lutf u ihsân şevketlü, kudretlü pâdişâhımız efendimiz hazretlerindedir.

CÂMÎ'-İ ŞERÎF-İ TA'MÎRİNDEN DOLAYI ATEBE-İ ULYÂ-YI HAZRET-İ ŞEHRIYÂRÎYE TEŞEKKÜR-NÂME

Cenâb-ı Rabb-ı izzet zât-ı fârûkî-sıfât-ı şehriyârilerini pirâyeye-bahş-ı erîke-i hilâfet buyursun. Âmin.

... Câmi'-i Şerîfinin ta'mîr ve termîme muhtâc olmasından dolayı dört seneden beri mesdûd ve ahâlî kullarının edâ-yı salât-ı mefrûzadan mahrûm olduğu vâsıl-ı sem'-i âlî-i şehensâhîleri olması üzerine serî'an icrâ-yı ta'mîrine emr-i fermân-ı zıllu'llahîleri şeref-i sâdır olmuş ve evkâf-ı hümâyûn nâzırı kullarının himemât-ı fevka'l-âdeleriyle az vakit içinde emr-i ta'mîrât ikmâl ve itmâm olunarak câmi'-i şerîf-i mezkûr küşâd edilmiş ve bu cihetle tevâfûr-i eyyâm-ı ömr ü ikbâl-i hazret-i hilâfet-penâhîleri du'âsı herbâr ref'-i bârgâh-ı perverdigâr kılınmakda bulunmuş olmağla arz-ı teşekkürâta şitâbân olunur. Ol bâbda ve kâtibe-i ahvâlde...

ME'MÛRİYYET İSTİHSÂLİ İÇÜN SADÂRETE ARZ-I HÂL

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Âcizleri ... Efendi bendelerinin mahdûmu olup sâye-i ma'ârif-vâye-i hazret-i pâdişâhîde Darü's-şafakadan bâ-şehâdet-nâme çıkmış olduğuma binâen isti'dâd-ı bendegânemle mütenâsib bir me'mûriyyetle kayrılmaklığımı istirhâm eylerim. Her hâlde emr ü fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

TEKÂ'ÜD OLUNMAK ÜZERE MAKÂM-I SADÂRETE İSTİD'Â

...

Kulları sinn-i tufüliyyetden bu âna kadar mektûbî-i sadâret-i uzmâ kalemine devâmla vazîfemi hüsn-i îfâya ikdâm eylemiş ve bu sâyede nice nice eltâf-ı seniyyeye nâil olmuş isem de sinn-i âcizânem artık derece-i kemâle vâsıl olmağla bundan böyle de fakîr-hânemde füzûnî-i ömr ü iclâl-i pâdişâhî du'âsıyla meşgul

olmak üzere tekâ'üdümün icrâsı husûsuna müsâ'ade-i celîle-i hazret-i sadâret-penâhîleri sezâvâr buyurulmak bâbında emr ü fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

MÜNHAL OLAN BİR HOCALIĞA TA'YİN EDİLMESİ İÇÜN MA'ÂRİF NEZÂRET-İ CELÎLESİNE

Devletlü efendim hazretleri

Âcizleri on iki seneden beri nezâret-i celîle-i âsafâneleri idâresinde bulunan mekâtibde hendese ve coğrafya hocalığıyla istihdâm edilmekte bulunmuş iken her nasılsa geçende açıkda kalmış idim. Zaman-ı nezâret-i ulyâlarında bendegân-ı kadîm müstağrak-ı eltâf-ı bî-pâyân olduğundan bendeleri dahi ... Rüşdiyesinde münhal olan coğrafya hocalığına ta'yîn buyurulmaklığımı istirhâm eylerim. Ol bâbda emr ü fermân hazret-i min lehü'l-emrindir.

BİR MEKTEB KÜŞÂDINA MÜSÂ'ADE TALEBİNİ HÂVÎ MA'ÂRİF NEZÂRET-İ CELÎLESİNE

Devletlü efendim hazretleri

Asr-ı ma'ârif-hasr-ı mülûkâneleri ki neşr-i ma'ârif, terakkî-i ulûm husûsunda mağbûtü'l-a'sâr olacak bir zamân-ı teceddüddür. Terakkî-i ma'ârifin en ciddî, en esâslı menba'ı da mekâtibdir. Zamân-ı nezâret-i celîlelerinde pek çok husûsî mekteb küşâd olunmuş ise de Üsküdar cihetinde yine mekteblerin nedreti görülmekte ve bu cihetle ora ahâlîsinin ta'lîm-i etfâl husûsunda dûçâr-ı su'ûbet oldukları herbâr işidilmektedir. Bu kerre ba'zı rüfekâ-yı kemterî ile berâber mahall-i mezkûrda bir mekteb-i ibtidâ'î küşâdına teşebbüs olunmuş ve lâzım gelen âlât ve adevât dahi ihzâr edilmiş olduğundan bu bâbda iktizâ eden ruhsat-nâmenin lutfen sür'at-i i'tâsını istid'â eyleriz. Ol bâbda emr ü fermân hazret-i min lehü'l-emrindir.

ZEVCI ŞEHÎD OLMUŞ BİR KADININ MA'ÂŞ TALEBİNİ HÂVÎ MAKÂM-I VÂLÂ-YI SER-ASKERÎYE

Devletlü, atûfetlü efendim hazretleri

Cenâb-ı hayy-ı lâ-yezâl, pâdişâh-ı şevket-penâh, şehensâh-ı merâhim-iktinâh efendimiz hazretlerine bitmez tükenmez ömürler ihsân buyursun.

Câriyeleri Plevne muhârebe-i meşhûresinde şehîd olan Binbaşı Ali Efendi'nin halîlesi olup bu âna kadar dikiş dikerek avâtıf-ı seniyyeye intizâr eylemiş idiysem de

asâkir-i şâhâneleri hakkında öteden beri lâmi'a-pâş-ı sünûh olan inâyât-ı celîle-i pâdişâhî muktezâsınca şehîd-i mûmâileyhin zevcesi ve evlâdının i'âşesi husûsunda eytâm askerî sandığından i'tâsı lâzımeden olan ma'âş hâlâ verilmemiştir. Bu ise bâ'is-i sefâlet-i kemterânem olduğundan zevcini devlet uğrunda fedâ etmiş, evlâdını devlet uğrunda ta'lîm eylemeğe vakf-ı vücûd eylemiş olan câriyelerinin şu hâl-i esef-iştîmâlden tahlîsini istirham eylerim. Ol bâbda emr ü fermân hazret-i min lehü'l-emrindir.

ZABTİYE NEZÂRET-İ ALİYYESİNE

Atûfetlü efendim hazretleri

Çâkerleri an-asl pabuccu esnâfından iken giriftâr olduğum zarar ve ziyân hasebiyle bundan iki buçuk sene mukaddem esnâflığı terk etdim. Şimdi ise âile-i âcizânem efrâdının nân pâresini kazanmak üzere Samatya civârında Îsâkapusı nâm mahalde müste'ciren ikâmet etmekte olduğum hânenin zîrinde bulunan 24 nomerolu dükkânda müskirât bey' ve fûrûht etmeğe niyyet eylemiş olduğumdan şu hâl-i pürmelâl-i kemterâneme merhameten icâb eden ruhsat tezkiresinin i'tâsı husûsuna himem-i aliyye-i âsafânelerinin bî-dirîğ buyurulmasını istirhâm eylerim. Ol bâbda ve her hâlde emr ü fermân hazret-i min lehü'l-emrindir.

RUHSAT TALEBİNİ HÂVÎ BİR ASKER TARAFINDAN MÎRALAYINA MEKTÛBU

Âilemi ziyâret etmek ve hayli müddetden beri esîr-i firâş olan pederimi görmek için her zamân lutf u inâyetini gördüğüm efendimize mürâca'at ederim. Memleketim yakın olduğundan bir ay kadar ruhsat ihsân buyurulursa bahtiyâr olurum. Şermende-i inâyetiniz olan bendelerini bu sûretle de dilşâd buyurmanızı istirhâm eylerim.

DEMİRYOLU İDÂRESİNDE BİR ME'MÛRİYYETE TA'YİN OLUNMAK İÇÜN NÂFİ'A NEZÂRET-İ CELÎLESİNE ARZ-I HÂL

Devletlü efendim hazretleri

Bendeleri Mekteb-i Sultânîde ikmâl-i tahsîl ederek bâ-şehâdet-nâme huruc etmiş ve gayret ü gûşîş-i kemterânemin netîcesi olarak üç lisâna âşinâ bulunmuş isem de henüz bir me'mûriyyet istihsâline muvaffak olamadığımdan... demiryolu

idâresinde münâsib bir me'mûriyete ta'yîn buyurulmaklığım husûsunun iktizâ edenlere emr ü iş'âr buyurulmasını istirhâm eylerim. Her halde emr ü fermân hazret-i min lehü'l-emrindir.

BİR FABRİKA KÜŞÂDI HAKKINDA İSTİD'Â NÂFİ'A NEZÂRET-İ CELİLESİNE

Devletlü efendim hazretleri

Sâye-i terakkî-vâye-i hazret-i tâcdârîde yevmen fe-yevmen âsârı, manzûr-ı dîde-i şükrânımız olan terakkiyât-ı sanâ'iyeye ve ticâriyyeden sâ'ika-yâb-ı teşvîk olarak bu kerre İzmit civârında ... karyesinde bir çuka fabrikası te'sîs etmek ve bu cihetle sanâyi-i dâhiliyyemize nâçizâne bir hizmetde bulunmak ârzûsunda olduğumdan müsâ'ade-i aliyye-i cenâb-ı nezâret-penâhîlerinin erzân buyurulması bâbında emr ü fermân hazret-i min lehü'l-emrindir.

GÂ'İB OLMUŞ BİR MEKTÛB HAKKINDA İSTİD'Â

Posta ve Telgraf Nezâret-i Aliyyesine

Atûfetlü efendim hazretleri

Ankara'da Kâğıdıcı Ali Efendi nâmına olarak ... târîhde Yeni Câmi' postahânesine teslîm etdiğim ve derûnuna ticâret-hânemizce en mühim evrâkı lef eylediğim bir kıt'a mektûb, on beş gün mürûr etdiği hâlde mahall-i maksûda vâsıl olmamış ve merkez-i mezkûra mürâca'at etmiş isem de mektûbun gönderildiği dermiyân edilmiştir. Ancak evrâk-ı mazrûfenin çâkerlerince ehemmiyet-i fevka'l-âdesine mebnî taharriyât-ı lâzîmenin icrâsına müsâ'ade-i aliyye-i cenâb-ı nezâret-penâhîleri derkâr buyurulmak bâbında emr ü fermân hazret-i min lehü'l-emrindir.

MÜVEZZİ'LİĞE TA'YİN OLUNMASI İSTİD'ÂSINI HÂVÎ POSTA VE TELGRAF NEZÂRET-İ ALİYYESİNE ARZ-I HÂL

Atûfetlü efendim hazretleri

... posta-hânesinin müvezzilerinden ... nın vukû'-ı vefâtına mebnî yeri münhal kalmış olduğuna ve çâkerleri ise on iki sene bu me'mûriyyetde bulunarak îfâ-yı hüsn-i hizmet etmiş bulunduğuma binâen hizmet-i mezkûreye ta'yîn buyurulmaklığımı istirhâm eylerim. Ol bâbda emr ü fermân hazret-i minlehü'l-emrindir.

TELGRAF ME'MÛRLUĞU TALEBİNİ HÂVÎ
POSTA VE TELGRAF NEZÂRET-İ ALİYYESİNE ARZ-I HÂL

Atûfetlü efendim hazretleri

Çâkerleri Darü'l-şafaka'dan bâ-şehâdet-nâme çıkmış şâkirdândan olup nezâret-i aliyyelerine müte'allık me'mûriyetlerde tefeyyüz etmek ârzûsunda bulunduğuma binâen bir me'mûriyet-i münâsebede istihdam buyurulmaklığımı istirham ederim. Ol bâbda emr ü fermân hazret-i minlehü'l-emrindir.

MERKEZ KÜŞÂDI HAKKINDA
TELGRAF VE POSTA NEZÂRET-İ ALİYYESİNE

Atûfetlü efendim hazretleri

Sâye-i mehâsin-vâye-i hazret-i tâcdârîde gitdikce tevessü' ve 1500 hâne ile on bin nüfus kadar ahâlîyi hâvî bulunan ... kazâsında şimdiye değin posta ve telgraf merkezi küşâd edilmemiş ve bu fikdân, ahâlî-i kazânın emr-i mürâselât ve istihbârâtınca müşkilâtı dâ'î bulunmuş olmağla karye-i mezkûrede telgraf ve posta umûruna kifâyet edecek bir merkez küşâdına müsâ'ade-i aliyye-i cenâb-ı nezâret-penâhîleri sezâvâr buyurulmak bâbında emr ü fermân hazret-i minlehü'l-emrindir.

VÂRİS TARAFINDAN MAKÂM-I SER-ASKERÎYE ARZ-I HÂL

Devletlü atûfetlü efendim hazretleri

Üçüncü ordu-i hümâyûn dördüncü alayının üçüncü taburu mülâzimlerinden birâderim Ahmed Efendi, bu kerre hulûl-i ecel-i mev'ûdile irtihâl-i dâr-ı bekâ eylediğinden merbût mazbatadan müstebân olacağı vechle çâkerlerinden başka vârisi olmadığından ber-mûcib-i şer'-i şerîf, muhallefâtıyla müterâkim-i ma'âşâtının kullarına itâsına müsâ'ade-i aliyye-i sipahsâlârîlerinin erzân buyurulması bâbında emr ü fermân hazret-i minlehü'l-emrindir.

MEKTEB-İ İ'DÂDÎ-İ ASKERÎYE KAYD OLUNMAK İÇÜN

MEKÂTİB-İ ASKERÎYYE NEZÂRET-İ ALİYYESİNE

Sa'âdetlü efendim hazretleri

Çâkerleri Soğukçeşme Mekteb-i Rüşdiyesi'nden şehâdet-nâme ahz etmiş ve zaten asker-zâde olduğum cihetle sâye-i hazret-i tâcdârîde silk-i celîl-i askerîde feyz-yâb olmak ârzûsunda bulunmuş olduğumdan mekteb-i i'dâdîye kabûlüm husûsuna

müsa'ade-i nezâret-penâhîleri bî-dirîğ buyurulmak bâbında emr ü fermân hazret-i minlehü'l-emrindir.

TEBDÎL-İ HEVÂ İSTİD'ÂSİ

... Efendim hazretleri

Çâkerleri dördüncü alayın beşinci taburunda yüzbaşı olup mahall-i me'mûriyetim olan ... da üç seneden beri ifâ-i hizmet etmekte isem de ab u hevâsıyla imtizâc edememekte ve bu cihetle günden güne kesb-i za'f eylemekte olduğumdan etibbâ tarafından verilip merbûten takdîm kılınan rapor mûcîbince kesb-i sıhhat edinceye değin memleketim olan ... da tebdîl-i hevâ etmek üzere ... mah ruhsat i'tâsî bâbında...

SİPÂRİŞ BIRAKMAK İÇÜN ARZ-I HÂL

Devletlü atûfetlü efendim hazretleri

Bu kerre Samsun redif dördüncü taburunun binbaşılığına ta'yîn buyurulmuş isem de â'ile-i çâkerânem berâber gitmeyeceği cihetle ma'âş-ı âcizânemden iki yüz yetmiş guruşun ... senesi Eylül'ünden i'tibâren zevcem ... na i'tâsî husûsuna müsa'ade-i cenâb-ı sipahsâlârîleri sezâvâr buyurulmak bâbında emr ü fermân hazret-i minlehü'l-emrindir.

BEDEL VERMEK İÇÜN ARZ-I HÂL

... Efendim hazretleri

Çâkerleri Kastamonu kazâsı ahâlîsinden olup bu sene ism-i âcizâneme kur'a isâbet etmiş ve hizmet-i mûcîbü'l mefharet-i askeriyede bulunmağa heveskâr isem de memleketimde zâtıma münhasır ba'zı mesâlih olduğundan ve bunların tesviyesi zımnında bedel vermeğe mecbûr olduğumdan icâbının icrâsıyla çâkerlerine redif tezkiresi i'tâ buyurulması bâbında emr ü fermân hazret-i minlehü'l-emrindir.

HACC-I ŞERÎFE RUHSAT TALEBİNE DÂ'İR

Devletlü, atûfetlü efendim hazretleri

Çâkerleri edâ-yı farîza-i hacc eylemek ârzûsunda olduğumdan ve sâye-i şâhânedede mesârif-i lâzimeye kâfi akçem dahi bulunduğundan müsa'ade-i aliyye-i

cenâb-ı sipehsâlârînin bî-dirîğ buyurulması bâbında emr ü fermân hazret-i minlehü'l-emrindir.

TERFÎ'-İ RÛTBE İÇÜN HUZÛR-I HAZRET-İ SİPEHSÂLÂRÎYE ARZ-I HÂL

Devletlü, atûfetlü efendim hazretleri

Çâkerleri Mekteb-i Harbiye-i Şâhâne'den bâ-şehâdet-nâme hurûc etmiş zâbitân-ı askerîden olup on beş seneden beri yüzbaşılık rütbesinde kalmış, halbuki devlet ve milletime hizmet etdiğime dâ'ir iki nişân-ı Osmânîyi hâ'iz bulunmuş olduğumdan terfi' rütbe-i çâkerâneme müsâ'ade-i inâyet-âde-i kadr-dânîleri sezâvâr buyurulmak bâbında emr ü fermân hazret-i minlehü'l-emrindir.

İMTİYÂZ TALEBİNİ HÂVÎ NÂFİ'A NEZÂRETİNE İSTİD'Â NÂFİ'A NEZÂRET-İ CELÎLESİNE

Devletlü efendim hazretleri

Sâye-i terakkî-vâye-i hazret-i tâcdârîde ihtirâ'ına muvâfık olduğum ve bir kıt'a planı merbûten takdîm eylediğim “elektrik” lambasının memâlik-i mahrûsa-i şâhâneye mahsûs olmak ve yirmi beş sene müddetle i'mâl ve âhara fûrûht hakkı çâkerlerinde bulunmak üzere iktizâ eden imtiyâz-nâmenin ihsân buyurulması bâbında emr ü fermân hazret-i minlehü'l-emrindir.

DİĞER

Devletlü efendim hazretleri

Amerikalı meşhûr Edison'un ihtirâ-kerdesi olup her tarafda mazhar-ı rağbet olan “fonograf” nâm âlet-i sadâ, asr-ı ma'âlî-hasr-ı pâdişâhîde himmet ve gayret-i çâkeranemle ıslah ve bir sûret-i haseneye ifrağ olunmuş ve bu nev' âlet ve edevâtın tervîc ve fûrûhtu, mahza imtiyâz ile muvaffakiyet-pezîr olacağından takdîm-i huzûr-ı sâmilere kılınan planı mûcibince lâzım gelen imtiyâz-nâmesinin ihsân buyurulması bâbında emr ü fermân hazret-i minlehü'l-emrindir.

MEKTÛB HÂTİMELERİNE MAHSÛS İBÂRÂT-I MÛNÂSEBE

Mektûbun metni ne kadar dikkatle yazılmak îcâb ederse hüsn-i sûretle bir râbîta ile nihâyet bulmaları dahi o kadar lâzımdır. Zirâ her şeyin neticesi olduğu gibi

mektûblarda da beyân-ı hissiyât edildikten sonra şâyân dikkat olan bir cihet daha kalıyor ki o da hâtimedir. Bu bâbda birkaç misâl îrâdı münâsib görüldü:

ZÂT-I HAZRET-İ PÂDİŞÂHÎYE TAKDÎM KILINAN ARZ-I HÂLLERİN NİHÂYETLERİNDE

Ol bâbda ve kâtibe-i ahvâlde emr ü fermân ve lutf u ihsân halîfe-i teb'a-
perver ve şehriyâr-ı adâlet-güster efendimiz hazretlerindedir.

Ol bâbda ve kâtibe-i ahvâlde emr ü fermân, pâdişâh müfahham ve şehensâh-ı
mu'azzam efendimiz hazretlerindedir.

Ol bâbda ve kâtibe-i ahvâlde emr ü fermân, veliyy-i ni'met-i bî-minnet,
pâdişâh-ı melek-haslet efendimiz hazretlerindedir.

Ol bâbda ve kâtibe-i ahvâlde lutf u ihsân, tâcdâr-ı kadr-dân ve şehriyâr-ı bî-
imtinân efendimiz hazretlerindedir.

Ol bâbda ve kâtibe-i ahvâlde emr ü fermân, pâdişâh-ı âsumân-pâye ve
şehensâh-ı hümâ-sâye efendimiz hazretlerindedir.

Ol bâbda ve kâtibe-i ahvâlde emr ü fermân, şevketlü, kudretlü, mehâbetlü
pâdişâhımız pâdişâh-ı âlem-penâh efendimiz hazretlerindedir.

ZÂT-I HAZRET-İ SADR-I A'ZAMÎYE, VÜKELÂYA, RİCÂLE

Ol bâbda emr ü fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Ol bâbda emr ü fermân hazret-i minlehü'l emrindir.

Ol bâbda emr ü irâde efendim hazretlerindedir.

Resmî olan evrâkın hâtimeleri, hep bir sûretle olur. Lâkin gayr-i resmî
muarrerâtda bu hâtimeler o kadar tenevvü' eder ki emsâl-i müte'addidesini burada
irâ'e etmeği münâsib gördük:

Bâkî: Mürüvvet.

Bâkî: Uhuvvet.

... azîzim.

Azîzim, efendim.

Bâkî: Cevâbınıza muntazırım efendim.

Bâkî: Emr ü iş'ârınıza muntazırım, efendim.

Bâkî: Emr ü iş'âr-ı vâlâlarına muntazırım, efendim.

Bâkî: Sıhhat ve âfiyetde ber-kemâl olasınız, efendim.
Bâkî: Du'â-yı sa'âdet ve ikbâliniz, efendim.
Bâkî: Sıhhat ve âfiyetde ber-kemâl olmanız du'âsı vird-i zebânımdır, efendim.
Bâkî: Lutf u inâyet efendimindir.
Bâkî: Lutf u kerem efendim hazretlerindir.
Bâkî: Lutf u ihsân efendimindir.
Bâkî: Arz-ı hulûs olunur, efendim.
Bâkî: Arz-ı muhabbet edilir, efendim.
Bâkî: Arz-ı şükrân olunur, efendim.
Bâkî: Bekâ-yı teveccühât-ı kerîmâneleri mütemennâdır, efendim.
Bâkî: Tezâyüd-i emr ü ikbâl ve e'azz ü iclâlleri Cenâb-ı Hak'dan temenni olunur, efendim.
Bâkî: İkbâliniz du'âsını tekrâr ile hatm-i kelâm eylerim, efendim.
Bâkî: İkbâliniz du'âsını tekrar ile hatm-i kelâm eylerim, efendim.
Bâkî: Hukûkumuzun pâyidâr olması ahz-ı âmâlimdir, efendim.
Bâkî: Muhabbet ü uhuvvetde dâ'im olmanız du'âsı vird-i zebânımdır, efendim.
Bâkî: İhtirâmâtımın kabûlü mütemennâdır, efendim.
Bâkî: İhtirâmât-ı hâlisânemin kabûlünü temennâ eylerim, efendim.
Bâkî: İhtirâmât-ı fâ'ikamın kabûlü ricâ olunur, efendim.
Bâkî: Arz-ı hissiyât-ı muhabbetkârî eylerim, efendim.
Bâkî: İhtirâmât-ı fâ'ikamın kabûlüyle bir kat daha minnetdâr kılmanızı istirhâm ederim, efendim.
Bâkî: Cenâb-ı Hak; şifâ-yı âcil ihsân buyursun, efendim.
Bâkî: Haber-i sıhhatinizi beklerim, efendim.
Bâkî: Cenâb-ı Hak, tûl-i ömr ve âfiyet ihsân buyura, efendim.
Bâkî: Sağlığınıza du'âcıyım, efendim.
Bâkî: Arz-ı âsâr-ı muhâdenet eylerim, efendim.
Bâkî: İki gözünüzden öperek cenâb-ı hayrî'l-hâfizîne emânet eylerim, azîzim.
Bâkî: Du'â-yı füzûnî ömr ü âfiyetiniz vird-i zebânımdır, efendim.
Bâkî: Devlet ü âfiyetinizin, ikbâl ü iclâlinizin, esbâb-ı bahtiyârînin efvân olması mütemennâ-yı kemterânemdir, efendim.
Bâkî: Teveccühât-ı sâmiyelerinizin bekâsı müsterhâmdır, efendim.

Bâkî: Teveccühât-1 mekârim-gâyât-1 veliyy-i ni'amîlerinin kemâkân fark-1 ubeydânemde bekâsı mütemennâ-yı kemterânemdir, efendim.

Bâkî: Teveccühât-1 mün'imânelerinin bekâsı niyâz olunur, efendim.

Bâkî: Ta'zîmât-1 bendegânemin kabûlü niyâzımdır, efendim.

Bâkî: Tevkîrât-1 çâkerânemin rehin-i kabûlü mütemennâdır, efendim.

Bâkî: Tekrîmât-1 kemterânemin kabûlü ârzûmdur, efendim.

Bâkî: Ta'zîmât ve tekrîmât-1 fa'ikâ-i bendegânemin kabûlünü niyâz ederim, efendim.

Bâkî: Cenâb-1 Hak cümledenize sabr-1 cemîl ve ömr-i tavîl ihsân buyursun âmîn.

Bâkî: Bekâ-hân-1 muhabbet-i vefâkârîleriyim, efendim.

Bâkî: Sabr ü tahammül kardaşım, efendim.

MEKÂTÎB VE MA'RÛZÂT NİHÂYETLERİ İÇÜN

Bâkî: Bekâ-yı vedâd ü iltifâtları ahz-i âmâl-i sa'âdetimdir, efendim.

Bâkî: Devâm-1 sıhhatiniz ârzû-yı hâlisânemdir, efendim.

Bâkî: Ricâlarımı te'kîdle arz-1 ihtirâm eylerim, efendim.

Bâkî: Hissiyât-1 ihlâskârânemin te'yîdine müsâre'at eylerim, efendim.

Bâkî: ... dan dolayı arz-1 teşekkür ve bu vesîle ile hak-i pâ-yi üstâdânelerine tekrîmât-1 fâ'ikamı tekrâr ile kesb-i şeref ü mefharet eylerim, efendim.

Bâkî: Hakk-1 âcizîde ibrâz buyurulan teveccühât-1 kıymetdârîlerinin izdiyâdı mütemennâdır, efendim.

ELKÂB-I HUSÛSİYYE

Elkâb-1 husûsiyye, teklîfsizler veya teklîfli olup da hâ'iz-i rütbe olmayanlar beyninde, ya akrabâ ve ta'allukât arasında te'âtî kılınan mekâtîbde yazılabilecek elkâbdır. Bunların tenevvü'ü, kâtibin kuvve-i icâdiyesine menûttur.

ZÂT-I HAZRET-İ SADR-I A'ZAMÎYE ELFÂZ-I İHTİRÂMİYYE

Zât-1 fehâmet-simât-1 dâverâneleri, (lerine), (lerini), (lerinden).

Zât-1 fehâmet-simât-1 devletleri, (lerine), (lerini), (lerinden).

Zât-1 fehâmet-simât-1 sâmilere, (lerine), (lerini), (lerinden).

Zât-1 sûtüde-simât-1 âsafâneleri, (lerine), (lerini), (lerinden).

Zât-1 mekârim-simât-1 düstûr-1 ekremîleri, (lerine), (lerini), (lerinden).

Zât-1 sâmi-i sadâret-penâhîleri, (lerine), (lerini), (lerinden).
Zât-1 sâmi-i vekâlet-penâhîleri, (lerine), (lerini), (lerinden).
Zât-1 hazret-i sadâret-penâhîleri, (lerine), (lerini), (lerinden).
Taraf-1 sadr-1 âlî-kadrlerine, (lerine), (lerini), (lerinden).
Cânib-i sadr-1 Felâtûn-tedbîrlerine, (lerine), (lerini), (lerinden).
Zât-1 hazret-i âsaf-1 sâhib-i re'y-i rezînden, (lerine), (lerini), (lerinden).
Düstûr-1 âsaf-menkabet, sâhib-i sadr u himmet, (lerine), (lerini), (lerinden).
Kitâbe-i şeref-nâme-i sadâret, (lerine), (lerini), (lerinden).
Sadr-1 âsaf-şiyem, müşîr-i müfahham, (lerine), (lerini), (lerinden).
Müşîr-i memleket-ârâ-yı âsaf-isti'dâd, (lerine), (lerini), (lerinden).
Vezîr-i Felâtûn-nezîr-i sâhib-i re'y-i cevâd, (lerine), (lerini), (lerinden).

VÜKELÂ-YI FİHÂMA

Zât-1 sâmi-i dâverîleri, (lerine), (lerini), (lerinden).
Zât-1 âlî-i müşîrâneleri, (lerine), (lerini), (lerinden).
Zât-1 devletleri, (lerine), (lerini), (lerinden).
Zât-1 mekârim-simât-1 nezâret-penâhîleri, (lerine), (lerini), (lerinden).

MAKÂM-I SÂMÎ-İ CENÂB-I SER-ASKERÎYE ELFÂZ-I İHTİRÂMIYYE

Zât-1 sâmi-i cenâb-1 sipehsâlârîleri, (lerine), (lerini), (lerinden).
Zât-1 hazret-i sipehdârîleri, (lerine), (lerini), (lerinden).
Zât-1 sâmi-i hazret-i ser-askerîleri, (lerine), (lerini), (lerinden).
Zât-1 sâmi-i cenâb-1 serdâr-1 ekremîleri, (lerine), (lerini), (lerinden).
Sipehsâlâr-1 zafer-şi'âr, (lerine), (lerini), (lerinden).

RİCÂLE

Zât-1 âlî-i kerîmâneleri, (lerine), (lerini), (lerinden).
Zât-1 sâmi-i rahîmâneleri, (lerine), (lerini), (lerinden).
Zât-1 vâlâ-yı mün'imâneleri, (lerine), (lerini), (lerinden).
Zât-1 sûtûde-simât-1 ekremîleri, (lerine), (lerini), (lerinden).
Zât-1 âlî-i kadr-dânîleri, (lerine), (lerini), (lerinden).
Zât-1 sâmiîleri, (lerine), (lerini), (lerinden).
Zât-1 atûfleri, (lerine), (lerini), (lerinden).

Zât-1 âlî-i âsafâneleri, (lerine), (lerini), (lerinden).

Zât-1 mekârim-simât-1 dâverîleri, (lerine), (lerini), (lerinden).

VÂLÎLERE

Zât-1 âlî-i cenâb-1 vilâyet-penâhîleri, (lerine), (lerini), (lerinden).

Zât-1 sâmi-i cenâb-1 fahîmâneleri, (lerine), (lerini), (lerinden).

Zât-1 sâmi-i kerîmâneleri, (lerine), (lerini), (lerinden).

Zât-1 mekârim-simât-1 hidîvâneleri, (lerine), (lerini), (lerinden).

MUTASARRIFLARA

Zât-1 âlî-i mutasarrıfleri, (lerine), (lerini), (lerinden).

Zât-1 zî-şeref-i mutasarrıfları, (lerine), (lerini), (lerinden).

Zât-1 zî-şeref-i mutasarrıfî-i ekremîleri, (lerine), (lerini), (lerinden).

KÂ'İM-MAKÂMLARA

Zât-1 âlî-i kâ'im-makâmîleri, (lerine), (lerini), (lerinden).

Zât-1 âlî-i mün'imâleri, (lerine), (lerini), (lerinden).

MEKTÛB ADRESLERİ

Her şeyden evvel, mektûb adresleri karışık olmayıp okunaklı, açık olmalı. Mürselünileyhin nâmı bulunmalı ve bu nâmdan sonra efendi, paşa veya hanım, ve'l-hâsıl; isim, şöret ve mahall-i ikâmet gibi mevâd yazılmalıdır. Meselâ:

İzmir'de Hükümet Konağı civârında ... numarolu mağazada sâkin mu'teberân-ı tüccârdan Ali Efendi'ye mahsûsdur.

İzmir, Selânik, İstanbul gibi bilâd-ı cesîmeye gidecek mektûblarda isim, san'at ve mahall-i me'mûriyet yazıldığı gibi sokağın ismi, hatta hânenin nomerosu yazılmalı. Meselâ:

Dersa'âdet'de Şehzâdebaşı'nda Fîrûz Ağa Mahallesi'nde, Toprak Sokağı'nda 17 numarolu hânede sâkin Kâtib Ahmed Efendi'ye.

Mektûb gönderilecek adam eğer küçük bir şehirde ikâmet ediyorsa ve mahall-i me'mûriyeti veya san'atı söylendiği hâlde ma'lûm olacak ise sokağın ismi ile hânenin nomerosu yazılmayabilir; lâkin ismi ile mahall-i ikâmeti yazılmalı. Meselâ:

Makriköyü'nde Cevizlik'de Bakkal Yorgaki.

Eğer mektûb gönderilen mahalde aynı bir isimde birkaç zât bulunur ve bunları sınıf, me'mûriyet veya san'at ayırmak mümkün olmazsa lakab vesâire yazılmalı. Yazılmazsa mektûb başkalarının eline geçmek mahzûrundan sâlim olmaz. Meselâ:

Ayastefanos'da Hırdavatçı Aliksiyan Şişeciyan Efendi'ye.

Yahûd

Beğoğlu'nda Börekci-zâde Attâr Ahmed Efendi'ye.

Bir askere mektûb yazıldığı vakit ismini, rütbesini, alayını, taburunu, bölüğünü, memleketini yazmalı. Meselâ:

Alaşehir'de üçüncü alayın dördüncü taburunun üçüncü bölüğü Mülâzım-i evveli İzmirli Hamiyetlü Ahmed Efendi'ye.

POSTA PULU

Mektûblara pul yapışdırmağa dikkat etmeli. Zira posta pulu olmayan mektûblardan ziyâde para alınır.

Eksik pul yapışdırılan mektûblardan noksanının iki kat ücreti alınır. Meselâ: Yirmi paralık eksik varsa anın yerine kırk para verilir.

Memâlik-i şâhâne ve ecnebiyenin dâhil ve sâhiline şimendüfer veya posta ile giden mektûblardan on beş grama kadar 40 para ücret istîfâ olunur.

Dâhil ve sâhil-i memâlik için alınan posta ücreti:

Siklet-i Mekâtîb				Guruş
1	gramdan	15	grama kadar	1
15	“	30	“	2
30	“	45	“	3
45	“	60	“	4
60	“	75	“	5
75	“	90	“	6
90	“	105	“	7

Bu vechle on beş gram başına bir guruş zam etmeli.

Mektûblar ta'ahhüdlü gönderilmek istenilirse iki kat ücret verilir. Meselâ: İzmir'e giden mektûbdan 40 para alınırken ta'ahhüdlü olduğu hâlde 2 guruş alınır, 10 para da damga ücreti alınır. Ta'ahhüdlü mektûbları üç yerinden mühr-i balmumîsi ile mühürlemeli. Ta'ahhüdlü mektûb mahall-i mahsûsuna vâsıl olmazsa Posta Nezâreti'ne istid'â etmeli. Nezâret, mektûbu zâyî' olan zâta tazmînât vermeğe mecbûrdur.

MEKTÛB İBTİDÂLARI

Mektûb ibtidâlarına fevka'l-âde ehemmiyet vermek lâzımdır; zirâ mürselünileyhin ilk nazarı o satırlar üzerine mun'atıf olacaktır.

Ta'bîrât ve terâkîb-i muharrere ise muhâtabın derece-i kadrine göre olmalıdır.

Misâl:

İrsâline inâyet buyurulan iltifât-nâmeleri vâsıl-ı dest-i tebcîl oldu. Kerem-nâme-i birâderâneleri uyûn-ârâ-yı iştiyâk ve zînet-bahş-ı hâme-i tevkîr oldu.

Nâme-i vefâ-allâmelerini aldım.

... tarihlü meveddet-nâmenizi, kemâl-i iştiyâk ve meserretle okudum. Hâme-pîrâ-yı ta'zîm olan ihsân-nâme-i dâverâneleri, vâsıl-ı dest-i ihtirâm oldu.

Emr-nâme-i sâmîleri, vâsıl-ı dest-i iftihâr oldu.

Emr-nâme-i fahîmâneleri, mefharet ve meserret-i azîme ile ahz olundu.

Emr-nâme-i müşîrâneleri, vâsıl-ı dest-i i'zâz oldu.

... tarihlü emr-nâme-i kerem-âdelerinin mü'eddâsı, karîn-i müdrike-i kemterî oldu.

Hakk-ı kemterânemde izhâr buyurulan eltâf-ı bî-nihâye-i devletlerine bir ilâve-i fâ'ika olmak üzere irsâl buyurulan iltifât-nâme-i sâmilîleri, vâsıl-ı dest-i i'zâz oldu.

... tarihlü mektûb-ı birâderânelerini aldım.

... tarihlü mektûb-ı âlîleri vâsıl-ı dest-i iftihârım oldu.

Tenezzülen irsâl buyurulan	tahrîrât-ı mün'imâneleri	kemâl-i iştiyâk ile alındı.
" " "	kerem-nâmeleri	" " " "
" " "	lütuf-nâmeleri	" " " "
" " "	lütuf-nâme-i âlîleri	" " " "
" " "	tahrîrât-ı kerîmâneleri	" " " "
" " "	iltifât-nâmeleri	" " " "
" " "	emir-nâmeleri	" " " "
" " "	emir-nâme-i vâlâları	" " " "
" " "	muhabbet-nâme-i kirâmîleri	" " " "
" " "	muhabbet-nâme-i birâderâneleri	" " " "
" " "	kerem-nâme-i muhibbâneleri	" " " "

Hayli zamandır mehcûru olduğum nâme-i üstâdâneleri vâsıl-ı dest-i kemterî oldu.

Dest-i i'zâz ile aldığım iltifât-nâme-i fâzılânelerini kemâl-i ta'zîm ile kıra'at eyledim.

Meseret bahş-ı dil-i mahzunum olan muhabbet-nâme-i üstâdânelerini aldım.

İBÂRE ARASINDA DERCİ LÂZİM OLAN TA'BİRÂT

VE

TERKÎBÂT-I MÜNÂSEBE

İbâre arasında muhâtab veya mürselünileyhin hâl ve şânına, rütbe ve me'mûriyetine göre isti'mâlî lâzimedden olan bir takım ta'bîrât vardır ki onların da mevâki'-i isti'mâlîni bilmek, âdâb-ı kitâbet cümlesindedir.

ZÂT-I HAZRET-İ PÂDİŞÂHÎYE

Zât-ı melik-simât-ı cenâb-ı şehriyârîleri.

Zât-ı kerrûbî-sıfât-ı şehensâhîleri.

Zât-ı ma'âlî-sıfât-ı tâcdârîleri.

Zât-ı kudsiyet-simât-ı mülkdârîleri.

Zât-1 fârûkî-sıfât-1 gîfî-sitânîleri.
 Zât-1 mekârim-simât-1 mülûkâneleri.
 Zât-1 şevket-simât-1 zıllu'llahîleri.
 Zât-1 şâhâneleri.
 Zât-1 ma'âlî-simât-1 hilâfet-penâhîleri.

MEKÂTÎB-İ HUSÛSİYYEDE

Zât-1 âlîleri	(lerine),	(lerini),	(lerinden).
Zât-1 kerîmâneleri.	"	"	"
Zât-1 mün'imâneleri.	"	"	"
Zât-1 vâlâları.	"	"	"
Zât-1 atûfîleri.	"	"	"
Zât-1 âlî-i veliyyü'n-ni'amîleri.	"	"	"
Zât-1 sâmilîleri.	"	"	"
Zât-1 fâzılâneleri.	"	"	"
Zât-1 mekârim-simât-1 âlîleri.	"	"	"
Zât-1 âlî-i dâverâneleri.	"	"	"
Zât-1 âlî-i hakâ'ik-dânîleri.	"	"	"
Zât-1 âlî-i kadr-dânîleri.	"	"	"
Zât-1 âlî-i edîbâneleri.	"	"	"
Zât-1 âlî-i üstâdâneleri.	"	"	"
Zât-1 âlî-i muhibbâneleri.	"	"	"
Zât-1 âlî-i kerem-kârîleri.	"	"	"
Zât-1 âlî-i asîlâneleri.	"	"	"
Zât-1 âlî-i necîbâneleri.	"	"	"
Zât-1 âlî-i hamîyyet-mendâneleri.	"	"	"
Zât-1 âlî-i fâzılâneleri.	"	"	"
Zât-1 birâderâneleri.	"	"	"
Zât-1 âlî-i dâver-i ekremîleri.	"	"	"
Zât-1 kemâlat-simât-1 mürşidâneleri.	"	"	"
Zât-1 kemâlat-simât-1 zâhidâneleri.	"	"	"

ZÂT-I HAZRET-İ PÂDİŞÂHÎYE ELFÂZ-I İHTİRÂMÎYYE

Cihân-bân-ı süleyman fermân, fermân-rân-ı fermân-fermâyân-ı cihân.

Tâcdâr-ı mükerrrem, şehriyâr-ı mufahham zıll-ı Hûdâ, zıll-ı zalîl-i kibriyâ,
pâdişâh-ı cihân-ârâ.

Memdûh-ı zamân, hakan-ı devrân.

Pîrâye-i saltanat, ârâyiş-i devlet.

Mefhar-i hükümdârân-ı zamân, şehriyâr-ı adâlet-beyân.

Şâh-ı âlî-şân, kesîrû'l-ihsân.

Yegâne hüdâvend-i cihân-ı himmet-i vücûd.

Nûr-ı dîde-i cihâniyân, veliyyü'n-ni'met-i Osmâniyân.

Sâhib-i makâm-ı hilâfet, ziver-i ser-nâme-i saltanat.

Cihân-bân-ı âlî unvân, gâzî-i bî-müdânî.

Halife-i âlî-tebâr-ı tâcdâr-ı mekârim-âsâr.

ZÂT-I HAZRET-İ MEŞİHAT-PENÂHÎYE ELFÂZ-I İHTİRÂMÎYYE

Zât-ı âlî-i hazret-i meşîhat-penâhîleri (lerini), (lerine), (lerinden).

Zât-ı sâmi-i cenâb-ı meşîhat-penâhîleri (lerini), (lerine), (lerinden).

Zât-ı fekâhet-simât-ı devletleri (lerini), (lerine), (lerinden).

Zât-ı fetvâ-penâhîleri (lerini), (lerine), (lerinden).

Revnak-efrûz-ı câh-ı celîl-i meşîhat-i İslâmiyye.

Hâris-i ma'mûre-i fetvâ.

Sadr-ı kibâr-ı ulemâ, fahr-i mevâlî-i fuzalâ.

Müftî-i zamân-ı fazl-ı iktinâh.

Âlim-i âlem-himmet, mükrîm-i cihân-mükremet.

Dânişver-i efâzıl-perver, dâver-i sâhib-i fazl u hüner.

MAKÂMÂT-I ÂLİYYEYE TAKDİM KILINAN ARZ-I HÂLLERDE İSTİ'MÂLİ LÂZİM GELEN TA'BİRÂT-I MÜNÂSEBE-İ İBTİDÂ'İYYE

ATEBE-İ ULYÂYA

Asr-ı ma'ârif-hasr-ı mülûkânelerinde.

Devr-i ma'âlî-âsâr-ı şehriyârîlerinde.

Asr-ı kemâlât-hasr-ı şevket-penâhîlerinde.

Asr-ı adâlet-hasr-ı tâcdârîlerinde.

Zamân-1 terakkî-nişân-1 husrevânelerinde.
Zamân-1 azamet-iktirân-1 mülkdârîlerinde.
Erîke-pîrây-1 saltanat oldukları rûz-1 firûz-1 mülûkânelerinden beri.
Taht-1 âlî-baht-1 Osmânîye zînet-bahş-1 iclâl oldukları günden beri.
Cülûs-1 meyâmin-me'nûs-1 tâcdârîlerinden beri.
Mahz-1 fevz-i Osmânîyân, ba'is-i refâh-1 cihâniyân olan yevm-i cülûs-1
hilâfet-penâhîlerinden beri.

MAKÂM-I SADÂRETE, VÜKELÂYA, VÜZERÂYA, MÜŞİRÂNA

VE

MESÂNİD-İ ÂLIYE ASHÂBINA

Makâm-1 Celîl-i Sadâret-i Uzmâ'yı teşrîf-i sâmîlerinden beri.
Makâm-1 Âli-i Sadâret-i Uzmâ'ya zînet-bahş-1 iclâl oldukları günden beri.
Nezâret-i Celîle-i Hâriciyye'ye şeref-bahş-1 iclâl oldukları zamân-1 sa'd-
iktirândan beri.
Ma'ârif-i Umûmiyye Nezâret-i Celîlesi uhde-i istîhâl-i fahîmânelerine ihâle
buyurulduğu günden beri.
Makâm-1 âli-i nezâret-i celîleye zînet-dih-i ikbâl olduklarından beri.
Mesned-i celîl-i meşîhat-i İslâmiyyeye şeref-bahş-1 ikbâl oldukları zamândan
beri.
Makâm-1 sâmi-i sipeh-sâlârîye sâye-bahş-1 satfet ü besâlet oldukları rûz-1
terakkî-be-rûz-1 devletlerinden beri.
Makâm-1 celîl-i vilâyete sâye-bahşây-1 izz ü iclâl oldukları günden beri.
Ordu-yı hümâyûn kumandanlığına satvet-endâz oldukları günden beri.
Rüsûmât-1 Emânet-i Celîlesi makâm-1 âlisini teşrîf-i sâmîlerinden beri.
Hüsn-i teveccüh-i sâmîlerine min gayri liyâkat mazhar buyurulalıdan beri.

(Vesâ'ire)

AHVÂL-İ HUSÛSIYYE-İ SÂ'İREDE

Teveccühât-1 sâ'ire-i cenâb-1 veliyyü'n-niamîlerine nâ'il olalıdan beri.
İltifât-1 âlî-i rahîmânelerine mazhar olalıdan beri.
Hüsn-i teveccühlerine mazhar (veya nâ'il) olalıdan beri.
Efendimizle kesb-i mu'ârefe edeliden beri.

Sizinle uhuvvet peydâ edeliden beri.

Himâye-i kerîmâneleriyle be-kâm buyurulduğum günden beri.

Bâb-1 merhamet-me'âb-1 devletlerine intisâb edeliden beri.

(Vesâ'ire)

MEKÂTÎB-İ HUSÛSİYYE İÇÜN

İ'timâd ve emniyyetinize mazhar olalıdan beri.

Emniyet ve muhabbet-i kıymet-dârîlerini istihsâl edeliden beri.

Şeref-i mu'ârefenizle müşerref olalıdan beri.

Ticaret-hânenizle hüsn-i mu'âmelemizin bidâyet-i cereyânından beri.

Zât-1 vâlâlarıyla kesb-i mu'ârefe edeliden beri.

Zât-1 birâderânenizle ülfet ve ünsiyyet peydâ edeliden beri.

Şeref-i mülâkât-1 dostânenizle müşerref olalıdan beri.

Hüsn-i teveccüh ve iltifâtınıza nâ'il olalıdan beri.

Zât-1 âlîleriyle gâ'ibâne kesb-i mu'ârefe şerefine mazhariyetimden beri.

Şeref-i iltifât-1 muhibbânenizle müftehir olalıdan beri.

Zât-1 âlîleriyle münâsebât-1 dostânede bulunalıdan beri.

Lütuf ve inâyetinize nâ'iliyetimden beri.

Minnetdâr-1 lutfunuz edeliden beri.

Zât-1 âlîleri ile az çok hukûk peydâ edeliden beri.

Kitâb-hâne-i âcizâneme şeref-i mürâca'atınızdan beri.

Kitâb-hâne-i bendegânemle hukûk ve mu'ârefe peydâ edeliden beri.

Kitâb-hâne-i bendegânem hakkında lütuf ve inâyetinizi ibzâl buyurulalıdan beri.

Şeref-i üstâdâneleriyle müşerref olalıdan beri.

ELKÂB-İ HUSÛSİYYE

Elkâb-1 husûsiyye, teklîfsizler veya teklîfliler olup da hâ'iz-i rütbe olmayanlar beyinde veya akrabâ ve ta'allukât arasında te'âtî kılınan mekâtîbde yazılabilecek elkâbdır. Bunların tenevvu'u, kâtibin kuvve-i îcâdiyyesine menûtdur.

PEDERE

Sevgili pederim.

Peder-i azîzim.
Peder-i vâlâ-şânım.
Peder-i vâlâ-güherim.
Bâ'is-i hayâtım, efendim.
Sebeb-i vücûdum, bâ'is-i sa'âdetim, efendim.
Veliyy-i ni'metim, efendim.

VÂLİDEYE

Sevgili validem.
Mâder-i azîzim.
Vâlîde-i müşfikam, efendim.
Mâder-i şefkat-güsterim, efendim.
Şefkatli vâlidem.
Bâ'is-i hayâtım.
İsmetlü vâlidem hanım.
Sebeb-i hayâtım vâlidem.

BİRÂDERE

Birâderim.
Kardaşım.
Nûr-ı aynım.
Cânımdan ziyâde sevdiğim kardaşım.
Azîzim kardaşım.
Dâder-i e'izzim.
Birâder-i cân-berâberim.
Birâder-i muhteremim.

EHİBBÂYA

Birâderim.
Azîzim.
Azîzem.
Sevgili dostum.
Mîrim.

Hâher-i azîzem.
E'izzim, karındaşım.
Birâder.
Muhibb-i vefâ-şî'ârım.
Refik-i muhteremim.

KENDİNDEN BÜYÜĞÜNE

Veliyy-i ni'metim efendim hazretleri.
Efendimiz.
Înâyet-kârım efendim.
Înâyet-perver efendim.

KADINLARA

İffetlü hanım.
İsmetlü hanım efendi.
İffetlü, ismetlü hanım efendi hazretleri.

ZEVC VE ZEVCE ARASINDA

ZEVCDEN

Refika-i hayâtım.
Halîlem.
Zevce-i afifem.
Bâ'is-i sa'âdet-âşiyânım.

ZEVCEDEN

Cânım kadar sevdiğim beğim, efendim.
Mahz-ı sa'âdetim, efendim.
Veliyy-i ni'metim.
Hasret-keşim, efendim.

ERBÂB-I TİCÂRET ARASINDA

Rağbetlü dostumuz.
Muhterem efendi.
Şerîkim efendi.

Muhabbetlü dostumuz.

Fütüvvetlü efendim.

Rifatlü efendim.

İzzetlü efendim.

İMZÂ ÜSTÜNE KONULAN TERÂKİB

HUZÛR-I PÂDİŞÂHÎYE TAKDİM KILINANLARA

Abd-i memlûkleri.

Bende-i sâdıkları.

Kulları.

Çâkerleri.

VÜKELÂYA, VÜZERÂYA TAKDİM KILINANLARA

Kulları.

Bendeleri.

Bende-i kerem-dîdeleri.

Bende-i kemîneleri.

RİCÂLE VE BÜYÜKLERE

Kulunuz.

Bendeniz.

Dâ'îleri.

EHİBBÂYA

Muhibbiniz.

Muhlisiniz.

Lütuf-dîdeniz.

Kerem-dîdeniz.

Birâderiniz.

Hasret-keşiniz.

Kardaşınız.

Senâ-kârınız.

AKRABÂYA

Pederiniz.

Vâlideniz.

Hemşîreniz.

Mahdûmunuz.

Du'âcınız.

Du'â-hânınız.

Yeğeniniz.

Teyzeniz.

Oğlunuz.

Kerîmeniz.

Kardaşınız.

Hafîdiniz.

MU'ALLİMÎNE VESÂ'İREYE

Şâkirdiniz.

Minnetdârınız.

Lütuf-dâdeniz.

Kulunuz.

BÜYÜKDEN KÜÇÜĞE

Büyükden küçüğe ekseriyâ bu gibi elfâz isti'mâl edilmezse de ba'zen "senâ-veriniz", "muhlisiniz" gibi ta'bîrât kullanılır.

Arz-ı hâllerde imzâ konulacak mahalle ekseriyâ:

"Fülân yerde, fülân mahalde sâkin, fülân kalemi ketebesinden fülân."

Eğer askerîden ise meselâ:

"Üçüncü ordu-ı hümâyûnu, ikinci alayı dördüncü taburu beşinci bölüğü yüzbaşısı Ahmed" gibi mahall-i ikâmet ve şöhret yazılır.

KART DÖ VİZİT

"Ziyâret tezkeresi" me'âlinde Fransızca bir terkîbdir. Ziyâret için gidilen bir mahalle vusûlü müş'ir olmak üzere verilen ve üzerinde zâ'irin isim ve şöhret ve

ba'zen me'mûriyyet, hatta mahall-i ikâmeti yazılı bir kâğıddır. Bunlar adeta sigara kâğıdları boyunda olup ekserîsi şu sûrettedir:

AHMED HİLMÎ

Dahiliye Mektûbî Kalemi Hulefâsından

veya

NİŞÂN ALTUNYAN

Hâriciye Nezâret-i Celflesi... ketebesinden

Kart dö vizitlerin isti'mâli muhassenâtı dâ'îdir; çünkü kapunun önünde, durup da iki sâ'at beyân-ı nâm ve şöhet edileceğine bir kâğıd verilirse maksad hâsıl olur.

Etibbâ ve san'at-kârânın kullandıkları kart dö vizitlerde mahall-i ikâmet mutlakâ yazılmalıdır:

DOKTOR CEMÂL

Sultanahmed'de Kabasakal'da 4 nomerolu hâne veya eczâ-hâne

veya

HAKKÂK ANTERANİK

Bâb-ı Âlî Caddesi'nde ... nomerolu dükkân

Kart dö vizitler yalnız vusûlü ihbâr etmez. Arka taraflarına matlûb olan söz yazılıp mektûb gibi de isti'mâl olunur. Lâkin bu, büyükden küçüğe veya akrândan akrâna yazılır. Küçükden büyüğe yazılamaz.

Yazılabilenlerin üzerine ise uzun uzadı mektûb yazılamaz. Meselâ kısa tezkereler, da'vet-nâmeler, bir iş şipârîşi, taleb gibi şeyler yazılır. İstenirse zarfa konulur.

Mîrim!

Bu gece birâder beğ ile berâber bende-hâneyi teşrîf etmenizi ricâ ederim. Tenezzül edilirse minnet-dârınız olurum.

Fî 5 Kanûn-i Evvel 304

M. Na'im

Bâb-1 Âlî ketebesinden

Mehmed Kemâl

Azîzim!

Önümüzdeki Cum'a günü Ahmed ve Mehmed Efendilerle berâber ... teferrüçgâhına gideceğiz. Şeref-i refâkat-i aliyyelerinize nâ'iliyyet, cümlemizin ârzûsudur.

H. Nûrî

Umûr-ı Hukûkiyye-i Muhtelita Kalemi hulefâsından

Osmân Nûrî

Yağcı-zâde

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde çalışmanın sonunda varılan sonuçlara ve araştırmanın problemiyle doğru orantılı olan önerilere yer verilmiştir.

5.1. Sonuçlar

Çalışmamızda Ahmet Rasim'in "*İlâveli Hazine-i Mekâtib Yahud Mükemmel Münşeât*" adlı eserini inceledik. Eserde farklı türlerde kaleme alınmış yazışma örneklerine yer verilmiştir. Eserdeki yazışma türleri, "*Muharrerât-ı Gayr-i Resmîye*" ve "*Muharrerât-ı Resmîye*" olmak üzere iki ana bölüme ayrılmıştır. Benim incelemem dahilinde olan 195-415'inci sayfalar arasında hem resmî hem de gayr-ı resmî yazışma türleri ve örnekleri bulunmaktadır. Bu türlerden 6'sı gayr-i resmî, 1'i de resmî yazışma türüdür. Toplamda 222 yazışma örneğine yer verilmiştir.

Eserdeki ticarî yazışmaların büyük kısmı tâcîrlerin birbirlerine, ortaklarına gönderdikleri mektuplardan oluşur. Yazışma örneklerinden Osmanlı Devleti'nde ticâretin zahîre, yağ, hinta, pamuk tüccârları, bankerler, marangozlar, pazarcılar ve mağazacılar gibi ticâret erbâbı arasında yapıldığını çıkarabiliriz. En çok atlas, kadife, yün, fanila, çorap, atkı, kâğıt, şeker, biber, kahve, kuruyemiş, arpa, zeytinyağı gibi malların ticâretinin yapıldığı görülür. Osmanlı'da önemli ticâret şehirlerinin başında İstanbul (Dersâ'adet) gelir. Bunun dışında İskenderun, Bursa, İskenderiye, Diyarbakır gibi şehirler de ticâret bakımından önem taşır. Osmanlı'nın komşu ülkelerle de hatırı sayılır bir şekilde ticâret yaptığını yazışmalardaki ikâmet yerlerinden çıkarabiliriz. Ayrıca tacîrlerin önemli bir kısmının da Mösyö Müller, Aleksandır Efendi, Yanko Dimitri Pluy, Fransuva Biraderler vs. yabancı isimli olmaları dikkat çeker. Dil olarak en çok Fransızca, Almanca ve Arapçanın arandığı Osmanlı'da ticâret ortamında da bu ülkelere mensup kişilerle ticâret yapıldığı gözlemlenir. Para birimi olarak genellikle kuruş, akçe, Osmanlı lirası, sim mecdiye ve frank kullanılır. Ticarî mektuplarda tarih unsuru da önemlidir. Yazışmalarda teşrîn-i evvel, teşrîn-i sâni, kânûn-ı sâni gibi o zamanın ay isimleri kullanılmıştır.

Gayr-i resmî yazışmalarda, ayrıca Münîf Paşa'nın yazdığı tebrîk-nâme, tavsîye-nâme ve teşekkür-nâme örnekleriyle dönemin tanınmış ismi Muallim Nâci'nin yazdığı bir tezkire örneğine yer verilmiştir.

Resmî yazışmalardan arz-ı hâller, genellikle ilgili nezâretlere yazılmıştır. Halk bu yazılarda dileklerini, isteklerini, pâdişâha dualarını da ekleyerek ilgili

makama iletmiştir. Yazıların başında ve sonunda genellikle kalıplaşmış ifadeler yer verildiğini gördüğümüz bu tarz yazışmalarda kişi kendisini pâdişâh karşısında "âcîzleri", "kulları", "çâkerleri" gibi kelimelerle nitelendirmiştir. Buradan pâdişâhın halk tarafından ne kadar üstün görüldüğünü çıkarabiliriz. Arz-ı hâllerde istek belirtildikten sonra "Ol bâbda emr ü fermân hazret-i minlehü'l-emrindir" gibi kalıplaşmış ifadeler kullanılarak her şeyin pâdişâhın lütfüyle olacağına dair inanç belirtmiştir.

Eser, Arap harfleriyle ve Osmanlı Türkçesi ile yazıldığından günümüze göre okunması zor ve dili ağırdır. Özellikle arz-ı hâller, kalıplaşmış ibareler ve pâdişâha edilen duaları içinde barındırdığından dil bakımından diğer yazışma türlerine nispeten daha ağır ve süslüdür.

Bununla birlikte, Osmanlı asırları boyunca, binlerce divan şairinin dilinde gelişip incelmış, zengin bir müzikalite ve ifade gücü kazanmış olan yüksek edebi Türkçe, bütün zarafeti ve ihtişamıyla, buradaki örneklerle karşımıza çıkar.

Eserde yer alan yazışma türleri farklı isimlerle de olsa günümüzde bir şekilde kullanılmaktadır. Bu türlerin günümüze kadar gelebilmelerini, kısmen de olsa, ticâretin halen aynı dille ve aynı yazışma usulleriyle yapılmasına bağlayabiliriz. Fakat asıl sorun şu ki gelişen teknolojiyle birlikte, bu türlere ait taslakların bilgisayar ortamında hazır bir biçimde, formel hâlde bulunmasıyla, yeni kuşaklar, yazma becerileri konusunda bilgi ve tecrübe sahibi olma ihtiyacı hissetmemektedir. Okullarda verilen kaynakların tekdüzeliğinden dolayı bir ya da iki örnekle geçirilen, alıştırma örneği bile doğru düzgün yapılmayan yazışma türlerinin öğretilmesinde eğitim kurumları da malesef yetersiz kalmaktadır.

5.2. Öneriler

Ahmet Rasim'in "*İlâveli Hazine-i Mekâtîb Yahud Mükemmel Münşeât*" adlı eseri, yazışma türleri ve yazı yazma kuralları hakkında bilgi veren, içerisinde birçok yazışma türü örneği barındıran önemli bir eserdir. Eserin en önemli dezavantajı o dönemde kullanılan dilin günümüz şartlarına göre ağır olmasıdır. İlk bakışta okunması ve anlaşılması çok zor olduğundan birçok okuyucu, bu tarz eserleri incelemekten kaçınmaktadır. O nedenle bu konuyla ilgili yapılan araştırmaların fazla olmamasına şaşırılmamalıdır. Osmanlı dönemi Türkçesine gönül vermiş kişiler tarafından bu tarz eserlerin en azından sadeleştirilmesiyle araştırma yapacak

insanlara kolaylık sağlanabilir. Bu sayede konuyla ilgili araştırmaların artması mümkün olabilir.

Başka bir açıdan ise, dezavantaj gibi görünen bu metinlerdeki edebi, ağdali Türkçe, günümüz edebiyat sanatçıları için avantajı da dönüştürülebilir. nkn arkaplanında yüzyılların birikimiyle oluşmuş klasik Türk divan edebiyatının işlene işlene zarifleşmiş bir Türkçesi olduğuna göre, günümüzde eski zarafet ve inceliğini hayli kaybetmiş bir dille eser vermeye çalışan yazar ve sanatçıların söz konusu metinlerin temsil ettiği edebi geleneği tevarüs etmeleri/edebilmeleriyle, modern Türkçede bambaşka gelişmelerin ortaya çıkması mümkündür diyebiliriz. Türkçenin yeniden işlenerek incelmesi, yeniden estetik ve melodik bir uslp geliştirebilmesi için, modern araçlar yanında, mutlaka kendi kaynaklarından da beslenmesi gerektiği, artık pek çok aydın tarafından da kabul edilmektedir. Bunu hayata geçirmek için ise, kalıcı dil politikalarıyla desteklemek suretiyle, klasik ve zarif Türkçeyle meydana getirilmiş eski metinlerden bir kısmının -örneğin ilk aşamada mektuplar gibi- uygun yöntemlerle Türkçe eğitim programlarına, ilköğretim ve ortaöğretim süreçlerinde dâhil edilmesiyle işe başlanabilir.

Gelişen teknoloji ile birlikte gündelik hayatta herkesin kullanabileceği bazı yazışma türlerinin taslağı bilgisayar ortamına aktarılmış ve böylelikle bu türlerin kullanımı daha kolay, pratik hle getirilmiştir. Bu hazırcılığın zamandan tasarruf etme açısından yararı olsa da, gün geçtikçe kendi başına bir dilekçe bile yazmakta zorlanan yeni kuşakların durumunu Türkçe eğitimi açısından görmezden gelemeyiz.

İlköğretim Türkçe Dersi ğretim Programı'na bakıldığında, mektubun ve diğer yazışma türlerinin Türkçe dersinde önemli bir yer tuttuğu görülür, ayrıca yazışma türlerinin zorluk derecesine göre kaçıncı sınıfta işlenmesi gerektiği de belirtilir. Fakat ders kitaplarına baktığımızda verilen bilgilerin daha çok sınav odaklı teorik bilgiler olduğu, uygulamaya yönelik olmadığı gerçeğiyle karşılaşmaktayız. Bu nedenle de öğrencilerin öğrendikleri bilgileri sınava kadar akıllarında tutup sınavdan sonra unutmalarına şaşılmamalıdır. Uygulamaya yönelik bilgiden kasıt, öğrencilere kendi elleriyle, kendi duygularını ve düşüncelerini ifade edecek şekilde yazma becerisi kazandırmaktır ki bu da ancak, uzun yıllar gerektiren kalem tecrübesiyle mümkün olabilir. Bu konuda öğretmenlere büyük görev düşmektedir. Sadece müfredatta verilen bilgilerle dersi tekdüze işlemek yerine, öğrencilerin ilgisini çekecek biçimdeki örneklerle, kalem tecrübesini artırma amaçlı doğru bir yöntem

geliştirildiği takdirde, öğrencilere, yazışma türlerinden yola çıkarak, güzel yazma becerisi kazandırılabilir. Böylece, Türkçeyi estetik ve zengin kullanabilen kuşakların oluşmasıyla, pek çok yazar ve sanatçının yetişmesine zemin hazırlanabilir.

KAYNAKÇA

- AHMET RASİM.** (2005). Fuḥṣ-ı Atik. İstanbul: Üç Harf Yayıncılık.
- AKIN,** Murat Yusuf. (2011). Yeni Türk Ticaret Kanunu Dünya Değişiyor Ya Siz. İstanbul: KPMG Akis Bağımsız Denetim ve SMMM A.Ş. Web:<https://www.kpmg.com/TR/tr/Issues-And-Insights/ArticlesPublications/Documents/Yeni-TTK-Dunya-Degisiyor-Ya-Siz.pdf> adresinden 12 Eylül 2013'te alınmıştır.
- AKTAŞ,** Şerif. (1989). "Ahmed Râsim". Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi, C. 2, s. 117-119. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı.
- AKTAŞ,** Şerif. (1997). Ahmet Rasim'in Eserlerinde İstanbul. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- AKTAŞ,** Şerif. (2002). "Ahmed Rasim". Türk Dünyası Edebiyatçıları Ansiklopedisi, C. 1, s. 170-176. Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları.
- AKTAŞ,** Şerif. (2004). Ahmet Rasim. Ankara: Akçağ Yayınları.
- AKTAŞ,** Şerif, Gündüz, Osman. (2003). Yazılı ve Sözlü Anlatım Kompozisyon Sanatı. Ankara: Akçağ Yayınları.
- AKYÜZ,** Kenan. (1995). Modern Türk Edebiyatının Ana Çizgileri 1860-1923. İstanbul: İnkılâp Kitabevi.
- ANLAM BİLİM.** (2013). "Hatır Senedi Ne Demektir?". Web:<http://www.anlambilim.net/ne-demek/hatir-senedi#ixzz2oRXHA5jb> adresinden 23 Ekim 2013'te alınmıştır.
- AR,** A. Fikret. (1994). Yeni Mevzuata Göre Geliştirilmiş ve Genişletilmiş Dosyalama-Arşiv Resmî Yazışma ve Rapor Yazma Teknikleri. Ankara: Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü Yayınları.
- AREN,** Tülin. (1995). Cumhuriyet Döneminde Yazışmaların Standartlaşması. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Basımevi.
- BANARLI,** Nihat Sami. (1971). Resimli Türk Edebiyatı Tarihi C.2. İstanbul: MEB Yayınları.
- BAŞOĞUZ,** Fatma. (2010). Bir Yazınsal Tür Olarak Mektup ve Türkçe Derslerindeki İşlevselliği. Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı, Elazığ.
- BAYRAMLI,** Ünver Ünlü. (2012). Meslekî Yazışmalar, Ünite 5, Resmî Yazı Türleri. Eskişehir: T.C. Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları. Web:<http://eogrenme.anadolu.edu.tr/eKitap/bya203u.pdf> adresinden 20 Ekim 2013'te alınmıştır.
- BİRİNCİ,** Necat. (1985). "Ahmed Rasim". Tercüman Türk Edebiyatı Ansiklopedisi (Devirler, Şahıslar, Akımlar, Türler, Şekiller, Terimler), s. 368-369. İstanbul: Tercüman Gazetesi Tesisleri.

- BOZKURT**, Nebi. (2004). "Mektup". Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi, C. 29, s. 13-14. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı.
- CEZMÎ**, Ali. (2011). Mahsûl-i Meşrutiyet İlâveli Güldeste-i Hürriyet yahud Mükemmel ve Mufassal ve Edebî Hazine-i Mekâtib. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- DAĞLAR**, Abdülkadir. (2001). Şeyhülislam Ebussuud Efendi'nin Türkçe Mektupları. Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, İzmir.
- DEVELLİOĞLU**, Ferit. (2004). Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat. Ankara: Aydın Kitabevi.
- EMLAK KULİSİ**. (2013). "İkametgah Belgesi Nereden Alınır?". Web:<http://emlakkulisi.com/ikametgah-belgesi-nereden-alinir/163453> adresinden 17 Ekim 2013'te alınmıştır.
- GENCOSMAN**, Nuri. (1964). "Şark-İslâm Edebiyatında Mektup". Tercüme Dergisi Mektup Özel Sayısı, C.XVI, S.77-80, s.73.
- GÖKÇE**, Recep. (2006). Eski Türk Edebiyatında Mektup Ve Bir Mecmû'a-i Münşeât (İnceleme-Metin-Tıpkı Basım). Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Kayseri.
- GÖKMAN**, Muzaffer. (1989). Ahmet Rasim İstanbul'u Yaşayan ve Yaşatan Adam. İstanbul: Çelik Gülersoy Vakfı Yayınları.
- GÜLENSOY**, Tuncer. (2000). Türkçe El Kitabı. Ankara: Akçağ Yayınları.
- HAKSEVER**, Halil İbrahim. (2006). "Eski Türk Edebiyatında Mektup". Hece Dergisi Mektup Özel Sayısı, Yıl:10, S:114-116, s.37-47.
- HİZARCI**, Suat. (1953). Ahmet Rasim Hayatı, Sanatı, Eserleri. İstanbul: Varlık Yayınevi.
- İLERİ**, Canan. (1998). Sözlü ve Yazılı Anlatım, Ünite 9, Yazılı Anlatım Türleri III-Yazışmalar. Eskişehir: T.C. Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları.
- KABAKLI**, Ahmet. (1994). Türk Edebiyatı C.3. İstanbul: Türk Edebiyatı Vakfı Yayınları.
- KANTEMİR**, Enise. (1995). Yazılı ve Sözlü Anlatım. Ankara: Engin Yayınevi.
- KAPLAN**, Erdinç. (1999). Bir Edebî Tür Olarak Mektup ve Türk Edebiyatındaki Yeri. Yüksek Lisans Tezi, Mersin Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Mersin.
- KARAKOÇ**, Ülkü. (2006). Münşeât Mecmuası Konya Mevlana Müzesi Kütüphanesi 7068. Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Kayseri.

- KARASAR**, Niyazi. (2008). Bilimsel Araştırma Yöntemi. Ankara: Nobel Yayınları.
- KAŞKA**, Mustafa. (2000). Divan Edebiyatında Münşeât Geleneği ve Hoca Neşet'in Mektupları. Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, İzmir.
- LEVEND**, Agâh Sırrı. (1965). Ahmet Rasim. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- MEB**. (2006). İlköğretim Türkçe Dersi (6, 7, 8. Sınıflar) Öğretim Programı. Ankara.
- MEGEP** Büro Yönetimi ve Sekreterlik İş Mektubu Modülü. (2008). Ankara. Web: <http://hbogm.meb.gov.tr/modulerprogramlar/kursprogramlari/buroyonetim/moduller/ismektubu.pdf> adresinden 20 Ekim 2013'te alınmıştır.
- MUALLİM NÂCİ**. (1987). Lûgat-ı Nâci. İstanbul: Çağrı Yayınları.
- MUHASEBE ÖĞRETMENİ**. (2013). "Emre Muharrer Senet". Web: <http://www.muhasbeogretmeni.com/muhasebe-belgeleri/bono-senet-duzenleme.html> adresinden 17 Ekim 2013'te alınmıştır.
- ÖNER**, Sakin. (2005). Örneklerle Kompozisyon Sanatı. İstanbul: Yuva Yayınları.
- PAKALIN**, Mehmet Zeki. (1971). Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- SAĞIR**, Mukim. (2002). Türkçe Dil Bilgisi Öğretimi. Ankara: Nobel Yayınları.
- ŞAHİN**, Oğuzhan. (2005). Mecmu'a-i Münşeât TDK KTP. A. 363/1. Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Kayseri.
- ŞEHSÜVAROĞLU**, Y. Halûk. (1964). "Eski Mektuplar". Tercüme Dergisi Mektup Özel Sayısı, C.XVI, S:77-80, s.414.
- ŞEMSETTİN SAMİ**. (2009). Kâmûs-ı Türkî. İstanbul: Çağrı Yayınları.
- TAHKİM**. (2013). "Tahkim Nedir?". Web: <http://www.tahkim.net/tahkim-nedir> adresinden 20 Ekim 2013'te alınmıştır.
- TANSEL**, Fevziye Abdullah. (1965). "Türk Edebiyatında Mektup". Tercüme Dergisi Mektup Özel Sayısı, C.XVI, S:77-80, s.386-413.
- TANSEL**, Fevziye Abdullah. (1978). İyi ve Doğru Yazma Usulleri III. İstanbul: Baha Matbaası.
- TUNCEL**, Bedrettin. (1974). "Mektup Türüne Giriş". Türk Dili Dergisi Mektup Özel Sayısı, Yıl:24, C:XXX, S:274, s.9.
- TÜRK AVUKATLAR**. (2013). "Hatır Senedi". Web: <http://www.turkavukatlar.com/35386/hat%C4%B1r-senedi> adresinden 21 Ekim 2013'te alınmıştır.
- TÜRKÇE SÖZLÜK**. (2005). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

UZUNÇARŞILI, İsmail Hakkı. (1988). Osmanlı Devletinin Saray Teşkilâtı. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.

VİKİPEDİ. (2013). "Kale-i Sultaniye". Web:http://tr.wikipedia.org/wiki/Kale-i_Sultaniye adresinden 27 Eylül 2013'te alınmıştır.

WEBMASTER SİTESİ. (2013). "Adi Senet Nedir?". Web:<http://www.webmastersitesi.com/ekonomi/247235-adi-senet-nedir.htm> adresinden 20 Ekim 2013'te alınmıştır.

YAZIM KILAVUZU. (2005). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

YETİŞ, Kâzım. (1980). Ahmet Rasim Matbuat Hatıralarından Muharrir, Şair, Edib. İstanbul: Kervan Kitapçılık Basın Sanayi ve Ticaret A.Ş.

YÜCEBAŞ, Hilmi. (1957). Ahmet Rasim Aşkları-Hatıraları. İstanbul: Dizerkonca Matbaası.

ZÜLÜFLÜ, Hafize. (2008). Açıklamalı-Örnekli Resmî Yazışma Kuralları. Ankara: Kamusal Eğitim Derneği Yayınları.